

2

117 SPØRGSMÅL OG SVAR OM EU

117 SPØRGSMÅL OG SVAR OM EU
2. udgave

117 spørgsmål og svar om EU

oktober 2004

Folketingets EU-Oplysning
Christiansborg
1240 København K.
Danmark

Telefon: 33 37 33 37
Internet: www.eu-oplysningen.dk

ISBN 87-7982-023-9

Omslag: Phonowerk, www.phonowerk.dk
Layout: First Floor Graphics
Tryk: Schultz Grafisk

1. oplag: 6000 eksemplarer

Vi siger tak for lån af bogens billeder til:

Europa-Kommissionens Mediatek
(<http://europa.eu.int/comm/mediatheque>)
Siderne: 20, 25, 37, 44, 51, 53, 54, 63, 68, 87, 104,
113, 121, 122, 123, 126, 130, 137, 143, 155, 161, 162

Danmarks Turistråds Billeddatabase
(<http://billeder.visitdenmark.com>)
Siderne: 30, 101, 105, 112, 140, 142, 145

Det Europæiske Konvents Billeddatabase
(<http://european-convention.eu.int/>)
Side 27

Rådets Billeddatabase
(<http://ue.eu.int>)
Siderne: 29, 32, 44

EF-Domstolens Billedarkiv
(<http://curia.eu.int>)
Siderne: 81, 83

Europa-Parlamentets Billedarkiv
(<http://www.europarl.eu.int>)
Siderne: 55, 57, 58, 59

Folketingets Billedarkiv
(www.folketinget.dk)
Siderne: 92, 94, 98

Forsidens billeder er fra Kommissionens Mediatek,
Folketingets og Europa-Parlamentets billeddatabase.

Forord

Der stilles mange spørgsmål om EU: Hvad indeholder den nye forfatningstraktat? Hvad er en regeringskonference? Hvilke krav skal et land opfylde for at blive medlem af EU?

Hvad enten man er for eller imod EU, er det godt at have fakta på plads. EU og de mange vanskelige EU-ord og EU-begreber er for mange mennesker ganske uigennemskuelige og uforståelige. Selv om mængden af tilgængelig EU-information efterhånden er massiv, er det ofte svært at få direkte svar på sine spørgsmål. Formålet med denne bog er derfor at give direkte, korte og neutrale svar på spørgsmål om EU.

Bogen tager udgangspunkt i de mange spørgsmål, som Folketingets EU-Oplysning besvarer hver dag. Indledningsvis gennemgås visse af EU's institutioner, hvorefter spørgsmål-svar-delen kommer vidt omkring i EU-stoffet. Der er besvarelser af spørgsmål om EU's historie, fremtid, traktatgrundlag, medlemslande, udvidelse og meget mere. Besvarelserne er udarbejdet i forhold til de gældende regler, men i en del svar gennemgås også reglerne i den nye forfatningstraktat, selv om denne endnu ikke er trådt i kraft. For at forfatningstraktaten kan træde i kraft, skal den godkendes endeligt i samtlige EU-lande.

Svarene på spørgsmålene er udarbejdet, så hvert svar som udgangspunkt kan læses alene, men for at undgå gentagelser henvises der ofte i et svar til andre spørgsmål, hvor begreber, der anvendes i det pågældende svar, uddybes nærmere. Bogen er ikke en udtømmende gennemgang af alle EU-forhold, men læses hele bogen i sammenhæng giver det en grundlæggende viden om EU.

De 117 spørgsmål og svar er udarbejdet af fuldmægtig i EU-Sekretariatet Marianne Treumer Ammitzbøll i samarbejde med Folketingets EU-Oplysning. Folketingets EU-Oplysning besvarer gerne uddybende spørgsmål, der måtte opstå som led i læsningen af de 117 spørgsmål og svar eller spørgsmål, som i øvrigt vedrører EU (tlf. 3337 3337 eller e-mail euopl@folketinget.dk).

God fornøjelse.

Med venlig hilsen

Claus Larsen-Jensen

Formand for Folketingets Europaudvalg

Indholdsfortegnelse

1. Liste over de 117 spørgsmål	s. 7
---------------------------------------	------

2. EU's institutioner	s. 12
------------------------------	-------

Kort forklaring om EU's centrale institutioner med kontaktsadresser

2.1. Europa-Parlamentet	s. 12
2.2. Rådet for Den Europæiske Union (Ministerrådet/Rådet)	s. 13
2.3. Europa-Kommissionen	s. 14
2.4. Domstolen og Retten i Første Instans	s. 15
2.5. Revisionsretten	s. 16
2.6. Det Økonomiske og Sociale Udvalg (ØSU)	s. 17
2.7. Regionsudvalget	s. 17
2.8. Den Europæiske Centralbank (ECB)	s. 18
2.9. Den Europæiske Ombudsmand	s. 18

3. Spørgsmål og svar	s. 20
-----------------------------	-------

Her gengives spørgsmål med tilhørende svar. Hvert enkelt svar kan som udgangspunkt læses alene. Der er dog indimellem henvist til andre spørgsmål, hvor dette er relevant. Bogen er på den anden side udarbejdet, så den kan læses fra ende til anden, uden at der vil være alt for mange gentagelser.

Besvarelserne er udarbejdet i forhold til de gældende regler, men i en del svar gennemgås også reglerne i den nye forfatningstraktat, selv om denne endnu ikke er trådt i kraft. Ifølge forfatningstraktatens bestemmelser træder denne i kraft den 1. november 2006 på betingelse af, at samtlige EU-lande har ratificeret traktaten inden denne dato.

Redaktionen er afsluttet den 29. oktober 2004, og der tages derfor forbehold for, at teksten ikke afspejler ændringer indtruffet efter denne dato. Tjek evt. EU-Oplysningens hjemmeside ved tvivl om et svars aktualitet: www.euo.dk

Læses hele publikationen, giver det en grundlæggende viden om centrale EU-forhold. Som nævnt i forordet er formålet at videreformidle faktuel og neutral information om EU i form af direkte korte og neutrale svar på 117 spørgsmål om EU. Folketingets EU-Oplysning besvarer gerne uddybende spørgsmål eller øvrige spørgsmål vedrørende EU (tlf. 3337 3337 eller e-mail euopl@folketinget.dk).

4. Stikordsregister	s. 166
----------------------------	--------

Liste over de 117 spørgsmål

EU'S HISTORIE

1. Hvad er formålet med EU? s. 20
2. Hvordan startede EU? s. 20
3. Hvilke internationale organisationer var der i Europa før EU? s. 23
4. Hvad er Schuman-erklæringen? s. 24

EU'S FREMTID

5. Hvad er Det Europæiske Konvent? s. 26
6. Hvornår træder den nye forfatningstraktat i kraft? s. 28
7. Hvad indeholder den nye forfatningstraktat? s. 29

TRAKTATGRUNDLAGET

8. Hvad er en traktat? s. 36
9. Hvor mange traktater bygger EU-samarbejdet på? s. 37
10. Hvornår kom EF til at hedde EU? s. 38
11. Hvad er forskellen på mellemstatsligt og overstatsligt samarbejde? s. 38
12. Hvad er EU's tre søjler? s. 39
13. Hvad er ratifikation? s. 40

MEDLEMSSTATERNE/UDVIDELSE AF EU

14. Hvilke lande er medlemmer af EU, og hvornår blev de medlemmer? s. 41
15. Hvornår startede forhandlingerne om den seneste udvidelse af EU? s. 41
16. Er Gran Canaria med i EU? s. 45
17. Hvad er Grønlands og Færøernes forhold til EU? s. 46
18. Er Norge medlem af EU? s. 46
19. Hvad har Bermuda med EU at gøre? s. 46
20. Kan et land melde sig ud af EU eller blive smidt ud af EU? s. 47
21. Hvilke folkeafstemninger om EU har der været i EU-landene? s. 48
22. Hvilke overgangsordninger er der mellem de gamle og de nye EU-medlemmer? s. 49
23. Hvad står der i traktaten om proceduren for EU's udvidelse? s. 50
24. Hvilke krav skal et land opfylde for at blive medlem af EU? s. 51
25. Hvilke lande har søgt om optagelse i EU? s. 52

EUROPA-PARLAMENTET

26. Hvad har Mickey Mouse med Europa-Parlamentet at gøre? s. 55
27. Hvor ligger Europa-Parlamentet? s. 56

28.	Hvor mange politiske grupper er der i Europa-Parlamentet?	s. 56
29.	Hvor mange medlemmer af Europa-Parlamentet har de enkelte lande?	s. 57
30.	Hvem er de danske medlemmer af Europa-Parlamentet?	s. 58
31.	Hvor mange europæere stemte til europaparlamentsvalget i 2004?	s. 59
32.	Kan et medlem af Europa-Parlamentet samtidig være medlem af et nationalt parlament?	s. 60
33.	Hvad tjener et medlem af Europa-Parlamentet?	s. 61

RÅDET

34.	Hvad er forskellen på "Rådet" og "Det Europæiske Råd"?	s. 62
35.	Hvad sker der på møderne i Det Europæiske Råd?	s. 63
36.	Er Europarådet en del af EU?	s. 64
37.	Hvad er en regeringskonference?	s. 65
38.	Hvad gør man med rådsmøder, når EU-landene ikke har ministre for samme områder?	s. 66
39.	Hvad vil det sige, at et land har "formandskabet"?	s. 67
40.	I hvilken rækkefølge udøves formandskabet?	s. 69
41.	Hvad er trojkaen?	s. 70
42.	Hvem er hr./fru FUSP?	s. 71
43.	Hvad er COREPER?	s. 71
44.	Hvad betyder kvalificeret flertal?	s. 72
45.	Hvordan er stemmевægtene fordelt i Rådet?	s. 75

KOMMISSIONEN

46.	Hvad hedder medlemmerne af Kommissionen?	s. 76
47.	Kan Kommissionen vedtage regler?	s. 77
48.	Hvad er et kabinet?	s. 78
49.	Hvor mange arbejder i Kommissionen?	s. 79

DOMSTOLEN

50.	Hvorfor hedder det EF-Domstolen og ikke EU-Domstolen?	s. 80
51.	Kan jeg anlægge sag ved EF-Domstolen?	s. 80
52.	Hvilke typer af søgsmål er der ved EF-Domstolen?	s. 81
53.	Hvad er en generaladvokat?	s. 84
54.	Er Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol en del af EU-systemet?	s. 84

DANMARK OG EU

55.	Hvordan kom Danmark med i EF?	s. 86
56.	Hvad er de danske forbehold?	s. 87
57.	Hvorfor har vi folkeafstemninger om EU i Danmark?	s. 91
58.	Hvor mange folkeafstemninger om EU har der været i Danmark?	s. 94

59.	Hvordan behandler den danske regering forslag til EU-retsakter?	s. 94
60.	Hvad er Europaudvalget?	s. 100
61.	Hvem arbejder på Den Danske Repræsentation i Bruxelles?	s. 100
62.	Kan tyskere og andre EU-borgere købe sommerhus i Danmark?	s. 101
63.	Hvor stor en del af den danske lovgivning stammer fra EU?	s. 103

GENERELT

64.	Hvem var Europa?	s. 103
65.	Findes der en officiel EU-sang?	s. 103
66.	Hvad symboliserer EU's flag?	s. 103
67.	Hvornår er det Europadag?	s. 104
68.	Hvor mange sprog benyttes i EU?	s. 104
69.	Er EU-Tidende en avis?	s. 105
70.	Hvad har EU med sommertid at gøre?	s. 105
71.	Hvad er COSAC?	s. 106

REGLERNE

72.	Hvad er nærhedsprincippet?	s. 107
73.	Hvad er en forordning?	s. 108
74.	Hvad er et direktiv?	s. 111
75.	Hvad er en fælles holdning?	s. 113
76.	Hvor kan jeg finde EU's regler?	s. 113
77.	Hvad vil det sige at notificere?	s. 114
78.	Hvilke beslutningsprocedurer er der i EU?	s. 115
79.	Hvordan fungerer høringsproceduren?	s. 117
80.	Hvordan fungerer den fælles beslutningsprocedure?	s. 117
81.	Hvad er "acquis communautaire"?	s. 120

EUROEN OG BUDGETTET

82.	I hvilke lande bruger man euro?	s. 121
83.	Indfører de nye EU-lande euroen?	s. 121
84.	Hvad "koster" en euro, og hvordan ser den ud?	s. 122
85.	Hvad er ØMU'en?	s. 123
86.	Hvad er konvergenskriterier?	s. 124
87.	Er ERMII en ny figur i Star Wars?	s. 125
88.	Hvad er Stabilitets- og vækstpagten?	s. 126
89.	Hvor stort er EU's budget, og hvor meget betaler EU-landene til det?	s. 128
90.	Hvilke lande er nettobidragssydere i forhold til EU's budget?	s. 129
91.	Hvordan vedtages EU's budget?	s. 130

SCHENGEN

- 92. Hvad er Schengen-samarbejdet og hvorfor hedder det sådan? s. 135
- 93. Hvilke lande deltager i Schengen-samarbejdet? s. 136
- 94. Deltager Færøerne og Grønland i Schengen-samarbejdet? s. 137
- 95. Skal jeg have mit pas med, hvis jeg rejser til et andet EU-land? s. 137
- 96. Skal jeg have mit pas med, hvis jeg camperer i de norske fjelde? s. 138
- 97. Hvad er et Schengen-visum? s. 138
- 98. Hvilke oplysninger registreres som led i Schengen-samarbejdet? s. 139
- 99. Kan den svenske polis og det tyske politzei
fortsætte heftige biljagter ind i Danmark? s. 139

POLITIKKER

- 100. Hvad er CAP? s. 141
- 101. Hvad er Lissabon-processen? s. 144
- 102. Hvad er det indre marked? s. 145
- 103. Hvad har kir royal med det indre marked at gøre? (varer) s. 147
- 104. Hvad har det indre marked med
fodboldklubbers transferregler at gøre? (personer) s. 148
- 105. Hvad har tipning med det indre marked at gøre? (tjenesteydelser) s. 149
- 106. Hvad har VM i fodbold med EU's
konkurrenceregler at gøre? (konkurrence) s. 151
- 107. Kan der gives statsstøtte til virksomheders
produktion af kondomer? (statsstøtte) s. 152
- 108. Hvad er miljøgarantien? s. 153
- 109. Hvor kan man finde oplysninger om EU-støtte,
og hvilke projekter den gives til? s. 155

EU OG TREDJELANDE

- 110. Hvad indebærer EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik? s. 156
- 111. Hvad er EFTA og EØS? s. 158
- 112. Hvad er Lomé-konventionerne og Cotonou-aftalen? s. 160
- 113. Hvad betyder AVS-landene? s. 161

TAL OM EU

- 114. Hvor mange mennesker bor der i EU? s. 163
- 115. Hvor stort et areal dækker EU? s. 164
- 116. Hvor mange mennesker bor der pr. km² i EU? s. 164
- 117. Hvad er den forventede levetid i EU? s. 165

EU'S INSTITUTIONER

I Danmark har vi institutioner som f.eks. Kongehuset, Folketinget, Folketingets Ombudsmand, regeringen og de hertil knyttede ministerier, der er med til at tegne billedet af, hvordan Danmark fungerer som samfund. På samme måde er det vigtigt at se på EU's institutioner for at forstå, hvordan EU-samarbejdet fungerer. Det er samspillet mellem disse institutioner og deres rolle i EU's beslutningsprocesser, der er med til at karakterisere EU-samarbejdet.

Det, der som udgangspunkt er helt specielt for EU-samarbejdet i forhold til andre former for internationalt samarbejde, er bl.a., at EU's medlemsstater har accepteret, at der til EU er knyttet en række institutioner, som er uafhængige af medlemslandene. Disse institutioner er en del af EU som sådan og kan træffe beslutninger eller være med til at træffe beslutninger, som er bindende for medlemsstaterne og deres borgere. Hver institution har sin helt egen rolle og særlige opgave som led i EU's beslutningsprocesser, og EU's regler og beslutninger bliver til i et detaljeret samspil mellem de forskellige institutioner.

De tre største af EU's institutioner er Europa-Parlamentet, Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Kommissionen. Andre centrale institu-

tioner er Domstolen, Retten i Første Instans og Revisionsretten samt Det Økonomiske og Sociale Udvalg (ØSU), Regionsudvalget, Den Europæiske Centralbank og Den Europæiske Ombudsmand.

Nedenfor gennemgås disse institutioners opbygning og opgaver ganske kort, mens spørgsmål-svar-delen indeholder uddybende beskrivelser af udvalgte forhold vedrørende de enkelte institutioner.

2.1. Europa-Parlamentet

Europa-Parlamentets væsentligste arbejdsopgaver kan opdeles i tre dele:

1. Deltagelse i **lovgivningsprocessen** i EU.
2. Vedtagelse af **EU's budget**.
3. Udøvelse af **demokratisk kontrol** ved at overvåge den udøvende magt i EU.

Europa-Parlamentet består af politikere fra EU's medlemsstater valgt ved direkte valg i hvert af EU's medlemslande. Medlemmerne af Europa-Parlamentet vælges for fem år ad gangen. Der er 732 medlemmer af Europa-Parlamentet, hvoraf de **14** er valgt i Danmark (se spørgsmål 30).

Europa-Parlamentet har gradvis udviklet sig som institution. Da Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab blev grundlagt i 1952, blev forløberen for Parlamentet kaldt "Forsamlingen", og medlemmerne heraf var samtidig medlemmer af de nationale parlamenter i de seks medlemslande. Forsamlingen havde kun rådgivende funktioner, hvilket er ændret, så Europa-Parlamentet i dag indtager en central rolle som aktør i EU's beslutningsproces (se spørgsmål 80).

Medlemmerne af Europa-Parlamentet er ikke opdelt efter nationalitet, men har på tværs af nationaliteterne fordelt sig i en række politiske grupper, der repræsenterer politiske hovedstrømninger i medlemsstaterne (se spørgsmål 28).

På samme måde som Folketinget har forskellige fagudvalg, der behandler lovforslag, før de sættes til afstemning i Folketingssalen, har Europa-Parlamentet forskellige udvalg, der behandler sager, før de behandles og sættes til afstemning i plenum, det vil sige, når alle Parlamentets medlemmer deltager i sagens behandling.

Du kan læse mere om Europa-Parlamentet på hjemmesiden: <http://www.europarl.eu.int>

Kontakt til Europa-Parlamentet:

Europa-Parlamentet

Generalsekretariatet

Centre Européen

Plateau du Kirchberg, B.P.1601

L-2929 Luxembourg

Tlf. + 352 43 001

Fax + 352 43 002 92 92

Europa-Parlamentet

Informationskontoret i Danmark

Christian IX's Gade 2, 2

1111 København K.

Tlf. 33 14 33 77

Fax 33 15 08 05

E-mail: epkobenhavn@europarl.dk

www.europarl.dk

2.2 Rådet for Den Europæiske Union (Ministerrådet/Rådet)

Rådet for Den Europæiske Union er den oprindelige centrale lovgivende institution i EU, dog med Europa-Parlamentet som medlovgiver på flere områder (se spørgsmål 78). Rådet for Den Europæiske Union kaldes ofte "Ministerrådet" eller blot "Rådet".

Rådet består af en repræsentant for hver af EU-landenes regeringer, som regel en minister. Afhængigt af, hvilken type af sager der diskuteres, er Rådets sammensætning af ministre forskellig. F.eks. mødes landbrugsministrene, når det er landbrugsspørgsmål, der er på dagsordenen, mens ministrene med ansvar for miljø mødes for at diskutere og træffe beslutninger i miljøspørgsmål (se spørgsmål 38).

Stort set alle beslutninger i Rådet træffes med enten enstemmighed eller kvalificeret flertal. Enstemmighed betyder, at et forslag kan forkastes, hvis blot et enkelt land stemmer nej. Med andre ord har alle landene vetoret. Som eksempel kan nævnes, at beslutninger vedrørende harmonisering af afgifter, f.eks. moms, træffes med enstemmighed. Kvalificeret flertal betyder, at medlems-

staterne er tildelt forskellige stemmewægte, og at et medlemsland kan blive nødt til at acceptere, at der vedtages beslutninger, som det ikke har stemt for (se spørgsmål 44).

Før de danske ministre tager til møde i EU's Ministerråd og handler på Danmarks vegne, skal de have godkendt deres politik af Folketingets Europaudvalg (se spørgsmål 60).

Rådet har hjemsted i Bruxelles, men i april, juni og oktober skal møderne afvikles i Luxembourg.

Du kan læse mere om Rådet og dets arbejdsform på Rådets hjemmeside: <http://ue.eu.int>

Kontakt til Rådet:

Rådet for Den Europæiske Union

Generalsekretariatet

Rue de la Loi 175

B-1048 Bruxelles

Tlf. + 32 2 285 61 11

Fax + 32 2 285 73 97

2.3. Europa-Kommissionen

Mens medlemmerne af Rådet repræsenterer regeringerne i EU's medlemslande er Europa-Kommissionen uafhængig af medlemslandene og skal handle i EU's almene interesse.

Kommissionen består af en politisk ledelse med 25 kommissærer med ansvar for hver sit politikområde. Kommissærerne er udpeget af medlemslandenes regeringer og efterfølgende godkendt af Europa-Parlamentet for en femårig periode. Alle

medlemslandene har én kommissær (se spørgsmål 46).

Kommissionen fungerer som et kollegium. Det betyder blandt andet, at det ikke er den enkelte kommissær, der er ansvarlig for en beslutning, men Kommissionen som helhed. Normalt mødes kommissærerne én gang om ugen, typisk onsdag. Kommissionens beslutninger træffes med simpelt flertal, selv om enstemmighed så vidt muligt tilstræbes.

Kommissærerne har den politiske ledelse af Kommissionen, der er delt op i mere end 20 generaldirektorater med embedsmænd til at føre EU's politikker ud i livet. Generaldirektoraterne kan yderligere være delt op i direktorater afhængigt af fagområde og arbejdsbyrde.

Kommissionen indtager en central rolle i beslutningsprocesserne i EU og er tillagt en del betydningsfulde opgaver. Kommissionen er på én gang initiativtager, administrator og kontrollant.

Kommissionen har stor indflydelse på lovgivningsprocessen i EU, selv om det formelt er Rådet, der træffer beslutning, ofte i samarbejde med Europa-Parlamentet. Kommissionen har som hovedregel monopol på initiativretten, hvilket betyder, at der skal ligge et forslag til lovgivning fremsat af Kommissionen, før Rådet kan træffe en afgørelse. Derudover kan Kommissionen også selv i visse nærmere afgrænsede tilfælde vedtage regler (se spørgsmål 47).

Kommissionen skal sørge for, at EU's regler og budget bliver vedtaget, og at de programmer, som Europa-Parlamentet og Rådet vedtager, gennem-

føres. Derudover skal Kommissionen holde øje med, at medlemslandene overholder EU's regler. I tilfælde af, at medlemslandene ikke overholder reglerne, kan Kommissionen rejse sag mod dem ved EF-Domstolen (se spørgsmål 52). Kommissionen indtager også en vigtig rolle i forbindelse med indgåelse af EU's internationale handelsaftaler.

Forløberen for den nuværende Kommission hed "Den Høje Myndighed" og blev etableret tilbage i 1952, da Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (EKSF) blev oprettet (se spørgsmål 2).

Du kan læse mere om Kommissionen på hjemmesiden: <http://www.europa.eu.int/comm/>

Kontakt til Kommissionen:

Europa-Kommissionen

Rue de la Loi 200
B-1049, Bruxelles,
Belgien
Tlf. +32 2 299 11 11
Fax +32 2 295 01 38

Europa-Kommissionen

Repræsentationen i Danmark

"Højbrohus"
Østergade 61, Postboks 144
1004 København K.
Tlf. 33 14 41 40
Fax 33 11 12 03
E-mail: eu@europa-kommissionen.dk
<http://www.europa-kommissionen.dk>

2.4. Domstolen og Retten i Første Instans

Domstolen er EU's øverste dømmende myndighed og har til opgave at værne om lov og ret ved fortolkning og anvendelse af EU's traktatgrundlag. En lang række af EU's retsprincipper er udviklet gennem Domstolens praksis (se f.eks. spørgsmål 103).

Det er specielt ved EU-samarbejdet, at der er institutioner, som kan udstede regler, der direkte forpligter medlemsstaterne og disses borgere. EU har derfor oprettet en domstol, som kan dømme i sager der vedrører medlemslandenes forpligtelser i henhold til EU-retten. Domstolen skal sikre, at EU-retten overholdes, fortolkes og anvendes på samme måde i hele EU, uanset hvilket medlemsland en tvist udspringer fra. Domstolens rolle er at sikre ensartet fortolkning af EU-reglerne. Domstolen kan afgøre sager, hvor medlemslandene, EU-institutionerne, virksomheder og enkeltpersoner er parter. Der findes flere forskellige typer af søgsmål ved Domstolen (se spørgsmål 52).

Domstolen har 25 dommere – én dommer fra hvert af medlemslandene. Domstolen bistås af otte såkaldte generaladvokater, som offentligt skal fremsætte et forslag til afgørelse af de sager, der forelægges Domstolen (se spørgsmål 53).

I 1989 blev **Retten i Første Instans** oprettet i tilknytning til Domstolen for at aflaste denne for den store mængde af sager. Der blev dermed indført en begrænset appelmulighed i EU-domstols-systemet.

For at sikre, at domstolskontrollen også kan fun-

gere effektivt i det udvidede EU, er der med Nice-traktaten indført en række ændringer af organisationen af Domstolen og Retten i Første Instans. Retten i Første Instans har bl.a. fået flere kompetencer og nævnes særskilt i traktaten. I forbindelse med Nice-traktaten blev der vedtaget en statut for Domstolen, der foreligger som en protokol til traktaten (se spørgsmål 8). Statutten er en detaljeret gennemgang af betingelserne for Domstolens virke, bestemmelser om udnævnelse af dommere, betingelser for anlæggelse af sager ved Domstolen og Retten i Første Instans m.v.

Du kan læse mere om Domstolen og Retten i Første Instans på hjemmesiden: www.curia.eu.int

Kontakt til Domstolen og Retten i Første Instans:

De Europæiske Fællesskabers Domstol

Palais de la Cour de Justice
Boulevard Konrad Adenauer
L-2925 Luxembourg
Tlf. +352 43 031
Fax +352 43 03 2500

2.5 Revisionsretten

Revisionsrettens opgave er at revidere EU's regnskaber og kontrollere, at EU's indtægter og udgifter er afholdt i overensstemmelse med de fastlagte budgetter og regler.

Revisionsretten består af et medlem fra hvert EU-land. Medlemmerne indstilles af hvert enkelt medlemsland og udnævnes herefter af Rådet efter høring af Europa-Parlamentet for en periode på

seks år. På samme måde som kommissærerne er medlemmerne af Revisionsretten uafhængige af de øvrige fællesskabsinstitutioner og af medlemslandenes regeringer. Revisionsrettens kontrol skal være objektiv, og medlemmerne kan ikke afskediges under funktionsperioden uden særlig grund.

Revisionsretten foretager revision på et meget bredt arbejdsområde, lige fra EU's institutioner til de nationale, regionale og lokale myndigheder, der deltager i forvaltningen af EU's midler. Revisionsretten har også ret og pligt til at foretage revision hos modtagere af EU's midler i medlemslandene og i lande uden for EU – typisk i samarbejde med de nationale myndigheder i medlemslandene.

Revisionsrettens hovedopgave er at kontrollere regnskaberne – ikke at bekæmpe uregelmæssigheder i regnskaberne som svindel, svig, misbrug osv. Revisionsrettens beretninger har dog betydning for, hvordan bekæmpelsen heraf foregår, selv om ansvaret ligger hos andre institutioner som f.eks. OLAF – Det Europæiske Kontor til Bekæmpelse af Svig.

EU's budget er så stort, at Revisionsretten ikke kan revidere samtlige finansielle transaktioner i EU-sammenhæng. Derfor foregår kontrollen først og fremmest ved stikprøvekontrol. En stor del af det praktiske revisionsarbejde foregår ”ude i marken”, det vil sige lokalt hos forvalterne og modtagerne af midler fra EU

Revisionsretten tilrettelægger selv sit arbejde og fastlægger selv sit arbejdsprogram. Det ligger dog fast, at arbejdet udmøntes i en årsberetning, hvor Revisionsretten sammenfatter bemærkninger om forvaltningen af EU's finanser i det forløbne år.

Du kan se Revisionsrettens beretninger og læse mere om Revisionsretten på hjemmesiden:
<http://www.eca.eu.int/>

Kontakt til Revisionsretten:

Den Europæiske Revisionsret

Afdelingen for Forbindelserne Udadtil
12, rue Alcide De Gasperi
L-1615 Luxembourg
Tlf. +352 4398 45410
Fax +352 4398 46430
E-mail: euraud@eca.eu.int

2.6 Det Økonomiske og Sociale Udvalg (ØSU)

Det Økonomiske og Sociale Udvalg (ØSU) er en rådgivende forsamling, der repræsenterer forskellige samfundsgruppers interesser på EU-plan. Udvalget kan have op til 350 medlemmer, der repræsenterer forskellige økonomiske og sociale grupper: producenter, landmænd, fragtmænd, arbejdstagere, handlende og håndværkere, liberale erhverv, forbrugere og almindelige samfundsinteresser. De ni danske medlemmer af ØSU kommer f.eks. fra Dansk Industri, Det Danske Handelskammer, Dansk Arbejdsgiverforening, LO, Forbrugerrådet, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Landbrugsrådet.

Udvalget skal høres inden vedtagelse af en lang række regler, der vedrører det indre marked, ud-dannelse, forbrugerbeskyttelse, miljø, regionaludvikling og det sociale og arbejdsmarkedsmæssige område, og udvalget kan også afgive udtalelse på eget initiativ. Udvalget skal høres om økonomi-

ske, arbejdsmarkedsmæssige og sociale anliggen-der, men kan i øvrigt afgive udtalelse om ethvert spørgsmål, som udvalget finder vigtigt.

Du kan læse mere om ØSU på adressen:
www.esc.eu.int

Kontakt til ØSU:

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Rue Ravenstein 2
B-1000 Bruxelles
Belgien
Tlf. +32 2 546 9011
Fax +32 2 513 4893
E-mail: info@esc.eu.int

2.7 Regionsudvalget

Regionsudvalget er et rådgivende udvalg, der skal kontrollere, at den regionale og den lokale identitet respekteres i EU. Regionsudvalget skal høres i spørgsmål om bl.a. regionalpolitik, miljø og ud-dannelse.

Udvalget består af op til 350 repræsentanter for EU's regionale og lokale myndigheder. Repræsen-tanterne skal enten være valgt til en regional el-ler lokal myndighed eller være politisk ansvarlige over for en valgt forsamling. De 16 danske med-lemmer af Regionsudvalget er f.eks. amtsborg-mestre, amtsrådsmedlemmer eller borgmestre m.m.

Du kan læse mere om Regionsudvalget på adres-sen: www.cor.eu.int

Kontakt til Regionsudvalget:**Regionsudvalget**

Rue Montoyer, 92 – 102

B – 1000 Bruxelles

Belgien

Tlf. +32 2 282 2211

Fax +32 2 282 2325

E-mail: info@cor.eu.int

2.8 Den Europæiske Centralbank (ECB)

Den Europæiske Centralbank (ECB) har ansvaret for den fælles pengepolitik i euro-området og for at udstede euro-pengesedlerne (se spørgsmål 84). Da euro-landene har fælles pengepolitik kan ansvaret herfor ikke ligge hos en centralbank i et af medlemslandene. Den Europæiske Centralbank blev oprettet den 1. juni 1998 med hovedsæde i den tyske by Frankfurt am Main.

Den Europæiske Centralbank er organiseret i tre styrende organer: Styrelsesrådet, Direktionen og Det Generelle Råd.

Styrelsesrådet er det helt centrale råd, som bestemmer den fælles pengepolitik og træffer beslutninger om eventuelle ændringer i renten. Styrelsesrådet består af cheferne for de nationale centralbanker fra euro-landene og direktionen i Den Europæiske Centralbank. Styrelsesrådet mødes ca. hver 14. dag.

Direktionen har ansvaret for, at den fælles pengepolitik bliver gennemført på baggrund af de beslutninger, som Styrelsesrådet vedtager. Direk-

tionen består af seks medlemmer – en formand, næstformand og fire menige medlemmer.

Det generelle Råd består af ECB's formand, næstformand samt direktørerne for EU-landenes centralbanker. Det generelle Råd beskæftiger sig med emner der vedrører landene uden for euroen – herunder ERM II-samarbejdet (se spørgsmål 87). Det Generelle Råd mødes ca. hver tredje måned.

Du kan læse mere om Den Europæiske Centralbank på hjemmesiden: <http://www.ecb.int>

Kontakt til Den Europæiske Centralbank**Den Europæiske Centralbank**

Kaiserstrasse 29

D-60311 Frankfurt am Main

Tyskland

Tlf. +49 69 1344 0

Fax +49 69 1344 6000

E-mail: info@ecb.int

2.9 Den Europæiske Ombudsmand

Den Europæiske Ombudsmand har til opgave at behandle klager fra EU's borgere, institutioner, virksomheder m.m., der mener, at de har været udsat for fejl eller forsømmelser i forbindelse med handlinger foretaget af EU's institutioner eller organer. Ombudsmanden kan også starte undersøgelser på eget initiativ. Den Europæiske Ombudsmand kan sammenlignes med den danske ombudsmand (Folketingets Ombudsmand).

Enhver EU-borger eller enhver fysisk eller juri-

disk person med bopæl eller hjemsted i en af EU's medlemsstater kan indgive en klage til Ombudsmanden over fejl eller forsømmelser begået af EU's institutioner.

Den Europæiske Ombudsmand kan undersøge klager over fejl og forsømmelser begået af f.eks. Kommissionen, Rådet, og Europa-Parlamentet. Handlinger foretaget af Domstolen og Retten i Første Instans er dog undtaget, i det omfang handlingerne er foretaget som led i udøvelsen af deres domstolsfunktioner. Ombudsmanden er altså ikke ment som en ekstra appellmulighed inden for EU's retssystem. Den Europæiske Ombudsmand kan ikke behandle klager over medlemslandenes nationale, regionale eller lokale administrationer.

EU's institutioner og organer er forpligtede til at give Ombudsmanden de oplysninger, han anmoder om. Også medlemsstaterne er forpligtede til at give Ombudsmanden oplysninger, som kan belyse sager om fejl og forsømmelser begået af EU's institutioner og organer.

Den europæiske ombudsmandsinstitution blev indført med vedtagelsen af Maastricht-traktaten i 1992. Ligesom det er Folketinget, der udpeger den danske ombudsmand, er det Europa-Parlamentet, der vælger Den Europæiske Ombudsmand for en periode af fem år. Den første europæiske ombudsmand, blev valgt af Europa-Parlamentet i 1995.

Den siddende ombudsmand, grækeren Nikiforos Diamandouros, blev valgt af Europa-Parlamentet som ombudsmand med virkning fra den 1. april 2003.

Klager til EU's Ombudsmand sendes til:

EU's Ombudsmand

1, Avenue du President Robert Schuman
B.P. 403

F-67001 Strasbourg Cedex

Frankrig

Tlf. +33 3 88 17 40 01

Fax +33 3 88 17 90 62

E-mail: euro-ombudsman@europarl.eu.int

www.euro-ombudsman.eu.int

EU'S HISTORIE

1 Hvad er formålet med EU?

En beskrivelse af, hvad der er EU's formål, vil hurtigt blive farvet af, om man har en positiv eller negativ opfattelse af EU. For at give neutral information gengives i stedet de bestemmelser om EU's formål, som står i traktatgrundlaget (se side 21).

EU's mål er beskrevet i artikel 2 i Traktaten om Den Europæiske Union (TEU) og i artikel 2 i Traktaten om Det Europæiske Fællesskab (TEF).

2 Hvordan startede EU?

Det nuværende EU er en udvikling af det samarbejde, der blev indledt med etableringen af **Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab** (EKSF) tilbage i 1952 (se også spørgsmål 4). Kul- og Ståunionen, som dette samarbejde også blev kaldt, eksisterer ikke længere i dag, da traktaten, som dannede grundlaget for dette samarbejde, blev indgået for en periode af 50 år og udløb den 23. juli 2002. Det har dog ikke den store betydning for EU i dag, da samarbejdet gennem årene har udviklet sig til at omfatte langt mere end blot kul og stål.

Kul- og Stålfællesskabet blev startet af seks lande – Frankrig, Nederlandene, Belgien, Luxem-

Vest- og Østtyskland

På tidspunktet for etableringen af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab var Tyskland delt i Øst- og Vesttyskland – henholdsvis DDR og Forbundsrepublikken Tyskland. Først efter Berlinmurens fald i 1989 blev der underskrevet en genforeningstraktat mellem de to lande. Denne genforeningstraktat trådte i kraft den 3. oktober 1990, og det tidligere Østtyskland blev dermed en del af EF.

Det fælles marked for kul og stål fejres i februar 1953.

Artikel 2. Traktaten om Den Europæiske Union (TEU):

"Unionen har som mål:

- at fremme økonomiske og sociale fremskridt og et højt beskæftigelsesniveau og opnå en afbalanceret og bæredygtig udvikling, navnlig gennem etableringen af et område uden indre grænser, styrkelse af den økonomiske og sociale samhørighed og oprettelsen af en Økonomisk og Monetær Union, der i sin endelige udformning skal omfatte en fælles valuta i overensstemmelse med bestemmelserne i denne traktat
- at styrke sin identitet i internationale sammenhænge, især gennem iværksættelsen af en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder gradvis udformning af en fælles forsvarspolitik, som vil kunne føre til et fælles forsvar i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 17
- at styrke beskyttelsen af medlemsstaternes statsborgeres rettigheder og interesser gennem indførelsen af et unionsborgerskab
- at bevare og udbygge Unionen, som et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, hvor der er fri bevægelighed for personer, kombineret med passende foranstaltninger vedrørende kontrol ved de ydre grænser, asyl, indvandring og forebyggelse og bekæmpelse af kriminalitet
- at opretholde gældende fællesskabsret fuldt ud og udbygge den med henblik på at overveje, i hvilket omfang det eventuelt er nødvendigt at revidere den politik og det samarbejde, der iværksættes ved denne traktat, med henblik på at sikre effektiviteten af Fællesskabets mekanismer og institutioner.

Unionens mål skal gennemføres som foreskrevet i denne traktat og i overensstemmelse med de betingelser og efter den tidsplan, som er fastsat heri, samt under iagttagelse af subsidiaritetsprincippet som defineret i artikel 5 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab."

Artikel 2. Traktaten om Det Europæiske Fællesskab (TEF):

"Fællesskabet har til opgave gennem oprettelsen af et fælles marked og en Økonomisk og Monetær Union samt gennem iværksættelsen af fælles politikker eller aktioner som omhandlet i artikel 3 og 4 (tidligere artikel 3 og 3 A) i Fællesskabet som helhed at fremme en harmonisk, afbalanceret og bæredygtig udvikling af den økonomiske virksomhed, et højt beskæftigelsesniveau, et højt socialt beskyttelsesniveau, ligestilling mellem mænd og kvinder, en bæredygtig og ikke-inflationær vækst, høj konkurrenceevne og en høj grad af konvergens med hensyn til de økonomiske resultater, et højt niveau for miljøbeskyttelse og forbedring af miljøkvaliteten, højnelse af levestandarden og livskvaliteten, økonomisk og social samhørighed samt solidaritet mellem medlemsstaterne."

Bemærkninger til artiklerne:

Subsidiaritetsprincippet – kaldes også for nærhedsprincippet (se spørgsmål 72).

Ikke-inflationær vækst betyder, at stigningerne i løn- og prisniveau ikke må ske på bekostning af et fald i den reelle købekraft.

Høj grad af konvergens med hensyn til de økonomiske resultater betyder, at EU skal forsøge at opnå ensartethed mellem medlemslandenes økonomiske resultater (se spørgsmål 86).

Holland/Nederlandene

Kongeriget Nederlandene er det officielle navn for Holland.

bourg, Vesttyskland og Italien. Der var tale om et samarbejde om landenes produktion af kul og stål, der var vigtig for krigsindustrien og samtidig en vigtig handelsvare for disse lande. Samarbejdet havde til formål at skabe grundlag for større europæisk samhørighed ved at gøre landene gensidigt afhængige af hinandens kul- og stålproduktion og derved forhindre fjendtligheder mellem landene og sikre varig fred i Europa.

Samarbejdsområderne mellem de seks lande blev dog udvidet allerede fem år senere, da Kul- og Stålfællesskabet blev suppleret med to nye former

De Europæiske Fællesskaber – grundlaget for EU

EU (Den Europæiske Union) er det overordnede navn på det samarbejde, der er baseret på EF-traktaten, Euratom-traktaten og EU-traktaten.

Fusionstraktaten

De tre Fællesskaber havde oprindelig hver deres egne institutioner til at varetage fællesskabernes opgaver. Ved den såkaldte fusions-traktat, der trådte i kraft den 1. juli 1967, blev institutionerne for de tre fællesskaber slået sammen, så de blev fælles for hele EF. Det betyder, at det er den samme institution, der henvises til, når der f.eks. står Kommissionen i både EF-, EURATOM- og EU-traktaten.

for fællesskaber nemlig **Det Europæiske Økonomiske Fællesskab** (EØF) (også kaldet Rom-traktaten – se spørgsmål 9) og **Det Europæiske Atomenergifællesskab** (Euratom). Disse to fællesskaber blev oprettet med virkning fra den 1. januar 1958.

Euratoms formål er at bidrage til at forbedre levestandarden i EU og udvikle forbindelserne med andre lande ved at skabe de nødvendige betingelser for hurtig dannelse og udvikling af atomenergiindustrien.

EØF var det dominerende fællesskab og indebar samarbejde om en toldunion, et fælles marked med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital. Dertil kom konkurrenceregler, en fælles landbrugs- og fiskeripolitik, regionsudvikling m.m.

EØF har senere skiftet navn til EF (fra ”De Europæiske Økonomiske Fællesskaber” til ”De Europæiske Fællesskaber”). Denne ændring blev foretaget med virkning fra den 1. november 1993, hvor Maastricht-traktaten trådte i kraft. Navneændringen afspejler, at samarbejdet ikke kun er af økonomisk art, men også gradvis er udvidet til at vedrøre områder som blandt andet transportpolitik, skatter og afgifter, socialpolitik, beskæftigelsespolitik, uddannelse, kultur, sundhed og forbrugerbeskyttelse, forskning, miljø og udviklingsbistand (se spørgsmål 10).

Maastricht-traktaten indebar oprettelsen af Den Europæiske Union og en udvidelse af samarbejdet med en økonomisk og monetær union, en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik for EU, et samar-

Fra Messina til Rom eller fra EKSF til EØF

I 1955 mødtes udenrigsministrene for de seks lande, der var medlemmer af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (EKSF) i Messina på Sicilien. På mødet besluttede de seks medlemsstaters udenrigsministre at arbejde for at etablere rammerne for et tæt økonomisk samarbejde mellem deres lande.

Den belgiske udenrigsminister Paul-Henri Spaak fik til opgave at udarbejde en nærmere plan for disse rammer, og den 6. maj 1956 fremlagde Spaak udkast til fællesskabstraktater om oprettelse af henholdsvis Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Euratom for de øvrige EKSF-udenrigsministre.

Spaaks udkast blev godkendt og den 26. juni 1956 indledte udenrigsministrene forhandlinger om de to traktater. Den 25. marts 1957 kunne EKSF's medlemsstater herefter underskrive traktaterne om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EØF) og Det Europæiske Atomenergifællesskab (Euratom).

bejde vedrørende retlige og indre anliggender og en social dimension m.m.

I løbet af de mere end 50 år, der er gået siden oprettelsen af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, har EU undergået en rivende udvikling med hensyn til samarbejdsområder og former. Seneste skud på stammen er den nye forfatningstraktat, der blev forhandlet færdig i juni 2004 (se spørgsmål 6 og 7).

3 Hvilke internationale organisationer var der i Europa før EU?

Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (se spørgsmål 2 og 4) var ikke det første forsøg på at oprette en mere organiseret form for internationalt samarbejde mellem de europæiske lande. Specielt i tiden efter 1. Verdenskrig vandt tankerne om et forenet Europa for alvor indpas. Målet var et samlet, fredeligt Europa, hvilket skulle gøre indbyrdes krig umulig.

Folkeforbundet

Umiddelbart efter 1. Verdenskrig forsøgte man ved Versailles-freds aftalen at organisere landene i det såkaldte Folkeforbund, der skulle sikre en effektiv fredsbevarelse og fremme samarbejdet mellem landene.

Folkeforbundet var dog ikke kun for europæiske lande, men kan betragtes som en tidlig parallel til FN. Folkeforbundet byggede på en accept af staternes suverænitet, og tanken var, at medlemslandene skulle løse eventuelle konflikter på fredelig vis via mægling og voldgift, ligesom der også var mulighed for økonomiske sanktioner. Folkeforbundet fik dog ikke den ønskede gennemslagskraft og kom aldrig til at omfatte alle de vigtige stormagter. USA blev aldrig medlem, og umiddelbart efter at USSR blev medlem, forlod det da nazistiske Tyskland og herefter Japan Folkeforbundet. Folkeforbundet blev officielt nedlagt i 1946, men havde på dette tidspunkt reelt ikke fungeret i flere år.

FN

Efter 2. Verdenskrig blev det i første omgang forsøgt at skabe fredsbevarende rammer inden for FN (De Forenede Nationer), der blev oprettet allerede i 1945. Det blev forbudt at anvende magt i internationale forhold, og Sikkerhedsrådet fik beføjelser til at få dette forbud respekteret.

OEEC

Et af de første tiltag til et europæisk økonomisk samarbejde blev organiseret i 1948 inden for rammerne af OEEC (Organisation for European Economic Cooperation – Organisationen for Økonomisk Hjælpearbejde). OEEC var baseret på traditionelt mellemstatsligt samarbejde (se spørgsmål 11) mellem uafhængige stater. Organisationens hovedopgave var at administrere Marshallhjælpen, der var omfattende amerikansk økonomisk støtte til at genopbygge det krigshærgede Europa efter 2. Verdenskrig. OEEC blev i 1961 ændret til OECD og kom samtidig til at omfatte ikke-europæiske lande, herunder USA og Japan.

Haag-kongressen, Europabevægelsen og Europarådet

Parallelt med oprettelsen af OEEC blev der taget andre initiativer til europæisk samarbejde. De forskellige organisationer, som arbejdede for en ny form for samarbejde mellem de vesteuropæiske lande, arrangerede i maj 1948 en kongres i Haag.

Kongressen ønskede primært en ”europæisk forsamling”, et charter for menneskerettigheder og en domstol til at beskytte disse rettigheder. Kongressens formand var den tidligere britiske premierminister Winston Churchill, og blandt kongressens øvrige deltagere var et antal politikere, som senere kom til at spille centrale roller i forbindelse med dannelsen af Det Europæiske Kul- og Stål-

fællesskab og EØF, blandt andet Robert Schuman (se spørgsmål 4).

Efter Haag-kongressen videreførte en ny organisation, Europabevægelsen, arbejdet for at nå kongressens mål. Efterfølgende blev Europarådet oprettet i 1949, som et forum for et bredere samarbejde mellem de europæiske lande (se spørgsmål 36).

Der var dog rundtomkring i de vesteuropæiske lande stærke bevægelser, som ønskede at gå videre i organiseringen af det europæiske samarbejde. Efter deres opfattelse var det traditionelle internationale samarbejde ikke tilstrækkeligt til at løse samtidens store økonomiske, sociale og sikkerhedspolitiske problemer i Europa. Dette ønske om at indgå i nye former for internationale samarbejdsmonstre resulterede i Schuman-erklæringen af 9. maj 1950 og den efterfølgende dannelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (se spørgsmål 4).

4 Hvad er Schuman-erklæringen?

Schuman-erklæringen er en erklæring fremsat af den franske udenrigsminister Robert Schuman den 9. maj 1950. Erklæringen anses for at være den officielle indledning til oprettelsen af det nuværende EU, da den førte til oprettelsen af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (se spørgsmål 2). Overordnet kan erklæringen beskrives som et forslag om at oprette et organiseret Europa med tætte økonomiske forbindelser for derigennem at opretholde fredelige forbindelser mellem de europæiske lande.

Forelæggelsen af Schuman-planen den 9. maj 1950 i det franske udenrigsministerium. Robert Schuman står ved mikrofonen og til højre for ham sidder Jean Monnet, der var den egentlige hovedmand bag Schuman-planen.

Baggrunden for Schuman-erklæringen skal findes i det spændte klima efter 2. Verdenskrig med "kold krig" og frygt for en 3. verdenskrig. Ud over de politiske spændinger var der også økonomiske vanskeligheder i sigte, da den europæiske industri var truet af en krise på grund af overproduktion af stål. Det var en udbredt opfattelse, at det var nødvendigt for de vesteuropæiske lande at indgå i nye samarbejdsmonstre for at imødegå tidens sikkerhedspolitiske og økonomiske udfordringer, og især blev det anset for væsentligt at skabe samhörighed mellem Vesttyskland og de øvrige vesteuropæiske lande.

Med Schuman-erklæringen foreslog den franske regering at indordne den fransk-tyske kul- og stålproduktion under en fælles såkaldt "Høj Myndighed" (forløberen for Kommissionen) i en organisation, som det også skulle være muligt for andre europæiske lande at tilslutte sig.

Efter fremsættelsen af Schuman-erklæringen gik det hurtigt. På baggrund af erklæringen blev der indkaldt til en regeringskonference i Paris til forhandlinger om en ny form for internationalt sam-

arbejde, og den 18. april 1951 blev Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab undertegnet i Paris (EKSF-traktaten).

De seks lande, der underskrev traktaten, var Frankrig, Vesttyskland, Belgien, Nederlandene, Luxembourg og Italien. Den 23. juli 1952 trådte EKSF-traktaten i kraft, og Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab var dermed en realitet.

Fra Schuman-erklæringen:

Europa kan ikke dannes på én gang, og heller ikke i en samlet opbygning: Det kan dannes gennem konkrete resultater – der først skaber en faktisk solidaritet. Samling af de europæiske nationer forudsætter, at det århundredgamle modsætningsforhold mellem Frankrig og Tyskland fjernes: Den påtænkte aktion skal først og fremmest gælde Frankrig og Tyskland. Med dette mål for øje foreslår den franske regering, at aktionen øjeblikkeligt rettes mod et begrænset, men afgørende punkt: Den franske regering foreslår at stille den samlede fransk-tyske produktion af kul og stål under en øverste, fælles myndighed, nemlig en organisation, der vil stå åben for deltagelse fra andre lande i Europa.

EU'S FREMTID

5 Hvad er Det Europæiske Konvent?

Det Europæiske Konvent var en forsamling af politikere udpeget af regeringer og parlamenter i EU-landene og kandidatlandene samt EU's institutioner. EU-konventets opgave var at undersøge, hvordan EU's rammer og strukturer kunne tilpasse den generelle internationale udvikling, EU-borgernes behov og EU's egen udvikling i forhold til udvidelse af EU.

Konventet udarbejdede et "Udkast til en forfatning for Europa", som var udgangspunktet for

stats- og regeringschefernes regeringskonference, der startede i oktober 2003, og blev afsluttet med vedtagelsen af "Traktat om en forfatning for Europa" på Det Europæiske Råds møde den 17.-18. juni 2004. Forfatningstraktaten er dog endnu ikke trådt i kraft (se spørgsmål 6 og 13).

EU-konventets medlemmer begyndte deres arbejde den 28. februar 2002, og Konventets forslag til forfatningstraktat blev overrakt til Det Europæiske Råd den 18. juli 2003.

Konventet havde bl.a. til opgave at undersøge de spørgsmål, som ifølge en erklæring til Nice-traktaten burde tages op på regeringskonferencen i 2004. Derudover så Konventet også på en lang række andre spørgsmål. Der var i princippet ikke grænser for, hvilke spørgsmål medlemmerne af Konventet kunne tage op til diskussion, men i Laeken-erklæringen fra 2001, opregnes mere end 64 spørgsmål, som Konventet i hvert fald burde se på, f.eks. Europas rolle i en globaliseret verden, mere demokrati, åbenhed og effektivitet i EU samt en forfatning for de europæiske borgere.

Konventet nedsatte blandt andet arbejdsgrupper for at behandle følgende emner mere indgående: Nærhedsprincippet, EU's Charter om grundlæg-

Laeken-erklæringen:

Laeken-erklæringen er et centralt dokument for Det Europæiske Konvent. Det er i Laeken-erklæringen, at Konventet nærmere beskrives, og det er heri, at der opregnes en række spørgsmål, som Konventet bør diskutere. Laeken-erklæringen blev vedtaget på Det Europæiske Råds møde i Laeken, Belgien den 14.-15. december 2001.

Du kan finde Laeken-erklæringen på EU-Oplysnings hjemmeside:
www.euo.dk/dokumenter/euoppaensk_raad/laeken/

gende rettigheder, EU's status som juridisk person, de nationale parlamenters rolle i EU, kompetencefordeling mellem EU og medlemslandene, EU's økonomiske politik, EU's udenrigspolitik, EU's forsvarspolitik, forenkling af EU's regelsystem, EU's samarbejde vedrørende retlige og indre anliggender, det sociale Europa. Derudover blev der nedsat diskussionskredse vedrørende Domstolens organisering og kompetence, budget-proceduren samt EU's egne indtægter.

Konventionsmetoden i den nye forfatnings-traktat

Ifølge den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) er den almindelige procedure for traktatændringer *konventionsmetoden*. Det vil sige, at der skal indkaldes et konvent sammensat af repræsentanter for de nationale parlamenter, medlemsstaternes stats- og regeringschefer, Europa-Parlamentet og Kommissionen, når Det Europæiske Råd efter høring af Europa-Parlamentet og Kommissionen beslutter sig for at behandle ændringsforslag til traktaten.

Konventet skal behandle ændringsforslagene og med konsensus vedtage en anbefaling til en

Fra Konventets første møde den 28. februar 2002. Møderne blev afviklet i Europa-Parlamentets store mødesal, den såkaldte hemicycle.

Konventets 105 medlemmer:

Konventet bestod af 105 medlemmer, der var udpeget af henholdsvis regeringer og parlamenter i EU-landene og kandidatlandene samt EU's institutioner. Dertil kom suppleanter og observatører.

- 1 formand, Valéry Giscard d'Estaing (tidligere fransk præsident)
- 2 næstformænd
- 2 repræsentanter fra hvert medlemslands nationale parlament (2 x 15)
- 1 repræsentant fra hvert medlemslands regering (15)
- 2 repræsentanter fra hvert kandidatlands nationale parlament (2 x 13)
- 1 repræsentant fra hvert kandidatlands regering (13)
- 16 repræsentanter fra Europa-Parlamentet
- 2 repræsentanter fra Kommissionen
- + suppleanter for samtlige medlemmer

Observatører

- 3 fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg
- 3 som repræsentanter for arbejdsmarkedets parter
- 6 udpeget af Regionsudvalget
- Den Europæiske Ombudsmand

Du kan se, hvem der var medlem af Konventet, på internetadressen:
www.EU-konvent.dk/fakta/medlemmer/

Se hvem de danske medlemmer var på side 28.

Konventsformandens maskot.

Konventets danske medlemmer:

De to medlemmer fra Folketinget var Henrik Dam Kristensen fra Socialdemokraterne og Peter Skaarup fra Dansk Folkeparti. Per Dalggaard (Dansk Folkeparti) var suppleant for Peter Skaarup, mens Niels Helveg Petersen (Radikale Venstre) var suppleant for Henrik Dam Kristensen.

Den danske regering udpegede Henning Christophersen, der tidligere har været EU-kommissær, som sin repræsentant i Konventet. Tidligere statsminister Poul Schlüter (Konservative) var suppleant for Henning Christophersen.

Herudover deltog også Jens-Peter Bonde fra JuniBevægelsen som repræsentant for Europa-Parlamentet. Lone Dybkjær (Radikale Venstre) og Helle Thorning-Schmidt (Socialdemokraterne) var suppleanter for medlemmer af Europa-Parlamentet.

efterfølgende regeringskonference. Det Europæiske Råd kan dog med enstemmighed, efter Europa-Parlamentets godkendelse, beslutte sig for ikke indkalde et konvent, hvis ændringsforslagernes omfang ikke berettiger hertil.

Du kan læse mere om Konventet og Konventets udkast til en forfatning for Europa på EU-Oplysningens side herom: www.eu-konvent.dk

6 Hvornår træder den nye forfatningstraktat i kraft?

På Det Europæiske Råds møde den 17.-18. juni 2004 blev EU's ledere enige om EU's nye forfatningstraktat, hvis officielle navn er "Traktat om en forfatning for Europa". Traktaten blev underskrevet af EU's stats- og regeringschefer i Rom den 29. oktober 2004, men er endnu ikke trådt i kraft.

Ifølge forfatningstraktaten er det meningen, at traktaten skal træde i kraft den 1. november 2006. Det er dog en betingelse, at samtlige EU-lande har ratificeret traktaten inden denne dato (se spørgsmål 13).

Visse dele af traktaten skal dog først træde i kraft senere. Det gælder traktatens nye bestemmelser om kvalificeret flertal, der ifølge traktaten først træder i kraft den 1. november 2009 (se spørgsmål 44) samt de nye bestemmelser om Kommissionens sammensætning, der først skal træde i kraft den 1. november 2014 (se spørgsmål 46).

Forfatningstraktaten skal ratificeres af alle EU-lande for at træde i kraft

Forfatningstraktaten er endnu ikke trådt i kraft. Ifølge forfatningstraktaten er det meningen, at traktaten skal træde i kraft den 1. november 2006. Det er dog en betingelse herfor, at samtlige EU-lande har ratificeret traktaten inden denne dato (se spørgsmål 13).

7 Hvad indeholder den nye forfatningstraktat?

Det er ikke hensigten at give en udtømmende gennemgang af den nye forfatningstraktat, der endnu ikke er trådt i kraft, men alene en kort beskrivelse af udvalgte dele af forfatningstraktatens indhold. Dele af forfatningstraktaten gennemgås i andre svar, og der henvises hertil i det nedenstående for uddybende forklaringer.

Én traktat i fire dele

De gældende traktater, EF-traktaten og EU-traktaten, er skrevet sammen til én traktat: *Traktat om en forfatning for Europa*. Euratom-traktaten videreføres i selvstændig form.

Sammenskrivningen af de gældende traktater betyder, at den såkaldte søjlestruktur afskaffes, og at den mellemstatslige samarbejdsform inden for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik samt inden for det retlige samarbejde i princippet falder bort (se spørgsmål 11 og 12).

Forfatningstraktaten består af en præambel samt fire hoveddele. Der er tilknyttet 36 protokoller.

Del I

I forfatningstraktatens del I fastlægges de overordnede værdier, institutionelle rammer samt kompetencefordelingen mellem EU og medlemsstaterne. I forbindelse med Konventets forhandlinger om et udkast blev denne første del af traktaten omtalt som den del, der beskriver EU's arkitektur.

Del I indeholder bl.a. et nyt afsnit om EU's demokratiske liv, hvori det bestemmes, at Rådets mø-

Forfatningstraktatens præambel

Præambelen er en slags baggrundserklæring for resten af traktaten. Den beskriver EU's værdigrundlag og Europas rolle i global sammenhæng. Europas kulturelle, religiøse og humanistiske arv beskrives som inspiration til EU's værdier: det enkelte menneskes ukrænkelige og umistelige rettigheder, demokrati, lighed, frihed og retsstaten. Præambelen og forfatningstraktaten indeholder dog ikke nogen steder konkrete henvisninger til EU's kristne arv. Det blev kraftigt debatteret, om forfatningstraktaten skulle indeholde en sådan henvisning.

der er offentlige, når det forhandler og stemmer om et udkast til europæisk lovgivning (se spørgsmål 38).

En anden nyskabelse er det såkaldte *borgerinitiativ*, der giver mulighed for, at mindst 1 mio. EU-borgere kan opfordre Kommissionen til at fremsætte et udkast til EU-retsakt. Gruppen af borgere skal repræsentere et betydeligt antal medlemslande. Det påkrævede minimumsantal skal fastlægges ved europæisk lov.

Mødelokalet i Rom ved regeringskonferencens start den 4. oktober 2003.

Energi

Energiområdet får et selvstændigt grundlag i traktaten. I dag er EU's energipolitik baseret på EF-traktatens såkaldte gummiparagraf (art. 308 TEF), der anvendes som det retlige grundlag for at udstede regler, der ikke er grundlag for at udstede andre steder i traktaten.

Del II

Forfatningstraktatens del II består af EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder, der hermed bliver juridisk bindende, når forfatningstraktaten træder i kraft.

Charteret blev udarbejdet af et særligt charterkonvent i 1999-2000. Herefter vedtog Det Europæiske Råd Charteret i form af en politisk erklæring på topmødet i Nice den 7.-10. december 2000. Charteret er derfor p.t. et politisk dokument og er ikke juridisk bindende i den forstand, at EU's borgere kan rejse krav eller anlægge retssager mod EU's institutioner eller medlemsstater på grundlag af Charteret.

Med forfatningstraktaten bliver Charteret derimod en del af traktatgrundlaget, men det bestemmes samtidig, at chartrets bestemmelser forplig-

ter alle EU's institutioner samt medlemsstaterne, dog kun når de gennemfører EU-retten. Derudover fremgår det af forfatningstraktaten, at Charteret ikke udvider anvendelsesområdet for EU-retten ud over EU's kompetencer, og ikke skaber nye kompetencer og opgaver for EU og heller ikke ændrer på de fastlagte kompetencer og opgaver.

Charteret indeholder bestemmelser om de grundlæggende rettigheder, som EU's borgere er sikret – eksempelvis ret til livet, ytrings- og informationsfrihed, ret til uddannelse, rimelige arbejdsforhold, god forvaltning m.m.

Del III

Forfatningstraktatens del III er sværvægtsdelen af traktaten, da del III indeholder de detaljerede bestemmelser om EU's politikker og funktionsmåde. Del III indeholder bestemmelser om det indre marked, den økonomiske og monetære politik, beskæftigelse, social- og arbejdsmarkedspolitik, landbrug og fiskeri, miljø, forbrugerbeskyttelse og transport m.m.

Del IV

Forfatningstraktatens del IV indeholder afsluttende og generelle bestemmelser bl.a. om revision af traktaten. F.eks. gøres konventionsmetoden

EU og den europæiske menneskerettighedskonvention

Da EU som sådan får status som juridisk person bestemmes det i forfatningstraktaten, at EU på et tidspunkt skal tiltræde den europæiske menneskerettighedskonvention (se spørgsmål 54).

til standardmetode for større traktatrevisioner (se spørgsmål 5), og derudover indeholder traktaten en forenklet procedure til traktatændringer, så der ikke nødvendigvis skal indkaldes til en regeringskonference (se spørgsmål 37).

EU som juridisk person

Med sammenskrivningen af de to traktater får EU status som juridisk person, ved siden af medlemslandene. Det betyder, at EU som sådan bliver en enhed i stand til at indgå aftaler. I dag er det alene EF, der har denne status. EU kan herefter indgå internationale aftaler på de områder, hvor forfatningstraktaten giver adgang til det.

Kompetencedeling mellem EU og medlemslandene

Ifølge forfatningstraktaten er det, som det også er tilfældet i dag, medlemslandene, der tildeler EU kompetence. Forfatningstraktaten opdeler EU's politikområder efter kompetence og opstiller tre kategorier:

1. Områder med enekompetence

På disse områder er det alene EU, som kan lovgive og vedtage retsakter. (nærhedsprincippet gælder ikke).

2. Områder med delt kompetence.

Her kan både EU og medlemslandene vedtage lovgivning og EU skal tage behørigt hensyn til nærhedsprincippet. Afgrænsningen af de enkelte hovedområders rækkevidde er fastlagt i traktatens del III.

3. Områder med understøttende, koordinerende eller supplerende tiltag.

EU har kun kompetence til at vedtage lovgiv-

Områder med enekompetence for EU

- toldunionen
- fastlæggelse af konkurrenceregler, der er nødvendige for det indre markeds funktion
- den monetære politik for de medlemslande, der har euroen som valuta
- bevarelse af havets biologiske ressourcer inden for rammerne af den fælles fiskeripolitik
- den fælles handelspolitik

Derudover har EU enekompetence til at indgå internationale aftaler, når det sker i henhold til en EU-retsakt eller når det er nødvendigt for at give EU mulighed for at udøve sin kompetence inden for EU eller i det omfang den internationale aftale vedrører EU-regler.

Områder med delt kompetence

De områder, hvor EU har kompetence og denne kompetence ikke er en enekompetence eller en kompetence for EU til at støtte eller supplere den nationale lovgivning.

Følgende områder opregnes: det indre marked, social- og arbejdsmarkedspolitik som omhandlet i forfatningstraktatens del III, økonomisk, social og territorial samhørighed, landbrug og fiskeri, undtagen bevarelse af havets biologiske ressourcer, miljø, forbrugerbeskyttelse, transport, transeuropæiske net, energi, området med frihed, sikkerhed og retfærdighed, fælles sikkerhedsudfordringer på folkesundhedsområdet for så vidt angår aspekterne i del III

Områder med understøttende, koordinerende eller supplerende tiltag

- beskyttelse og forbedring af menneskers sundhed
- industri
- kultur
- turisme
- uddannelse, ungdom, sport og erhvervsuddannelse
- civilbeskyttelse
- administrativt samarbejde

ning, der støtter eller supplerer medlemslandenes lovgivning. EU kan ikke harmonisere lovgivningen i denne kategori.

Endelig traktatfæster forfatningstraktaten den *soziale dialog* med arbejdsmarkedets parter.

Forfatningstraktaten bevarer en "*fleksibilitetsbestemmelse*", der svarer til den såkaldte gummiparagraf i EF-traktaten (art. 308). Efter denne bestemmelse kan Ministerrådet med enstemmighed vedtage et forslag med henblik på at opfylde forfatningens mål, selv om der ikke er et specifikt juridisk grundlag i forfatningstraktaten til at udstede den pågældende regel. Kommissionen skal i så fald orientere de nationale parlamenter om et sådant initiativ.

Princippet om EU-rettenes forrang gælder, når EU udøver sine tildelte beføjelser.

De nationale parlamenter

I forfatningstraktaten inddrages de nationale parlamenter i kontrollen med nærhedsprincippet via et såkaldt tidligt varslingssystem (se spørgsmål 72).

EU's institutioner

Europa-Parlamentet

Generelt gælder, at Europa-Parlamentet inddrages i lovgivningsproceduren på lige fod med Rådet, da det bliver *proceduren for fælles beslutningstagning*, der bliver *den almindelige lovgivningsprocedure* (se spørgsmål 80). Desuden får Europa-Parlamentet større indflydelse på vedtagelse af EU's budgetter. Europa-Parlamentet har dog fortsat ikke fuld indflydelse på lovgivningen

på FUSP-området og retspolitikken. På det sidstnævnte område varierer Europa-Parlamentets inddragelse fra område til område. På visse områder er Parlamentet blot høringsberettiget, mens det på andre områder skal give sin godkendelse inden vedtagelse af en retsakt. Loftet for antallet af medlemmer af Europa-Parlamentet øges fra 732 til 750 (se spørgsmål 29).

Det Europæiske Råd

Ifølge forfatningstraktaten vælger Det Europæiske Råd en formand for en periode af 2 ½ år ad gangen frem for at følge den halvårige rotation (se spørgsmål 39).

Rådet

Den eksisterende formandskabsmodel erstattes af en model med gruppeformandskab med tre lande i 18 måneder. Hvert af de tre lande varetager på skift formandskabet for alle Rådets sammensætninger, bortset fra Udenrigsrådet. Som udgangspunkt afviger denne model ikke fra den gældende

Møderummet på Det Europæiske Råds møde i Bruxelles den 17.-18. juni 2004.

ordning, men modellen lægger op til at landene internt kan beslutte sig for en alternativ ledelsesmodel, hvis f.eks. et lille land i formandskabsgruppen har brug for administrativ bistand.

Kommissionen

I dag har alle lande én kommissær, men som udgangspunkt reduceres antallet af Kommissærer fra 2014 til 2/3 af antallet af medlemslande medmindre Det Europæiske Råd med enstemmighed beslutter at ændre dette antal (se spørgsmål 46).

Kommissionens formand skal efter Det Europæiske Råds indstilling vælges af Europa-Parlamentet, mens listen over de øvrige kommissærer vedtages af Rådet efter fælles overenskomst med Kommissionens formand, hvorefter hele Kommissionen samlet skal godkendes ved en afstemning i Europa-Parlamentet.

EU-udenrigsminister

Forfatningstraktaten indfører en EU-udenrigsminister, der kommer til at slå to nuværende funktioner sammen, nemlig Kommissionens udenrigskommissær og EU's særlige udenrigspolitiske koordinator. Formålet er blandt andet at sikre en bedre koordination mellem diplomati og udviklingsbistand, dvs. mellem diplomatiske handlinger og penge fra EU til lande uden for EU. Opgaven for EU-udenrigsministeren er at bidrage til udformningen af EU's udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt – med Ministerrådets bemyndigelse – at føre den ud i livet (se spørgsmål 42).

EF-Domstolen

I den nye forfatningstraktat har Domstolen som udgangspunkt generel kompetence i forhold til

hele traktaten medmindre andet er bestemt. Domstolen har dog fortsat ikke kompetence vedrørende den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik samt på store dele af politisamarbejdet. I forhold til politisamarbejdet har Domstolen f.eks. ikke adgang til at efterprøve gyldigheden eller proportionaliteten af den indsats der udøves af en medlemsstats politi, når dette varetager opgaver, der er omfattet af national lovgivning.

Regler og beslutningsprocedurer

Nærheds- og proportionalitetsprincipperne

Nærheds- og proportionalitetsprincipperne skal overholdes som i dag, men udbygges med en procedure, hvor de nationale parlamenter inddrages i at sikre overholdelsen af nærhedsprincippet (se spørgsmål 72).

Den almindelige lovgivningsprocedure

Som udgangspunkt vil det være den såkaldte almindelige lovgivningsprocedure, der svarer til den fælles beslutningsprocedure, som skal anvendes, medmindre andet specifikt er angivet. Det gælder f.eks. på FUSP-området (se spørgsmål 110). Flere områder går fra enstemmighed til kvalificeret flertal, og Europa-Parlamentet inddrages på flere områder.

Mere kvalificeret flertal

Forfatningstraktaten indfører kvalificeret flertal som hovedregel. Rådet skal som udgangspunkt træffe beslutning med kvalificeret flertal, medmindre traktaten specifikt bestemmer noget andet. Kvalificeret flertal kommer til at gælde på omkring 80% af alle politikområderne, hvilket er en væsentlig stigning i forhold til i dag.

Danmark bevarer sommerhusreglen (se spørgsmål 62) og forbeholdene (se spørgsmål 56).

Ny definition af kvalificeret flertal

Med virkning fra den 1. november 2009 indfører forfatningstraktaten en ny definition af kvalificeret flertal (se spørgsmål 44).

"Passerelle-bestemmelser"

Forfatningstraktaten indeholder to såkaldte "passerelle-bestemmelser". Bestemmelserne gør det muligt for Det Europæiske Råd at træffe afgørelse om, at Rådet på områder, hvor der ifølge traktaten skal træffes afgørelse med enstemmighed, kan træffe afgørelse med kvalificeret flertal, og at retsakter, der skal vedtages af Rådet efter en særlig lovgivningsprocedure kan vedtages efter den almindelige lovgivningsprocedure (se spørgsmål 44).

Nye regler

Forfatningstraktaten ændrer på det gældende system af retsakter, så der fremover vil være seks typer af retskater: lovgivningsmæssige retsakter i

form af *europæiske love* og *europæiske rammelo-ve* samt ikke-lovgivningsmæssige retsakter i form af *europæiske bekendtgørelser* og *europæiske afgørelser*. Derudover kommer *henstillinger* og *udtalelser* (se spørgsmål 73).

EU's finanser

I dag fastlægges rammerne for EU's flerårige finansielle rammer ved aftaler mellem Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet. Med forfatningstraktaten skrives reglerne om fastlæggelsen af disse flerårige finansielle rammer ind i traktaten. Der introduceres en ny procedure, for fastlæggelsen af det årlige budget, hvor Rådet og Europa-Parlamentet ligestilles, og sondringen mellem de obligatoriske og ikke-obligatoriske udgifter ophæves (se spørgsmål 91).

Den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik

Forfatningstraktaten ændrer ikke på, at europæiske afgørelser inden for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik skal vedtages af Det Europæiske Råd og Ministerrådet med enstemmighed (se spørgsmål 110).

Retspolitikken

Med forfatningstraktaten ophæves søjlestrukturen, hvilket får stor betydning for det retlige EU-samarbejde. Det betyder nemlig, at det mellemstatslige samarbejde i søjle III om politisamarbejde samt retligt samarbejde i kriminalsager dermed afskaffes (se spørgsmål 11 og 12).

De særlige samarbejdsformer på området beholdes dog i visse tilfælde, da der anvendes beslutningsformer, som afviger fra den almindelige lovgivningsprocedure lige som enstemmighedsprincippet fastholdes på visse områder (familieret

En europæisk anklagemyndighed

Ifølge forfatningstraktaten kan Det Europæiske Råd med enstemmighed vedtage en europæisk lov om etablering af en europæisk anklagemyndighed. Anklagemyndighedens hovedopgave vil være at bekæmpe lovovertrædelser, der skader EU's finansielle interesser. Anklagemyndigheden vil få kompetence til at foretage efterforskning og retsforfølgning, og vil kunne optræde som offentlig anklager ved medlemslandenes domstole.

med grænseoverskridende virkning og det operative politisamarbejde).

Forfatningstraktaten lægger op til en ensartet politik på asyl- og indvandringsområdet, hvor begrebet ”minimumsstandarder” konsekvent er fjernet vedrørende asylområdet. Der skal i stedet anvendes europæiske love eller rammelove.

Forfatningstraktaten gør det muligt at fastsætte minimumsregler for, hvad der skal anses for at være strafbare handlinger. Det gælder for lovovertrædelser af særlig grov karakter og som har en grænseoverskridende dimension. F.eks. nævnes terrorisme, seksuel udnyttelse af kvinder og børn samt ulovlig narkotikahandel. Desuden udvides EU’s adgang til at fastsætte strafferetlige sanktioner til områder ”der har været omfattet af tidligere harmoniseringsforanstaltninger”, som f.eks. det indre marked og miljøområdet.

Ny solidaritetsbestemmelse

Forfatningstraktaten indeholder en ny solidaritetsbestemmelse der forpligter medlemsstaterne og EU til at handle i fællesskab på et solidarisk grundlag, hvis en medlemsstat udsættes for et *terrorangreb* eller er offer for en *naturskatastrofe* eller en *menneskeskabt katastrofe*.

EU kan tage alle midler i brug, herunder militære, for bl.a. at forebygge terrortrusler og for at beskytte demokratiske institutioner og civilbefolkningen mod eventuelle terrorangreb. Det enkelte medlemsland afgør dog selv, hvilke midler det vil bidrage med.

Forstærket samarbejde

Forfatningstraktaten viderefører de gældende

Sikkerhedsklausul og forstærket samarbejde på det strafferetlige samarbejde

Forfatningstraktaten indfører en sikkerhedsklausul, som medlemslande kan anvende inden for det strafferetlige samarbejde, hvis det pågældende land mener, at et udkast til en europæisk rammelov vil berøre grundlæggende aspekter af landets strafferetlige system. Det pågældende land kan kræve beslutningsproceduren suspenderet. Herefter skal Det Europæiske Råd inden fire måneder efter suspensionen enten forelægge Rådet udkastet igen, hvorved suspensionen ophæves, eller anmode Kommissionen om at forelægge et nyt udkast; i så fald anses den oprindeligt foreslåede retsakt for ikke-vedtaget.

Hvis Det Europæiske Råd ikke har reageret inden for fristen på de fire måneder, eller der ikke er enighed om en ny retsakt senest 12 måneder efter suspensionen, er der mulighed for at minimum en tredjedel af medlemslandene kan indlede et forstærket samarbejde om det pågældende forslag.

principper for etablering af et forstærket samarbejde mellem EU-lande inden for EU’s rammer. Det indebærer i hovedtræk, at formålet skal være at realisere EU’s mål, samarbejdet skal være åbent for alle medlemslande, og kun anvendes som en sidste udvej. Mindst en tredjedel af medlemslandene skal deltage.

Procedure for frivillig udtræden af EU

Forfatningstraktaten indfører en bestemmelse, som beskriver proceduren for frivillig udtræden af EU (se spørgsmål 20).

TRAKTATGRUNDLAGET

8 Hvad er en traktat?

En traktat er en juridisk bindende aftale indgået mellem to eller flere lande.

EU's målsætninger, kompetence, politiske og juridiske instrumenter m.m. er beskrevet i de traktater, der er indgået mellem EU's medlemslande. EU-traktaternes bestemmelser udgør grundlaget for al anden EU-ret. Det betyder, at alle EU's andre regler – forordninger, direktiver, afgørelser, beslutninger m.m. – både i indhold og tilblivelse skal være i overensstemmelse med traktaterne.

Erklæring om stedet for Det Europæiske Råds møder

I tilknytning til Nice-traktaten blev alle landene enige om en erklæring om, hvor Det Europæiske Råds møder skal afholdes.

Erklæring nr. 22 til optagelse i konferencens slutakt vedrørende stedet for Det Europæiske Råds møder

Fra 2002 afholdes halvdelen af Det Europæiske Råds møder og mindst et om året i Bruxelles. Når Den Europæiske Union har 18 medlemmer, finder alle Det Europæiske Råds møder sted i Bruxelles.

En traktat indledes ofte med en **præambel**, der er en slags betragtninger over baggrunden for at indgå traktaten. Herefter kommer selve traktatens bestemmelser, der er delt op i nummererede afsnit, som kaldes **artikler**. Ofte vil der også være protokoller og erklæringer knyttet til selve traktatteksten.

Erklæringer er politisk bindende dokumenter i modsætning til juridisk bindende protokoller. Det vil sige, at erklæringer oftest benyttes som en form for tilkendegivelser om holdninger til forskellige spørgsmål eller uddybende forklaringer, mens protokoller indeholder konkrete bestemmelser, som landene skal overholde.

En erklæring kan være støttet af alle landene, eller det kan være et enkelt land, som ønsker en erklæring om et bestemt emne.

Protokoller er i modsætning til erklæringer juridisk og ikke kun politisk bindende dokumenter. Protokoller kan kun ændres ved en traktatændring. Det er blandt andet på baggrund af en protokol til Maastricht-traktaten, at Danmark fortsat kan have regler om, at udlændinge som udgangspunkt ikke kan købe sommerhuse i Danmark (se spørgsmål 62).

EØF-traktaten og Euratom-traktaten underskrives i Rom den 25. marts 1957.

9 Hvor mange traktater bygger EU-samarbejdet på?

EU-samarbejdet er baseret på flere traktater – heraf er de tre grundlæggende traktater:

1. EF-traktaten

Traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab (Rom-traktaten)

Denne traktat blev undertegnet af de seks oprindelige medlemsstater i Rom den 25. marts 1957 – traktaten kaldes derfor også *Rom-traktaten*. Traktaten trådte i kraft den 1. januar 1958.

Oprindelig hed denne traktat EØF-traktaten, Traktaten om det Europæiske Økonomiske Fællesskab, men da Maastricht-traktaten trådte i kraft skiftede EØF-traktaten navn til EF-traktaten, Traktaten om Det Europæiske Fællesskab (EF). EF-traktaten indeholder bestemmelser om det overstatslige samarbejde i EU (se spørgsmål 11).

2. EU-traktaten

Traktaten om Den Europæiske Union (Maastricht-traktaten)

Traktaten blev undertegnet i Maastricht den 7. februar 1992 og kaldes derfor også for *Maastricht-traktaten*. Traktaten trådte i kraft den 1. november 1993 og indeholder bestemmelserne om det mellemstatslige EU-samarbejde (se spørgsmål 11).

3. Euratom-traktaten

Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab.

Traktaten blev underskrevet i Rom den 25. marts 1957 og trådte i kraft den 1. januar 1958.

De grundlæggende traktater er ændret eller suppleret op til flere gange af traktater, der ikke i sig selv er grundlæggende traktater, fordi de kun indeholder justeringer af de "gamle" traktater.

F.eks. er Den Europæiske Fælles Akt (EF-Pakken), Amsterdam- og Nice-traktaterne ikke i sig selv grundlæggende traktater, men traktaternes bestemmelser ændrer eller supplerer bestemmelser i EF- og EU-traktaten. Også ved nye medlemslandes optagelse i EU indgås der traktater mellem de gamle EU-lande og de nye EU-lande.

EKSF-traktaten

En af de øvrige grundlæggende traktater i EU var **EKSF-traktaten – Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab**, der kan betragtes som forløberen for EU. Denne traktat blev underskrevet i Paris den 18. april 1951 og trådte i kraft den 25. juli 1952, men da den kun var indgået for 50 år, udløb traktaten den 23. juli 2002.

I den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) er EU's forskellige traktattekster skrevet sammen til én traktat med henblik på at gøre EU's traktatgrundlag mere gennemskueligt. Euratom-traktaten bevares dog som selvstændig traktat.

10 Hvornår kom EF til at hedde EU?

EF (Det Europæiske Fællesskab) kom til at hedde EU (Den Europæiske Union), da Traktaten om Den Europæiske Union (Maastricht-traktaten) trådte i kraft den 1. november 1993.

Ved Maastricht-traktaten blev EU oprettet. Grundlaget for EU-samarbejdet er både Traktaten om Den Europæiske Union og Traktaten om Det Europæiske Fællesskab og derudover Euratom-traktaten (se spørgsmål 9).

EU-samarbejdet bruges som en samlebetegnelse for de aktiviteter, der udføres inden for rammerne af disse traktater.

11 Hvad er forskellen på mellemstatsligt og overstatsligt samarbejde?

Inden for EU er der forskellige former for samarbejde mellem medlemslandene. For at forstå EU bør man vide, at der overordnet er tale om to forskellige former for samarbejde, der forpligter landene på forskellig vis. Hvilken type samarbejde, der er tale om, kommer an på, hvilken traktat der er grundlag for samarbejdet.

Det, der er med til at gøre EU til noget helt unikt i international politik, er det såkaldt **overstatslige samarbejde**. Overstatsligt samarbejde betyder, at man i EU kan lave regler, der har direkte virkning i medlemslandene, og dermed påvirker borgerne i medlemslandene umiddelbart. EU-samarbejdet vedrørende det indre marked, landbrug og fiskeri m.m. er eksempler på områder med overstatsligt samarbejde. Bestemmelserne herom findes i EF-traktaten (se spørgsmål 9).

Derudover er der det såkaldt **mellemstatslige samarbejde**, som er den traditionelle form for internationalt samarbejde mellem lande. Mellemstatsligt samarbejde betyder grundlæggende, at de regler, der bliver vedtaget, alene forpligter staterne. Det indebærer, at Folketinget skal godkende de mellemstatslige EU-regler, før de får direkte virkning for borgerne i Danmark.

Det mellemstatslige EU-samarbejde anvendes på politikområder, hvor det kan være vanskeligt for lande at indgå i et samarbejde, der er så tæt som det overstatslige samarbejde. Derfor anvendes den mellemstatslige samarbejdsform inden for politisamarbejde og retligt sam-

Bestemmelser om EU's institutioner, der gælder for alle tre søjler/politikområder

1. søjle	2. søjle	3. søjle
De Europæiske Fællesskaber Toldunion, ØMU'en og det indre marked, landbrugspolitik og handelspolitik - Transport - Uddannelse og kultur - Forbrugerbeskyttelse - Sundhed - Forskning og miljø - Beskæftigelse - Socialpolitik - Asylpolitik - Grænsekontrol - Indvandringspolitik	Den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (se spørgsmål 110)	Politi- og strafferetligt samarbejde - Strafferetligt samarbejde - Politisamarbejde - Bekæmpelse af racisme og fremmedhad - Bekæmpelse af handel med narkotika og våben - Bekæmpelse af organiseret kriminalitet - Terrorbekæmpelse - Bekæmpelse af menneskehandel og forbrydelser mod børn
Overstatsligt samarbejde	Mellemstatsligt samarbejde	Mellemstatsligt samarbejde
Traktatens afsluttende bestemmelser om optagelse af nye medlemmer, traktatændringer m.m.		

arbejde i kriminalsager samt den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Bestemmelserne herom findes i EU-traktaten (se spørgsmål 9).

Et af Danmarks EU-forbehold går ud på, at Danmark ikke vil deltage i overstatsligt samarbejde på området retlige og indre anliggender. Derimod kan Danmark godt deltage i mellemstatsligt samarbejde på dette område (se spørgsmål 56).

12 Hvad er EU's tre søjler?

Begrebet "EU's tre søjler" bliver anvendt til at illustrere, hvordan der inden for EU er forskellige former for samarbejde afhængigt af, hvilket politikområde samt hvilken del af traktatgrundlaget, der er tale om.

For at vise, at der er forskel på samarbejdsformen inden for de tre forskellige områder, selv om der er tale om samarbejde inden for den samme enhed, EU, er der taget udgangspunkt i, hvordan et græsk tempel med søjler er bygget op, og hver af

de tre søjler er et billede på et politikområde. De tre søjler holdes sammen af et fælles tag og et fælles fundament.

Den første søjle indeholder det overstatslige samarbejde (se spørgsmål 11). Det er dette samarbejde, som afledes fra EF-traktaten, og det er her, at EU kan udstede regler (forordninger – se spørgsmål 73), der direkte forpligter EU-borgerne.

Søjle 2 og 3 indeholder hver sin type af mellemstatsligt samarbejde (se spørgsmål 11). Søjle 2 er *udenrigs- og sikkerhedspolitik*, og søjle 3 er mellemstatsligt samarbejde vedrørende *politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager*.

I overliggeren til de tre søjler findes de bestemmelser, der er fælles for de tre politikområder, det vil sige bestemmelserne om EU's institutioner – Rådet, Kommissionen osv. – og som gælder, uanset hvilket politikområde, der er tale om. Fundamentet for de tre søjler er bestemmelserne om ændring af traktaterne, optagelse af nye medlemmer m.m.

Ratifikation af Nice-traktaten

Da irerne stemte nej til Nice-traktaten ved en folkeafstemning, var traktatens eksistens truet, da den ikke kunne træde i kraft, medmindre samtlige medlemslande ratificerede traktaten. Ved en senere folkeafstemning i Irland om Nice-traktaten stemte et flertal ja (se spørgsmål 21).

I Nice-traktaten er det bestemt, at traktaten træder i kraft den første dag i den anden måned efter, at det sidste medlemsland har deponeret sit ratifikationsinstrument.

Den irske regering afleverede som det sidste EU-land sit ratifikationsinstrument den 18. december 2002, og Nice-traktaten kunne derfor træde i kraft den 1. februar 2003.

Forfatningstraktaten afskaffer søjlestrukturen

I den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) afskaffes søjlestrukturen, men der bevares særlige bestemmelser om samarbejdet på de områder, der nu er omfattet af det mellemstatslige samarbejde – samarbejdet vedrørende den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og det der kaldes et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed (politisamarbejde, retligt samarbejde i kriminalsager m.m.).

13 Hvad er ratifikation?

Ratifikation betyder, at et land indgår en international aftale endeligt. Dette sker ved, at hvert

land afleverer et bestemt dokument (et såkaldt ratifikationsinstrument) på det sted, hvor landene har aftalt at opbevare disse dokumenter. Ratifikationsinstrumenterne vedrørende EU's traktater skal afleveres i Rom.

Når der forhandles om internationale aftaler/traktater, opnår landenes regeringer først politisk enighed om teksterne. Selv om denne politiske enighed kan være forpligtende til en vis grad, er den ikke juridisk bindende. For at en aftale eller en traktat er bindende, kræves det, at landene ratificerer den. Det vil sige, at regeringerne, som har forhandlet aftalen, endnu en gang skal acceptere aftalen efter, at denne er godkendt i landenes parlamenter i overensstemmelse med landenes forfatningsmæssige bestemmelser herom. For eksempel kræver den danske grundlov i visse tilfælde en folkeafstemning, før regeringen kan ratificere en traktat (se spørgsmål 57).

Ratifikationsinstrumenter

Et ratifikationsinstrument er det dokument, hvori regeringerne bekræfter, at de vil overholde traktaten. Det er Udenrigsministeriet, som står for at skrive denne tekst og få den afleveret i Rom.

Den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) er endnu ikke trådt i kraft. Ifølge forfatningstraktaten er det meningen, at traktaten skal træde i kraft den 1. november 2006, men det kræver, at samtlige EU-lande har ratificeret traktaten inden

MEDLEMSTATERNE/UDVIDELSE AF EU

14 Hvilke lande er medlemmer af EU, og hvornår blev de medlemmer?

EU består i dag af de 25 nedenstående medlemslande. Det år, hvor landene blev medlemmer, står i parentes bagefter.

Vesttyskland, Frankrig, Italien, Belgien, Nederlandene og Luxembourg	(1952)
Danmark, Irland og Storbritannien	(1973)
Grækenland	(1981)
Spanien og Portugal	(1986)
Østrig, Finland og Sverige	(1995)
Tjekkiet, Estland, Cypern, Letland, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Slovenien og Slovakiet	(2004)

På topmødet i København den 12.-13. december 2002, hvor der blev opnået enighed om at udvide EU med ti lande pr. 1. maj 2004, blev det yder-

ligere tilkendegivet, at EU vil bestræbe sig på at byde Rumænien og Bulgarien velkommen som medlemmer af EU i 2007. Derudover har Kroatien og Makedonien søgt om optagelse i EU (se spørgsmål 25).

15 Hvornår startede forhandlingerne om den seneste udvidelse af EU?

EU optog den 1. maj 2004 ti nye medlemslande og gik fra en medlemskreds på 15 til nu 25 medlemslande. I befolkningstal vil dette sige fra omkring 380 mio. til nu 457 mio. EU-borgere (se også spørgsmål 114), og flere udvidelser er undervejs (se spørgsmål 25).

Det første større officielle skridt til denne udvidelsesrunde blev taget på Det Europæiske Råds

"Den glemte udvidelse"

Da Øst- og Vesttyskland blev genforenet med virkning fra den 3. oktober 1990 blev det tidligere Østtyskland en del af EF, eftersom Vesttyskland allerede var medlem af EF. Dette omtales også som den "glemte udvidelse", da der reelt var tale om en udvidelse af EU med omkring 20 millioner nye EU-borgere.

Cypern

Cypern har siden 1974 været delt i en græsk-cypriotisk samt en mindre tyrkisk-cypriotisk del.

Det er kun den græsk-cypriotiske del af øen, der er anerkendt internationalt som Republikken Cypern. Den nordlige del af øen blev i 1983 erklæret som selvstændig stat: den Tyrkiske Republik Nord-Cypern, men det er kun Tyrkiet, der har anerkendt denne del.

Republikken Cypern søgte om medlemskab af EU i 1990. I forbindelse med optagelsesforhandlingerne på Det Europæiske Råds møde i København i december 2002 blev det samtidig besluttet, at hvis der ikke blev fundet en løsning på Cypernproblemet inden 1. maj 2004, ville EU's regler ikke gælde for den tyrkisk-cypriotiske del indtil Det Europæiske Råd med enstemmighed måtte træffe en ny beslutning.

FN's generalsekretær Kofi Annan fremlagde i slutningen af marts 2004 en fredsplan med forslag om oprettelse af Den Forenede Republik Cypern med Nord- og Syd-Cypern som to selvstyrende delstater i en føderation. For at vedtage planen blev der den 24. april 2004 afholdt samtidige, separate folkeafstemninger i Nord- og Syd-Cypern om en genforening af Cypern på basis af FN's plan. FN-planens vedtagelse krævede flertal ved begge afstemninger.

I Nordcypern stemte et flertal på 65 % ja til planen, mens ca. 75 % af græsk-cyprioterne stemte nej. Cypern er derfor stadig delt, og det er kun den sydlige del af øen, som er optaget i EU. Tyrk-cyprioter har dog mulighed for at opnå et EU-pas.

EU har efterfølgende truffet beslutning om at støtte den økonomiske udvikling i Nordcypern, for at afslutte isolationen af det tyrkisk-cypriotiske samfund og fremme genforeningen af Cypern.

møde i København i 1993, da stats- og regeringscheferne blev enige om en række politiske og økonomiske betingelser, som de lande, der havde søgt om optagelse i EU, skal opfylde for at blive medlem af EU – de såkaldte Københavnskriterier (se spørgsmål 24).

Næste større skridt var Det Europæiske Råds møde i Luxembourg i december 1997. På dette møde blev 11 ud af de 13 ansøgerlande godkendt som kandidatlande (se tabellen i spørgsmål 25 for ansøgningstidspunkt), og det blev bestemt, at der skulle indledes en tiltrædelsesproces i forhold til disse lande. De to lande, der ikke blev godkendt som kandidatlande, var Tyrkiet samt Malta. Tyrkiet var ifølge EU ikke klar, og Malta havde stillet sin ansøgning i bero i 1996, men fornyede den igen i 1998.

Derudover blev det besluttet, at EU i 1998 skulle indlede konkrete forhandlinger om optagelse med seks ud af de 11 kandidatlande nemlig **Cypern, Estland, Ungarn, Polen, Tjekkiet og Slovenien**.

Selv om der ikke blev truffet beslutning om at indlede egentlige forhandlinger med **Bulgarien**,

Murens fald og Sovjetunionens opløsning

De historiske begivenheder, der i første omgang gjorde EU's udvidelse den 1. maj 2004 mulig, var Murens fald den 9. november 1989, hvorefter øst-blokkens fortsatte smuldring kulminerede med erklæringen om Sovjetunionens opløsning under konferencen i Minsk den 8. december 1991. Et forandret Europa var efter 40 år delt af Jerntæppet klar til en ny start.

Fra ceremonien i forbindelse med underskrift af tiltrædelsestraktaten den 16. april 2004. Ceremonien foregik på Akropolis i Athen.

Letland, Litauen, Slovakiet og Rumænien indebar beslutningen på topmødet i Luxembourg, at forholdet mellem EU og disse lande skulle styrkes, så forhandlingerne kunne indledes så hurtigt som muligt. På Det Europæiske Råds møde i Helsinki i december 1999 blev det herefter besluttet, at der også skulle åbnes konkrete forhandlinger med disse fem lande samt Malta, der havde fornyet sin ansøgning i september 1998.

På topmødet i Helsinki i 1999 blev Tyrkiet også anerkendt som kandidatland, men der blev ikke indledt konkrete tiltrædelsesforhandlinger med Tyrkiet, da Tyrkiet endnu ikke opfyldte Københavnskriterierne, hvilket er en betingelse for at indlede tiltrædelsesforhandlinger.

Fra København til København

På Det Europæiske Råds møde i København den 12.-13. december 2002 afsluttede EU tiltrædelsesforhandlingerne med Cypern, Estland, Letland,

Litauen, Malta, Polen, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn.

Disse lande blev herefter medlemmer af EU fra den 1. maj 2004, de fleste lande efter afholdelse af folkeafstemning (se spørgsmål 21).

For så vidt angår Rumænien og Bulgarien blev det konkluderet på mødet, at EU vil bestræbe sig på at byde disse lande velkommen som medlemmer af EU i 2007.

Tyrkiet – en dato for en dato

Hvad angår Tyrkiet, blev det besluttet, at hvis Det Europæiske Råd på topmødet i december 2004 på grundlag af en rapport og en henstilling fra Kommissionen beslutter, at Tyrkiet opfylder Københavnskriterierne, vil EU uden forsinkelse indlede tiltrædelsesforhandlinger med Tyrkiet. Det danske formandskab uddybede, at uden forsinkelse betyder senest seks måneder efter topmødet i december 2004.

Istanbul en tidlig morgen (foto: EPA Photo / Kerim Okten).

Kommissionen offentliggjorde sin rapport den 6. oktober 2004 og anbefaler heri optagelsesforhandlinger med Tyrkiet. Kommissionen opstiller dog en række kontrolmekanismer og anbefaler en klausul, der vil gøre det muligt at afbryde forhandlingerne, hvis Tyrkiet ikke respekterer menneskerettighederne.

16 Er Gran Canaria med i EU?

Ja – Gran Canaria er en del af EU via Spaniens medlemskab af EU.

I bestemmelsen, der handler om EF-traktatens geografiske udstrækning (art. 299 TEF), slås det fast, at ”Denne traktat glæder for de franske oversøiske departementer, Azorerne, Madeira og De Kanariske Øer”.

Bestemmelsen fortsætter imidlertid med, at det på grund af regionernes fjerne og afsides beliggenhed samt visse andre forhold er muligt for Rådet at vedtage særlige foranstaltninger inden for disse områder med hensyn til told- og handelspolitik, finanspolitik, frizoner m.m.

Der gælder derfor særlige toldregler for Gran Canaria, og det er stadig muligt at handle toldfrit, når man rejser fra Danmark til Gran Canaria, selv om det toldfrie salg som udgangspunkt er afskaffet ved rejser mellem EU-landene.

17 Hvad er Grønlands og Færøernes forhold til EU?

Danmarks medlemskab af EF trådte i kraft den 1. januar 1973. Som en del af det danske Rigsfæl-

Caribisk EU

De franske oversøiske departementer er øerne Réunion, Guadeloupe, Martinique og Fransk Guyana, så det vil sige, at EU geografisk også omfatter dele af Det Caribiske Øhav.

lesskab blev **Grønland** medlem af EF ved Danmarks indtræden i EF. Det grønlandske hjemmestyre blev indført i 1979, og efter en vejledende folkeafstemning valgte Grønland at træde ud af EF med virkning fra den 1. februar 1985.

Grønland fik ved udtrædelsen en særlig fiskeriforordning med EU, og er optaget som et af de såkaldt oversøiske lande og territorier, der har associeringsordninger (særlige forbindelser) med EU (se spørgsmål 19).

Det færøske hjemmestyre (etableret i 1948) besluttede, at **Færøerne** ikke ønskede at være medlem af EF, så den danske tiltrædelse kom efter færøsk ønske ikke til at gælde for Færøerne. Færøerne har indgået en fiskeriaftale og en handelsaftale med EU. Færøerne er ikke medlem af EØS (se spørgsmål 111).

Grønlands folkeafstemning om medlemskab af EF

Ved den grønlandske folkeafstemning den 23. februar 1982 var valgdeltagelsen på 74,9 %. Til spørgsmålet om, hvorvidt Grønland skulle blive i EF stemte 47 % ja, mens 53 % stemte nej.

Læs om Færøerne, Grønland og Schengen-samarbejdet i spørgsmål 94.

18 Er Norge medlem af EU?

Norge er ikke medlem af EU, men indgår i et tæt samarbejde med EU gennem EØS-samarbejdet (se spørgsmål 111).

Norge søgte første gang om optagelse i EF i 1962, men på grund af den franske præsident Charles de Gaulles uvilje mod Storbritanniens medlemskab af EF brød forhandlingerne med samtlige ansøgerlande (Storbritannien, Irland, Danmark og Norge) sammen i starten af 1963 (se spørgsmål 55). Senere har Norge to gange afsluttet forhandlinger om optagelse i EU og underskrevet traktat om medlemskab af EU, men inden den norske regering har ratificeret tiltrædelsestraktaterne (se spørgsmål 13) har et flertal stemt nej ved folkeafstemninger om Norges optagelse i EU.

Norge søgte om medlemskab i 1972 i forbindelse med EF's optagelse af Danmark, Storbritannien, og Irland som medlemmer, og i 1994 i forbindelse med EU's udvidelse med Sverige, Finland og Østrig.

Norske folkeafstemninger om optagelse i EU

VALGDATE	JÅ	NEJ	VALG-DELTADELSE
25. september 1972	46,7 %	53,3 %	79,2 %
28. november 1994	47,8 %	52,2 %	89 %

De Oversøiske Lande og Territorier (OLT)

Grønland
 Ny Caledonien med tilhørende områder
 Fransk Polynesien
 Territorium under de franske sydlige og antarktiske områder
 Wallis- og Futuna-øerne
 Mayotte
 St. Pierre og Miquelon
 Aruba
 De Nederlandske Antiller: Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten
 Anguilla
 Cayman-øerne
 Falklands-øerne
 Syd-Georgien og Syd-sandwichøerne
 Montserrat
 Pitcairn
 St. Helena og tilhørende områder
 Britisk antarktisk territorium
 Britiske territorier i Det Indiske Ocean
 Turks- og Caicosøerne
 De Britiske Jomfruøer
 Bermuda

19 Hvad har Bermuda med EU at gøre?

Bermuda er et såkaldt associeret land, hvilket betyder, at det er et af en række lande med særlig forbindelse til EU – Grønland er også et associeret land (se spørgsmål 17). Bermuda hører til blandt de lande, der også betegnes som oversøiske lande og territorier (også forkortet **OLT**). De oversøiske lande og territorier har haft særlige forbindelser med EU siden EF's oprettelse, og deres særlige status er skrevet ind i EF-traktaten.

De oversøiske lande og territorier udgør ikke en

Grønland hører til blandt de lande man betegner som OLT-lande. (Foto: Grønlands Nationale Billeddatabase)

del af EU, men hører alligevel forfatningsmæssigt ind under fire af EU's medlemsstater: Danmark, Frankrig, Storbritannien og Nederlandene.

Formålet med associeringen er at fremme den økonomiske og sociale udvikling i disse lande og territorier og oprette nære økonomiske forbindelser mellem OLT'erne og EU-landene.

De oversøiske lande og territorier må ikke forveksles med de såkaldte AVS-lande (se spørgsmål 113).

20 Kan et land melde sig ud af EU eller blive smidt ud af EU?

Et land kan godt melde sig ud af EU, men det kræver i princippet, at samtlige medlemslande indvilliger heri.

Der står ikke noget i det gældende traktatgrundlag om fremgangsmåden ved et lands udmeldelse, men f.eks. meldte Grønland sig ud af EF i 1985 (se spørgsmål 17). I den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) er det fastslået, at ethvert EU-land kan beslutte at træde ud af EU, og proceduren for et lands eventuelle udmeldelse af EU er beskrevet.

Et land kan ikke blive smidt ud af EU. Derimod er der mulighed for, at visse af et lands rettigheder i EU, herunder landets stemmeret i Rådet, kan suspenderes. Dette kan ske i tilfælde af, at et medlemsland groft og vedvarende overtræder de principper, som EU er baseret på: frihed, demokrati, respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder samt retsstatsprincippet, der indebærer, at EU's regler gennemføres og overholdelsen heraf sikres.

21 Hvilke folkeafstemninger om EU har der været i EU-landene?

Der har været seks folkeafstemninger om EU i Danmark (se spørgsmål 58), og én i Grønland (se spørgsmål 17). Herudover fordeler folkeafstemningerne i resten af EU-landene sig således:

ÅR	EMNE	JA	NEJ	VALGDELTADELSE
Finland				
1994	Om Finland skulle være medlem af EU	56,9%	43,1%	74,0%
1994	Om Åland skulle være med i EU	73,6%	26,4%	49,1%
Frankrig				
1972	Om EF skulle udvides med Danmark, Irland og Storbritannien	68,32%	31,68%	60,24%
1992	Om Maastricht-traktaten	51,05%	48,95%	69,70%
Irland				
1972	Om Irland skulle være medlem af EF	83,1%	16,9%	70,9%
1987	Om Den Europæiske Fælles Akt	69,9%	30,1%	43,9%
1992	Om Maastricht-traktaten	69,1%	30,9%	57,3%
1998	Om Amsterdam-traktaten	61,7%	38,3%	56,2%
2001	Om Nice-traktaten	46,1%	53,9%	34,8%
2002	Om Nice-traktaten	62,89%	37,11%	49,47%
Sverige				
1994	Om Sverige skulle være medlem af EU	52,8%	47,2%	83,3%
2003	Om Sverige skulle indføre Euroen	42,0 %	55,9%	82,6%
Storbritannien				
1975	Storbritanniens fortsatte medlemskab af EF	67,2 %	32,8 %	64%
Østrig				
1994	Om Østrig skulle være medlem af EU	66,6%	33,4%	81,3%

Folkeafstemninger om optagelse i EU i lande, der blev optaget i EU den 1. maj 2004:

LAND	ÅR	JA	NEJ	VALGDELTAGELSE
Tjekkiet	13.-14. juni 2003	77,33%	22,67%	55,21%
Estland	14. september 2003	66,83%	33,17%	64,06%
Letland*	20. september 2003	67%	32,30%	72,53%
Litauen	10.-11. maj 2003	91,07%	8,93%	63,37%
Ungarn	12. april 2003	83,76%	16,24%	45,62%
Malta	8. marts 2003	53,65%	46,35%	91%
Polen	7.-8. juni 2003	77,45%	22,55%	58,85%
Slovenien	23. marts 2003	89,61%	10,39%	60,29%
Slovakiet	16.-17. maj 2003	92,46%	6,20%	52,15%

* Der er opgivet 0,8 % ugyldige stemmer for afstemningen i Letland.

Vedr. afstemning på Cypern – se boks under spørgsmål 14.

22 Hvilke overgangsordninger er der mellem de gamle og de nye EU-medlemmer?

Et af kravene til lande, som vil optages i EU, er, at de skal opfylde de forpligtelser, som følger af EU's samlede retsgrundlag – *acquis communautaire* (se spørgsmål 81). Som udgangspunkt skal de nye lande derfor opfylde samtlige EU's regler. På baggrund af en gennemgang af EU's regler med Kommissionen og efterfølgende forhandlinger fandt de nye medlemslande og EU dog frem til områder, hvor det ikke var muligt at lade de eksisterende EU-regler gælde fuldt ud fra landenes optagelse den 1. maj 2004. Der er derfor aftalt visse overgangsordninger mellem de enkelte lande og EU.

Overgangsordningerne er optrykt som bilag til tiltrædelsestraktaten. Alle akterne (i alt 988 sider)

vedrørende de nye EU-landes optagelse i EU pr. 1. maj 2004 er offentliggjort i EU-Tidende L 236 af 23. september 2003. Her kan man slå op under hvert enkelt af de ti lande og se, hvilke overgangsordninger der gælder.

Denne udgave af EU-Tidende er tilgængelig på:
http://europa.eu.int/eur-lex/da/archive/2003/l_23620030923da.html

Se side 50 om arbejdskraftens frie bevægelighed.

Arbejdskraftens frie bevægelighed

Overgangsordningerne vedrørende arbejdskraftens frie bevægelighed er konstrueret på en speciel måde. Det var derfor op til de enkelte lande, om de ville lade EU's regler om arbejdskraftens frie bevægelighed gælde med det samme eller iværksætte overgangsordninger inden for en ramme på i alt syv år, som er fastsat i tiltrædelsestraktaten.

Der er tale om den såkaldte 2+3+2-ordning, som dog ikke gælder for Malta og Cypern. Ordningen indebærer, at de 15 gamle EU-lande og de nye EU-lande i 2 år fra optagelsen har mulighed for at opretholde de regler, som gjaldt på udvidelsestidspunktet i stedet for at lade EU-reglerne om arbejdskraftens frie bevægelighed finde anvendelse med det samme.

Efter to år skal hvert enkelt land meddele Kommissionen, hvorvidt det ønsker at forlænge overgangsordninger med de nationale bestemmelser i op til tre år. Såfremt nogle lande efter disse tre år har alvorlige forstyrrelser på deres arbejdsmarked eller udsigt til alvorlige

forstyrrelser, kan de anmode Kommissionen om tilladelse til at anvende de nationale bestemmelser i yderligere to år. Overgangsordningerne kan dog højst opretholdes i syv år i alt.

Der er stor forskel på, hvilke ordninger de enkelte lande har valgt. På hjemmesiden for EURES, Den Europæiske Portal for jobmobilitet, er det muligt at se hvilke ordninger, der er i de enkelte lande: <http://europa.eu.int/eures/>

Den danske ordning om adgangen til det danske arbejdsmarked for arbejdstagere fra de nye EU-lande er fastlagt ved en aftale af 2. december 2003 mellem Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialdemokraterne, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Kristendemokraterne.

Du kan læse mere om den danske aftale på Beskæftigelsesministeriets hjemmeside: http://www.bm.dk/eu/eu_udvidelsen

23 Hvad står der i traktaten om proceduren for EU's udvidelse?

Artikel 49 TEU

"Enhver europæisk stat, som overholder principperne i art. 6, stk. 1, kan ansøge om at blive medlem af Unionen. Den retter sin ansøgning til Rådet, som træffer afgørelse med enstemmighed efter høring af Kommissionen og efter samstemmende udtalelse fra Europa-Parlamentet, der udtaler sig med absolut flertal blandt sine medlemmer.*

Vilkårene for optagelsen og sådanne tilpasninger af de til grund for Unionen liggende traktater, som optagelsen medfører, fastlægges ved en aftale mellem medlemsstaterne og den ansøgen-

de stat. Denne aftale forelægges samtlige kontraherende parter til ratifikation i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser."

***Art. 6, stk. 1:** *"Unionen bygger på principper om frihed, lighed, demokrati og respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder samt retsstatsprincippet, der alle er principper, som medlemsstaterne har til fælles."*

24 Hvilke krav skal lande opfylde for at blive medlem af EU?

Der findes ikke en tjekliste med en præcis angivelse af, hvilke betingelser et land skal opfylde for at blive optaget i EU.

Ifølge traktatens artikel 49 TEF kan enhver *europæisk stat*, der overholder de principper, som EU er baseret på, ansøge om at blive medlem af EU (se spørgsmål 23). Det er ikke nærmere defineret, hvad en europæisk stat er, men da Marokko i 1987 søgte om optagelse i EU, blev ansøgningen afvist i en udtalelse fra Kommissionen med den begrundelse, at Marokko ikke er noget europæisk land.

I forbindelse med udvidelsen af EU den 1. maj 2004 opstod begrebet **Københavnskriterierne**, der anvendes om betingelserne, ansøgerlande skal opfylde for at blive medlem af EU.

Det Europæiske Råd på besøg hos Dronning Margrethe under topmødet i København i juni 1993.

Fra formandskabets konklusioner, København, den 21.-22. juni 1993 – Københavnskriterierne:

Det Europæiske Råd besluttede i dag, at de associerede lande i Central- og Østeuropa, som måtte ønske det, kan blive medlemmer af Den Europæiske Union. Tiltrædelse vil finde sted, så snart et associeret land er i stand til at påtage sig forpligtelserne ved et medlemskab og opfylde de givne økonomiske og politiske betingelser.

Medlemskab kræver, at kandidatlandet har opnået institutionel stabilitet, som garanterer demokrati, retsstatsforhold, menneskerettigheder samt respekt for og beskyttelse af mindretal; det kræver endvidere en fungerende markedsøkonomi samt evne til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen. Medlemskab forudsætter, at kandidaten er i stand til at påtage

sig forpligtelserne ved et medlemskab, herunder er i stand til at tilslutte sig målet om en politisk, økonomisk og monetær union.

Unionens evne til at optage nye medlemmer uden derved at sætte tempoet i den europæiske integration over styr er ligeledes af stor betydning og bør indgå i overvejelserne i såvel Unionens som kandidatlandenes interesse. Det Europæiske Råd vil fortsat nøje følge de fremskridt, der gøres i hvert enkelt associeret land i retning af at opfylde betingelserne for at kunne tiltræde Unionen og drage de fornødne konklusioner på grundlag heraf.

Københavnskriterierne er en række politiske og økonomiske betingelser, der blev fastsat af medlemslandenes stats- og regeringschefer på Det Europæiske Råds møde i København i 1993.

I sidste ende er det dog Rådet, der med enstemmighed træffer afgørelse om et lands optagelse efter at have hørt Kommissionen og efter samstemmende udtalelse fra Europa-Parlamentet, hvilket vil sige, at Europa-Parlamentet skal godkende Rådets beslutning (se spørgsmål 78).

Kort opridset kan Københavnskriterierne opdeles i tre betingelser, som skal opfyldes, før der træffes beslutning om, at et land kan blive medlem af EU:

1. Det politiske kriterium:

Landet skal have stabile institutioner, der sikrer demokrati, retsstat, menneskerettigheder og respekt for og beskyttelse af mindretal

2. Det økonomiske kriterium:

Landet skal have en fungerende markedsøkonomi samt kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne inden for Den Europæiske Union

3. Kriteriet om overtagelse af EU's samlede regelværk "acquis communautaire":

Landet må være i stand til at påtage sig de forpligtelser, der følger af et medlemskab, herunder acceptere målet om en politisk, økonomisk og monetær Union

Det, der kommer tættest på et egentligt katalog

over konkrete krav, som ansøgerlandene skal opfylde er det tredje kriterium, hvorefter landene skal være i stand til at opfylde EU's regelværk (se spørgsmål 81).

25 Hvilke lande har søgt om optagelse i EU?

EU består i dag af 25 medlemslande (se spørgsmål 14). I forbindelse med den seneste udvidelse søgte 13 lande fra Syd- og Østeuropa om optagelse i EU. De ti af landene blev optaget i EU pr. 1. maj 2004.

For så vidt angår de tre lande, som ikke blev optaget, så forventes **Rumænien** og **Bulgarien** optaget i EU i 2007, når det vurderes, at landene opfylder optagelseskraevne (se spørgsmål 24), og på Det Europæiske Råds møde i december 2004 afgøres det, om EU i den umiddelbare fremtid vil indlede tiltrædelsesforhandlinger med **Tyrkiet** (se spørgsmål 15).

På Det Europæiske Råds møde i juni 2004 blev **Kroatien** godkendt som kandidatland, og det blev besluttet, at EU skal indlede optagelsesforhandlinger med Kroatien i starten af 2005.

Senest har **Makedonien** ansøgt EU om medlemskab den 22. marts 2004.

I erklæringen fra topmødet mellem EU og det vestlige Balkan i Thessaloniki den 21. juni 2003 anses den såkaldte **Thessaloniki-dagsorden** for at være en fælles dagsorden for EU og landene i det vestlige Balkan. Thessaloniki-dagsordenen

Grubebilledet fra topmødet mellem EU og det vestlige Balkan i Thessaloniki den 21. juni 2004.

gør det klart, at det vestlige Balkans fremtid ligger i EU. Det vestlige Balkan omfatter ud over Kroatien og Makedonien **Albanien, Bosnien-Hercegovina, Serbien og Montenegro.**

Du kan læse mere om udvidelsen på EU-Oplysningens temaside:

www.euo.dk/emner/aktuel/udvidelsen/

Fra Thessaloniki-dagsordenen:

"Landene i det vestlige Balkan, herunder støtte til deres forberedelser med henblik på fremtidig integration i de europæiske strukturer og – i sidste instans – medlemskab af Unionen, prioriteres højt af EU. Balkanlandene skal udgøre en integrerende del af et forenet Europa. Den igangværende udvidelse og undertegnelsen af Athen-traktaten i april 2003 bør inspirere og tilskynde landene i det vestlige Balkan til at indlede en lige så vellykket reformproces og intensivere deres bestræbelser med henblik herpå."

"EU understreger, at det er op til de vestlige Balkanlande selv at sætte tempoet i deres fortsatte tilnærmelse til EU, og at tempoet vil afhænge af de resultater, som de enkelte lande opnår med hensyn til gennemførelse af reformer og dermed overholdelsen af de kriterier, der blev fastlagt af Det Europæiske Råd i København i juni 1993, samt konditionaliteten i forbindelse med stabiliserings- og associeringsprocessen. "

Middelalder slot i Transsylvanien, Rumænien, der forventes optaget i EU i 2007 (EPA photo/Paul Buciuta).

Bulgariens parlament. Bulgarien forventes optaget i EU i 2007 (EPA photo/ Vassil Donev).

Ansøgninger om medlemskab i forbindelse med EU's seneste udvidelse:

(Lande, som blev medlem af EU pr. 1. maj 2004 står med fed)

KANDIDATLAND	ANSØGNING OM MEDLEMSKAB
Tyrkiet	14. april 1987
Polen	5. april 1990
Cypern	3. juli 1990
Malta	16. juli 1990*
Ungarn	31. marts 1994
Rumænien	22. juni 1995
Slovakiet	27. juni 1995
Letland	13. oktober 1995
Estland	24. november 1995
Litauen	8. december 1995
Bulgarien	14. december 1995
Tjekkiet	17. januar 1996
Slovenien	10. juni 1996
Kroatien	21. februar 2003
Makedonien	22. marts 2004

* Malta stillede sin ansøgning i bero i 1996, men fornyede den i september 1998

EUROPA-PARLAMENTET

26 Hvad har Mickey Mouse med Europa-Parlamentet at gøre?

Margaret Thatcher, den tidligere britiske premierminister (også kaldet Jernladyen), kaldte engang i 1980'erne Europa-Parlamentet for et Mickey Mouse-parlament.

Europa-Parlamentet har udviklet sig en hel del både med hensyn til form og indflydelse siden den spæde start i 1952. Tilbage i 1952, hvor Europa-

Parlamentet blev kaldt Forsamlingen og kun havde medlemmer, der samtidig var medlemmer af de nationale parlamenter i medlemslandene, var der kun tale om en demokratisk forsamling med rådgivende funktion. Det første skridt til at give Europa-Parlamentet reel indflydelse blev taget i 1975, hvor Parlamentet fik adgang til at ændre Rådets budgetforslag eller ligefrem at afvise det.

Det næste store skridt mod indflydelse blev taget i 1986, hvor Europa-Parlamentet med vedtagelsen af den traktatændring, som kaldes for Den Europæiske Fælles Akt, kom til at deltage i den almindelige lovgivning via den procedure, der kaldes for samarbejdsproceduren (se spørgsmål 78) og især blev anvendt i forbindelse med lovgivning vedrørende det indre marked (se spørgsmål 102). En anden vigtig ændring var, at det blev indført, at Europa-Parlamentet skal godkende tiltrædelsesaftaler med nye medlemslande, hvilket vil sige, at

Til møde i Europa-Parlamentet.

Parlamentet også i dag skal godkende de aftaler, som Rådet indgår med de nye medlemslande om deres optagelse i EU (se spørgsmål 23).

Den hidtil mest afgørende udvidelse af Parlamentets indflydelse fandt sted, da Maastricht-traktaten trådte i kraft den 1. november 1993. Med Maastricht-traktaten blev Europa-Parlamentet medlovgiver sammen med Rådet på en række politikområder. Den afgørende procedure, som giver Parlamentet den store indflydelse, er proceduren for fælles beslutningstagning (se spørgsmål 80), og som navnet antyder, er det centrale i proceduren, at der ikke kan vedtages en EU-retsakt uden, at Rådet og Europa-Parlamentet er enige om at vedtage retsaken.

Også i den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) øges Parlamentets indflydelse væsentligt. Bl.a. bliver Parlamentet som udgangspunkt medlovgiver på lige fod med Rådet, da den fælles beslutningsprocedure gøres til den almindelige lovgivningsprocedure, Rådet og Parlamentet ligestilles i budgetproceduren (se spørgsmål 91) og Parlamentet skal vælge Kommissionens formand.

27 Hvor ligger Europa-Parlamentet?

Selv om de fleste nok umiddelbart forbinder Europa-Parlamentet med Bruxelles, er det faktisk den franske by Strasbourg, der er Parlamentets officielle hjemsted. Herudover har en del af Parlamentets administration hjemsted i Luxembourg. Parlamentet fordeler dermed sit arbejde over ikke mindre end tre byer.

Da Strasbourg er Parlamentets officielle hjemsted, skal de 12 månedlige plenarmøder af 1 uges varighed afholdes her, ligesom møderne om EU's budget også skal afholdes i Strasbourg. Plenarmøder ud over disse afholdes i Bruxelles, hvor også Parlamentets udvalgsmøder og gruppemøder finder sted.

Det koster mange penge og er besværligt for medlemmerne at flytte mellem Strasbourg og Bruxelles hver måned. Det er imidlertid ikke så nemt lige at ændre denne beslutning. Ifølge EF-traktaten skal hjemstedet for EU's institutioner vedtages ved overenskomst mellem EU's medlemslande, og beslutningen om Parlamentets hjemsted er nu fastlagt i en protokol, der blev vedtaget i tilknytning til Amsterdam-traktaten. Der skal altså en traktatændring til for at ændre på Parlamentets månedlige flytninger.

I den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) er der ikke ændret på protokollen. Spørgsmålet om placeringen af EU's institutioner er et følsomt politisk emne, hvilket skyldes den prestige og ikke mindst de økonomiske interesser, som er forbundet med at have en EU-institution placeret i et land.

28 Hvor mange politiske grupper er der i Europa-Parlamentet?

Selv om medlemmerne af Europa-Parlamentet vælges nationalt, er det ikke nationalt tilhørsforhold, der er afgørende for, hvordan medlemmerne organiserer sig. Medlemmerne organiserer sig i grupper efter politisk tilhørsforhold.

Gruppedannelserne indledes på Parlamentets første samling efter et valg. Ifølge Parlamentets forretningsorden kræver det minimum 16 medlemmer fra fem forskellige EU-lande at danne en selvstændig gruppe. Der er i dag syv politiske grupper i Europa-Parlamentet samt et antal løsgængere. Mere end 100 nationale politiske partier er repræsenteret blandt de syv politiske grupper.

Sammen med formanden for Parlamentet udgør gruppernes formænd "formandskonferencen", som bl.a. har det overordnede ansvar for at fastlægge Europa-Parlamentets dagsordener.

POLITISKE PARTIER	
PPE-DE	Gruppen for Det Europæiske Folkeparti (Kristelige Demokrater) og De Europæiske Demokrater
PSE	De Europæiske Socialdemokraters Gruppe
ALDE	Gruppen Alliancen af Liberale og Demokrater for Europa
V/ALE	Gruppen De Grønne/Den Europæiske Fri Alliance
GUE/NGL	Den Europæiske Venstrefløjs Fællesgruppe/Nordisk Grønne Venstre
IND/DEM	Gruppen for Selvstændighed og Demokrati
UEN	Gruppen Union for Nationernes Europa

Der findes en oversigt over, hvordan medlemmerne har fordelt sig på de politiske grupper på Europa-Parlamentets hjemmeside (www.europarl.eu.int/), og link til gruppernes websteder findes på: www.europarl.eu.int/groups/default_da.htm

29 Hvor mange medlemmer af Europa-Parlamentet har de enkelte lande?

Der er 732 medlemmer af Europa-Parlamentet. Heraf er de 14 valgt i Danmark. Det antal medlemmer af Europa-Parlamentet, som de enkelte lande har fremgår af nedenstående tabel.

I den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) hæves den øvre grænse for antallet af medlemmer af Europa-Parlamentet fra 732 til 750. Det bestemmes samtidig, at der skal være mindst seks medlemmer pr. medlemsland (i dag skal der være mindst tre). Yderligere må et medlemsland maksimalt have 96 medlemmer. Det betyder, at Tyskland, som har 99 medlemmer må afgive tre, mens Malta, der har fem medlemmer, kan se frem til at få ialt seks medlemmer. Det Europæiske Råd skal ud fra disse betingelser vedtage en afgørelse om Parlamentets sammensætning, hvor Europas borgere repræsenteres proportionalt efter antallet af borgere i de enkelte lande.

Europa-Parlamentets mødesal i Strasbourg.

Antal medlemmer af Europa-Parlamentet

MEDLEMMER AF EUROPA-PARLAMENTET	VALGPERIODEN 2004-2009
Tyskland	99
Storbritannien	78
Frankrig	78
Italien	78
Spanien	54
Polen	54
Nederlandene	27
Grækenland	24
Belgien	24
Portugal	24
Ungarn	24
Tjekkiet.	24
Sverige	19
Østrig	18
Slovakiet	14
Danmark	14
Finland	14
Irland	13
Litauen	13
Letland	9
Slovenien	7
Estland	6
Cypern	6
Luxembourg	6
Malta	5
I alt	732

30 Hvem er de danske medlemmer af Europa-Parlamentet?

Europa-Parlamentet består af politikere fra EU's medlemslande valgt for en periode af fem år ved direkte valg i de enkelte lande. Der er 732 medlemmer af Parlamentet, hvoraf 14 medlemmer er danske (se spørgsmål 29).

De 14 nuværende danske medlemmer er valgt ved en afstemning den 13. juni 2004. Antallet af stemmeberettigede vælgere på tidspunktet for afstemningen var 4.012.663. Stemmeprocenten var 47,89 % (se valgdeltagelsen ved tidligere valg under spørgsmål 31). Til sammenligning kan det nævnes, at valgdeltagelsen ved folketingsvalget den 20. november 2001 var på 87,1 %.

De 14 danske medlemmer af Europa-Parlamentet:

(Bogstaverne i parentes angiver, hvilken politisk gruppe de pågældende medlemmer tilhører)

Poul Nyrup Rasmussen,

Socialdemokraterne (PSE)

Henrik Dam Kristensen,

Socialdemokraterne (PSE)

Britta Thomsen,

Socialdemokraterne (PSE)

Ole Christensen,

Socialdemokraterne (PSE)

Dan Jørgensen,

Socialdemokraterne (PSE)

Anders Samuelsen,

Radikale Venstre (ALDE)

Gitte Seeberg,
Konservative (PPE-DE)

Margrete Auken,
SF (V/ALE)

Jens-Peter Bonde,
JuniBevægelsen (IND/DEM)

Ole Krarup,
Folkebevægelsen mod EU (GUE/NGL)

Mogens Camre,
Dansk Folkeparti (UEN)

Karin Riis-Jørgensen,
Venstre (ALDE)

Niels Busk,
Venstre (ALDE)

Anne E. Jensen,
Venstre (ALDE)

Du kan læse mere om de danske medlemmer af Europa-Parlamentet og finde deres kontaktnumre på www.euo.dk/fakta/institutioner/parlamentet/vejviser/

Højeste antal personlige stemmer ved valg til Europa-Parlamentet

Tidligere statsminister Poul Nyrup Rasmussen satte rekord ved valget i 2004 med 407.966 personlige stemmer. Tidligere rekordindehaver var tidligere statsminister Poul Schlüter, som ved valget i 1994 fik 247.956 personlige stemmer.

TOPSCORERE VED VALGENE	STEMMER
1979, Poul Møller (De Konservative)	153.227
1984, Else Hammerich (Folkebevægelsen)	156.145
1989, Erhard Jakobsen (Centrumdemokraterne)	116.875
1994, Poul Schlüter (De Konservative)	247.956
1999, Bertel Haarder (Venstre)	180.974
2004, Poul Nyrup Rasmussen (Socialdemokraterne)	407.966

31 Hvor mange europæere stemte til europaparlamentsvalget i 2004?

Den gennemsnitlige valgdeltagelse i EU for europaparlamentsvalget i 2004 var på 45,7 %. I Danmark var valgdeltagelsen på 47,89 %.

Valgdeltagelsen i Danmark har ved hvert af de seks valg til Europa-Parlamentet ligget på omkring 50 % med en valgdeltagelse på 47,89 % i 2004. Heller ikke i det øvrige EU var valgdeltagelsen i top. Den laveste valgdeltagelse var i Slovakiet med 16,96 %, mens den højeste valgdeltagelse var i Belgien med 90,81 % (det er obligatorisk at stemme i Belgien).

Reglerne om valg til Europa-Parlamentet er en blanding af nationale regler og fælles overordnede

EU-regler, der er fastsat i "Akten om almindelige direkte valg til Europa-Parlamentet" fra 1976. Akten er senest blevet ændret med virkning for valget i 2004 (se bl.a. spørgsmål 32 om dobbeltmandater).

Valgdeltagelse ved valg til Europa-Parlamentet

	DANMARK	EU-GENNEMSIT
1979	47,8 %	63,0 %
1984	52,4 %	61,0 %
1989	46,2 %	58,5 %
1994	52,9 %	56,8 %
1999	50,5 %	49,6 %
2004	47,89 %	45,7 %

LAND	VALGDELTADELSE VED EUROPA-PARLAMENTSVALGET I 2004
Belgien	90,8 %
Tjekkiet	28,3 %
Danmark	47,89 %
Tyskland	43 %
Estland	26,83 %
Grækenland	63,4 %
Spanien	54,1 %
Frankrig	42,76 %
Irland	58,8 %
Cypern	71,19 %
Letland	41,34 %
Litauen	48,38 %
Ungarn	38,5 %
Malta	82,37 %
Nederlandene	39,3 %
Østrig	42,43 %
Polen	20,87 %
Portugal	38,6 %
Slovenien	28,3 %
Slovakiet	16,96 %
Finland	39,4 %
Sverige	37,8 %
Italien	73,1 %
Luxembourg	89 %
Storbritannien	38,83 %

32 Kan et medlem af Europa-Parlamentet samtidig være medlem af et nationalt parlament?

Nej, fra valget i 2004 er det ikke længere muligt for et medlem af Europa-Parlamentet at være medlem af et nationalt parlament i samme periode.

I sin oprindelige form bestod Parlamentet af en forsamling af politikere, der samtidig var medlemmer af de nationale parlamenter i medlemslandene, og op gennem tiden har det været almindeligt, at europaparlamentarikerne havde dobbeltmandater. Parlamentets opgaver har efterhånden udviklet sig og fået et sådant omfang, at det anses for vanskeligt at udøve et dobbeltmandat. Med virkning fra parlamentsvalget i 2004 er akten om almindelige direkte valg af repræsentanterne i Europa-Parlamentet derfor ændret, så det ikke længere er tilladt, at medlemmer af Europa-Parlamentet samtidig er medlemmer af et nationalt parlament.

Parlamentsmedlemmerne kan heller ikke være medlemmer af en regering eller af de øvrige EU-institutioner – f. eks. Kommissionen.

33 Hvad tjener et medlem af Europa-Parlamentet?

Medlemmerne af Europa-Parlamentet får samme grundløn som politikerne, der er valgt ind i parlamenterne i deres hjemlande. Denne grundløn betales også af det land, hvori de er valgt, og beskatning sker efter reglerne i valglødet. Herudover betaler Europa-Parlamentet udgifter til medlemmernes rejser, diæter og ansættelse af medarbejdere m.m., hvilket er skattefrit.

Det vil sige, at de danske medlemmer af Europa-Parlamentet får samme *grundløn* som folketingsmedlemmerne, lønnen betales af den danske stat, og de skal betale dansk indkomstskat af denne løn. Grundvederlaget er på 514.911 kr. pr. år, hvilket svarer til 44.909 kr. pr. måned (pr. 1. april 2004).

En fælles statut for Europa-Parlamentets medlemmer

På grund af reglen om national aflønning og beskatning af Europa-Parlamentets medlemmer er der stor forskel på, hvilken løn medlemmerne af Parlamentet får, afhængigt af, hvilket land de er valgt i. Der forhandles derfor i øjeblikket om vedtagelse af en fælles statut for Europa-Parlamentets medlemmer, så alle Parlamentets medlemmer som udgangspunkt får samme løn uanset nationalitet og medlemmerne ikke forskelsbehandles på grund af deres nationale tilhørsforhold. Forhandlingerne om statuten har dog stået på i årevis. Senest har Rådet, der skal godkende statuten, i januar 2004 afvist det udkast, som parlamentsmedlemmerne er blevet enige om. Efter forhandlinger frem og tilbage mellem Parlamentet og Rådet, kunne en række ministre i sidste ende ikke acceptere størrelsen af de foreslåede lønninger til

Europa-Parlamentets medlemmer, og forhandlingerne faldt på gulvet.

Nedenstående oversigt viser det månedlige grundbeløb i euro for medlemmerne af Europa-Parlamentet i 2003/2004.

LAND	MÅNEDLIGT GRUNDBELØB €
Østrig	7.538
Belgien	5.884
Danmark	5.652
Finland	4.970
Frankrig	5.232
Tyskland	7.009
Grækenland	5.275
Irland	6.705
Italien	12.007
Luxembourg	4.907
Nederlandene	5.565
Portugal	3.449
Spanien	2.724
Sverige	4.985
Storbritannien	6.823
Estland	1.922
Letland	1.075
Litauen	1.183
Malta	1.314
Polen	2.075 (13 mdr.)
Slovakiet	0.888
Slovenien	4.155
Tjekkiet	1.300 (13 mdr.)
Ungarn	761
Cypern	4.080

34 Hvad er forskellen på "Rådet" og "Det Europæiske Råd"?

"Rådet for Den Europæiske Union" og "Det Europæiske Råd" kan nemt forveksles, men der er stor forskel på de to råd.

Rådet for Den Europæiske Union kaldes ofte bare **Rådet** eller **Ministerrådet**. Det er et cen-

tralt lovgivende og beslutningstagende organ i EU. Rådet består af en repræsentant på ministerplan fra hver medlemsstat, som har bemyndigelse til at forpligte sin regering. Rådets sammensætning af regeringsrepræsentanter varierer alt efter, hvilket emne, der er på dagsordenen (se spørgsmål 38 og se generelt om Rådet afsnit 2.2).

Det Europæiske Råd består af EU-medlemsstaternes stats- og regeringschefer samt formanden for Kommissionen. Disse bistås af medlemsstaternes udenrigsministre og et medlem af Kommissionen. Det er Det Europæiske Råd, som fastlægger EU's overordnede politiske retningslinjer (se spørgsmål 35). Om Det Europæiske Råd hedder det i art. 4 TEU: *"Det Europæiske Råd tilfører Unionen den fremdrift, der er nødvendig for dens udvikling, og fastlægger de overordnede politiske retningslinjer herfor."*

Siden 2002 mødes Det Europæiske Råd mindst to gange under hvert formandskab, det vil sige fire gange om året. Derudover afholdes ekstraordinære møder. Når det Europæiske Råd mødes omtales det ofte som EU-topmøde i medierne. Det Europæiske Råd har typisk afviklet sine møder i en by i formandskabslandet, men i forbindelse med Nice-traktaten blev der vedtaget en erklæring (se

Det Europæiske Råds udvikling

Det Europæiske Råd blev oprettet ved et kommuniké fra topmødet i Paris, december 1974. Her fastslog de daværende ni medlemslandes regeringschefer, udenrigsministre samt formanden for Kommissionen, at der var behov for at sikre udviklingen og sammenhængen mellem indsatsen i Fællesskabet og det politiske arbejde. Det blev derfor vedtaget, at regeringscheferne samt deres udenrigsministre skulle mødes tre gange om året samt efter behov i "Fællesskabets Råd".

Først i 1987 med ikrafttrædelsen af Den Europæiske Fælles Akt blev Det Europæiske Råd skrevet ind i traktatgrundlaget. Det Europæiske Råds funktioner blev præciseret med vedtagelsen af Maastricht-traktaten og Amsterdam-traktaten (se spørgsmål 9).

Grubebilledet fra Det Europæiske Råds møde i Laeken i Belgien (se spørgsmål 5 om Laeken-erklæringen).

spørgsmål 8) vedrørende Det Europæiske Råds mødested. Ifølge erklæringen skulle mindst halvdelen af Det Europæiske Råds møder fra 2002 afvikles i Bruxelles og nu, hvor EU har mere end 18 medlemmer skal alle Det Europæiske Råds møder afvikles i Bruxelles.

Under det danske formandskab holdt Det Europæiske Råd møde i Bruxelles den 24.-25. oktober 2002 og i København den 12.-13. december 2002.

Se spørgsmål 39 om forfatningstraktaten og formanden for Det Europæiske Råd.

35 Hvad sker der på møderne i Det Europæiske Råd?

Det er i Det Europæiske Råd, EU's overordnede politiske retningslinjer fastlægges. Det er også her, man træffer centrale beslutninger om EU's fremtid, vedtager traktatændringer og drøfter mere problematiske beslutninger.

De overordnede politiske retningslinjer, som Det Europæiske Råd kommer frem til, fremgår af konklusionerne fra mødet. Disse konklusioner er en politisk aftale og har ingen retlig status, men de vil

ofte være grundlag for Rådets, Europa-Parlamentets og Kommissionens gennemførelse af politikkerne i praksis.

Da Det Europæiske Råd, ud over formanden for Kommissionen, består af medlemsstaternes stats- og regeringschefer, spiller Det Europæiske Råd ofte en central rolle i forbindelse med mægling og afklaring af sager, hvor fagministrene ikke har kunnet blive enige på de almindelige rådsmøder.

Selv om der er tale om politik på højt plan, betyder det ikke nødvendigvis, at diskussionerne i Det Europæiske Råd er tørre og kedelige. På topmødet i Laeken i december 2001 diskuterede EU-lederne blandt andet, i hvilke lande forskellige EU-agenturer skulle ligge. Agenturet for fødevarsikkerhed og agenturet for maritim sikkerhed var meget eftertragtede blandt landene. Portugal og Frankrig ville begge meget gerne have agenturet for maritim sikkerhed, mens Finland, Italien og igen Frankrig gjorde krav på fødevarsikkerhedsagenturet.

Ifølge nyhedsbureauet Reuters skulle der være lækket nogle noter fra mødet, som giver et indblik i den sidste ordveksling mellem den franske præsident Jacques Chirac, Italiens ministerpræsident Silvio Berlusconi, den tyske kansler Gerhard

Schröder, og den belgiske EU-formand, Guy Verhofstadt.

Uddrag af noter fra Det Europæiske Råds møde i Laeken, december 2001, jf. Nyhedsbureauet Reuters:

Berlusconi: "Parma er lig med god mad. Finnerne ved ikke engang, hvad prosciutto er. Det kan jeg ikke acceptere." (Prosciutto er skinke)

Verhofstadt: "En regions gastronomiske tiltrækning er ikke et argument for at få et EU-agentur."

Chirac: "Så kunne vi give Sverige et agentur for at træne fotomodeller med den begrundelse, at de har så smukke kvinder."

Berlusconi: "Jeg har allerede accepteret den europæiske arrestordre. Mit sidste ord er: Nej!" (råbende)

Schröder: "Jeg elsker Parma, men du vil aldrig få agenturet ved at argumentere på den måde."

Chirac: "Lille er også kandidat. Byen ligger i hjertet af Europa."

Kort efter ovenstående ordveksling skulle den belgiske premierminister Guy Verhofstadt have opgivet at få en aftale om agenturernes placering i stand, hvorefter mødet blev erklæret for afsluttet.

med **"Det Europæiske Råd"** eller **Ministerådet/Rådet** (se spørgsmål 34).

Europarådet er en international organisation oprettet i 1949 med det formål at fremme værdier som demokrati, menneskerettigheder og udviklingen af retssamfund.

Organisationens ti oprindelige medlemsstater var Frankrig, Storbritannien, Belgien, Nederlandene, Luxembourg, Italien, Irland, Norge, Sverige og Danmark. I dag (29.oktober 2004) har Europarådet 46 medlemsstater.

Europarådet er organiseret i en Ministerkomité, en Parlamentarisk Forsamling og en Kongres af lokale og regionale myndigheder i Europa. Europarådet har sæde i den franske by Strasbourg.

Ministerkomitéen har beslutningskompetencen og består af medlemsstaternes udenrigsministre eller regeringernes faste repræsentanter ved Europarådet.

Den Parlamentariske Forsamling består af politikere fra de nationale parlamenter. Forsamlingen betragtes som Europarådets initiativskabende forum. Aktuelle politiske og samfundsmæssige spørgsmål debatteres i forsamlingen, der kan vedtage anbefalinger til Ministerkomiteen. Derudover skal optagelsen af nye medlemmer af Europarådet godkendes i Den Parlamentariske Forsamling.

Kongressen af Lokale og Regionale Myndigheder består af repræsentanter for alle medlemsstaternes lokale og regionale myndigheder og har til formål at styrke demokratiet på græsrodsniveau, især i de nye demokratier.

36 Er Europarådet en del af EU?

Nej, **Europarådet** er ikke en del af EU, men det er let at forveksle betegnelsen **"Europarådet"**

Europarådet udarbejder bl.a. traktater, som er juridisk bindende for medlemsstaterne, når disse ratificerer dem (se spørgsmål 13) og dermed er forpligtede til at indarbejde traktaterne i deres lovgivning.

Europarådets mest kendte dokument er formentlig **den europæiske menneskerettigheds-konvention** vedtaget i 1950. Enhver, der mener, at hans eller hendes rettigheder i henhold til konventionen er krænket, kan, når de nationale retsmidler er udtømt, indbringe en klage for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg (se spørgsmål 53).

Du kan læse mere om Europarådet og den europæiskemenneskerettighedskonvention på Europa-rådets hjemmeside: www.coe.int

I den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) er det bestemt, at EU skal tiltræde den europæiske menneskerettighedskonvention.

37 Hvad er en regeringskonference?

En regeringskonference er en række af møder mellem repræsentanter for medlemsstaternes regeringer, der kan have til formål at ændre traktatgrundlaget eller at løse andre spørgsmål i EU. En regeringskonference strækker sig ofte over flere måneder og består af gentagne møder, som afsluttes med et topmøde mellem stats- og regeringscheferne.

Der skal indkaldes til en regeringskonference, når stats- og regeringscheferne har besluttet, at EU's

traktatgrundlag skal ændres. Det er formandskabslandet (se spørgsmål 39), som har ansvaret for at indkalde til regeringskonference, efter at Europa-Parlamentet er hørt og Rådet har udtalt sig til fordel for, at der bliver afholdt en regeringskonference.

Bliver resultatet af en regeringskonference en politisk aftale om at ændre traktatgrundlaget, skal denne aftale efterfølgende ratificeres af alle medlemslandenes nationale parlamenter for at kunne træde i kraft (se spørgsmål 13).

Som eksempler på regeringskonferencers forløb kan det nævnes, at forhandlingerne om Nice-traktaten startede med indkaldelse til en regeringskonference den 14. februar 2000, og regeringskonferencen blev afsluttet den 7.-10. december 2000, da Det Europæiske Råd (se spørgsmål 34) mødtes i Nice og opnåede politisk enighed om Nice-traktaten. Den irske regering var det sidste af de dengang 15 EU-lande, som ratificerede Nice-traktaten. Den trådte i kraft den 1. februar 2003.

På mødet i Nice blev det også besluttet, at der skulle indkaldes til en ny regeringskonference i 2004, hvilket fremgik af en erklæring om EU's fremtid, der er knyttet til Nice-traktaten (se spørgsmål 5).

Tidspunktet for indkaldelse af regeringskonferencen blev imidlertid rykket frem, og allerede den 4. oktober 2003 indkaldte det italienske formandskab til den regeringskonference, som efter et sammenbrud midtvejs i forhandlingerne endte med politisk enighed om den såkaldte "Traktat om en Forfatning for Europa" på Det Europæiske Råds møde den 17.-18. juni 2004 (se spørgsmål 6 og 7).

Mulighed for traktatændringer uden regeringskonference

Den nye forfatningstraktat indfører ”konventsmetoden” (se spørgsmål 5) som udgangspunktet for traktatændringer. Derudover bliver der ifølge forfatningstraktaten mulighed for at ændre traktaten uden at indkalde en regeringskonference. Ændringer kan ske på baggrund af forslag fremsat af et medlemslands regering, Europa-Parlamentet eller Kommissionen, når forslaget vedrører den del af forfatningstraktaten, som handler om EU’s interne politikker og foranstaltninger. Forslaget må ikke udvide EU’s kompetencer. Det Europæiske Råd kan herefter med enstemmighed træffe afgørelse om forslaget efter høring af Europa-Parlamentet, Kommissionen og evt. Den Europæiske Centralbank.

Ændringen skal som øvrige traktatændringer ratificeres af alle medlemslandene for at kunne træde i kraft.

De ni rådsformationer:

1. Almindelige anliggender og eksterne forbindelser
2. Økonomi og finans
3. Retlige og indre anliggender
4. Beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerpolitik
5. Konkurrenceevne (det indre marked, industri og forskning)
6. Transport, telekommunikation og energi
7. Landbrug og fiskeri
8. Miljø
9. Uddannelse, ungdom og kultur

38 Hvad gør man med rådsmøder, når EU-landene ikke har ministre for samme områder?

Rådet består af ”en repræsentant for hver medlemsstat på ministerplan, som skal være beføjet til at forpligte denne medlemsstats regering” (artikel 203 TEF).

Det betyder derfor ikke noget, at medlemsstaterne ikke har organiseret deres regeringer ens, da det er op til medlemsstaterne selv, hvordan de vil lade sig repræsentere i Rådet. Det afgørende er, at medlemsstaterne til rådsmøderne sender en person, som hjemmefra er bemyndiget til at forpligte medlemsstatens regering.

Bestemmelsen er egentlig indsat med henblik på, at det ikke nødvendigvis skal være en minister fra et lands centrale regering, som deltager i et rådsmøde, men at et land også kan lade sig repræsentere af en minister fra en lokal regering. Det er f.eks. relevant for Tyskland, der er en forbundsstat, som består af 16 delstater (Länder), og hvor der er ministerier både på forbunds- og delstatsniveau. Det kan dog også forekomme, at en departementschef fra et ministerium deltager i et rådsmøde på vegne af sin minister, når ministeren selv er forhindret i at deltage.

Ifølge Rådets forretningsorden samles Rådet i forskellige sammensætninger alt efter, hvilket politisk emne, der er tale om. Det er Rådet i den sammensætning, der kaldes ”almindelige anliggender og eksterne forbindelser”, som træffer beslutning om, hvilke rådssammensætninger, der skal være mulighed for at mødes i.

Oprindeligt var det typisk landenes udenrigsministre, som mødtes i Rådet, men i takt med at EU-samarbejdet udvidede og udviklede sig, skete der en specialisering, så Rådet blev sammensat af fagministre med ansvar for de politikområder, der var til diskussion. Efterhånden var der mange forskellige rådsformationer (omkring 20 i 1999), hvilket gav problemer for sammenhængen i Rådets arbejde. På Det Europæiske Råds møde i Helsinki i 1999 blev det derfor besluttet, at antallet af rådsformationer skulle reduceres for at sikre Rådets effektivitet. Igen på Det Europæiske Råds møde i Sevilla i juni 2002 blev det besluttet, at antallet af rådsformationer skulle reduceres – denne gang fra 16 til ni. Det betyder blandt andet, at de to tidligere råd for landbrug og for Fiskeri er lagt sammen til ét råd.

De tre vigtigste rådsformationer er i dag Rådene for *Almindelige anliggender og eksterne relationer*, *Økonomi og finans* samt *Landbrug og fiskeri*. Disse råd mødes ca. én gang om måneden, med undtagelse af august, hvor EU-institutionerne holder ferielukket. De øvrige råd mødes 3-4 gange pr. halvår. Der afholdes i alt ca. 80-90 rådsmøder om året.

Ifølge den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) mødes Rådet i forskellige sammensætninger, og traktaten nævner specifikt to rådssammensætninger:

1. **Rådet for Almindelige Anliggender**, der skal sikre sammenhæng i arbejdet i de forskellige rådssammensætninger og forberede Det Europæiske Råds møder samt sørge for at følge op på disse sammen med formanden for Det Europæiske Råd og Kommissionen.

Uformelle rådsmøder

Som supplement til de almindelige rådsmøder afholdes der uformelle rådsmøder uden officiel mødedagsorden og med færrest mulige medarbejdere. Møderne afvikles typisk i det land, der har formandskabet og formålet er at give landenes ministre lejlighed til at lære hinanden bedre at kende og evt. få lejlighed til at drøfte sager under uformelle omstændigheder.

2. **Rådet for Udenrigsanliggender**, der skal fastlægge og sikre sammenhæng i EU's udenrigspolitik på grundlag af strategiske retningslinjer fastlagt af Det Europæiske Råd.

Forfatningstraktaten bestemmer som noget nyt, at Rådets møder er offentlige, når det forhandles og stemmer om udkast til lovgivningsmæssige retsakter. Med henblik på at administrere offentligheden er alle samlinger i Rådet opdelt i to dele, der vedrører henholdsvis forhandlinger om EU's lovgivningsmæssige retsakter og aktiviteter af ikke-lovgivningsmæssig karakter (se spørgsmål 73 om forfatningstraktatens nye regler).

39 Hvad vil det sige, at et land "har formandskabet"?

Medlemsstaterne skiftes til at være formænd for Rådet i et halvt år ad gangen efter en rækkefølge, som Rådet har bestemt.

Grubebilledet fra Det Europæiske Råds møde i København den 12.-13. december 2002 under det danske formandskab.

Danske formandskaber

Danmark har varetager formandskabet for EU i 2. halvår af 1973, 1. halvår af 1978, 2. halvår af 1982, 2. halvår af 1987, 1. halvår af 1993, 2. halvår af 2002.

Formandskabet for Rådet har stor betydning for tilrettelæggelsen af det arbejde, der udføres i Rådet. Det land, som har formandskabet, har til opgave at tilrettelægge og lede alle Rådets møder, og hvert land foretager sin egen prioritering af, hvilke sager og områder det vil fremme i løbet af formandskabsperioden.

Går forhandlinger i hårdknude, eller opstår der andre problemer, er det også formandskabets opgave at forsøge at udarbejde løsningsforslag. Derfor er det vigtigt, at formandskabslandet ikke bruger formandskabsperioden til "at mele sin egen kage" i. Formandskabet skal udøves neutralt og upartisk, og ofte må formandskabslandet sætte sine egne interesser i baggrunden for at opnå enighed mellem landene.

At være formandskabsland indebærer også, at det pågældende land skal repræsentere EU udadtil i sager, der vedrører EU's udenrigs- og sikkerhedspolitik. Det betyder blandt andet, at det er formandskabslandet, der taler på EU's vegne i internationale sammenhænge, f.eks. ved møder og konferencer i internationale organisationer som FN og WTO. Formandskabet forhandler også i visse tilfælde aftaler på vegne af EU.

Enkelte af traktatgrundlagets bestemmelser pålægger formandskabet bestemte opgaver, men det er ikke defineret præcist, hvad det vil sige at have formandskabet. Praksis har haft stor betydning for definitionen af formandskabets rolle, ligesom forretningsordenen for Rådet er med til at fastlægge, hvilke konkrete opgaver formandskabslandet har.

I dag, hvor EU har 25 medlemslande, vil der efter den gældende ordning gå 12 år mellem et lands formandskabsperioder.

Det er af stor politisk betydning, hvem der har formandskabet, da det er formandskabet, som er drivkraften i EU-samarbejdet, sætter dagsordenen og bestemmer, hvilke emner der skal prioriteres. F.eks. havde det danske formandskab i andet halvår af 2002 det som sin absolutte hovedpriori-

tet at afslutte udvidelsesforhandlingerne med op til ti nye medlemslande.

Formandskab og forfatningstraktat

Ordningen med skift i formandskab hvert halve år har ofte været kritiseret for at være med til at gøre EU-samarbejdet usammenhængende. Desuden udgør formandskabet en stor administrativ byrde for medlemslandene. I forbindelse med den nye forfatningstraktat blev det derfor diskuteret indgående, om EU skal opretholde ordningen med et formandskab, som skifter hvert halve år.

Ifølge det gældende system varetager formandskabslandet formandskabet på alle niveauer i EU – lige fra møder i Det Europæiske Råd til møder i arbejdsgrupperne under Rådet (se spørgsmål 43). I den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) indføres imidlertid en ordning, hvor Det Europæiske Råd med kvalificeret flertal skal vælge sin formand for en periode af 2½ år. Formanden skal fungere som mødeleder og sikre kontinuiteten og sammenholdet i Det Europæiske Råd.

Forfatningstraktaten indfører en ny post som EU-udenrigsminister (se spørgsmål 42), der bliver fast formand for Udenrigsrådet.

Formandskabet for de øvrige rådssammensætninger skal varetages af medlemslandene efter en ordning med ligelig rotation på de betingelser, som Det Europæiske Råd træffer beslutning om. Ifølge en erklæring til forfatningstraktaten (se spørgsmål 8) indføres en model med gruppeformandskab, hvor tre lande i 18 måneder varetager formandskabet. Hvert af de tre lande varetager på skift i en periode på seks måneder formandskabet og bistås af de to andre lande på grundlag

Artikel 1 i Rådets afgørelse nr. 2 af 1. januar 1995 om fastsættelse af rækkefølgen for udøvelse af formandshvervet for Rådet:

1. Formandshvervet for Rådet udøves:
 - i første halvår 1995 af Frankrig,
 - i andet halvår 1995 af Spanien,
 - i de følgende halvår af de øvrige medlemsstater på skift i følgende rækkefølge: Italien, Irland, Nederlandene, Luxembourg, Det Forenede Kongerige, Østrig, Tyskland, Finland, Portugal, Frankrig, Sverige, Belgien, Spanien, Danmark, Grækenland.
2. Rådet kan med enstemmighed på forslag fra de berørte medlemsstater beslutte, at en medlemsstat udøver formandshvervet i en anden periode end den, der følger af ovenstående.

af et fælles program. Denne model afviger ikke markant fra den gældende ordning, men lægger op til, at landene internt kan beslutte sig for en alternativ ledelsesmodel, hvis f.eks. et lille land i formandskabsgruppen har brug for administrativ bistand.

40 I hvilken rækkefølge udøves formandskabet?

Det er Rådet, der træffer afgørelse om den rækkefølge, som medlemsstaterne skal varetage formandskabet i. Den gældende rækkefølge er fastlagt af Rådet i en afgørelse fra 1995.

Med optagelsen af ti nye lande i EU (se spørgsmål 14) er der behov for at træffe beslutning om en

Formandskabsrækkefølge frem til udgangen af 2006

	1. halvdel	2. halvdel
2004	Irland	Nederlandene
2005	Luxembourg	Storbritannien
2006	Østrig	Finland

ny formandskabsrækkefølge. Den gældende formandskabsrækkefølge fortsætter indtil udgangen af 2006, men Rådet skal træffe afgørelse om rækkefølgen for formandskaberne fra 2007 senest 1 år efter, at de nye lande er blevet medlemmer af EU, hvilket vil sige den 1. maj 2005.

Oprindeligt var det efter Rådets afgørelse fra 1995 meningen, at Tyskland skulle have formandskabet i andet halvår af 2006, og at Finland skulle varetage formandskabet i første halvår af 2007. Finland og Tyskland har imidlertid ønsket at bytte plads, hvilket Rådet besluttede var i orden på et møde den 28.-29. januar 2002.

41 Hvad er trojkaen?

Slår man ordet trojka op i en ordbog forklares det, at en trojka kan være et russisk køretøj med et forspand af tre heste ved siden af hinanden, eller at ordet kan bruges om en ledelse bestående af tre personer.

I EU-sammenhæng bruges ordet om flere begreber, der indebærer en særlig form for samarbejde

mellem tre lande: formandskabslandet, det land, der lige har haft formandskabet, og det land, som skal til at have formandskabet. Derudover indgår Rådets generalsekretær og Kommissionen i samarbejdet.

Formålet med trojka-samarbejdet er at sikre en vis sammenhæng i Rådets arbejde og undgå, at dette forstyrres for meget af, at formandskabet for Rådet skifter hvert halve år (se spørgsmål 39).

Den klassiske trojka

Oprindeligt er trojka i EU-sammenhæng en betegnelse for den treenighed, der består af medlemsstaten, der har formandskabet for Rådet, den medlemsstat, der havde formandskabet i det forudgående halve år, samt den medlemsstat, der skal have formandskabet i det kommende halve år. Trojkaen bistås af Kommissionen.

Den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik trojka

Med Amsterdam-traktaten (der trådte i kraft den 1. maj 1999) blev der indført en variant af trojka-modellen. Denne trojka skal repræsentere EU i forhold til lande uden for EU i forbindelse med EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. I denne variant består trojkaen af formandskabslandet, det kommende formandskabsland, samt Rådets generalsekretær i dennes funktion af EU's udenrigspolitiske repræsentant (se spørgsmål 42), og trojkaen bistås af Kommissionen.

Trojka modellen anvendes også i en tilpasset form på det social- og arbejdspolitiske område, økonomi- og finansområdet samt inden for det retlige og politimæssige samarbejde.

Danmark indgik i trojkaen fra den 1. januar 2002 på grund af det forestående formandskab den 1. juli 2002.

42 Hvem er hr./fru FUSP?

FUSP er en forkortelse for EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Hr. eller fru FUSP er en populær forkortelse for den person, der er valgt til at være den øverste repræsentant og talsmand for EU's udenrigs- og sikkerhedspolitik (se spørgsmål 110).

Kært barn har mange navne, og denne person kaldes også for generalsekretæren, da vedkommende leder Rådets generalsekretariat. Derudover kaldes personen også for Den Højtstående Repræsentant for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Den Højtstående Repræsentants opgave er at bistå Rådet i spørgsmål vedrørende EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, navnlig ved at bidrage til udformningen, forberedelsen og implementeringen af politiske afgørelser, samt ved efter behov og på formandskabets anmodning at føre politisk dialog med tredjelande.

Det er i øjeblikket spanieren Javier Solana, der er hr. FUSP. Solana blev udnævnt som den første Højtstående Repræsentant med virkning fra 18. oktober 1999, og blev igen valgt af Rådet til at være generalsekretær for Rådet, Højtstående Repræsentant for Den Fælles Udenrigs- og Sikkerhedspolitik med virkning fra den 18. oktober 2004.

Samarbejdet mellem EU-landene inden for FUSP er mellemstatsligt (se spørgsmål 11). Det er uden-

rigsministrene, som behandler FUSP-spørgsmål i den rådsformation, som kaldes almindelige anliggender og eksterne forbindelser (se spørgsmål 110).

Forfatningstraktatens udenrigsminister

Ifølge den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) oprettes en ny post som en egentlig EU-udenrigsminister. Udenrigsministeren er fast formand for Udenrigsrådet, og varetager EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og bidrager med sine forslag til udformningen af politikker og gennemførelsen af disse.

Rådet besluttede i forbindelse med genudnævnelsen af Solana, at han skal udnævnes til EU-udenrigsminister, den dag forfatningstraktaten træder i kraft. Da EU-udenrigsministeren er en af Kommissionens næstformænd er Solana samtidig det spanske medlem af Kommissionen (Se spørgsmål 17).

43 Hvad er Coreper?

Coreper er betegnelsen for to arbejdsgrupper/komiteer med embedsmænd, der har til opgave at forberede Rådets møder. Coreper står for det franske *Comité des Représentants Permanents*, der betyder *De Faste Repræsentanternes Komité*.

Coreper består af medlemslandenes faste repræsentanter (det vil sige EU-ambassadører) og deres stedfortrædere (se spørgsmål 61). På grund af de mange sager, der behandles i Coreper er Coreper opdelt i to komiteer – Coreper I, der består af EU-ambassadørernes stedfortrædere og Coreper II, der består af EU-ambassadørerne selv, og derfor er den mest betydningsfulde udgave af Coreper.

Coreper II tager sig normalt af Det Europæiske Råds sager samt sager, der hører under Rådene for almindelige anliggender og eksterne forbindelser, økonomi og finans samt retlige og indre anliggender. Coreper I forbereder almindeligvis sager, der hører under de øvrige sammensætninger af Rådet (se spørgsmål 61).

I Coreper drøfter embedsmændene de politiske spørgsmål, som er sat på dagsordenen for råds-mødet, forud for selve rådsmødet og forsøger at blive enige om sagerne i videst muligt omfang. I Coreper tages der også stilling til, om sager skal forelægges til drøftelse i Ministerrådet, eller om sagerne kan sættes på dagsordenen som såkaldte A-punkter. Et A-punkt forelægges Rådet til vedtagelse uden debat.

Embedsmænd fra Coreper I og II repræsenterer også Rådet i forligsudvalg under proceduren for fælles beslutningstagning med Europa-Parlamentet (se spørgsmål 80), mens formandskabet repræsenteres på politisk niveau.

Arbejdsgrupper under Coreper

Som regel behandles et forslag til en retsakt, som skal vedtages i Rådet, indledningsvis i en af de omkring 300 faste arbejdsgrupper, der er oprettet under Coreper. Arbejdsgrupperne dækker EU's samarbejdsområder. Derudover kan Coreper ned-sætte ad hoc arbejdsgrupper til behandling af en konkret sag, når det vurderes, at der ikke er en af de faste arbejdsgrupper, som er egnet til at behandle sagen.

Arbejdsgrupperne under Coreper består af repræsentanter for medlemsstaternes regeringer, hvilket vil sige embedsmænd fra centraladministra-

tionen i medlemslandene og/eller embedsmænd fra landenes faste repræsentationer i Bruxelles (se spørgsmål 61). Derudover deltager embedsmænd fra Kommissionen i møderne.

Når Kommissionen har fremsat et forslag til en retsakt, der skal vedtages af Rådet, sendes forslaget til Rådets sekretariat, som sender det videre til medlemslandenes faste repræsentationer ved EU. Efterfølgende træffer Coreper som regel beslutning om, hvilken arbejdsgruppe under Coreper der skal forberede forslagets behandling i Rådet.

Arbejdsgruppernes opgave er at forsøge at arbejde sig frem til et forslag, der vil kunne opnå enighed om i Rådet. I arbejdsgrupperne foretages en teknisk gennemgang af forslagene, og der forhandles og udarbejdes ændringsforslag til de oprindelige forslag for at nå frem til forslag, som kan accepteres i Rådet. Gennem drøftelserne i arbejdsgrupperne opnås et overblik over forhandlingssituationen, og arbejdsgrupperne udarbejder en rapport om sagen. Når en arbejdsgruppe er færdig med en sag eller forhandlingerne er gået i hårdknude, går sagen videre til Coreper.

44 Hvad betyder kvalificeret flertal?

Forklaringen af kvalificeret flertal tager udgangspunkt i, at EU-landene ved de afstemninger i Rådet, som skal foretages med kvalificeret flertal, ikke har én stemme, men er tildelt et forskelligt antal stemmer, hvilket også kaldes stemmevægte (se spørgsmål 45).

Ved afstemninger med kvalificeret flertal råder de

25 EU-lande over i alt 321 stemmевægte, hvoraf Danmark råder over syv. Kravet om kvalificeret flertal betyder, at det ikke er nok, at over halvdelen af stemmerne er for et forslag, men at der skal være mindst 232 stemmer for et forslag for, at dette kan vedtages.

Dertil kommer, at også et flertal af medlemslandene skal stemme for et forslag, der er fremsat af Kommissionen, og i andre tilfælde skal 2/3 af medlemslandene stemme for forslaget. Nice-traktaten indførte, at et medlemsland ud over de to første betingelser kan kræve, at det kontrolleres, at det kvalificerede flertal af stemmевægte omfatter mindst 62 % af EU's samlede befolkning. Dette kaldes også kravet om tredobbelt kvalificeret flertal.

Udgangspunktet for afstemninger i Rådet er egentlig, at der kræves almindeligt simpelt flertal blandt Rådets medlemmer til vedtagelse, og at de enkelte medlemsstater i den forbindelse er tildelt én stemme. Dette udgangspunkt er dog kun af teoretisk karakter, da næsten samtlige bestemmelser i traktatgrundlaget, der giver mulighed for at udstede regler, bestemmer, at vedtagelse i Rådet kræver enten enstemmighed, hvor alle landene skal stemme for, eller kvalificeret flertal.

Kvalificeret flertal i den nye forfatningstraktat

Ifølge den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) er det meningen, at følgende regler for afstemning med kvalificeret flertal skal gælde fra den 1. november 2009:

Systemet med stemmевægte afskaffes og i stedet indføres et krav om såkaldt dobbelt flertal, hvilket

Kvalificeret flertal

Kvalificeret flertal fra den 1. november 2004

1. Mindst **232** stemmer for ud af i alt **321** stemmer
2. a. Et flertal af medlemslandene skal stemme for, når forslaget er fremsat af Kommissionen, eller
b. To tredjedele af medlemslandene skal stemme for i alle andre tilfælde.
3. Det kvalificerede flertal skal omfatte mindst 62 % af EU's befolkning

betyder, at betingelsen for kvalificeret flertal stiller krav til både antallet af lande og til hvor stor en del af EU's befolkning disse lande repræsenterer.

Det dobbelte flertal i forfatningstraktaten:

- 1) Mindst **55 % af EU's medlemslande** skal stemme for et forslag. Dette skal omfatte mindst 15 af EU's medlemsstater.
- 2) Mindst **65 % af EU's befolkning** skal være repræsenteret i den gruppe af lande, der stemmer for et forslag.

Blokering af vedtagelse

Et **blokerende mindretal** skal bestå af mindst fire medlemslande, og er der ikke et sådant mindretal anses det kvalificerede flertal for opnået.

Mulighed for udsættelse

Det Europæiske Råd har lavet et udkast til en afgørelse, som Rådet skal vedtage, den dag forfat-

Kvalificeret flertal eller ej?

Folketingets EU-oplysning har lavet en "flashberegner", som kan bruges til at finde ud af, hvilke landekombinationer, der kan udgøre henholdsvis kvalificeret flertal og blokerende mindretal.

Flashberegneren findes på www.euo.dk/emner/fremtid/forfatning/flertal/

ningstraktaten træder i kraft. Ifølge denne afgørelse kan en mindre gruppe af lande, der ikke er stor nok til at udgøre et blokerende mindretal, anmode Rådet om at genoverveje et forslag inden det vedtages med kvalificeret flertal. Rådet er herefter forpligtet til at gøre sit yderste for at finde en løsning, der kan imødekomme ønsker fremsat af dette mindretal.

For at et mindretal af lande kan få udsat en vedtagelse skal der være tale om, at

- Mindretallet enten udgør mindst tre fjerdedele af det befolkningsniveau, der er nødvendigt for at udgøre et blokerende mindretal, eller
- at mindretallet udgør mindst tre fjerdedele af det antal medlemsstater, der er nødvendigt for at udgøre et blokerende mindretal (det vil sige tre medlemsstater).

Da reglerne for udsættelse kommer til at stå i en afgørelse vedtaget af Rådet, vil disse regler kunne ændres af Rådet med kvalificeret flertal uden en traktatændring.

Højere tærskel på særlig følsomme områder:

På særlig følsomme politikområder gælder strengere kriterier for at opnå kvalificeret flertal. Det drejer sig f.eks. om visse områder inden for det retlige område og inden for visse dele af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. I disse tilfælde udgør et kvalificeret flertal 72% af medlemslandene og 65% af EU's befolkning.

Fra enstemmighed til kvalificeret flertal og fra særlig procedure til almindelig lovgivningsprocedure

Forfatningstraktaten indeholder to såkaldte "passerelle-bestemmelser". Den ene bestemmelse gør det muligt for Det Europæiske Råd, at vedtage en afgørelse om, at Rådet kan træffe beslutning med kvalificeret flertal, selv om udgangspunkt ifølge forfatningstraktaten er, at der skal træffes beslutning med enstemmighed. Muligheden gælder for traktatens del III om EU's politikker undtagen afgørelser, der har indvirkning på militær- eller forsvarsområdet.

Den anden passerelle-bestemmelse gør det muligt for Det Europæiske Råd at vedtage en afgørelse om, at retsakter, der skal vedtages af Rådet efter en *særlig* lovgivningsprocedure kan vedtages efter den *almindelige* lovgivningsprocedure.

Når Det Europæiske Råd træffer afgørelse om at anvende passerelle-bestemmelserne skal dette ske med enstemmighed efter at Europa-Parlamentet med et flertal af sine medlemmer har godkendt afgørelsen. Det Europæiske Råd skal sende sit udkast til en afgørelse til de nationale parlamenter, som har mulighed for at blokere vedtagelsen. Det kræver blot, at et enkelt parlament gør indsigelse senest seks måneder efter at forslaget er fremsendt.

45 Hvordan er stemmevægtene fordelt i Rådet?

MEDLEMMER AF RÅDET	ANTAL STEMME FRA DEN 1. NOVEMBER 2004	PROCENTDEL AF BEFOLKNINGEN I EU*
Tyskland	29	18,02
Storbritannien	29	13,05
Frankrig	29	13,10
Italien	29	12,58
Spanien	27	9,02
Polen	27	8,53
Nederlandene	13	3,55
Grækenland	12	2,43
Tjekkiet	12	2,25
Belgien	12	2,28
Ungarn	12	2,25
Portugal	12	2,28
Sverige	10	1,97
Østrig	10	1,77
Slovakiet	7	1,19
Danmark	7	1,18
Finland	7	1,15
Irland	7	0,86
Litauen	7	0,77
Letland	4	0,52
Slovenien	4	0,44
Estland	4	0,30
Cypern	4	0,16
Luxembourg	4	0,10
Malta	3	0,09
EU I alt	321	100,00

* Beregnet på baggrund af befolkningstal fra Eurostat vedr. 2002.

KOMMISSIONEN

46 **Hvad hedder medlemmerne af Kommissionen?**

Kommissionens øverste ledelse består af 25 kommissærer med ansvar for hver sit politikområde. Når Kommissionen træffer beslutninger sker det samlet – det er altså hele Kommissionen, der er ansvarlig for f.eks. et forslag til direktiv på miljøområdet, selv om det er miljøkommissæren, som internt i Kommissionen er ansvarlig for at udarbejde direktivforslaget (se afsnit 2.3. for generel information om Kommissionen).

I dag har alle de 25 medlemslande en kommissær, men spørgsmålet om antallet af kommissærer er et politisk følsomt emne. Tidligere havde alle lande en kommissær og de fem store ”gamle” EU-lande, Tyskland, Frankrig, Spanien, Storbritannien samt Italien havde to kommissærer.

Med Nice-traktaten blev det besluttet, at der skal være én kommissær pr. land, men at antallet af kommissærer skal være lavere end antallet af medlemslande, når EU har 27 medlemslande. Kommissærerne skal vælges på grundlag af en

ordning med ligelig rotation mellem medlemslandene, som Rådet træffer beslutning om med enstemmighed.

Forfatningstraktatens reduktion af antallet af kommissærer

I forbindelse med forhandlingerne om den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) var der stor debat om, hvorvidt hvert land skulle være sikret en kommissær. Resultatet blev, at den første nye Kommission, som tiltræder efter, at forfatningstraktaten er trådt i kraft, skal bestå af en kommissær fra hvert land (Kommissionen, som forventes at sidde fra 2009 til 2014).

Efter den 1. november 2014 reduceres antallet af kommissærer, så det svarer til 2/3 af antallet af medlemslande. Disse kommissærer vælges på grundlag af en ordning med ligelig rotation mellem medlemslandene. Det Europæiske Råd kan dog med enstemmighed ændre antallet af kommissærer, hvis det f.eks. viser sig, at Kommissionen fungerer udmærket og er beslutningsdygtig, selv om antallet af kommissærer er større end tidligere.

2004-Kommissionen

Italieneren Romano Prodis Kommission skulle den 1. november 2004 have været afløst af en ny Kommission. Denne Kommission skulle have fungeret fra den 1. november 2004 til 1. november 2009. Den samlede Kommission skal imidlertid godkendes ved en afstemning i Europa-Parlamentet før den kan tiltræde. Den 27. oktober 2004, hvor Parlamentet skulle stemme om portugiseren Jose Manuel Barrosos Kommission, tegnede der sig imidlertid et flertal imod denne Kommission. Parlamentets afstemning blev derfor udskudt i håb om at komme frem til en sammensætning af Kommissærer og fordeling af arbejdsopgaverne mellem disse, som Parlamentet vil godkende. Prodi-Kommissionen fungerer derfor indtil en ny Kommission kan indsættes.

Parlamentet var især imod den italienske kommissærkandidat Rocco Buttiglione. Parlamentet hører hver enkelt kommissærkandidat inden godkendelse af den samlede Kommission, og under Buttigliones høring fremsatte denne en række udtalelser om homoseksuelle samt kvinder, der vakte stor forargelse og vrede blandt Parlamentets medlemmer. Flere af de øvrige kommissærkandidater, var dog heller ikke populære hos Parlamentets medlemmer.

Parlamentet skal godkende den samlede Kommission og har ikke mulighed for at nedlægge veto mod enkelte kommissærer. Den italienske regering nægtede at trække Buttiglione tilbage som kommissærkandidat. Barroso forsøgte at ændre i Buttigliones ansvarsområde, så denne blev frataget ansvaret for civile rettigheder, men den 27. oktober 2004 var Parlamentets medlemmer klar til at nedstemme den samlede Kommission. I kon-

sekvens heraf trak Barroso sit forslag til Kommission tilbage og afstemningen herom blev udskudt. Det betyder, at den gamle Kommission fortsætter indtil der præsenteres en ny Kommission, som Parlamentet kan godkende

Se Kommissionens sammensætning på:

www.euo.dk/fakta/institutioner/kommissionen/

Danske kommissærer

KOMMISSÆR	PERIODE	ANSVARsomRÅDE
Finn Olav Gundelach	1973-1981	Landbrug, næstformand
Poul Dalsager	1981-1985	Landbrug
Henning Christophersen	1985-1995	EU-budget, økonomi, næstformand
Ritt Bjerregaard	1995-1999	Miljø
Poul Nielson	1999-2004	Udvikling og humanitær bistand

47 Kan Kommissionen vedtage regler?

Ja – Kommissionen kan vedtage regler. Udgangspunktet for lovgivning i EU er egentlig, at det er Rådet, der vedtager regler, ofte sammen med Europa-Parlamentet. I denne proces har Kommissionen en central rolle, da Kommissionen mere eller mindre har monopol på at fremsætte forslag.

Kommissionen kan dog også selv vedtage regler. Dels i henhold til bestemmelser i traktatgrundlaget, og dels når Rådet har bemyndiget Kommissionen til at vedtage retsakter, som skal supplere eller gennemføre Rådets retsakter – de såkaldte **gennemførelsesforanstaltninger**. Kommissionen skal ved udstedelsen af gennemførelses-

foranstaltningerne holde sig inden for de rammer, Rådet har fastlagt i retsakterne, der indeholder bemyndigelsen (basisretsakterne).

For at have en vis kontrol med de regler Kommissionen laver, har Rådet fastsat retningslinjer for Kommissionens udstedelse af regler. Efter disse retningslinjer skal Kommissionen forelægge sine udkast til retsakter for komiteer/udvalg med embedsmænd fra medlemslandene, før retsakterne udstedes. Ordet ”**komitologi**” bruges om de forskellige procedurer, der gælder i forholdet mellem Kommissionen, embedsmandskomiteerne og Rådet, når Kommissionen vedtager regler.

Overordnet findes der tre typer af procedurer, som knytter sig til henholdsvis

1. **De rådgivende komiteer**
2. **Forvaltningskomiteerne og**
3. **Forskriftskomiteerne**

De rådgivende komiteer fungerer alene som rådgivende udvalg for Kommissionen, der ikke er forpligtet til at følge udvalgenes holdning. I forvaltnings- og forskriftskomitéerne foretages der derimod afstemninger om komiteernes holdning, og hvis afstemningen går Kommissionen imod, forelægges sagen for Rådet, som dermed inddrages i beslutningsprocessen.

Selv om der ikke er tale om helt samme forhold, kan situationen sammenlignes med, at Folketinget i Danmark kan bestemme, at en minister/ministerens embedsmænd kan udstede bekendtgørelser i henhold til en lov og inden for lovens rammer, uden at Folketinget medvirker til at udarbejde bekendtgørelserne.

Forfatningstraktatens delegerede europæiske forordninger

Den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) indfører et nyt system af retsakter (se spørgsmål 73 for en gennemgang af dette). Det eksisterende komitologisystem, hvor Kommissionen kan vedtage gennemførelsesbestemmelser kontrolleret via en række komiteer med embedsmænd fra EU-landene videreføres i den nye forfatningstraktat.

Forfatningstraktaten indfører derudover en ny kategori af retsakter, **delegerede europæiske forordninger**, som Kommissionen kan få kompetence til at vedtage for at udbygge eller ændre visse ikke-væsentlige elementer i europæiske love eller rammelove uden at være underlagt komitologisystemet. Bemyndigelsens omfang skal dog være klart defineret, og Europa-Parlamentet og Rådet kan beslutte at tilbagekalde bemyndigelsen (se spørgsmål 73 for en nærmere beskrivelse).

48 Hvad er et kabinet?

Et kabinet er en mindre gruppe af personlige rådgivere tilknyttet kommissærerne.

Der er typisk omkring seks akademiske medarbejdere i et kabinet. Hver kommissær har sit eget kabinet, der har til opgave at hjælpe kommissæren med at udarbejde politikker inden for dennes områder og i øvrigt bistå kommissæren i udførelsen af dennes arbejde og ved forberedelsen af Kommissionens afgørelser.

Såfremt en kommissær er forhindret i at deltage i et af Kommissionens møder, kan kommissærens kabinetschef deltage i mødet og på opfordring fra

Kommissionens formand redegøre for det fraværende medlems synspunkt i en sag.

49 Hvor mange arbejder i Kommissionen?

Det fremgår af EU's årlige budgetter, hvor meget personale EU's forskellige institutioner er bevilget. I 2004 er dette for Kommissionens vedkommende 22.654 faste stillinger + 758 midlertidige stillinger.

Europa-Parlamentet har 4.591 faste stillinger og 808 midlertidige. Antallet af faste stillinger i Rådet er 3.317, og de midlertidige er 47. Domstolen har 1.248 fastansatte, mens der er 393 midlertidige stillinger. Den Europæiske Ombudsmand har 15 faste stillinger og 23 midlertidige.

Den danske kommissær

Den danske regering har indstillet den tidligere fødevareminister, Mariann Fischer Boel som kommissær. I første omgang blev Mariann Fischer Boel tildelt posten som landbrugskommissær, der er et af de tunge områder i EU, da EU's landbrugspolitik optager en stor del af budgettet. Efter at Barroso trak sit forslag til Kommission tilbage den 27. oktober, er det ved redaktionens afslutning (den 29. oktober 2004) uvist, om Mariann Fischer Boel ender med at få posten som landbrugskommissær.

Tjek op på Kommissærerne og deres arbejdsområder på: <http://www.euo.dk/fakta/institutioner/kommissionen>

DOMSTOLEN

50 Hvorfor hedder det EF-Domstolen og ikke EU-Domstolen?

I EF-traktatens bestemmelser, der beskriver EF-Domstolens opgaver, sammensætning m.m., betegnes EF-Domstolen egentlig kun som "Domstolen". Imidlertid kaldes Domstolen ofte for EF-Domstolen. Forklaringen herpå tager udgangspunkt i, at EU-samarbejdet er baseret på flere traktater, hvoraf de vigtigste er EF-traktaten og EU-traktaten (se spørgsmål 9).

Domstolen kaldes ofte for EF-Domstolen, fordi den som udgangspunkt har myndighed til at dømme i henhold til EF-traktaten. De grundlæggende bestemmelser om Domstolen er fastlagt i EF-traktaten. Her står der i artikel 220, at "*Domstolen og Retten i Første Instans skal inden for rammerne af deres respektive beføjelser værne om lov og ret ved fortolkningen og anvendelsen af denne traktat*". Det vil sige, at Domstolen har en generel adgang til at dømme i sager vedrørende EF-traktaten.

Anderledes forholder det sig med EU-traktaten. Domstolen har som udgangspunkt ikke en generel

adgang til at dømme i sager vedrørende EU-traktaten, men Domstolens kompetence er begrænset og nærmere fastlagt i nogle af bestemmelserne i EU-traktaten.

EF-traktaten handler om den del af EU-samarbejdet, der er *overstatsligt*, det vil sige, hvor EU kan udstede regler, som har direkte virkning i medlemslandene og dermed påvirker borgerne umiddelbart (se spørgsmål 11). EU-traktaten indeholder bestemmelserne om det *mellemstatslige* samarbejde om EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik samt samarbejdet om politi- og kriminalsager.

51 Kan jeg anlægge sag ved EF-Domstolen?

Som borger i EU er der to muligheder for at få indbragt en sag for Domstolen eller Retten i Første Instans.

Præjudicielle afgørelser

Den første mulighed er indirekte og kan ske i forbindelse med sager, der bliver behandlet af de nationale domstole.

EF-Domstolen i Luxembourg.

En national domstol, der bliver stillet over for et juridisk problem, som vedrører EU-regler, kan forelægge spørgsmål om fortolkning af EU-retten for Domstolen. Domstolen besvarer herefter spørgsmålet i form af en præjudiciel afgørelse. På den måde er det muligt at få sin sag indbragt for Domstolen via en sag, som verserer for en dansk domstol (se spørgsmål 52 om præjudicielle afgørelser).

Beslutninger

Det er også i begrænset omfang muligt som borger at anlægge sag direkte ved Retten i Første Instans for at få prøvet en beslutning, som er truffet af en af EU's institutioner.

Denne mulighed er dog ikke en generel ret, som enhver frit kan benytte sig af. For at en person eller virksomhed kan klage over en beslutning, er det en betingelse, at beslutningen er rettet direkte til den pågældende, eller at beslutningen berører klageren umiddelbart og individuelt.

Det er ikke muligt for borgere at anlægge sager mod andre borgere eller selskaber, virksomheder eller medlemsstater ved Domstolen. Disse sager må i stedet anlægges hos de nationale domstole.

Sager, der er tabt i sidste instans inden for det danske domstolssystem, kan heller ikke appelleres til EF-Domstolen. EF-Domstolen er ikke apelinstant for afgørelser truffet af de nationale domstole, og kan ikke ophæve eller ændre de nationale domstoles afgørelser.

Er alle de danske klage- og ankesmuligheder udtømt, bør det eventuelt i stedet for undersøges, om der er mulighed for at indbringe sagen for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg (se spørgsmål 54).

52 Hvilke typer af søgsmål er der ved EF-Domstolen?

Afhængigt af hvilken problemstilling en strid handler om, findes der flere forskellige typer af sager ved Domstolen.

Traktatbrudssager

En traktatbrudssag er en sag, der anlægges mod et medlemsland med påstand om, at landet ikke overholder sine forpligtelser i henhold til EU-retten. En traktatbrudssag kan startes af et andet

Åbningsskrivelser mod Danmark i 2003

I 2003 indledte Kommissionen 58 nye traktatkrænkelssager mod Danmark ved afsendelse af åbningsskrivelser. 50 af disse åbningsskrivelser vedrørte manglende notifikation til Kommissionen om gennemførelse af direktiver i dansk ret (se spørgsmål 77) og disse sager er henlagt.

Udenrigsministeriet orienterer Folketingets Europaudvalg om de åbningsskrivelser, som Danmark modtager, men åbningsskrivelser og regeringens svarsskrivelser er normalt ikke offentligt tilgængelige.

medlemsland (hvilket dog er yderst sjældent i praksis) eller af Kommissionen, der som traktatens vogter også har til opgave at kontrollere, at medlemslandene overholder deres forpligtelser i henhold til EU-retten.

Kommissionen og medlemslandene skal imidlertid følge en bestemt procedure, så inden det kommer så vidt som til en egentlig retssag ved Domstolen, kan en strid være ordnet ved, at landet har valgt at indrette sig efter Kommissionens opfattelse ved f.eks. at ændre den lovgivning eller praksis, som efter Kommissionens opfattelse er i strid med EU-retten.

Processen, der eventuelt kan føre til en traktatbrudssag mod et EU-land, starter med, at Kommissionen i en såkaldt **åbningsskrivelse** forelægger landet sine synspunkter. I åbningsskrivelsen redegør Kommissionen for sin vurdering af,

hvorfor landet ikke overholder sine EU-retlige forpligtelser. Landet bliver på den måde orienteret om Kommissionens synspunkter og får lejlighed til at kommentere vurderingen.

I mange tilfælde vil en sag kunne afsluttes allerede her, fordi landet uden videre retter ind efter Kommissionens holdning. Der kan også blot være tale om, at landet ikke har overholdt implementeringsfristen for direktiver (se spørgsmål 74). Kommissionen sender pr. automatik åbningsskrivelser til de lande, som ikke overholder direktivernes implementeringsfrister eller får notificeret Kommissionen i tide (se spørgsmål 77). Sagerne her kommer ofte ikke videre, hvis den manglende implementering ikke skyldes "ond vilje", men forklarlige forsinkelser, som landet har tænkt sig at rette op på.

Er der tale om mere komplicerede forløb, hvor et land og Kommissionen reelt er uenige om en sag, kan Kommissionen efter, at fristen for landets svar er overskredet, vælge at afgive en **begrundet udtalelse**.

I den begrundede udtalelse redegør Kommissionen endnu en gang for sin vurdering af sagen set i lyset af landets svar på åbningsskrivelsen. Kommissionen afslutter den begrundede udtalelse med at konkludere, om den stadig vurderer, at landet er skyldigt i traktatbrud.

Den begrundede udtalelse har ikke som sådan retsvirkning for et EU-land, men er alligevel vigtig for en sags videre forløb, da Kommissionens eventuelle senere stævning mod landet skal følge indholdet i den begrundede udtalelse.

Retten er sat.

Er det Kommissionens vurdering, at landet fortsat krænker traktaten, får landet en frist til at bringe orden i sagerne, og såfremt det ikke efterkommer denne frist, kan Kommissionen anlægge sag ved Domstolen.

Vælger landet at rette sig efter Kommissionens anvisninger *inden* fristen i den begrundede udtalelse, har Kommissionen ikke mulighed for at anlægge sag. Kommissionen har dog mulighed for at anlægge sag mod landet, hvis det først efterkommer Kommissionens ønsker *efter*, fristen er overskredet.

På den anden side har Kommissionen ikke pligt til at indstævne lande, der ikke efterkommer fristerne i de begrundede udtalelser, og der er ikke en frist for, hvornår Kommissionen i givet fald skal anlægge sagerne. Vælger et land i løbet af en retssag at ændre sin lovgivning, kan Kommissionen også vælge at hæve sagen.

Hvis Domstolen kommer frem til, at der er tale om traktatbrud, skal det pågældende medlemsland straks efterkomme Domstolens dom og træffe de nødvendige dispositioner for, at landet igen lever fuldt op til sine forpligtelser. Hvis dette ikke sker, og Kommissionen igen efter landets udtalelse om sagen indbringer sagen for Domstolen, kan Domstolen pålægge medlemsstaten at betale et fast beløb eller en tvangsbøde for ikke at have efterlevet dommen.

Annulationssager

I en annulationssag kontrollerer Domstolen lovligheden af en EU-retsakt, og kommer Domstolen frem til, at en retsakt er ulovlig, erklæres den for ugyldig. Medlemslandene, Rådet, Kommissionen og Europa-Parlamentet kan rejse sager om annullation af generelle EU-bestemmelser. Det skete f.eks. i sagen om tobaksreklamedirektivet fra 1998. Direktivet blev annulleret af EF-Domstolen, fordi det var vedtaget med udgangspunkt i en forkert traktatbestemmelse. Derudover kan enkeltpersoner eller virksomheder rejse sager om annullation af en retsakt, når retsaksen berører dem umiddelbart og individuelt (se spørgsmål 51).

Præjudicielle spørgsmål

En anden type afgørelser er de præjudicielle spørgsmål, hvor Domstolens funktion er at besvare spørgsmål fra de nationale domstole om fortolkning af EU-retten.

I sager, der vedrører EU-retten, kan de nationale retter forelægge Domstolen spørgsmål i form af en *præjudiciel anmodning*, hvis der er tvivl om fortolkningen eller gyldigheden af EU-retten. Hvis der ikke er appelmulighed for den nationale rets afgørelse, har den nationale ret pligt til at forelægge spørgsmål for EF-Domstolen til præjudiciel afgørelse, såfremt der er tvivl om fortolkningen af EU-retten. Domstolen præciserer herefter indholdet af de forelagte regler. Den nationale retsinstans, som svaret er rettet til, skal anvende Domstolens fortolkning af bestemmelserne uden

at ændre eller forvanske denne fortolkning. Derudover kan dommen være vejledende for andre retter, der behandler tilsvarende problemer.

Passivitetssager

I en passivitetssag prøves lovligheden af, at enten Rådet, Europa-Parlamentet eller Kommissionen har forholdt sig passivt i en bestemt situation. Passivitetssøgsmål kan først anlægges efter, at institutionen har været opfordret til at handle. Hvis institutionen ikke har taget stilling inden to måneder efter opfordringen, kan klagen indbringes for Domstolen inden for en frist på yderligere to måneder. Institutionerne har pligt til at opfylde dommen, hvis Domstolen fastslår, at passiviteten var ulovlig.

Erstatningssager

I erstatningssagerne prøver Domstolen, om EU skal erstatte skader forvoldt af EU-institutionerne eller ansatte i EU. Det gælder dog kun på grundlag af ansvar uden for kontraktsforhold.

Derudover er Domstolen også i et vist omfang appelinstans for domme afsagt af Retten i Første Instans.

53 Hvad er en Generaladvokat?

I tilknytning til Domstolen findes otte såkaldte generaladvokater. Generaladvokaterne har samme kvalifikationer som Domstolens dommere, og deres opgave er offentligt at fremsætte et upartisk og uafhængigt begrundet forslag til afgørelse i de konkrete sager, der forelægges Domstolen.

Generaladvokatens udtalelse tager stilling til sagen, som den er forelagt for Domstolen, og udtalelsen er bygget op på samme måde som en dom. Der er dog den meget vigtige forskel, at generaladvokatens udtalelse ikke på nogen måde er bindende, hverken i forhold til en sags parter eller for Domstolens dommere, når de efterfølgende skal afsige dommen. Det kan derfor forekomme, at der er forskel på indholdet i en generaladvokats udtalelse og den efterfølgende dom.

Systemet med generaladvokater, som fremsætter begrundede forslag til afgørelser, er hentet fra det franske retssystem.

54 Er Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol en del af EU-systemet?

Nej, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er ikke en del af EU-systemet og må ikke forveksles med EF-Domstolen.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg er en institution under Europarådet (se spørgsmål 36). Menneskerettighedsdomstolen behandler klager i sager vedrørende overtrædelse af den europæiske menneskerettighedskonvention, der er udarbejdet af Europarådet og trådte i kraft i 1953.

Menneskerettighedsdomstolen behandler to typer af klager. Dels klager, hvor en medlemsstat klager over en anden medlemsstats formodede overtrædelse af menneskerettighedskonventionen (de såkaldt mellemstatslige klager) og dels individuelle

klager, hvor borgere kan klage over medlemsstater.

Det er dog en betingelse for behandling af individuelle klager, at alle klagemuligheder i landet, hvor den påståede krænkelse har fundet sted, er udtømt, og at klagen er indsendt senest seks måneder efter, at den endelige beslutning er truffet af domstolene eller myndighederne i det pågældende land.

Flere informationer om Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kan fås på Europarådets Hjemmeside – www.coe.int eller www.menneskeret.dk

DANMARK OG EU

55 Hvordan kom Danmark med i EF?

Ved folkeafstemningen den 2. oktober 1972 stemte et flertal af danskerne ja til medlemskab af EF, hvorefter Danmark blev medlem af EF fra den 1. januar 1973.

EF-samarbejdet begyndte den 1. januar 1958, da Rom-traktaten trådte i kraft, og Det Europæiske Økonomiske Fællesskab var etableret med seks medlemslande Vesttyskland, Italien, Frankrig, Belgien, Nederlandene og Luxembourg (se spørgsmål 2).

Op gennem 1960'erne blev der imidlertid dannet to økonomiske blokke i Europa. Som et modtræk til EF blev EFTA dannet i 1960 (se spørgsmål 111). Initiativet til dannelsen af EFTA blev taget af Storbritannien og Sverige, og de øvrige medlemmer var Østrig, Schweiz, Portugal, Norge og Danmark.

EFTA var et frihandelsområde uden told og importrestriktioner, men i modsætning til EF fast-

satte hvert medlemsland selv sine egne toldsatser i forhold til lande uden for EFTA. Der var altså ikke tale om et egentligt fællesmarked, hvilket var tilfældet med EF-samarbejdet, der indebar et økonomisk samarbejde med ens toldmure udadtil og en fælles landbrugspolitik.

Danmark havde økonomiske interesser i både EF og EFTA, men valgte i første omgang at tilslutte sig EFTA, da Danmark var interesseret i at samarbejde med briterne for at sikre den store danske landbrugseksport til Storbritannien.

Medlemskabet af EFTA skabte imidlertid ikke ro om Danmarks markedspolitik, da det var problematisk at eksportere landbrugsvarer til de øvrige EFTA-lande. Der var også frygt for, at det ville blive sværere at afsætte landbrugsvarer til EF-landene, så da Storbritannien allerede i 1961 og igen i 1967 søgte om medlemskab af EF, fulgte Danmark samt Norge og Irland efter.

Danmarks, Irlands og Storbritanniens optagelse i EF blev dog hindret to gange i løbet af 1960'erne, hvilket skyldtes den franske præsident Charles de Gaulle, som nedlagde veto mod Storbritanniens

Danmarks tiltrædelsestraktat til EF underskrives af statsminister Jens-Otto Krag den 22. januar 1972.

optagelse i EF. Det udelukkede også muligheden for Danmarks og Irlands optagelse i EF.

Danmark søgte derfor andre muligheder for et udvidet økonomisk samarbejde med øvrige lande. I 1968 blev der derfor på dansk initiativ indledt forhandlinger om en nordisk toldunion i Nordisk Råds regi: Nordek.

Nordek-traktaten var klar til underskrift ved årsskiftet 1969-70, men i mellemtiden var Charles de Gaulle gået af som fransk præsident i foråret 1969. På et efterfølgende topmøde i december 1969 i Haag havde EF-landene udtrykt vilje til at indgå forhandlinger om optagelse af Storbritannien, Danmark og Irland i EF. I marts 1970 blev planerne om Nordek skrinlagt.

EF indledte optagelsesforhandlinger med Danmark, Storbritannien, Norge og Irland i juni 1970. Danmark blev sammen med Storbritannien og Irland optaget i EF pr. 1. januar 1973, mens Norge trak sin ansøgning tilbage, efter at et flertal havde stemt nej ved en folkeafstemning om Norges optagelse i EF (se spørgsmål 18).

56 Hvad er de danske forbehold?

De danske forbehold er en aftale, som Danmark har indgået med resten af EU-landene om, at der er visse dele af EU-samarbejdet, som Danmark ikke deltager i. Forbeholdene vedrører fire områder:

1. Unionsborgerskab
2. Tredje fase af Den Økonomiske og Monetære Union (euroen – se også spørgsmål 85)
3. Afgørelser og aktioner på forsvarsområdet
4. Overstatsligt samarbejde om retlige og indre anliggender

Baggrund

Når der er opnået politisk enighed om en traktattekst, skal landene ratificere traktaten for at den kan træde i kraft (se spørgsmål 13). I Danmark kræver grundlovens § 20, at der under visse omstændigheder skal afholdes en folkeafstemning, før Danmark kan tiltræde en traktat (se spørgsmål 57).

Partierne bag det nationale kompromis

Fremskridtspartiet var som det eneste af Folketingets partier ikke med til at vedtage det nationale kompromis. De syv partier bag kompromiset var:

Socialdemokratiet
Socialistisk Folkeparti
Det Radikale Venstre
Det Konservative Folkeparti
Venstre
Centrum-Demokraterne
Kristeligt Folkeparti

Justitsministeriet vurderede, at dele af Maastricht-traktaten ville indebære en yderligere overladelse af beføjelser, som efter grundloven tilkommer de danske myndigheder (suverænitetsafgivelse). Da der ikke var et flertal på 5/6 af Folketingets medlemmer, skulle der derfor afholdes en folkeafstemning om Danmarks tiltrædelse af Maastricht-traktaten. Ved folkeafstemningen den 2. juni 1992 stemte et flertal af danskerne nej til traktaten (se spørgsmål 58).

Efterfølgende blev syv af Folketingets partier enige om det såkaldte nationale kompromis i oktober 1992. Det nationale kompromis dannede udgangspunkt for den danske regerings drøftelser med de øvrige 11 EU-lande.

På topmødet i Edinburgh den 11.-12. december 1992 forhandlede EU-landenes stats- og regeringschefer sig frem til enighed om en særftale for Danmark i forhold til EU – den såkaldte Edinburgh-afgørelse. I Edinburgh-afgørelsen fik Danmark forbehold over for de ovennævnte fire områder.

Maastricht-traktaten og Edinburgh-afgørelsen blev sendt ud til en dansk folkeafstemning den 18. maj 1993 (se spørgsmål 58). Ved denne folkeafstemning stemte et flertal ja, og traktaten trådte herefter i kraft den 1. november 1993.

Amsterdam-traktaten, som trådte i kraft den 1. maj 1999, indebar ændringer i forhold til nogle af de emner, som Danmark har forbehold over for. Der blev derfor i tilknytning til Amsterdam-traktaten vedtaget en protokol (se spørgsmål 8) om Danmarks stilling i forhold til EU. I protokollen foretages visse præciseringer af de fire danske forbehold for at sikre deres fortsatte beståen.

Der har derfor ikke været behov for at præcisere de danske forbehold i forbindelse med Nice-traktaten.

Danmarks forbehold kan herefter opsummeres til at indebære følgende:

Unionsborgerskab

I Edinburgh-afgørelsen står der om unionsborgerskabet, at det ikke på nogen måde træder i stedet for nationalt statsborgerskab, og at spørgsmålet om, hvorvidt en person besidder statsborgerskab i en medlemsstat, afgøres udelukkende efter vedkommende medlemsstats egen lovgivning.

Med Amsterdam-traktaten blev det skrevet direkte ind i EF-traktatens artikel 17, stk. 1, at unionsborgerskabet ikke træder i stedet for nationalt borgerskab, men supplerer det. Protokollen om Danmarks stilling behandler derfor ikke dette spørgsmål yderligere.

Den Økonomiske og Monetære Union

Ifølge Edinburgh-afgørelsen deltager Danmark ikke i ØMU'ens tredje fase, der indebærer indførelse af euroen. Danmark har derfor bevaret sine beføjelser med hensyn til pengepolitik, herunder den danske nationalbanks beføjelser i pengepolitiske anliggender.

Ifølge Edinburgh-afgørelsen deltager Danmark fuldt ud i anden fase af ØMU'en og vil fortsat deltage i valutasamarbejdet inden for EMS (EMS er pr. 1. januar omdannet til valutasamarbejdet ERM II – se spørgsmål 87).

Det fremgår også af protokol nr. 26 til Maastricht-traktaten, at Danmark ikke deltager i tredje fase af ØMU'en.

Forsvarspolitik

Ifølge Edinburgh-afgørelsen deltager Danmark ikke i udarbejdelsen og gennemførelsen af afgørelser og aktioner inden for EU, som har indvirkning på forsvarsområdet. Danmark vil dog ikke hindre, at der udvikles et snævrere samarbejde mellem medlemsstater på dette område.

Med Amsterdam-traktaten blev bestemmelserne om den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik revideret. WEU's opgaver blev præciseret, og EU fik en fælles sikkerhedspolitik, der omfatter alle spørgsmål vedrørende EU's sikkerhed, herunder gradvis udformning af en fælles forsvarspolitik (se spørgsmål 110).

I protokollen om Danmarks stilling er det derfor præciseret, at Danmark ikke deltager i udarbejdelsen og gennemførelsen af EU's afgørelser og aktioner, som har indvirkning på forsvarsområ-

WEU

WEU er en forkortelse for Den Vesteuropæiske Union, som er en organisation for forsvarssamarbejde. Ved Marseilles-erklæringen af 17. november 2000 har WEU reduceret det meste af sin kompetence på forsvarsområdet, og med Nice-traktaten udgår derfor alle de formuleringer i traktatgrundlaget, der henviser til WEU's samarbejde med EU.

det. Danmark vil dog ikke hindre, at der udvikles et snævrere samarbejde mellem medlemsstaterne på dette område. Danmark er derfor heller ikke forpligtet til at bidrage til finansiering af aktionsudgifter på området.

Retlige og indre anliggender

Ifølge Edinburgh-afgørelsen deltager Danmark fuldt ud i samarbejdet om retlige og indre anliggender på grundlag af bestemmelserne i afsnit VI i EU-traktaten (bestemmelserne om visum, asyl, indvandring og andre politikker i forbindelse med den fri bevægelighed for personer).

Umiddelbart ligner denne formulering ikke et forbehold, men det, som ligger i sætningen, er, at Danmark alene vil deltage i samarbejdet om retlige og indre anliggender på *mellemstatsligt* og ikke *overstatsligt* grundlag (se spørgsmål 11).

Med Maastricht-traktaten blev samtlige samarbejdsområder inden for retlige og indre anliggender (med undtagelse af dele af visumpolitikken) placeret i det mellemstatslige samarbejde i søjle 3 (se spørgsmål 12).

Danmarks mulighed for at tilslutte sig EU-samarbejdet omfattet af forbeholdet

Som udgangspunkt kommer det an på de andre EU-landes velvilje om Danmark kan tilslutte sig EU-samarbejdet omfattet af det retlige forbehold på mellemstatsligt plan. Danmark har ikke krav på at deltage i dette samarbejde på mellemstatligt plan, men kan anmode om parallelaftaler.

Det er imidlertid anderledes i forhold til nye regler vedrørende Schengen-samarbejdet (det vil fremgå af et forslag, om det er en videreførelse af Schengen). Her følger det af protokollen om Danmarks stilling, at Danmark har krav på at deltage i afgørelser om udbygning af Schengen-samarbejdet på mellemstatsligt plan, såfremt Danmark senest seks måneder efter vedtagelsen af en afgørelse i Rådet giver besked om, at Danmark vil gennemføre afgørelsen i sin nationale lovgivning. Såfremt Danmark ikke ønsker at deltage i samarbejdet, skal der træffes passende foranstaltninger.

Schengen-reglerne blev en del af EU's regelværk med Amsterdam-traktaten. Efterfølgende blev retsgrundlaget for hver af Schengen-reglernes bestemmelser eller afgørelser fastlagt. Bestemmelserne om visum, indrejse og ophold har fået retsgrundlag i det overstatslige samarbejde i EF-traktatens afsnit IV.

Forbeholdet skyldes, at der samtidig blev skabt mulighed for, at Rådet med enstemmighed kunne beslutte at overføre en række af samarbejdsområderne til det overstatslige samarbejde i søjle 1.

Med Amsterdam-traktaten blev det besluttet at gøre dele af det mellemstatslige samarbejde om retlige og indre anliggender til overstatsligt samarbejde. Bestemmelserne om visum, asyl, indvan-

dring og andre politikker i forbindelse med den fri bevægelighed for personer blev derfor flyttet over i EF-traktaten (afsnit IV i EF-traktaten, artikel 61–69).

Denne overflytning aktiverede det danske forbehold, og det er herefter præciseret i protokollen om Danmarks stilling, at Danmark ikke deltager i Rådets vedtagelse af beslutninger, der foreslås i henhold til afsnit IV i EF-traktaten, og at Danmark ikke påføres finansielle følger af sådanne beslutninger bortset fra de administrationsomkostninger, der påhviler institutionerne.

Det danske forbehold gælder dog ikke over for de bestemmelser, som udpeger de tredjelande, hvis statsborgere skal have visum ved passage af EU's ydre grænser, eller bestemmelser vedrørende ensartet udformning af visa. Dette skyldes, at disse to emner allerede ved Maastricht-traktatens vedtagelse var placeret i bestemmelserne om det overstatslige samarbejde i søjle 1.

Det er i øvrigt både i Edinburgh-afgørelsen og protokollen om Danmarks stilling præciseret, at Danmark til enhver tid i overensstemmelse med sine forfatningsmæssige bestemmelser kan underrette de øvrige medlemslande om, at det ikke længere ønsker at benytte sig af alle eller en del af bestemmelserne i Edinburgh-afgørelsen eller protokollen. I så fald vil Danmark fuldt ud gennemføre alle de gældende relevante bestemmelser m.m., som er vedtaget på områderne.

De danske forbehold og forfatningstraktaten

Protokollen om de danske forbehold videreføres i den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7),

men det retlige forbehold bliver i høj grad påvirket af forfatningstraktatens nye struktur.

Søjlestrukturen (se spørgsmål 12) ophæves med den nye forfatningstraktat, og derfor betyder det danske forbehold på det retlige område, at Danmark ikke vil kunne deltage i politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager, der går fra at være mellemstatsligt til at være overstatsligt samarbejde. Danmark har derfor fået mulighed for at træffe beslutning om at ændre det gældende forbehold til en såkaldt "opt-in"-model, der også gælder for Storbritannien og Irland. Danmark vil herefter få mulighed for at tilslutte sig de enkelte retsakter fra gang til gang på overstatsligt grundlag.

Når et forslag er fremsat inden for området dækket af Danmarks retlige forbehold, kan Danmark inden tre måneder efter forslagets fremsættelse meddele formanden for Rådet (se spørgsmål 39), at Danmark ønsker at deltage i vedtagelsen og anvendelsen af forslaget. Danmark forpligtes herefter på overstatsligt grundlag, og der er ikke længere behov for at indgå parallellaftaler på mellemstatslig basis.

57 Hvorfor har vi folkeafstemninger om EU i Danmark?

Folkeafstemninger i Danmark om EU skyldes enten, at Folketinget har vedtaget en lov om at afholde en **vejledende** folkeafstemning om et emne, eller at grundlovens § 20 kræver, at der afholdes **bindende** folkeafstemning.

Vejledende folkeafstemninger

Folketinget kan med vedtagelse af en lov beslutte at afholde en vejledende folkeafstemning om et spørgsmål, hvor resultatet af folkeafstemningen ikke er bindende. Folkeafstemningen i 1986 om Danmarks tiltrædelse af EF-Pakken (Den Europæiske Fælles Akt) er et eksempel på en vejledende folkeafstemning.

Bindende folkeafstemninger

For at forstå betydningen af grundlovens § 20 bør man også kende til § 19, der er udgangspunktet for Danmarks deltagelse i det almindelige internationale samarbejde. Efter denne bestemmelse er det den danske regering, som på Danmarks vegne kan tiltræde traktater, internationale aftaler og konventioner, der forpligter den danske stat.

Regeringen skal dog have Folketingets samtykke for at indgå forpligtelser, til hvis opfyldelse Folketingets medvirken er nødvendig, eller forpligtelser, som i øvrigt er af større betydning. Det betyder for eksempel, at Folketingets samtykke kræves, hvis regeringen ønsker at indgå traktater, der medfører pligt til at ændre regler i Danmark, og disse ændringer kun kan foretages med vedtagelse af love.

Folketingets samtykke kan gives enten ved lov eller ved en folketingsbeslutning. Når Folketinget vedtager den pågældende lov eller beslutning, kræves der kun almindeligt simpelt flertal til vedtagelsen.

Det er grundlovens § 19, der gør det muligt for Danmark at være medlem af organisationer som for eksempel FN og Europarådet (se spørgsmål 36). Beslutninger, der vedtages i disse organisa-

Rytterstatuen foran Folketinget af Frederik den Syvende – den danske konge, der stadfæstede Grundloven af 5. juni 1849.

tioner gælder ikke direkte i Danmark, men hvis beslutninger fra FN eller Europarådet skal regulere danske borgeres retsstilling kræves det, at beslutningerne gøres til en del af dansk ret med Folketingets samtykke (det kaldes også for inkorporering eller gennemførelse – se spørgsmål 11).

Samarbejdet i EU er imidlertid af en helt speciel karakter. EU's institutioner kan blandt andet på visse områder udstede regler, der gælder umiddelbart i Danmark, og EU har dermed adgang til at udøve beføjelser, som ellers er en del af den nationale selvbestemmelsesret (suverænitet).

Når Danmark skal tilslutte sig forpligtelser, der indebærer indgreb i den nationale selvbestemmelsesret (suverænitetsafgivelse), er det ikke nok at følge grundlovens § 19, men en særlig procedure i grundlovens § 20 skal følges.

Grundlovens § 20 er grundlaget for, at Danmark kan deltage i EU-samarbejdet. Bestemmelsen betyder, at den danske stat kan afgive en del af sin selvbestemmelsesret/suverænitet til EU uden at komme i konflikt med den danske grundlov.

Denne overladelse af beføjelser skal dog ske ved lov, og der gælder særlige regler for vedtagelsen af denne lov. Det er ikke nok, at loven vedtages med det almindelige flertal af stemmer, som normalt kræves til vedtagelse af love i Folketinget. Det

Grundlovens §19

”Stk. 1. Kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Uden Folketingets samtykke kan han dog ikke foretage nogen handling, der forøger eller indskrænker rigets område, eller indgå nogen forpligtelse, til hvis opfyldelse Folketingets medvirken er nødvendig, eller som i øvrigt er af større betydning. Ej heller kan Kongen uden Folketingets samtykke opsige nogen mellemfolkelig overenskomst, som er indgået med Folketingets samtykke.

Stk. 2. Bortset fra forsvar mod væbnet angreb på riget eller danske styrker kan kongen ikke uden Folketingets samtykke anvende militære magtmidler mod nogen fremmed stat. Foranstaltninger, som kongen måtte træffe i medfør af denne bestemmelse, skal straks forelægges Folketinget. Er Folketinget ikke samlet, skal det uopholdeligt sammenkaldes til møde.

Stk. 3. Folketinget vælger af sin midte et udenrigspolitisk nævn, med hvilket regeringen rådfører sig forud for enhver beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde. Nærmere regler om Det Udenrigspolitiske Nævn fastsættes ved lov.”

kræver, at mindst 5/6 af Folketingets medlemmer skal stemme for loven. Kravet om et flertal på 5/6 skal i øvrigt forstås på den måde, at der er tale om et flertal på 5/6 af Folketingets 179 medlemmer og ikke et flertal på 5/6 af de i Folketingssalen fremmødte medlemmer. Det vil sige, at mindst 150 af Folketingets medlemmer skal stemme for forslaget.

Opnås der ikke et flertal på 5/6 af Folketingets medlemmer (men et almindeligt flertal på mellem 90 og 149 stemmer), og ønsker regeringen at opretholde forslaget, skal lovforslaget sættes til folkeafstemning til godkendelse eller forkastelse.

Ved folkeafstemningen stemmes for eller imod lovforslaget. Hvis et flertal af de vælgere, som deltagere i afstemningen stemmer imod lovforslaget bortfalder det. Det er dog et krav, at dette flertal skal bestå af mindst 30 % af samtlige stemmeberettigede.

Såfremt et flertal på 5/6 (150) af Folketingets medlemmer stemmer for en lov, der indebærer

Bindende folkeafstemninger

Da det antages, at der ikke efter grundlovens § 20 er mulighed for at afholde bindende folkeafstemning om spørgsmål, der allerede er et flertal på 5/6 for i Folketinget, er det nødvendigt på anden måde, at sikre, at der kan afholdes bindende folkeafstemning. Det sker gennem vedtagelse af en særlig lov, der bestemmer, at en lov om gennemførelse af en traktatmæssig forpligtelse skal sættes til folkeafstemning. Det er grundlovens 42, stk. 6, som er udgangspunktet for denne fremgangsmåde.

suverænitetsafgivelse for Danmark, skal der ikke efter grundlovens bestemmelser afholdes bindende folkeafstemning – det antages ligefrem, at der ikke er mulighed for at afholde bindende folkeafstemning i henhold til § 20. Dette spørgsmål var relevant i forbindelse med Danmarks tiltrædelse af Maastricht-traktaten (se spørgsmål 56).

Det var på forhånd besluttet, at dansk tilslutning til Maastricht-traktaten ikke skulle ske uden, at

Grundlovens § 20

”Stk. 1. Beføjelser, som efter denne grundlov tilkommer rigets myndigheder, kan ved lov i nærmere bestemt omfang overlades til mellemfolkelige myndigheder, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde.

Stk. 2. Til vedtagelse af lovforslag herom kræves et flertal på fem sjettedele af Folketingets medlemmer. Opnås et sådant flertal ikke, men dog det til vedtagelse af almindelige lovforslag nødvendige flertal, og opretholder regeringen forslaget, forelægges det folketingsvælgerne til godkendelse eller forkastelse efter de for folkeafstemninger i § 42 fastsatte regler.”

(Bestemmelsen i grl. § 20 blev indført ved grundlovsændringen i 1953)

Folketingssalen på en åbningsdag.

der havde været afholdt en bindende folkeafstemning herom. Eftersom syv partier var enige om det nationale kompromis måtte det forventes, at der ved afstemningen i Folketinget ville være 5/6 af Folketingets medlemmer, som ville stemme for tiltrædelsesloven.

Eftersom det antages, at der ikke er mulighed for at afholde bindende folkeafstemning i henhold til grundlovens § 20, når der er 5/6 af Folketingets

Folkeafstemning om forfatningstraktaten

Justitsministeriet udarbejder et notat om den nye forfatningstraktats forhold til grundlovens § 19 og § 20, som offentliggøres i løbet af efteråret 2004. Af dette notat vil det fremgå, om Danmarks ratifikation af forfatningstraktaten vil indebære suverænitetsafgivelse for Danmark.

Der bliver dog under alle omstændigheder afholdt folkeafstemning i Danmark om forfatningstraktaten, da regeringen har tilkendegivet dette. Tidspunktet kendes dog ikke på nuværende tidspunkt (29. oktober 2004).

medlemmer, som stemmer for den pågældende lov, valgte man at opdele tiltrædelsesspørgsmålet, hvorefter bindende folkeafstemning blev afholdt med hjemmel i en særlig lov: lov nr. 153 af 31. marts 1993 om afholdelse af folkeafstemning om forslag til lov om Danmarks tiltrædelse af Edinburgh-afgørelsen og Maastricht-traktaten. Selve tiltrædelsesloven blev som forventet vedtaget med mere end 5/6 flertal i Folketinget. Folkeafstemningen om Danmarks tiltrædelse af Maastricht-traktaten og Edinburgh-afgørelsen blev afholdt den 18. maj 1993, hvor et flertal stemte ja (se spørgsmål 58), og Maastricht-traktaten trådte i kraft den 1. november 1993.

58 Hvor mange folkeafstemninger om EU har der været i Danmark?

Der har i alt været afholdt seks folkeafstemninger om EU-spørgsmål i Danmark (se tabel på side 95). Der skal yderligere afholdes folkeafstemning om forfatningstraktaten. Tidspunktet herfor er endnu ikke kendt (29. oktober 2004), men det er meningen at traktaten skal træde i kraft den 1. november 2006, hvor samtlige EU-lande skal have afsluttet deres ratifikationsprocesser (se om ratifikation spørgsmål 13).

59 Hvordan behandler den danske regering forslag til EU-retsakter?

Det er Udenrigsministeriet, som har ansvaret for at koordinere den danske regerings EU-politik. Ministeriets koordination er som udgangspunkt

Danske folkeafstemninger om EU

EMNE	DATO	VALGDELTADELSE	JA	NEJ
Danmark i EF	2. oktober 1972	90,1 %	63,4 %	36,6 %
Den Europæiske Fælles Akt/"EF-Pakken"	27. februar 1986	75,4 %	56,2 %	43,8 %
Maastricht-traktaten	2. juni 1992	83,1 %	49,3 %	50,7 %
Maastricht-traktaten + Edinburgh-afgørelsen	18. maj 1993	86,5 %	56,7 %	43,3 %
Amsterdam-traktaten	28. maj 1998	76,2 %	55,1 %	44,9 %
Euroen	28. september 2000	87,6 %	46,8 %	53,2 %

Ja/nej-stemmer i procent af samtlige stemmeberettigede

EMNE	JA	NEJ
Danmark i EF	56,7 %	32,9 %
Den Europæiske Fælles Akt/"EF-Pakken"	42,0 %	32,7 %
Maastricht-traktaten	40,5 %	41,7 %
Maastricht-traktaten+ Edinburgh-afgørelsen	48,6 %	37,0 %
Amsterdam-traktaten	41,2 %	33,6 %
Euroen	40,5 %	46,1 %

bygget op omkring fire niveauer, hvor Kommissionens officielt fremsatte forslag behandles i:

1. EU-specialudvalg
2. EU-Udvalget
3. Regeringens udenrigspolitiske udvalg,
4. Folketingets Europaudvalg (se spørgsmål 60)

Ekspertkomiteer

Imidlertid starter forberedelse af EU-politikken allerede i forbindelse med Kommissionens forberedelse af et konkret forslag. De enkelte fagministerier har som regel mulighed for at sende embedsmænd til møder i de såkaldte ekspertkomiteer, som Kommissionen oftest hører før et forslag bliver fremsat officielt. Drøftelserne i ekspertko-

miteerne giver mulighed for at påvirke indholdet af Kommissionens forslag på et tidligt stadium.

EU-specialudvalg

Når Kommissionen har fremsat et forslag fremsendes dette via Udenrigsministeriet til de relevante fagministerier, som herefter har ansvaret for at høre andre ministerier eller sende forslaget til høring hos en bred kreds af interesseorganisationer, som på denne måde får lejlighed til at tilkendegive deres holdning til forslaget.

Det indledende trin i den danske regerings interne behandling af et forslag finder sted under behandlingen i de såkaldte EU-specialudvalg, hvor formålet er at tilvejebringe det første grundlag for en officiel dansk holdning til forslaget. Det sker ved

en koordination mellem de forskellige ministerier. Specialudvalgene mødes tidligt i forløbet af EU-lovgivningsprocessen, det vil sige nogenlunde på samme tid, som den relevante arbejdsgruppe under Rådet begynder arbejdet med at forberede en sag, der skal op på et rådsmøde.

Der findes pt. 32 EU-specialudvalg (liste offentliggjort af Udenrigsministeriet den 21. juni 2004), hvis sammensætning er meget forskellig. EU-specialudvalgene består af embedsmænd fra de centrale ministerier og styrelser samt de vigtigste interesseorganisationer på de konkrete områder. Det er fagministerierne, som varetager formandskabet og sekretariatsfunktionen i specialudvalgene. Udenrigsministeriet er dog repræsenteret i alle specialudvalgene.

Behandlingen af et forslag i EU-specialudvalg sker på baggrund af de såkaldte *ramme-notater*, som de relevante fagministerier udarbejder. Specialudvalget fastlægger en indstilling til Danmarks holdning, som sendes videre til EU-udvalget.

EU-Udvalget

EU-Udvalget har det overordnede ansvar for at koordinere EU-sager på embedsmandsniveau. EU-udvalget består af embedsmænd, der har ansva-

ret for at koordinere EU-politikken i de relevante fagministerier, typisk kontorchefer. Udenrigsministeriet varetager formandskabet for udvalget, hvis møder afholdes hver tirsdag. Her forbereder EU-Udvalget de sager, som skal op på regeringens udenrigspolitiske udvalgs møde om torsdagen og Folketingets Europaudvalgs møde om fredagen.

EU-Udvalgets hovedopgave er at forberede behandlingen af sager i regeringens udenrigspolitiske udvalg. Udvalget skal derfor sortere teknisk/administrative sager fra politiske sager, så regeringen ikke drukner i tekniske spørgsmål. EU-Udvalget skal også sørge for, at indstillingerne fra specialudvalgene er i overensstemmelse med den danske EU-politiske linie. EU-Udvalget har derudover til opgave at følge udviklingen i EU-samarbejdet i øvrigt og drøfte de generelle hovedlinjer for Danmarks europapolitik.

Det sker kun sjældent, at EU-Udvalget ændrer i specialudvalgenes indstillinger, der normalt går igennem til regeringens udenrigspolitiske udvalg i deres oprindelige form. EU-Udvalget kommer som regel først ind i beslutningsprocessen, kort tid før Kommissionens forslag skal behandles første gang i Rådet.

Regeringens udenrigspolitiske udvalg

Det tredje led i regeringens EU-koordination er regeringens udenrigspolitiske udvalg. I dette udvalg fastlægges den danske regerings EU-politik.

Det udenrigspolitiske udvalg findes i to sammensætninger. Den ene sammensætning tager sig af alle sager, der vedrører den overstatslige EU-lovgivning under EF-traktaten (se spørgsmål 11), og består af statsministeren og udenrigsministeren

Møder i Det Europæiske Råd

Møder i Det Europæiske Råd forberedes efter en særlig procedure, hvor møderne indledningsvis forberedes i en departementschefgruppe, hvis formandskab varetages af Statsministeriet. Herefter behandles de i regeringens udvalg vedr. Det Europæiske Råd og EU's fremtid inden forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

samt de vigtigste andre ministre, der er berørt af EU-samarbejdet. Den anden sammensætning benyttes i forbindelse med behandling af sager, der vedrører det mellemstatslige samarbejde i EU-traktaten om EU's fælles sikkerheds- og udenrigspolitik samt samarbejdet om politi- og kriminalsager. Udenrigsministeren er fast formand for begge sammensætninger af det udenrigspolitiske udvalg.

Normalt inddrages det udenrigspolitiske udvalg først i beslutningsprocessen, når en sag er moden til afgørelse i Rådet. Udvalget mødes torsdage for at fastlægge forhandlingspositioner til rådsmøder, der er programsat for den følgende uge. I praksis afklares udvalgets dagsordenspunkter dog ofte via en skriftlig procedure uden at medlemmerne mødes.

Inden den danske regerings ministre kan tage til rådsmøder og afgive stemmer på Danmarks vegne, skal de forhandlingsoplæg, som regeringens udenrigspolitiske udvalg er kommet frem til, omkring Folketinget til behandling i Folketingets Europaudvalg (se spørgsmål 60).

60 Hvad er Europaudvalget?

Europaudvalget eller Folketingets Europaudvalg, som er det korrekte navn, er et udvalg i Folketinget, der specielt beskæftiger sig med EU-sager. Udvalgets hovedopgave er at udøve parlamentarisk kontrol med regeringens EU-politik.

Den parlamentariske kontrol indebærer, at danske ministre skal have et såkaldt **forhandlingsmandat**, før der træffes beslutninger i Rådet.

Forhandlingsmandatet betyder, at der i Europaudvalget ikke må være et flertal imod ministerens holdning til det spørgsmål, der skal behandles i Rådet – det kan f.eks. være et forslag til et direktiv eller en forordning (se spørgsmål 74 og 73).

Europaudvalgets arbejdsopgaver er i Folketingets forretningsorden beskrevet som "Sager, der behandles i Den Europæiske Union og WTO, og koordineringen af Folketingets behandling af disse sager".

Den danske grundlov indeholder ikke en beskrivelse af Europaudvalget, men det fremgår af Loven om Danmarks tiltrædelse af De Europæiske Fællesskaber (§ 6, stk. 2), at "*Regeringen har pligt til at underrette Folketingets Europaudvalg om forslag til rådsvedtagelser, der bliver umiddelbart anvendelige i Danmark, eller til hvis opfyldelse Folketingets medvirken er nødvendig.*"

Europaudvalgets arbejdsform og kompetencer er fastlagt i de såkaldte **beretninger**, som er aftaler mellem regeringen og udvalget. Den helt centrale bestemmelse om Europaudvalgets kompetence findes i den første beretning fra 1973, hvori det hedder:

"Regeringen rådfører sig med Folketingets Europaudvalg i markedspolitiske spørgsmål af væsentlig betydning, således at såvel hensynet til Folketingets indflydelse som til regeringens forhandlingsfrihed respekteres.

Forud for forhandlinger om vedtagelser af større rækkevidde forelægger regeringen mundtligt Europaudvalget et forhandlingsoplæg. Såfremt der ikke i udvalget konstateres et flertal imod

Folketingets udvalg

Folketinget har 25 stående udvalg, der har til opgave at behandle de lov- og beslutningsforslag, der henvises til udvalgene. Herudover skal udvalgene følge med i udviklingen inden for deres sagsområder. Dette kan f.eks. være ved at stille spørgsmål til en minister, som ministeren herefter skal besvare skriftligt eller mundtligt i et såkaldt samråd, hvor ministeren møder op i udvalget. Udvalgene modtager også henvendelser fra organisationer.

Hvilke sagsområder de forskellige udvalg helt præcist skal tage sig af besluttet af Folketingets Udvalg for Forretningsordenen. Sagsområderne svarer i vidt omfang til ministeriernes inddeling.

forhandlingsoplægget, forhandler regeringen på dette grundlag.”

Europaudvalget holder som regel møde hver fre- dag året rundt med undtagelse af august, hvor EU's institutioner holder ferielukket.

EU-ordførere i Europaudvalget

Europaudvalgets formand er Claus Larsen-Jensen (S), og udvalgets næstformand er Charlotte Antonsen (V) (pr. 29. oktober 2004).

Partierne udskifter ofte deres almindelige medlemmer af Europaudvalget. Der er mindre udskiftning blandt partiernes EU-ordførere, som den 29. oktober 2004 var følgende:

Charlotte Antonsen (V)
Jesper Langballe (DF)
Helle Sjelle (KF)
Jacob Buksti (S)
Anne Grethe Holmsgaard (SF)
Elisabeth Arnold (RV)

Europaudvalgets mødelokale på Christiansborg.

De vigtigste punkter på Europaudvalgets dagsorden er de rådsmøder, der skal afholdes i den følgende uge. Drøftelsen af et bestemt ministerråds-møde foregår som regel på den måde, at den relevante fagminister møder op i Europaudvalget, og mundtligt fremfører et forhandlingsoplæg. Medlemmerne af Europaudvalget har inden mødet fået fremsendt notater fra regeringen om sagerne på rådsmødet. I notaterne gennemgås sagernes indhold og konsekvenserne for dansk lovgivning, såfremt et forslag bliver vedtaget. Notaterne indeholder dog ikke noget om selve forhandlingsoplægget, som ministrene kun fremfører mundtligt.

Keld Albrechtsen (EL)
Mogens Nørgård Pedersen (KD)

En opdateret liste over samtlige medlemmer af Europaudvalget findes på EU-Oplysningens hjemmeside: www.euo.dk/fakta/euu/

Folketingets udvalg har 17 medlemmer og et antal stedfortrædere. Valg til udvalgene sker ved forholdstalsvalg, men partigrupperne slutter sig ofte sammen i valggrupper, og derfor afspejler et udvalgs sammensætning ikke nødvendigvis Folketingssalens sammensætning fuldstændig. Ved opgørelsen af, hvorvidt regeringen har fået mandat fra Europaudvalget regnes med det antal medlemmer, som hver ordførers parti har i Folketinget.

Når en minister på et møde har fremlagt et forhandlingsoplæg følger en runde, hvor partiernes ordførere kan stille uddybende spørgsmål til ministeren og tilkendegive partiets holdning til de konkrete sager. Ministeren svarer herefter på spørgsmålene, og der kan eventuelt følge flere diskussionsrunder. Ministeren kan undervejs ændre forhandlingsoplægget for at imødekomme medlemmernes synspunkter og derved sikre sig, at der ikke er et flertal imod regeringens holdning. Når diskussionsrunderne er afsluttet konkluderer Europaudvalgets formand, hvorvidt der kan konstateres et flertal imod forhandlingsoplægget.

Der foretages ikke en formel afstemning, men formanden konkluderer på baggrund af ordførernes tilkendegivelser. Siden 1973 har det været fast praksis, at formanden ved stemmeoptællingen regner med det antal stemmer, som hvert parti har i Folketinget. Når dette kan lade sig gøre, skyldes det traditionen for partidisciplin, hvor alle medlemmer i et parti som regel stemmer på samme måde, når først beslutningen er truffet i partigruppen.

Ny beretning for Europaudvalget

Der forhandles i øjeblikket om en ny beretning for Europaudvalget, som blandt andet også imødekommer de bestemmelser om de nationale parlaments rolle, som den nye forfatningstraktat indeholder (se spørgsmål 72). Beretningen forventes endeligt vedtaget inden 2005. Der arbejdes på at forbedre informationsgrundlaget for Europaudvalget. Blandt andet i form af grundnotater, som skal indeholde regeringens foreløbige holdning til en sag, samt notater fra regeringen om EU-lovforslags overholdelse af nærhedsprincippet. Derudover ønskes et tættere samarbejde mellem de danske medlemmer af Europa-Parlamentet og Europaudvalget.

Forhandlingsoplægget bliver afvist, hvis ordførerne for partier, som tilsammen har 90 mandater eller mere, har udtalt sig imod oplægget. Det forekommer forholdsvis sjældent, at regeringens forhandlingsoplæg bliver afvist, men det betyder ikke, at udvalget ikke har nogen større indflydelse på regeringens politik. Dels ændrer eller

Regeringens notater til Europaudvalget

Europaudvalget modtager tre typer af notater fra regeringen:

Grundnotater: Beskriver nye væsentlige forslag fra Kommissionen. Europaudvalget skal modtage grundnotaterne senest fire uger efter, at et forslag er fremsat af Kommissionen og modtaget i Rådet.

Aktuelle notater: Notater der fremsendes som led i regeringens løbende orientering af Europaudvalget, f.eks. når der sker noget nyt i en sag, der allerede er modtaget et grundnotat om.

Samlenotater: Senest otte dage før et møde i Europaudvalget skal regeringen fremsende et såkaldt samlenotat, der er en samling af de aktuelle notater.

Notaterne er tilgængelige via EU-Oplysningens hjemmeside: www.euo.dk

tilpasser regeringen indimellem sit oprindelige forhandlingsoplæg, og dels tager de danske embedsmænd, som deltager i forhandlingerne på det tidlige stadium hensyn til, at regeringen på et tidspunkt skal have godkendt sit forhandlingsoplæg i Folketingets Europaudvalg.

61 Hvem arbejder på Den Danske Repræsentation i Bruxelles?

Danmarks Faste Repræsentation i Bruxelles huser blandt andet Danmarks EU-ambassadør, embedsmænd fra Udenrigsministeriet og de øvrige ministerier i Danmark.

Arbejdsopgaverne for embedsmændene på Den Faste Repræsentation i Bruxelles adskiller sig en del fra opgaverne på Danmarks repræsentationer i øvrige lande. Repræsentationens opgave er at varetage Danmarks interesser i EU. Repræsentationens medarbejdere følger og deltager i behandlingen af sager i EU-lovgivningsprocessen, hvor det er op til embedsmændene at forsøge at forsva-

re de danske holdninger. Den største del af arbejdet ligger i at forberede, deltage i og afrapportere fra møder i Rådets arbejdsgrupper samt Coreper I og Coreper II (se spørgsmål 43). Derudover bistår EU-repræsentationen de danske ministre, når de deltager i rådsmøder, ligesom udvalgte møder i Europa-Parlamentet følges.

EU-ambassadøren kaldes også den ”faste repræsentant” og deltager i møderne i Coreper II, mens den stedfortrædende faste repræsentant deltager i møderne i Coreper I.

62 Kan tyskere og andre EU-borgere købe sommerhus i Danmark?

Nej, det kan de som udgangspunkt ikke. Der skal en særlig tilladelse til fra det danske Justitsministerium, før udlændinge kan få lov til at købe sommerhuse i Danmark – også selv om der er tale om EU-borgere.

Det skyldes, at Danmark ved indtrædelsen i EF fik lov til at beholde sine særregler på området vedrørende køb af ejendomme, der ikke er helårsboliger. Bestemmelsen om Danmarks særstilling på dette område er optaget i protokol nr. 16 til Maastricht-traktaten (se spørgsmål 8).

Protokollen om ejendomserhvervelse føres uændret videre i den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7), som dermed ikke ændrer den danske ”sommerhusregel”.

Protokol nr. 16 om ejendomserhvervelse i Danmark

De høje kontraherende parter, som ønsker at finde en løsning på visse særlige problemer, der er af interesse for Danmark, er blevet enige om følgende bestemmelse, der knyttes som bilag til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab:

»Uanset bestemmelserne i traktaten kan Danmark opretholde den gældende lovgivning om erhvervelse af ejendomme, der ikke er helårsboliger.«

Der skal en særlig tilladelse til fra det danske Justitsministerium, før udlændinge kan få lov til at købe sommerhus i Danmark (foto John Sommer).

63 Hvor stor en del af den danske lovgivning stammer fra EU?

Dette spørgsmål er vanskeligt at besvare, da opgørelsen kan foretages på mange forskellige måder med lige så mange forskellige resultater. Under alle omstændigheder vil det være vanskeligt at komme frem til et resultat, der kan siges at være 100 % objektivt og korrekt.

En række spørgsmål vil opstå ved opgørelsen. Hvordan defineres dansk ret? Dansk ret omfatter mere end bare love. En opgørelse af hvor mange love der findes i Danmark og hvor mange af disse, som implementerer EU-ret vil strengt taget kun belyse en lille del af spørgsmålet. Dansk ret omfatter også bekendtgørelser, kgl. anordninger og desuden bør man også ved en sådan opgørelse forholde sig til om de direkte anvendelige EU-regler, forordninger, og de af EF-traktatens bestemmelser, som er direkte anvendelige tælles med som dansk ret. Tæller man kun hovedlove med, eller indgår ændringslove og bekendtgørelser også i be-

regningen? Hvordan indgår love, som delvist implementerer EU-lovgivning og delvist indeholder dansk lovgivning, i statistikken?

Såfremt det var muligt efter en tilbundsgående analyse at komme frem til et tal, hvor stor en del af den danske lovgivning, der er påvirket af EU, kan det diskuteres, hvor meget sådan en kvantitativ opgørelse af EU-rettens påvirkning af dansk ret illustrerer. Der er dog lavet forskellige opgørelser.

Udenrigsministeriet har i december 2002 på baggrund af et spørgsmål fra Folketingets Europaudvalg lavet en liste over, hvor mange direktiver, der er implementeret i dansk lovgivning i folketingsåret 2000/2001 (se side 102).

JuniBevægelsen har udarbejdet en opgørelse, hvor det for Folketingsåret 2000/2001 konkluderes, at 38 % af danske love er påvirket af EU, hvilket sammenlignes med at en tilsvarende opgørelse i 1994-95 viste, at 33 % af danske love var påvirket af EU.

Magtudredningen

Magtudredningen er et forskningsprojekt, som analyserer demokrati og magt i Danmark

Læs mere på: www.ps.au.dk/magtudredningen/

Se JuniBevægelsens undersøgelse på:
www.junibevaegelsen.dk

I Magtudredningen (Magt og demokrati i Danmark – Hovedresultater fra Magtudredningen, Aarhus Universitetsforlag) foretages en opgørelse, som for 2000/2001 konkluderer, at der gælder følgende for andelen af love med international reference:

1. Efterlevelse af EU-direktiver m.v.: 12 %
 2. Tilpasning af EU-regulering: 25 %
 3. Efterlevelse eller tilpasning til øvrige internationale krav: 5%
 4. Ingen international reference: 58%
-
1. Love, som implementerer EU-direktiver eller som skyldes tilpasninger af dansk lovgivning med henvisning til forordninger m.v. En lov er registreret i denne kategori også når kun en del af loven vedrører EU-regulering.
 2. Dækker lovgivning der tilpasser dansk lovgivning inden for allerede implementerede direktiver mv., tilpasning til EU-regler, selv om der ikke er et de jure krav herom samt tilfælde, hvor dansk lovgivning må tage hensyn til gældende EU-regler.

Europaudvalgets spørgsmål:

Udvalget udbeder sig en oversigt fra regeringen, som viser, hvilke EU-direktiver m.v., der er implementeret gennem dansk lovgivning i folketingsåret 2000-2001, samt hvilke EU-direktiver m.v. der i samme periode blev gennemført administrativt, f.eks. gennem ændringer i bekendtgørelser el. lign. Samtidig udbeder udvalget sig en oversigt over, hvilke af de i folketingsåret 2000-2001 vedtagne love, der har baggrund i EU-direktiver o. lign."

Udenrigsministeriets svar (uddrag):

Udenrigsministeriet har anmodet alle ministerier om at udarbejde bidrag vedrørende det enkelte ministeriums ressort til den udbedte oversigt over, hvilke EF-direktiver m.v. der er implementeret gennem dansk lovgivning i folketingsåret 2000-2001, samt hvilke EF-direktiver m.v. der i samme periode blev gennemført administrativt, f.eks. gennem ændringer i bekendtgørelser el. lign.

Finansministeriet, Forsvarsministeriet, Kirkeministeriet, Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration, Socialministeriet, Statsministeriet og Undervisningsministeriet har oplyst, at der ikke inden for disse ministeriers ressort i folketingsåret 2000-2001 er implementeret EF-direktiver m.v. eller er vedtaget love, som har baggrund i EF-direktiver m.v. Tilsvarende gælder for Udenrigsministeriet.

De oplysninger, som er modtaget fra de øvrige ministerier, er gengivet i vedlagte bilag. Bilaget viser, at i alt 115 direktiver m.v. er blevet implementeret gennem 11 love og 75 administrative forskrifter.

64 Hvem var Europa?

Verdensdelen Europa er opkaldt efter en figur fra den græske mytologi. Europa var kongedatter, og myten fortæller, at hun en dag, mens hun gik langs stranden blev bortført af Zeus. Zeus var glad for damer og holdt desuden af at klæde sig ud, når han var ude på eventyr. Da han ville forføre Europa havde han til lejligheden taget skikkelse af en smuk hvid tyr. Ved at fremstå som en usædvanlig blid og tam tyr fik Zeus Europa til at sætte sig op på ryggen af sig og svømmede derefter bort med hende til Kreta. På Kreta fik Europa tre sønner med Zeus. Heraf er den mest kendte Minos, der senere blev konge på Kreta. Det var Minos, som opførte den berømte labyrint, hvor uhyret Minotaurus, der var halvt menneske og halvt tyr, holdt til, men det er en anden historie....

65 Findes der en officiel EU-sang?

Ja, måske ikke ligefrem sang, men siden 1986 har EU anvendt **Europahymnen** eller "Ode til Glæden" fra sidste sats i Beethovens 9. symfoni

som musikalsk symbol på EU. Oprindeligt var det Europarådet, som begyndte at anvende dette musikstykke i 1972. I dag anvender både Europarådet og EU Europahymnen, selv om der er tale om to forskellige organisationer (se spørgsmål 36).

EU-hymnen erstatter ikke EU-landenes nationalsange.

Europahymnen kan høres i fuld version eller i uddrag på internetadressen:

europa.eu.int/abc/symbols/anthem/index_da.htm

66 Hvad symboliserer EU's flag?

De 12 gyldne stjerner, der danner en cirkel på en blå baggrund, symboliserer en forening af det europæiske folk.

EU har anvendt flaget siden 1986. Selv om EU i 1986 havde netop 12 medlemslande, har antallet af stjerner ikke noget at gøre med antallet af medlemslande i EU. Antallet af stjerner er fast uden hensyn til antallet af medlemsstater, da tallet 12

anvendes som symbol på fuldkommenhed og enhed.

Oprindelig var det Europarådet, som i 1955 valgte flaget som symbol. I dag anvendes flaget som symbol for både EU og Europarådet, selv om der er tale om to forskellige organisationer (se spørgsmål 36).

67 Hvornår er det Europadag?

Hvert år den **9. maj** er det "Europadag". Datoen er valgt ud fra, at det var den 9. maj 1950, der med **Schuman-erklæringen** blev taget det indledende skridt til at skabe Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, som var optakten til det vi i dag kender som EU (se spørgsmål 2).

Schuman-erklæringen (se spørgsmål 4) kan overordnet beskrives som et forslag om at oprette et organiseret Europa med tætte økonomiske forbindelser som forudsætning for at opretholde fredelige forbindelser mellem de europæiske lande. Da Schuman-erklæringen generelt betragtes som den officielle grundsten til oprettelsen af det nuværende EU vedtog EU's stats- og regeringschefer derfor på topmødet i Milano i 1985 at fejre den 9. maj som "Europadag".

EU's motto og andre symboler

I den nye forfatningstraktats bestemmelse om EU's symboler opregnes flaget, hymnen, euroen, Europa-dagen og derudover, at EU's motto er "Forenet i mangfoldighed".

EU-flaget.

Rundtomkring i Europa og i EU-institutionerne markeres Europadagen på forskellig vis med aktiviteter, som har til formål, at bringe EU tættere på borgerne, og befolkningerne i Europa tættere på hinanden.

Du kan læse mere om Europadagen og Schuman-erklæringen på internetadressen:

europa.eu.int/abc/symbols/9-may/index_da.htm

68 Hvor mange sprog benyttes i EU?

Ifølge Rådets forordning nr. 1 af 6. oktober 1958 er alle medlemsstaternes sprog "officielle sprog" og arbejdssprogene for EU's institutioner. Forordningen er ændret ved udvidelser af EU, så antallet af officielle sprog gradvis er øget, senest ved udvidelsen den 1. maj 2004 (se spørgsmål 14).

Før udvidelsen af EU den 1. maj 2004 var der 11 officielle arbejdsprog: Fransk, tysk, italiensk, ne-

derlandsk, engelsk, dansk, græsk, spansk, portugisisk, svensk og finsk.

Med de nye medlemslande er der i alt 20 officielle arbejdssprog, da der er suppleret med estisk, lettisk, litauisk, maltesisk, polsk, slovakisk, slovensk, tjekkisk og ungarsk.

Der er dog 21 officielle sprogversioner af EU's traktater. Ud over de 20 officielle arbejdssprog skal EU's traktater også oversættes til irsk (gællisk).

EU-Tidende udkommer dagligt på de 20 officielle arbejdssprog (se spørgsmål 68) i to serier.

"L-serien" indeholder lovgivning og **"C-serien"** indeholder information, meddelelser og forberedende lovgivningsarbejde i EU. Derudover er der et supplement til EU-Tidende: **"S-serien"** med udbudsbekendtgørelser. Udbudsbekendtgørelserne kan også findes i den såkaldte TED-database.

EUR-Lex giver gratis adgang til L- og C-serien af EU-Tidende siden 1999 samt TED-databasen på internetadressen: europa.eu.int/eur-lex

69 Er EU-Tidende en avis?

EU-Tidende står for **Den Europæiske Unions Tidende**. Det er ikke en avis, men derimod en officiel publikation, som bruges til at offentliggøre lovgivning, information, meddelelser og forberedende lovgivningsarbejde i EU.

EU-Tidende kan sammenlignes med Lovtidende og Statstidende i Danmark, da EU's retsakter, henstillinger og forslag til retsakter offentliggøres i EU-Tidende.

70 Hvad har EU med sommertid at gøre?

Tidspunktet for, hvornår sommertid starter og slutter, er det samme i alle EU's medlemsstater. Det har dog ikke altid været sådan. Sommertid blev indført for første gang i Danmark tilbage i 1916. I 1980 havde alle EU-lande sommertid, men med forskellige start- og sluttidspunkter. Den første EU-regulering af sommertid blev indført fra 1981.

EF-Tidende

Før Nice-traktaten trådte i kraft den 1. februar 2003, hed EU-Tidende "EF-Tidende" – De Europæiske Fællesskabers Tidende.

Datoerne og klokkeslæt for sommertids start og afslutning frem til 2006 er nu fastlagt i et direktiv (se spørgsmål 74).

Sommertid....

2005: søndag den 27. marts og
søndag den 30. oktober

2006: søndag den 26. marts og
søndag den 29. oktober

71 Hvad er COSAC?

COSAC er et mødeforum for europaudvalg i de nationale parlamenter i EU-landene og kandidatlandene samt medlemmer af Europa-Parlamentet.

Formålet med COSAC-møderne er at udveksle informationer om EU-arbejdet. Emnerne, som tages op på møderne, kan være aktuelle EU-sager og mere principielle overordnede emner som de

ationale parlamenters rolle i EU, nærhedsprincippet (se spørgsmål 72), åbenhed i EU m.m.

Siden 1989 har COSAC holdt møder to gange om året, da udgangspunktet er, at COSAC mødes én gang under hvert formandskab. Møderne varer typisk op til 1½ dag, og det er parlamentet i det land, som aktuelt har formandskabet, der er ansvarlig for at afvikle mødet og forberede en dagsorden. Dette sker i samarbejde med COSAC-Sekretariatet.

COSAC-Sekretariatet har til huse i Europa-Parlamentets bygning i Bruxelles og består ud over den faste repræsentant og en embedsmand fra Europa-Parlamentet af embedsmænd fra det tidligere, nuværende og kommende formandskabsland.

Du kan læse mere på COSAC's hjemmeside:
www.cosac.org

COSAC

Navnet COSAC er en forkortelse for "Konferencen for Organer med Ansvar for Fællesskabsanliggender" – på fransk Conférence des Organes Spécialisés dans les Affaires Communautaires.

REGLERNE

72 Hvad er nærhedsprincippet?

Nærhedsprincippet er et af de centrale principper i EU-sammenhæng. Princippet går ud på, at de politiske beslutninger i EU altid skal træffes på lavest mulige administrative og politiske niveau og så tæt på borgerne som muligt. Det indebærer, at bortset fra de områder, hvor EU har enekompetence, kan EU kun handle, når det vil være bedre at gennemføre den pågældende lovgivning på EU-plan end på nationalt, regionalt eller lokalt plan.

Kommissionen skal altid, inden den fremsætter et forslag til lovgivning, undersøge, om forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet og begrundede dette. Nærhedsprincippet indebærer overordnet, at to betingelser skal være opfyldt, for at EU kan lovgive på de områder, hvor både EU og medlemslandene kan lovgive:

1. Formålet med et forslag må ikke i tilstrækkelig grad kunne opfyldes ved, at medlemslandene selv lovgiver.
2. Formålet med et forslag skal bedre kunne opnås ved, at der bliver lovgivet på EU-plan frem for på nationalt plan.

Nærhedsprincippet hedder med et andet ord "subsidiaritetsprincippet".

Nærhedsprincippet hænger tæt sammen med proportionalitetsprincippet, hvorefter EU's foranstaltninger ikke bør gå ud over, hvad der er nødvendigt for at opfylde traktatens målsætninger (se spørgsmål 1).

Nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet, artikel 5, stk. 2 og 3. TEF

Stk. 1. Fællesskabet handler inden for rammerne af de beføjelser og mål, der er tillagt det ved denne traktat.

Stk. 2. På de områder, som ikke hører ind under dets enekompetence, handler Fællesskabet, i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, kun, hvis og i det omfang målene for den påtænkte handling ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne og derfor, på grund af den påtænkte handlingens omfang eller virkninger, bedre kan gennemføres på fællesskabsplan.

Stk. 3. Fællesskabet handler kun i det omfang, det er nødvendigt for at nå denne traktats mål.

Nærhedsprincippet blev skrevet ind i traktatgrundlaget med Maastricht-traktaten, og der blev fastlagt retningslinjer for fortolkningen heraf i en erklæring. Efterfølgende blev der i tilknytning til Amsterdam-traktaten vedtaget en protokol (se spørgsmål 8) om anvendelsen af nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet. Protokollen pålagde blandt andet Kommissionen at gennemføre en systematisk analyse af lovforslagenes forhold til nærhedsprincippet og en pligt til, i det omfang det er muligt, at anvende de mindst vidtgående EU-foranstaltninger.

Kommissionen udarbejder årligt en rapport til Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Råd om anvendelsen af nærheds- og proportionalitetsprincippet.

Det tidlige varslingssystem i den nye forfatningstraktat

I den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) skal de nationale parlamenter fremover være med til at sikre, at nærhedsprincippet overholdes. Det sker via et såkaldt "tidligt varslingssystem".

Folketinget og de øvrige nationale parlamenter skal ifølge forfatningstraktaten have tilsendt Kommissionens forslag til europæiske retsakter samtidig med Rådet og Europa-Parlamentet. De nationale parlamenter modtager også Europa-Parlamentets udkast og ændringsforslag samt udkast fra grupper af medlemsstater og EU's øvrige institutioner.

Hvert parlament har herefter mulighed for at fremsende en begrundet udtalelse inden for de første seks uger efter forslagets oversendelse, hvori parlamentet redegør for, hvorfor det pågæl-

dende udkast efter parlamentets opfattelse krænker nærhedsprincippet.

Kommissionen, Rådet og Parlamentet er forpligtet til at tage hensyn til udtalelsen, og hvis *en tredjedel* af de nationale parlamenter klager over, at et bestemt EU-lovforslag krænker nærhedsprincippet, skal udkastet tages op til fornyet overvejelse. Kommissionen kan herefter beslutte at opretholde sit forslag, ændre det eller trække det tilbage. Beslutningen skal begrundes.

Drejer det sig om forslag vedrørende det politisk følsomme område om retligt samarbejde i kriminalsager eller politisamarbejde, skal udkastet tages op til fornyet overvejelse, hvis blot *en fjerdedel* af de nationale parlamenter afgiver en begrundet udtalelse.

73 Hvad er en forordning?

"Forordning" er en betegnelse for en af de forskellige typer af retsakter, der anvendes i EU.

De klassiske regler i EU-samarbejdet er omtalt i art. 249 TEF – nemlig forordninger, direktiver og beslutninger. Art. 249 TEF er ikke hjemmel, det vil sige det juridiske grundlag, for at udstede reglerne, men bestemmelsen definerer reglernes retsvirkning.

Ifølge traktaten er det som udgangspunkt op til EU-lovgiveren at vælge hvilken type retsakt, der skal anvendes. Der er dog flere af traktatens hjemmelsbestemmelser, som tager stilling til hvilken regeltype, der skal udarbejdes. F.eks. skal der ved anvendelse af artikel 94 TEF vedrørende det indre

marked (se spørgsmål 102) udstedes direktiver (se spørgsmål 74).

Om forordninger hedder det: ”*En forordning er almengyldig. Den er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.*”

At en forordning er ”almengyldig” betyder, at den ikke er rettet mod en bestemt personkreds i modsætning til en beslutning rettet mod f.eks. en bestemt institution eller virksomhed eller et mindre antal personer, som klart kan udpeges.

Derudover kan forordningerne umiddelbart anvendes i medlemsstaterne og medføre pligter og rettigheder direkte for borgerne i de enkelte EU-lande. Der kræves derfor ikke national lovgivning for, at forordningerne gælder som lovgivning i medlemsstaterne. Det er blandt andet forordningernes umiddelbare anvendelighed, som er med til at gøre EU-samarbejdet specielt i forhold til det traditionelle internationale samarbejde mellem lande. Selv om forordningerne gælder direkte i medlemslandene er der dog ofte tale om, at landene selv skal fastsætte supplerende bestemmelser – f.eks. om straf i tilfælde af overtrædelse af en forordning.

Art. 249 TEF er ikke en udtømmende opregning af reglerne, der anvendes inden for EU. Nogle af de øvrige regler er beskrevet i EF-traktaten, og er ganske specifikke retsakter med forskellig rækkevidde og karakter. Det gælder f.eks. udtrykket ”retningslinjer”, der anvendes i art. 99 TEF i forbindelse med samordning af medlemslandenes økonomiske politikker.

Derudover indeholder EU-traktaten bestemmel-

En forordning

Et eksempel på en forordning er Rådets forordning (EØF) nr. 2092/91 af 24. juni 1991 om økologisk produktionsmetode for landbrugsprodukter og om angivelse heraf på landbrugsprodukter og levnedsmidler

ser om de regler, der anvendes i forbindelse med EU-samarbejdet inden for anden og tredje søjle (se spørgsmål 12) vedrørende henholdsvis udenrigs- og sikkerhedspolitik og samarbejdet vedrørende politi og kriminalsager (se spørgsmål 75).

Den nye forfatningstraktats retsakter

I den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) afløses de gældende former for retsakter af seks typer af retsakter: *europæiske love*, *europæiske rammelove*, *europæiske forordninger*, *europæiske afgørelser*, *henstillinger* og *udtalelser*.

For at klargøre hvilke institutioner, der har vedtaget reglerne sondres der mellem **lovgivningsmæssige** og **ikke-lovgivningsmæssige retsakter**. De lovgivningsmæssige retsakter, *love* og *rammelove*, vil normalt være vedtaget efter *den*

Forordninger og direktiver i forfatningstraktaten

Ifølge forfatningstraktaten kommer den type retsakter, der i dag hedder **forordninger** til at hedde **europæiske love**. Betegnelsen *forordninger* bevares, men anvendes om en anden type regler (Se skemaet side 110).

Direktiver vil ifølge forfatningstraktaten komme til at hedde **europæiske rammelove**.

Forfatningstraktatens seks typer af retsakter

Lovgivningsmæssige retsakter	Ikke-lovgivningsmæssige retsakter	Ikke-bindende retsakter
Europæiske love Svarer i retsvirkning til de gældende <i>forordninger</i>. Europæiske love er almen gyldige lovgivningsmæssige retsakter, der er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hvert medlemsland.	Europæiske forordninger Har til formål at gennemføre europæiske love eller rammelove. De europæiske forordninger kan være bindende i alle enkeltheder og gælde umiddelbart i alle medlemsstater, eller de kan være bindende for enhver medlemsstat, som de er rettet til, med hensyn til det tilsigtede mål, og samtidig overlade det til de nationale myndigheder at bestemme form og midler for gennemførelsen.	Henstillinger Svarer til de gældende <i>henstillinger</i>. Har ikke bindende virkning.
Europæiske rammelove Svarer i retsvirkning til de gældende <i>direktiver</i> Europæiske rammelove er lovgivningsmæssige retsakter, der er bindende for ethvert medlemsland, som de er rettet til, med hensyn til det tilsigtede mål, men overlader det til de nationale myndigheder, at vælge form og midler for gennemførelsen.	Europæiske afgørelser Svarer i retsvirkning til de gældende <i>beslutninger</i>. Europæiske afgørelser er ikke-lovgivningsmæssige retsakter, der er bindende i alle enkeltheder. Når en europæisk afgørelse angiver, hvem den er rettet til er den kun bindende for disse.	Udtalelser Svarer til de gældende <i>udtalelser</i>. Har ikke bindende virkning.

almindelige lovgivningsprocedure, hvilket vil sige, at Europa-Parlamentet og Rådet skal vedtage retsakten i fællesskab.

De ikke-lovgivningsmæssige retsakter, *forordninger* og *afgørelser*, vil som udgangspunkt være vedtaget af én institution, som oftest Rådet, med høringsret for Europa-Parlamentet eller der vil være tale om retsakter, som Kommissionen har fået kompetence til at vedtage.

I kategorien ikke-lovgivningsmæssige retsakter

indføres to underkategorier: dels **delegerede europæiske forordninger** og **gennemførelsesbestemmelser** (gennemførelsesforordninger eller gennemførelsesafgørelser).

Gennemførelsesretsakter (komitologi)

Når ensartede betingelser er nødvendige for gennemførelsen af de vedtagne juridisk bindende retsakter kan Kommissionen og i specifikke tilfælde også Rådet tildeles kompetence til at vedtage gennemførelsesretsakter.

Bestemmelsen herom svarer i store træk til de gældende bestemmelser, hvorefter Kommissionen og Rådet kan vedtage gennemførelsesforanstaltninger. Kommissionens vedtagelse af gennemførelsesforanstaltninger sker efter bemyndigelse fra Rådet og Europa-Parlamentet i de såkaldte basisakter, og Kommissionen udøver sine beføjelser underlagt kontrol via en række forskellige embedsmandskomiteer. Hele systemet og regelsættet omkring disse gennemførelsesbeføjelser betegnes *komitologi* (se spørgsmål 47). Kontrolbestemmelserne vedtages i dag af Rådet med enstemmighed efter en almindelig udtalelse fra Europa-Parlamentet, efter forfatningstraktaten skal den almindelige ”lovgivningsproceduren” anvendes (proceduren for fælles beslutningstagning – se spørgsmål 80).

Delegerede forordninger med mulighed for tilbagetrækning

Der indføres en ny kategori af retsakter, hvorefter Kommissionen kan gives kompetence til at vedtage *delegerede europæiske forordninger* (ikke-lovgivningsmæssige retsakter), der kan udbygge eller ændre visse ikke-væsentlige elementer i love eller rammelo.

Dette er en ny kategori af retsakter forskellig fra de gennemførelsesretsakter, der udarbejdes af Kommissionen under kontrol af udvalg med deltagelse af embedsmænd fra medlemsstaterne.

Betingelserne for delegationen er, at love og rammelo udtrykkeligt skal afgrænse delegationens formål, indhold, omfang og varighed, og de væsentlige elementer på et område kan ikke være omfattet af delegation.

EU-samarbejdet er baseret på tre traktater: EF-traktaten, EU-traktaten og Euratom-traktaten (se spørgsmål 9), og afhængigt af, hvilken traktat et politikområde er reguleret af, anvendes der forskellige typer af regler.

Europa-Parlamentet og Rådet kan beslutte at tilbagekalde delegationen. Efter de gældende regler kan en bemyndigelse af Kommissionen kun trækkes tilbage via en ny retsakt, hvilket kritiseres for at være en for tung og langsommelig procedure. Den delegerede europæiske forordning kan kun træde i kraft, hvis Europa-Parlamentet eller Rådet ikke gør indsigelse inden for den frist, der er fastsat i den europæiske lov eller rammelov.

Formålet med muligheden for at lade Kommissionen vedtage delegerede forordninger er at opfordre til, at Rådet og Europa-Parlamentet fokuserer på de overordnede linjer og overlader de tekniske detaljer til Kommissionen.

74 Hvad er et direktiv?

Direktiver en af de klassiske typer af retsakter, som anvendes inden for EU-samarbejdet.

Om direktiver hedder det i art. 249 EF: *”Et direktiv er med hensyn til det tilsigtede mål bindende for enhver medlemsstat, som det rettes til, men overlader det til de nationale myndigheder, at bestemme form og midler for gennemførelsen.”*

Direktiverne gælder altså ikke direkte som national ret i medlemsstaterne, men medlemslandene

Direktiver

Eksempler på direktiver er Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/84/EF af 19. januar 2001 om sommertid (se spørgsmål 70) eller Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/37/EF af 5. juni 2001 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om fremstilling, præsentation og salg af tobaksvarer.

Det sidste direktiv indeholder bl.a. de regler, som stiller krav om, at tobaksvarer er mærket med advarsler som "Rygning dræber/Rygning kan dræbe" eller "Rygning er yderst skadeligt for dig og dine omgivelser". Direktivet er gennemført i dansk lovgivning ved lov nr. 375 af 6. juni 2002 om fremstilling, præsentation og salg af tobaksvarer, der kan findes på Retsinformations hjemmeside: www.retsinfo.dk

skal gennemføre direktivet i national ret inden en tidsfrist, som er fastsat i direktivet. Når et medlemsland har gennemført direktivet i national ret, skal det underrette Kommissionen herom (notifikation – se spørgsmål 77).

Direktiver fastlægger som udgangspunkt et mål,

der skal nås, men det er overladt til medlemslandene selv at bestemme form og midler til gennemførelse af direktivet. I Danmark kan et direktiv f.eks. gennemføres ved en lov eller en bekendtgørelse. Der er i praksis stor forskel på, hvor meget råderum medlemslandene har til at bestemme form og midler for gennemførelsen. Nogle direktiver fastlægger kun meget generelle rammer inden for et bestemt politikområde eller nøjes med at fastsætte minimumsregler på et område, hvorefter medlemslandene så kan fastsætte skrappe krav. Andre direktiver kan indeholde meget detaljerede bestemmelser, som i praksis ikke giver medlemslandene råderum i forbindelse med den nationale gennemførelse af direktivet.

Såfremt et medlemsland ikke gennemfører et direktiv til tiden, kan borgerne alligevel efter gennemførelsesfristens udløb påberåbe sig direktivets bestemmelser. Det kræver dog, at der er tale om præcise og ubetingede bestemmelser. Dette kaldes for princippet om direktivets **direkte virkning**, som er fastlagt via EF-Domstolens praksis.

Sommertids start og ophør er reguleret af et direktiv (foto John Sommer).

75 Hvad er en fælles holdning?

En fælles holdning er en af de typer af retsakter, som anvendes på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område samt i forbindelse med EU-landenes politisamarbejde og retlige samarbejde om kriminalsager (se skema på side 114).

Derudover kan Rådet vedtage fælles holdninger som led i EU's beslutningsprocedurer – se spørgsmål 80 om den fælles beslutningsprocedure.

De regler, som ifølge Maastricht-traktaten skulle anvendes inden for samarbejdet i søjle tre om retlige og indre anliggender svarede oprindeligt stort set til reglerne på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område, men med Amsterdam-traktaten blev visum, asyl, indvandring og andre politikker i forbindelse med den frie bevægelighed for personer flyttet fra søjle tre til det overstatslige samarbejde i søjle 1 (se spørgsmål 56). Samtidig blev der ændret på reglerne vedrørende det område, som forblev i søjle tre – politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager.

Art. 34 TEU opregner nu fire typer af retsakter, som anvendes i forbindelse med EU-landenes politisamarbejde og retlige samarbejde om kriminalsager (se skema på side 115).

76 Hvor kan jeg finde EU's regler?

Via Kommissionens database, **EUR-Lex**, er der gratis adgang til elektroniske udgaver af gældende EU-regler.

EUR-Lex: <http://europa.eu.int/eur-lex>

Beslutninger og henstillinger

Artikel 249 opregner yderligere beslutninger og henstillinger om hvilke det hedder, at:

"En beslutning er bindende i alle enkeltheder for dem, den angiver at være rettet til" og

"Henstillinger og udtalelser er ikke bindende".

Henstillinger vil som regel blive udstedt på institutionernes eget initiativ, mens en udtalelse normalt er et svar på en henvendelse eller et led i en bestemt procedure.

Den tilsvarende danske database, hvor danske love, bekendtgørelser m.m. er tilgængelige findes på Retsinformations hjemmeside:

www.retsinfo.dk

Via EUR-Lex er der desuden gratis adgang til elektroniske udgaver af EU-Tidende tilbage fra 1999 (se spørgsmål 69), retspraksis, parlamentsforespørgsler, forslag til retsakter m.m.

Portalen til EU-retten.

Retsakter på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område (art. 12 TEU)

Principper og overordnede retningslinjer

- er politiske akter, der vedtages af Det Europæiske Råd (se spørgsmål 34)

Fælles strategier

- fastlægger EU's mål, varighed og aktionsmidler på områder af fælles interesse for medlemslandene. Fælles strategier kan vedrøre både geografiske emner eller et bestemt tema.

De fælles strategier udarbejdes af Rådet og vedtages efterfølgende med enstemmighed af Det Europæiske Råd. De fælles strategier får karakter af retsakter ved, at de giver mulighed for, at Rådet med kvalificeret flertal kan vedtage gennemførelsesretsakter i form af fælles aktioner og fælles holdninger.

Fælles aktioner

- anvendes i konkrete situationer, hvor det er nødvendigt for EU at træffe beslutninger om handling og iværksættelse af operationer. De fælles aktioner fastlægger betingelserne for operationernes gennemførelse og er bindende for medlemslandene. De udgør det vigtigste instrument inden for FUSP.

Fælles holdninger

- fastlægger EU's tilgang til bestemte spørgsmål af geografisk karakter eller vedrørende bestemte emner. Medlemslandene skal tilpasse deres nationale politikker og deres diplomatiske optræden til de fælles holdninger. F.eks. gennemføres EU's sanktioner over for tredjelande ved vedtagelse af en fælles holdning.

Styrkelse af det systematiske samarbejde mellem medlemslandene med henblik på at samordne deres politik

- er en form for handlingsmetode, der ikke har en bestemt form, men medlemsstaterne skal orientere og rådføre sig med hinanden i alle spørgsmål af udenrigs- og sikkerhedspolitisk interesse for at sikre at EU-landene har en sammenhængende politik på området.

77 Hvad vil det sige at notificere?

At notificere betyder at underrette. Der findes forskellige procedurer, hvorefter medlemslandene skal notificere/underrette Kommissionen om, at de har vedtaget national lovgivning.

Den første procedure går ud på, at medlemslandene skal underrette Kommissionen om, at de nu har vedtaget regler, som gennemfører direktiver i national ret (se spørgsmål 74).

Den anden procedure går ud på, at et medlemsland skal underrette Kommissionen om vedtagelse af nationale regler, der muligvis kan udgøre en handelshindrende foranstaltning – det vil sige hindre den frie udveksling af varer mellem EU-landene.

Kommissionen har herefter tre måneder til at vurdere, om et medlemslands forslag til nationale regler vil indebære en form for diskriminering af de øvrige medlemslandes varer i det pågældende land. Har landet ikke hørt fra Kommissionen in-

den en frist på tre måneder, kan de nationale regler træde i kraft.

Er det derimod Kommissionens vurdering, at der kan være problemer forbundet med vedtagelsen af de nye nationale regler, startes en længerevarende procedure, og medlemslandet må vente med at sætte reglerne i kraft, indtil den nærmere undersøgelse er afsluttet. I sidste ende kan Kommissionen evt. helt forbyde medlemslandet at lade reglerne træde i kraft.

Endelig har medlemslandene som udgangspunkt pligt til at underrette Kommissionen om statsstøtte (se spørgsmål 107).

78 Hvilke beslutningsprocedurer er der i EU?

Der findes flere forskellige EU-beslutningsprocedurer afhængigt af, hvilke samarbejdsområder der er tale om.

I grove træk kan princippet i EU-lovgivningsproceduren koges ned til, at lovgivningen bliver til ved, at Kommissionen udarbejder forslagene til regler, mens lovene vedtages enten af Rådet og Europa-Parlamentet i fællesskab eller alene af Rådet (se dog også spørgsmål 47 om Kommissionens adgang til at udstede regler).

I EF-traktaten findes mere end 22 forskellige lovgivningsprocedurer. De fire centrale procedurer

Retsakter vedrørende politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager (art. 34 TEU)

Fælles holdninger

- EU's holdning til et bestemt spørgsmål fastlægges. Der nævnes intet om de fælles holdningers bindende virkning

Rammeafgørelser

- skal medvirke til, at medlemslandenes lovgivning nærmer sig hinanden. Rammeafgørelserne er bindende for medlemslandene med hensyn til det mål, der skal nås, og kan på den måde siges at minde om direktiver (se spørgsmål 74), dog med den væsentlige forskel, at direkte virkning af en rammeafgørelse udtrykkeligt er udelukket.

Afgørelser

- er bindende afgørelser, som dog ikke kan anvendes til at medvirke til at medlemslandenes lovgivning nærmer sig hinanden. Umiddelbar virkning af afgørelser er også udelukket.

Konventioner

- er retsakter, som skal ratificeres af medlemslandene i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige traditioner (se spørgsmål 13). På den måde ligner de den type retsakter, som anvendes indenfor det traditionelle internationale samarbejde. Med Amsterdam-traktaten blev det indført, at Konventionerne kan træde i kraft, når de er ratificeret af mindst halvdelen af medlemslandene. Konventionen træder i kraft i de lande, som har ratificeret den.

er ***høringsproceduren, samarbejdsproceduren, den fælles beslutningsprocedure og proceduren for samstemmende udtalelse.***

Forskellen på disse procedurer er først og fremmest knyttet til, hvilken rolle Europa-Parlamentet spiller i lovgivningsprocessen.

Høringsproceduren er den klassiske beslutningsprocedure, som stadig er vigtig, selv om den blev introduceret tilbage i 1958 med vedtagelsen af Rom-traktaten (se spørgsmål 9). Ifølge høringsproceduren høres Europa-Parlamentet og har mulighed for at udtale sig om Kommissionens forslag inden Rådet træffer afgørelse herom (se også spørgsmål 79).

Samarbejdsproceduren (artikel 252 TEF) blev indført i 1987 med Den Europæiske Fælles Akt, og var på dette tidspunkt et gennembrud for Europa-Parlamentet, da proceduren gav Parlamentet nye muligheder for indflydelse. I dag anvendes samarbejdsproceduren praktisk talt ikke mere, da proceduren stort set er erstattet af den fælles beslutningsprocedure (se spørgsmål 80). Samarbejdsproceduren omfatter nu kun visse aspekter i forbindelse med ØMU'en (se spørgsmål 85 om ØMU'en).

Den samstemmende udtalelse blev indført med Den Europæiske Fælles Akt i 1987 og anvendelsesområdet blev med Maastricht-traktaten udvidet til at finde anvendelse på en række tilfælde, man ikke ønskede omfattet af proceduren for fælles beslutningstagen, men hvor man alligevel ønskede at tildele Europa-Parlamentet en vigtig rolle.

Princippet i proceduren for samstemmende udtalelse er, at Rådet og Parlamentet skal være enige om den tekst, der skal vedtages. Rådet kan ikke vedtage en retsakt, uden at Europa-Parlamentet har afgivet en udtalelse, der bifalder den pågældende retsakt. Parlamentet kan ikke ændre et forslag, men afgiver Parlamentet en negativ udtalelse, kan Rådet ikke vedtage retsakten.

Proceduren anvendes f.eks. i forbindelse med nye medlemsstaters tiltrædelse af EU (se spørgsmål 24).

Den fælles beslutningsprocedure er en af de helt centrale procedurer. Proceduren gør EU-lovgivningen til et fælles anliggende mellem Europa-Parlamentet og Rådet. Den fælles beslutningsprocedure blev indført i 1993 med Maastricht-traktaten (se spørgsmål 80).

Øvrige procedurer

Ud over disse fire procedurer indeholder traktaten i mange tilfælde bestemmelser om andre procedureforløb. Det kan være meget specielle procedurer som f.eks. proceduren for budgettets vedtagelse (se spørgsmål 91). Det kan imidlertid også være helt simple procedurer, hvor Rådet formelt er alene om at træffe beslutningerne. Det gælder f.eks. beslutninger om, hvorvidt en medlemsstats statsstøtte alligevel skal accepteres, selv om der som udgangspunkt er forbud mod statsstøtte i EU (se spørgsmål 107).

Forfatningstraktatens forenkling

Et af de helt centrale spørgsmål i forbindelse med tilblivelsen af den nye forfatningstraktat, var en forenkling af det bestående system af regler og

lovgivningsprocedurer. Resultatet i den nye forfatningstraktat er derfor blevet, at love og rammelove som udgangspunkt skal vedtages efter *den almindelige beslutningsprocedure*, der svarer til *den fælles beslutningsprocedure*. Der findes dog en del undtagelser til dette udgangspunkt.

79 Hvordan fungerer høringsproceduren?

Høringsproceduren giver Europa-Parlamentet lejlighed til at udtale sig om et forslag fra Kommissionen inden Rådet træffer afgørelse. Rådet er forpligtet til at tage Parlamentets udtalelse til efterretning, men ikke til at følge den.

Høringsproceduren er ikke beskrevet i en speciel artikel i EU-traktaterne. I stedet beskrives proceduren i de konkrete bestemmelser, der er det juridiske grundlag for at udstede regler.

Høringsproceduren benyttes inden for lovgivningstunge områder som landbrugspolitik og toldunionen, men benyttes også inden for emner som harmonisering af indirekte skatter og punkt-afgifter, regler vedrørende unionsborgerskabet, bindende regler til bekæmpelse af diskrimination osv.

Proceduren fungerer på følgende måde:

- Kommissionen fremsætter et forslag, der sendes til Rådet, og Rådet anmoder Europa-Parlamentet om en udtalelse.
- Europa-Parlamentet afgiver sin udtalelse med et flertal af de tilstedeværende medlemmer (der er ingen tidsfrist). Parlamentet vil

her typisk vedtage en række ændringsforslag til Kommissionens forslag.

- Kommissionen kan beslutte at fremsætte et ændret forslag på baggrund af Parlamentets udtalelse.
- Rådet vedtager retsakten med kvalificeret flertal eller enstemmighed afhængigt af hvilket samarbejdsområde det handler om (der er ingen tidsfrist). Rådet kan kun ændre Kommissionens forslag med enstemmighed.

80 Hvordan fungerer den fælles beslutningsprocedure?

En af de helt centrale lovgivningsprocedurer i EU i dag er *den fælles beslutningsprocedure*. Beslutningsproceduren blev indført med Maastricht-traktaten i 1993 og senere "strammet op" med Amsterdam-traktaten.

Den fælles beslutningsprocedure har medvirket til at styrke Europa-Parlamentets indflydelse væsentligt. Beslutningsproceduren ligestiller nemlig

Kært barn har mange navne

Den fælles beslutningsprocedure er beskrevet i artikel 251 TEF, men proceduren er ikke tildelt noget egentligt navn i denne bestemmelse. På dansk anvendes en række forskellige navne om proceduren: co-decisionsproceduren, proceduren for fælles beslutningstagen, medbestemmelsesproceduren, forligsproceduren og den fælles beslutningsprocedure.

Rådet og Europa-Parlamentet i den forstand, at begge institutioner skal godkende et forslag, før det kan blive en realitet. Beslutningsproceduren giver desuden Europa-Parlamentet mulighed for at mødes i direkte forhandlinger med Rådet i et forligsudvalg i tilfælde af uenighed om et forslag.

Efter Nice-traktatens ikrafttræden anvendes den fælles beslutningsprocedure på ca. 45 samarbejdsområder. Landbrug, fiskeri, handelspolitik samt indirekte skatter- og afgifter er ikke underlagt den fælles beslutningsprocedure, men vedtages efter høringsproceduren (se spørgsmål 79) indtil forfatningstraktaten træder i kraft.

Den fælles beslutningsprocedure er opdelt i tre faser. Et forslag kan gennemgå op til tre behandlinger. Om den endelige vedtagelse sker allerede under første- eller andenbehandlingen, eller om forslaget også skal igennem en tredjebehandling afhænger af parternes forhandlingsvilje.

De tre faser i den fælles beslutningsprocedure fungerer på følgende måde:

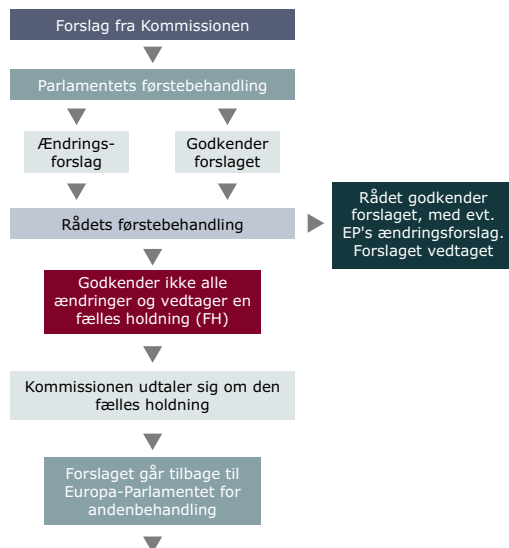
Førstebehandling (ingen tidsfrist):

Kommissionen fremsætter et lovforslag.

Europa-Parlamentet vedtager en udtalelse. Udtalelsen vedtages med almindeligt flertal af de afgivne stemmer (i modsætning til absolut flertal som nævnt i forbindelse med andenbehandlingen). Denne udtalelse vil normalt indeholde ændringsforslag fra Parlamentet.

Figur 1. Den fælles beslutningsprocedure,

1. behandling

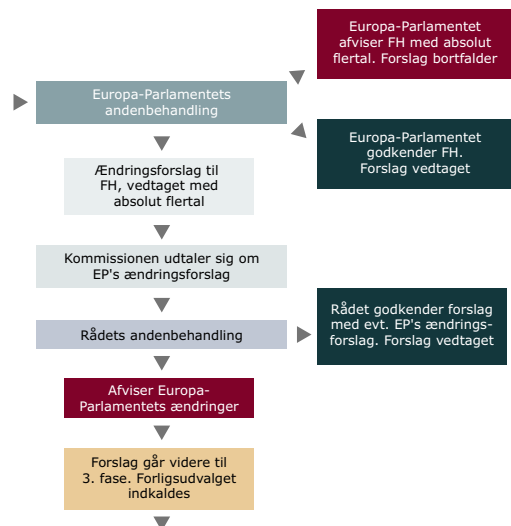

Rådet kan derefter vedtage forslaget med kvalificeret flertal og gøre det til lov enten hvis:

- Rådet ligesom Parlamentet kan acceptere Kommissionens forslag, som det er fremsat eller
- Rådet støtter alle Europa-Parlamentets ændringsforslag

Rådet kan dog også vælge at vedtage en ændret tekst i form af en såkaldt »**fælles holdning**« (se også spørgsmål 75, hvor betegnelsen fælles holdning bruges i andre sammenhænge), hvis Rådet ikke finder Kommissionens forslag modent til afgørelse. Den fælles holdning meddeles Parlamentet, og Rådet giver Parlamentet en udførlig redegørelse for baggrunden for den fælles holdning.

Figur 2: Den fælles beslutningsprocedure,
2. behandling

Kommissionen skal også redegøre for sin holdning til Rådets vedtagelse.

Andenbehandling (tidsfrist 3 måneder +1):

I anden fase af behandlingen er der tre muligheder

- Retsakten anses for vedtaget, hvis Parlamentet godkender Rådets fælles holdning som den foreligger med et simpelt flertal, eller hvis Parlamentet ikke udtaler sig.
- Parlamentet kan forkaste den fælles holdning med et absolut flertal
- Parlamentet kan vedtage ændringsforslag til den fælles holdning med et absolut flertal, der skal være på mindst 376 af ud af Parlamentets 732 medlemmer. Parlamentets ændringsforslag oversendes til Rådet, der så kan indlede sin andenbehandling.

Kommissionen skal udtale sig om Parlamentets ændringsforslag. Rådet kan derefter inden for en frist af tre måneder efter modtagelse af Parlamentets ændringsforslag vedtage forslaget med kvalificeret flertal, hvis alle Parlamentets ændringsforslag kan accepteres. Der kræves dog enstemmig tilslutning i Rådet, hvis Kommissionen afgiver en negativ udtalelse om Parlamentets ændringsforslag.

Forligsudvalget

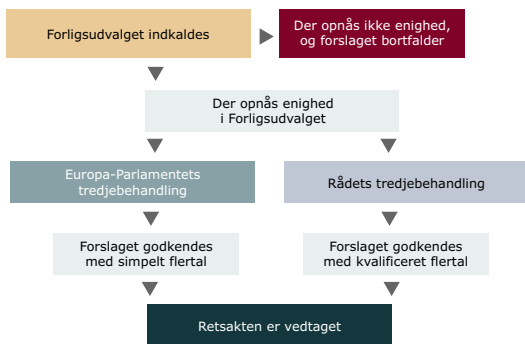
Hvis Rådet ikke vil acceptere alle Parlamentets ændringsforslag, indkalder formanden for Rådet inden seks uger (efter aftale med Europa-Parlamentets formand) et **forligsudvalg**, der skal forsøge at rede trådene ud mellem Rådet og Parlamentet og udarbejde en kompromistekst.

Forligsudvalget består af 25 repræsentanter fra medlemslandene – typisk medlemslandenes EU-ambassadører (se spørgsmål 61) – og 25 medlemmer fra Europa-Parlamentet, samt kommissæren med ansvar for det relevante sagsområde.

Tredjebehandlingen (tidsfrist 6 uger + 2):

Forligsudvalget har herefter seks uger til at nå frem til enighed om en kompromistekst, der kan finde støtte i både Rådet og Europa-Parlamentet. Lykkes det at nå til enighed, har Rådet og Europa-Parlamentet seks uger til at vedtage lovforslaget. Ministerrådet træffer som hovedregel beslutning med kvalificeret flertal, mens Europa-Parlamentet skal godkende lovforslaget med et flertal af de afgivne stemmer.

Figur 3: Proceduren for fælles beslutningstagning, 3. behandling

Kan enten Rådet eller Europa-Parlamentet derimod ikke godkende lovforslaget inden for tidsfristen på de seks uger, er forslaget automatisk forkastet.

Fristerne på tre måneder og seks uger kan forlænges på Europa-Parlamentets eller Rådets initiativ med henholdsvis højst en måned og eller højst to uger.

Forfatningstraktatens almindelige lovgivningsprocedure

Med den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) skifter den fælles beslutningsprocedure navn til *den almindelige lovgivningsprocedure*. Med mindre andet er bestemt i specifikke bestemmelser er det den almindelig lovgivningsprocedure, der skal anvendes som lovgivningsmetode. Europa-Parlamentet og Rådet ligestilles dermed som udgangspunkt som lovgivere efter forfatningstraktatens bestemmelser.

81 Hvad er "acquis communautaire"?

"L'acquis communautaire" er et fransk udtryk, som betyder noget i retning af "det af fællesskabet erhvervede"/"det fællesskabet har opnået". Betegnelsen benyttes om EU's samlede regelværk. Det vil sige alt lige fra traktater til direktiver, Domstolens retspraksis, erklæringer og internationale aftaler m.m.

Når et nyt medlemsland skal optages i EU, er udgangspunktet, at landet skal opfylde det samlede regelsæt, altså "acquis communautaire" eller "acquis'et", som man også kalder det, fra første medlemsdag (se spørgsmål 24).

I forbindelse med udvidelsen af EU den 1. maj 2004 gennemgik EU detaljeret **acquis'et** med kandidatlandene – den såkaldte **acquis-screening**. Ved **acquis-screening** foretog Kommissionen en form for teknisk undervisning i EU's regelsæt for at give kandidatlandene en bedre forståelse for omfanget og indholdet af EU-regelsættet. Kandidatlandene fik derved mulighed for at vurdere behovet for overgangsperioder på områder, hvor det enkelte land ikke mente, at det kunne leve op til kravene i **acquis'et** fra første medlemsdag (se spørgsmål 22 om overgangsordninger).

EUROEN OG BUDGETTET

82 I hvilke lande bruger man euro?

Den 1. januar 2002 blev euroen rent fysisk indført som valuta i 12 af de dengang 15 EU-lande:

Tyskland, Frankrig, Italien, Belgien, Luxembourg, Nederlandene, Irland, Grækenland, Spanien, Portugal, Østrig og Finland.

Storbritannien, Sverige og Danmark beholdt henholdsvis pund og kroner, men i de 12 eurolande blev mark, franc, lire, pesetas, drakmer m.m. afløst af euroen som betalingsmiddel. Efter en overgangsperiode, hvor de gamle valutaer blev udskiftet med euromønter og sedler, er det nu kun euroen, der er lovligt betalingsmiddel i eurolandene.

I Monaco, San Marino og Vatikanstaten, der ikke er medlemmer af EU anvendes der også euro, og de tre små stater har endda også fået tilladelse til at udstede euromønter med deres egne nationale sider. Det vil sige, at der i alt findes 15 forskellige nationale udgaver af euromønterne, som kan anvendes i alle eurolandene (se spørgsmål 84).

1 euro fra Vatikanstaten med pave Johannes Paul II's portræt.

De ti nye lande, som blev medlemmer af EU den 1. maj 2004, er på længere sigt forpligtet til at indføre euroen, men dette kan tidligst lade sig gøre fra 2006 (se spørgsmål 83).

83 Indfører de nye EU-lande Euroen?

Den 1. maj 2004 blev ti nye lande optaget i EU: Tjekkiet, Estland, Cypern, Letland, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Slovenien og Slovakiet.

De nye lande er forpligtede til på sigt at indføre euroen, men det er ikke muligt for et land uden videre at deltage i euro-samarbejdet.

Folkeafstemninger om euroen

Ved en folkeafstemning den 28. september 2000 stemte et flertal nej til at Danmark skal deltage i ØMU'ens tredje fase og indføre euroen (se spørgsmål 57). I Sverige blev der afholdt en tilsvarende afstemning om Sveriges deltagelse i euroen den 14. september 2003, hvor et flertal også stemte nej (se spørgsmål 21).

Det kræver, at visse betingelser er opfyldt. For at deltage i euro-samarbejdet skal et land opfylde konvergenskriterierne (se spørgsmål 86). Opfyldelse af konvergenskriterierne indebærer bl.a., at landet i mindst to år inden optagelse i euro-samarbejdet har deltaget i det europæiske valutasamarbejde, ERM II uden alvorlige udsving (se spørgsmål 87).

De første af de nye lande, der er gået ind i ERM II-samarbejdet er Estland, Litauen og Slovenien. De tre lande har deltaget i ERM II-samarbejdet siden 28. juni 2004 med standardudsvingsbåndet på +/- 15 pct.. Danmark har i en årrække været eneste deltager i ERM II med et udsvingsbånd på 2,25 pct.

De første af de nye EU-lande kan derfor tidligst indføre euroen i 2006 under forudsætning af, at de også opfylder de øvrige konvergenskriterier.

84 Hvad "koster" en euro, og hvordan ser den ud?

1 euro svarer til ca. 7,50 danske kr.

Den officielle forkortelse for euroen er EUR.

Kursen på euroen kan variere ligesom kursen på øvrige valutaer, og den aktuelle kurs kan ses enten på EU-Oplysningens hjemmeside:

www.euo.dk/tjenester/eurokurs/ – eller på Den Europæiske Centralbanks officielle hjemmeside for euroen: www.euro.ecb.int eller Nationalbankens hjemmeside – www.nationalbanken.dk.

1 euro består af 100 cent på samme måde som én krone svarer til 100 øre.

Som det fremgår af billedet nedenfor er der otte forskellige euromønter på henholdsvis: 1, 2, 5, 10, 20 og 50 **cent** samt 1 og 2 **euro**

Mønternes ene side er ens i alle eurolandene, mens det er op til de enkelte lande at udforme den anden side. De nationale motiver har ikke betydning for mønternes anvendelse. En euromønt med "en tysk side" kan derfor uden videre anvendes i et hvilket som helst andet euroland – f.eks. Frankrig eller Italien. Der er i alt 15 forskellige udgaver af euromønterne (se spørgsmål 82).

Eurosedlerne er imidlertid ens uden nationale varianter. Der er syv forskellige eurosedler med

Euro-symbolet – €

Det grafiske symbol for euroen – € – er designet af Kommissionen. Udformningen er inspireret af det græske bogstav epsilon (e), og henviser til det første bogstav i ordet Europa. De to parallelle linjer symboliserer euroens stabilitet.

Fra Det Europæiske Råds møde i Madrid, juni 1989 med Kommissionens formand Jacques Delors i forgrunden.

værdier på henholdsvis 5, 10, 20, 50, 100, 200 og hele 500 euro. Sedlernes fysiske størrelse afhænger af værdien. 5-eurosedlen er dermed også den mindste seddel, mens sedlerne gradvist bliver større indtil den største seddel – 500-eurosedlen.

85 Hvad er ØMU'en?

ØMU er en forkortelse for **Den Økonomiske og Monetære Union**. Denne betegnelse dækker over et samarbejde i EU, der vedrører dels økonomiske forhold og dels monetære forhold – det vil sige et samarbejde om økonomisk politik, om en fælles valuta (euroen) og om oprettelse af Den Europæiske Centralbank.

ØMU'en består af tre faser. Danmark har forbehold over for deltagelse i tredje fase af ØMU'en – det vil sige indførelse af euroen (se spørgsmål 56).

ØMU'en har sin oprindelse tilbage på Det Europæiske Råds møde i Hannover i 1988, hvor der blev nedsat et udvalg, som skulle udarbejde en rapport om, hvordan en økonomisk og monetær union med en fælles valuta kunne indføres.

Udvalget bestod af Jacques Delors, der på det tidspunkt var Europa-Kommissionens formand, de

daværende 12 national- og centralbankchefer og tre uafhængige eksperter. Udvalgets arbejde mundede ud i den såkaldte Delors-rapport fra 1989.

Delors-rapporten foreslog en økonomisk og monetær union i tre faser. Derudover foreslog rapporten en bedre koordinering af den økonomiske politik, regler om størrelsen og finansieringen af nationale budgetunderskud og oprettelse af en uafhængig institution, der skulle være ansvarlig for EU's monetære politik.

På Det Europæiske Råds møde i Madrid i juni 1989 blev det med udgangspunkt i Delors-rapportens forslag vedtaget, at Den Økonomiske og Monetære Unions første fase skulle realiseres den 1. juli 1990.

ØMU'ens 1. fase

ØMU'ens første fase indebar, at landene i højere grad skulle samordne deres økonomiske politikker. Landene skulle gensidigt overvåge hinandens økonomier for at sikre en mere ensartet udvikling. Centralbankerne skulle konsultere hinanden i spørgsmål om pengepolitikken, og landene skulle deltage i valutasamarbejdet i EMS'en (Det Europæiske Monetære System) oprettet i 1979 og nu omdannet til ERM II (se spørgsmål 87).

Fyrværkeri i Cinquantenaire-parken i Bruxelles i anledning af, at euroen blev taget i brug den 1. januar 2002.

I december 1990 startede regeringskonferencen (se spørgsmål 37), som resulterede i Maastricht-traktaten, der trådte i kraft den 1. november 1993. Maastricht-traktaten indeholdt blandt andet det juridiske grundlag for ØMU'ens anden og tredje fase, og bestemmelserne herom lå tæt op ad de forslag, der blev fremsat i Delors-rapporten.

ØMU'ens 2. fase

Overgangen til ØMU'ens anden fase skete den 1. januar 1994. Formålet med denne fase var at få en mere stabil og ensartet udvikling i EU. For at opnå dette skulle landene bestræbe sig på at opfylde en række økonomiske krav, de såkaldte konvergenskriterier (se spørgsmål 86).

Det Europæiske Monetære Institut (EMI) blev oprettet med henblik på, at samordne den monetære politik ved at styrke samarbejdet mellem medlemsstaternes centralbanker samt forberede indførelsen af den fælles valuta.

På Det Europæiske Råds møde i Madrid i december 1995 blev datoen for ØMU'ens tredje fase fastsat til den 1. januar 1999. Samtidig blev det besluttet, at navnet på den fælles valuta skulle være euro, og at eurosedler- og mønter skulle indføres senest i 2002.

I maj 1998 vedtog stats- og regeringscheferne på et møde i Bruxelles, at ØMU'ens tredje fase kunne indledes ved årsskiftet 1998/99 i 11 medlemslande: Belgien, Finland, Frankrig, Nederlandene, Irland, Italien, Luxembourg, Portugal, Spanien, Tyskland og Østrig.

ØMU'ens 3. fase

ØMU'ens tredje fase startede dermed den 1. januar 1999 for de 11 deltagerlande (Grækenland blev først optaget pr. 1. januar 2001). Denne fase indebar, at de deltagende stater låste deres valutakurser uigenkaldeligt fast og indførte euroen.

Samtidig oprettede man det Europæiske System af CentralBanker og Den Europæiske Central-Bank, der erstattede Det Økonomiske og Monetære Institut (EMI). Landenes fælles monetære- og valutakurspolitik suppleres af, at landene er forpligtede til at samordne den økonomiske politik, som et spørgsmål af fælles interesse.

De deltagende lande i den tredje fase er forpligtede til at overholde bestemmelserne i traktaten og statuten for Det Europæiske Centralbanksystem (ESCB), og skal alle have opnået en høj grad af vedvarende økonomisk konvergens (se spørgsmål 86).

86 Hvad er konvergenskriterierne?

Konvergenskriterierne er de økonomiske krav, som EU-landene skal opfylde for at deltage i tredje fase af ØMU'en og dermed indføre euroen. Det er på baggrund af en vurdering af, om konvergenskriterierne er opfyldt, at EU-landene beslutter om et land kan deltage i euroen.

Konvergenskriterierne er opregnet i art. 121 TEF og nærmere defineret i en protokol til EF-traktaten (Protokol nr. 21 om konvergenskriterierne – se spørgsmål 8 om protokoller).

Konvergenskriterierne kan overordnet beskrives som:

1. Krav om prisstabilitet

Kravet indebærer, at en medlemsstats inflations-takt (forbrugerprisstigning) ikke må overstige inflationstakten i de tre medlemsstater, der har haft den laveste inflation, med mere end 1,5 procent-point.

2. Krav om holdbare offentlige finanser

Der må ikke være uforholdsmæssigt stort underskud på det offentlige budget. Det vil sige, at det årlige offentlige underskud som hovedregel ikke må overstige 3 % af bruttonationalproduktet. Undtagelsesvis kan dette accepteres, hvis underskuddet er reduceret væsentligt og vedvarende og har nået et niveau, der ligger tæt på de 3 %, eller hvis en mindre overskridelse af de 3 % er enestående og midlertidig.

3. Krav til den offentlige gæld

Den andel, som den offentlige bruttogæld udgør af bruttonationalproduktet, må som hovedregel ikke overstige 60 % ved udgangen af det forudgående finansår. En undtagelse kan gøres, hvis underskuddet er mindsket tilstrækkeligt og i et tilfredsstillende tempo nærmer sig de 60 %.

4. Deltagelse i ERM II i de seneste to år

Medlemsstaten skal i de seneste to år have deltaget i det europæiske monetære systems valutakursmekanisme (ERM II) uden alvorlige udsving, og må heller ikke på eget initiativ have nedsat værdien af sin valuta i den periode.

5. Krav til den langfristede rentesats

Medlemsstaternes nominelle langfristede rente-

satser må ikke overstige de tilsvarende rentesatser i de tre medlemsstater, der har nået de bedste resultater med hensyn til prisstabilitet med mere end to procentpoint.

Bruttonationalproduktet er værdien af et lands samlede produktion af varer, tjenester og investeringer minus værdien af anvendte råstoffer og eventuelle statstilskud.

87 Er ERM II en ny figur i Starwars?

ERM II er den lidt utilgængelige forkortelse for det europæiske valutasamarbejde, som Danmark har deltaget i siden den 1. januar 1999.

ERM II (Exchange Rate Mechanism II – på dansk: valutakursmekanisme II) går ud på at begrænse de deltagende valutaers udsving over for euroen, og den danske krone er via dette samarbejde tæt knyttet til euroen.

I ERM II skal de deltagende lande stabilisere deres valutakurs i forhold til euroen. Samarbejdet indebærer, at der er fastsat en centralkurs for de deltagende valutaer i forhold til euro. Omkring

ECU/EURO

ECU (European Currency Unit) var en regneenhed inden for EU vægtet sammen af de deltagende landes valutaer. ECU'en blev brugt som afregningsvaluta mellem EU-landenes centralbanker og som regneenhed ved fastlæggelsen af de fælles landbrugspriser og budgettet. Den 1. januar 1999 blev ECU'en afløst af euroen i forholdet 1:1.

denne centralkurs er der aftalt et udsvingsbånd, som gør det muligt for de deltagende valutaer at bevæge sig lidt i forhold til centralkursen.

Lande, der ikke deltager i euroen, kan deltage i ERM II på frivillig basis. Siden Grækenland kom med i eurosamarbejdet den 1. januar 2001 har Danmark været den eneste deltager i ERM II frem til 28. juni 2004, hvor de tre nye EU-lande Estland, Litauen og Slovenien trådte ind i samarbejdet.

Standarden for udsvingsbånd i ERM II er +/- 15 pct, men Danmark har indgået en aftale om et snævrere bånd, så det danske udsvingsbånd er på +/- 2,25 pct. Centralkursen er på 746,038 kroner, og den danske krones udsvingsbånd er på 762,824 kroner og 729, 252 kroner pr. 100 euro, hvilket betyder, at den øvre og den nedre udsvingsgrænse er på henholdsvis ca. 7,63 kr. og ca. 7,29 kr. pr. euro.

Hvis kursen på den danske krone bevæger sig ud på en af de fastsatte udsvingsgrænser, er Den Europæiske Centralbank og Nationalbanken forpligtet til at holde kursen indenfor udsvingsbåndet. Det sikres ved indgriben i form af støtteopkøb eller salg af kronen. Ved et akut spekulationspres mod kronen kan der ydes støtte fra Den Europæiske Centralbank i form af korte kreditter i euro for at supplere den danske valutareserve.

88 Hvad er Stabilitets og Vækstpagten?

Stabilitets- og Vækstpagten er knyttet til ØMU'en (se spørgsmål 85) og er en pagt, der skal sikre, at

Som led i kontrollen af om Stabilitets- og Vækstpagten overholdes, skal medlemslandene årligt forsyne Kommissionen og Rådet med en række økonomiske oplysninger, der bruges til at overvåge om et land får et uforholdsmæssigt stort underskud.

medlemsstaterne vil forsøge at overholde budgetdisciplinen, så stabilitet og vækst kan styrkes.

Medlemsstaterne er ifølge Stabilitets- og Vækstpagten forpligtede til at overholde budgetdisciplin i forhold til de offentlige finanser, hvilket betyder, at medlemsstaternes offentlige budgetter ved normalt økonomisk aktivitetsniveau skal være i overskud eller tæt på balance.

Som et led i kontrollen af at Stabilitets- og Vækstpagten overholdes, skal medlemsstaterne årligt forsyne Kommissionen og Rådet med en række økonomiske nøgleoplysninger. De økonomiske oplysninger som euro-landene skal levere kaldes **stabilitetsprogrammer**, mens landene uden for euroen skal udarbejde såkaldte **konvergen-sprogrammer**. Det er blandt andet oplysninger om medlemslandenes mål for det offentlige budget flere år ud i fremtiden, den forventede øko-

Stabilitets- og Vækstpagten i krise?

I 2004 var der megen polemik omkring Stabilitets- og Vækstpagten. Spørgsmålet er, om overvågningsproceduren beskrevet heri holder i praksis, når landene forsamlet i Rådet skal træffe de politisk følsomme beslutninger om at pålægge et andet medlemsland økonomiske påbud og evt. sanktioner.

Baggrunden er kort fortalt, at Kommissionen i november 2003 indstillede til Rådet, at det skulle træffe afgørelse om, at Frankrig ikke havde fulgt Rådets henstilling, og at Tysklands økonomiske foranstaltninger havde været utilstrækkelige til at rette op på landets dårlige økonomiske situation, samt at de to lande skulle pålægges konkrete foranstaltninger for at rette op på deres underskud.

Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal, og der var ikke i Rådet kvalificeret flertal til at træffe afgørelserne, som indstillet af Kommissionen. Rådet vedtog i stedet konklusioner, som på nogle punkter mindede om Kommissionens indstillinger, men på andre punkter satte proceduren ud af kraft.

Kommissionen beklagede i en erklæring, at ånden og ordlyden fra Traktaten og Stabilitets- og Vækstpagten ikke var blevet fulgt af Rådet, og anlagde herefter sag mod Rådet ved EF-Domstolen, der afsagde dom i 2004.

EF-Domstolen gav ikke Kommissionen medhold i, at Rådet burde have vedtaget Kommissionens henstillinger på rådsmødet i november, men åbnede mulighed for, at Rådet måske har pligt til – på et eller andet tidspunkt i forløbet, at vedtage en henstilling til et medlemsland, der vedvarende overtræder Stabilitetspagten. Dette spørgsmål vil i givet fald kunne afgøres ved et passivitetssøgsmål (se spørgsmål 52). På den anden side konkluderede Domstolen dog, at Rådet handlede i strid med EU-retten, ved at suspendere proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt stort underskud, og da det forsøgte at ændre de tidligere vedtagne henstillinger.

Det Europæiske Råd opfordrede i juni 2004 Kommissionen til at fremlægge et forslag der kan styrke og præcisere gennemførelsen af Stabilitets- og Vækstpagten. Kommissionen har i september 2004 præsenteret en meddelelse om mulige tiltag til ændring af Stabilitets og Vækstpagten.

nomiske udvikling, og hvilken økonomisk politik medlemsstaten vil bruge for at leve op til Stabilitets- og Vækstpagtens målsætninger.

På baggrund af de økonomiske oplysninger overvåger Kommissionen, om et land får et uforholdsmæssigt stort underskud. Vurderer Kommissionen, at der er eller kan opstå et uforholdsmæssigt stort underskud, skal Kommissionen gøre Rådet opmærksom herpå.

Rådets henstillinger

Det er herefter op til Rådet at fastslå (med kvalificeret flertal – se spørgsmål 44) om der foreligger et uforholdsmæssigt stort underskud. Hvis Rådet træffer afgørelse om, at der foreligger et uforholdsmæssigt stort underskud, skal Rådet rette henstillinger til landet om at rette op på situationen inden en givet frist.

Rådets påbud

Hvis landet ikke følger Rådets henstillinger, kan

Den britiske rabatordning

Hovedprincippet i budgettets finansiering er, at medlemslandene bidrager solidarisk til EU-budgettet, uden hensyn til, om landene i kraft af overførsler fra EU samlet set er nettobidragssydere eller nettobidragsmottagere (se spørgsmål 90). Det er dog et udgangspunkt med modifikationer. I 1984 fik den britiske premierminister, Margaret Thatcher, tilkæmpet Storbritannien en særlig rabat i forbindelse med finansieringen af EU's budget. Briterne var utilfredse med, at de betalte væsentligt større beløb til EU's budget end de fik igen i form af landbrugsstøtte m.m. Efter rabatordningen får Storbritannien tilbagebetalt en vis procentdel af landets nettobidrag. Rabatordningen er senere udbygget, så de store nettobetallere Tyskland, Nederlandene, Østrig og Sverige får rabat på finansieringen af den britiske rabatordning.

Kommissionen har i 2004 præsenteret et forslag til reform af finansieringsordningen, hvor det foreslås, at den britiske rabat erstattes af en generel rabatordning.

Rådet med kvalificeret flertal vedtage et påbud i forhold til landet, hvorefter det skal foretage de nødvendige økonomiske dispositioner for at rette op på budgettet. Følges påbudet ikke har Rådet forskellige sanktionsmuligheder, herunder at beslutte, at landet skal deponere et beløb, der ikke forrentes, i Den Europæiske Centralbank. Beløbet bliver til en bøde, hvis budgetunderskuddet stadig er for stort efter to år.

Sanktionsdelen i henhold til Stabilitets- og Vækstpagten gælder dog kun i forhold til lande, som deltager i euroen, lige som det kun er eurolandene, der deltager i Rådets afstemninger herom.

89 Hvor stort er EU's budget, og hvor meget betaler EU-landene til det?

EU's budget er fuldt ud finansieret af EU's egne indtægter. EU's egne indtægter er beløb, som opkræves i medlemslandene.

EU's egne indtægter består af fire dele:

1. Toldindtægter
2. Landbrugsafgifter
3. Momsindtægter
4. En procentdel af medlemslandenes BNI (max. 1, 24 %)

Momsbidraget fastlægges ud fra et fælles beregningsgrundlag, således at der tages højde for forskelle i landenes momssatser.

Budgetindtægterne for de 25 medlemslande udgør i 2004-budgettet i alt 99 724, 39 mio. euro. EU's budget for 2004 er på 111 300,26 mio. euro i forpligtelsesbevillinger og 99 724,39 mio. euro i betalingsbevillinger.

Fordeling af udgifter på EU's budget 2004 (mio. euro)

Udgiftskategori	
1. Landbrug	45.693
2. Strukturforanstaltninger	30.822
3. Interne politikker	7.510
4. Foranstaltninger udadtil	4.950
5. Administration	6.039
6. Forbehold	442
7. Førtiltrædelsesstøtte	2.856
8. Kompensationer	1.409
I alt	99.724

Nettobidrag i mio, euro

(Negative beløb betyder, at landet i henhold til Kommissionens beregninger har betalt mere til EU's budget end det burde, hvis der skal være balance mellem ind- og udbetalinger mellem EU og medlemslandet)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Belgien	-395,7	-406,5	-314,6	-214,1	-629,5	-373,2	-775,1
Danmark	131,0	7,1	122,6	240,5	-229,0	-162,7	-213,7
Tyskland	-10.552,9	-8.044,2	-8.494,0	-8.280,2	-6.953,3	-5.041,0	-7.651,8
Grækenland	4.360,5	4.735,7	3.818,0	4.433,3	4.513,2	3.389,8	3.368,2
Spanien	5.782,8	7.141,1	7.382,4	5.346,8	7.738,3	8.880,0	8.733,2
Frankrig	-1.284,3	-864,5	30,0	-739,4	-2.035,4	-2.163,6	-1.910,9
Irland	2.814,4	2.379,2	1.978,7	1.720,8	1.203,1	1.578,2	1.564,6
Italien	-229,6	-1.410,6	-753,9	1.210,1	-1.977,9	-2.868,5	-793,6
Luxembourg	-54,3	-76,6	-85,0	-56,6	-144,1	-48,6	-56,2
Nederlandene	-1.087,5	-1.539,8	-1.827,0	-1.540,3	-2.256,8	-2.181,7	-1.956,1
Østrig	-779,8	-629,2	-628,8	-447,8	-536,4	-223,5	-336,2
Portugal	2.717,3	3.018,9	2.858,2	2.168,5	1.794,2	2.694,0	3.482,0
Finland	39,8	-102,4	-194,8	274,5	-150,4	-4,1	-20,7
Sverige	-1.097,7	-779,9	-897,3	-1.059,5	-973,3	-743,4	-950,4
Storbritannien	-242,6	-3.489,3	-2.826,7	-2.985,9	707,5	-2.880,0	-2.763,3
EU	121,4	-60,9	167,8	70,8	70,3	-148,2	-280,1

Forpligtelsesbevillinger er bevillinger, som i et regnskabsår dækker de samlede omkostninger ved forpligtelser, der er indgået ved iværksættelse af initiativer, som gennemføres over en periode på mere end ét regnskabsår. Forpligtelsesbevillingerne udgør den øvre grænse for, hvilke udgifter der kan indgås forpligtelser for i løbet af det pågældende regnskabsår.

Betalingsbevillinger er bevillinger, som dækker udgifterne til de faktiske betalinger i det pågældende regnskabsår.

90 Hvilke lande er nettobidragssydere i forhold til EU's budget?

Den ovenstående tabel viser EU-landenes "nettobidrag" til EU's årlige budget for perioden 1997 frem til 2003. Opgørelsen er udarbejdet af Kommissionen, og det skal bemærkes, at opgørelsen af hvilke lande, der er henholdsvis nettobidragssydere eller nettobidragsmottagere kan opgøres anderledes med andre beløb som resultat.

Kommissionens opgørelse af nettobidrag bygger på en metode, hvor man anvender de enkelte medlemslandes bidrag i form af egne indtægter som moms og BNI som beregningsgrundlag. Landbrugsafgifter og told regnes ikke med som

bidrag, idet de ikke betragtes som landespecifikke bidrag. Administrationsudgifter indgår ikke i opgørelsen af udgiftssiden.

Først opgøres, hvor stor en procentdel det enkelte medlemslands bidrag af moms og BNI udgør af det samlede bidrag af moms og BNI. Den procentsats, der fremkommer her, bruges til at beregne hvor stort et beløb, medlemslandet burde modtage fra EU, hvis der var balance mellem ind- og udbetalinger mellem medlemslandet og EU. Hvis et lands bidrag f.eks. udgør syv % af de samlede indbetalinger, bør landet også modtage et beløb, der svarer til syv % af EU's samlede udbetalinger.

Nettobidraget opgøres da ved at se på det beløb, som medlemslandet rent faktisk modtager fra EU, og herfra trække det beløb, som medlemslandet burde modtage i henhold til ovenstående. Endelig fratrækkes også det enkelte lands bidrag til finansieringen af den britiske rabatordning (se spørgsmål 89).

Det skal bemærkes, at hvis det tal, som kommer frem efter ovenstående beregning er i minus betyder det, at landet har modtaget mindre udbetalinger fra EU end det burde, og derfor efter ovenstående model er nettobidraget syder til EU's budget.

Budgetprocedurens rammer

Rammerne for budgetproceduren er fastlagt i både EF-traktatens artikel 272, finansforordningen og interinstitutionelle aftaler mellem Kommissionen, Rådet og Europa-Parlamentet.

F.eks. er tidsfristerne i art. 272 TEF for behandlingen af budgetforslaget rykket frem ifølge de interinstitutionelle aftaler.

Det er Europa-Parlamentet, som endeligt skal godkende EU's budget.

91 Hvordan vedtages EU's budget?

Det bærende i budgetproceduren er, at Kommissionen udarbejder et foreløbigt budgetforslag. Europa-Parlamentet og Rådet fastsætter størrelsen af de enkelte udgiftsposter, hvorefter det endelige budget vedtages af Europa-Parlamentet. Kommissionens budgetforslag behandles almindeligvis to gange i både Råd og Parlament inden vedtagelsen. Under disse behandlinger gennemgås forslaget med henblik på at foreslå ændringer i de samlede bevillinger eller fordele bevillingerne anderledes. I løbet af proceduren mødes Kommissionen, Rådet og Europa-Parlamentet løbende for at forsøge at indgå aftaler om budgettet.

EU's budget fastlægges for et år ad gangen fra den 1. januar til den 31. december, men de overordnede finansielle rammer (de finansielle perspektiver) for EU's budgetter fastlægges af Kommissio-

nen, Rådet og Europa-Parlamentet for flere år ad gangen i de såkaldte interinstitutionelle aftaler. De enkelte års budgetter fastlægges i lyset af disse aftaler, som indeholder flerårige udgiftslofter for de enkelte udgiftskategorier på EU-budgettet (se spørgsmål 89). I øjeblikket forhandles om de finansielle rammer for 2007-2013.

Udgangspunktet for vedtagelse af EU's budget er art. 272 i EF-traktaten. Dertil kommer mere detaljerede bestemmelser om budgettets vedtagelse og gennemførelse m.m. i den såkaldte finansforordning samt en række aftaler mellem Kommissionen, Rådet og Europa-Parlamentet om forløbet af proceduren. Artikel 272 afspejler derfor ikke helt det faktiske forløb, når EU's budget skal vedtages.

Kommissionen fremlægger et foreløbigt budgetforslag

Budgetproceduren starter med, at Kommissionen udarbejder et foreløbigt budgetforslag. Hver EU-institution skal udarbejde et overslag over sine forventede udgifter, og det er på baggrund af disse overslag, at Kommissionen udarbejder det foreløbige budgetforslag.

Kommissionens foreløbige budgetforslag skal ifølge artikel 272 TEF forelægges for Rådet senest den 1. september forud for det år, budgettet vedrører, men institutionerne har aftalt sig frem til en anden tidsplan, hvorefter budgetforslaget senest skal fremsendes den 15. juni, men i praksis forelægger Kommissionen normalt det foreløbige budgetforslag for Rådet i begyndelsen af maj.

Kommer der nye forhold frem, som Kommissionen ikke havde kendskab til under udarbejdelsen

af forslaget, har Kommissionen mulighed for at ændre det foreløbige forslag, men senest 30 dage inden Europa-Parlamentets førstebehandling af forslaget.

Rådets førstebehandling

Rådets førstebehandling finder normalt sted i løbet af juli, og budgetforslaget skal efter Rådets behandling senest forelægges Europa-Parlamentet den 5. oktober.

Først efter Rådets første behandling af det foreløbige budgetforslag, får forslaget betegnelsen "budgetforslag".

Rådet skal under sin førstebehandling af det foreløbige forslag, og efter samråd med en delegation fra Europa-Parlamentet vedtage forslaget med eventuelle ændringsforslag med kvalificeret flertal.

Institutionernes aftaler om budgettet

I 1980'erne begyndte EU-institutionerne at indgå flerårige aftaler for at forbedre budgetproceduren og sikre en begrænsning af udgifterne. I aftalerne fastlægges prioriteterne for budgettet, og der fastlægges lofter for de enkelte udgiftskategorier på EU's budget.

Den første aftale blev indgået i 1988 for at tage hensyn til Fællesakten, og den anden aftale blev indgået i oktober 1993 for perioden 1993-1998 efter Det Europæiske Råds møde i Edinburgh. Den seneste aftale er fra den 6. maj 1999 og gælder for perioden 2000-2006. På grund af EU's udvidelse den 1. maj 2004 er aftalen justeret i april 2003.

Obligatoriske/ikke-obligatoriske udgifter

Et forhold, som er med til at gøre budgetproceduren kompleks, er, at der sondres mellem obligatoriske og ikke-obligatoriske udgifter, og at Europa-Parlamentets indflydelse på disse udgifter er forskellig afhængigt af, om der er tale om den ene eller den anden del af budgettet.

Parlamentet har det sidste ord i forhold til de ikke-obligatoriske udgifter, mens Rådet har det sidste ord i forhold til de obligatoriske udgifter.

Obligatoriske udgifter er ifølge art. 272 : "udgifter, der nødvendigt følger af traktaten eller af retsakter udstedt i henhold til denne."

Det betyder, at de obligatoriske udgifter er lov-bundne udgifter. Det kan være udgifter, som landmænd har ret til, eller det kan være udgifter som tredjelande har ret til ifølge aftaler med EU. De ikke-obligatoriske udgifter er bevillinger, som det er muligt at sløjfe. I praksis har sondringen mellem de to typer af udgifter givet anledning til konflikter mellem Rådet og Europa-Parlamentet.

Såfremt Rådet ønsker at ændre i forslaget, skal der indhentes en udtalelse fra Kommissionen og eventuelle øvrige berørte institutioner.

Europa-Parlamentets førstebehandling

Rådet vedtager normalt en række ændringer, hvorefter budgetforslaget oversendes til Europa-Parlamentet.

Europa-Parlamentet har herefter en frist på 45 dage til at udtale sig. Budgettet betragtes som endeligt vedtaget, hvis Parlamentet inden for den-

ne frist godkender budgetforslaget endeligt eller undlader at udtale sig.

Det mest sandsynlige er dog, at Parlamentet foreslår ændringer til budgettet. Disse ændringer kan vedrøre

- **ændringer** i budgetforslaget vedrørende de **ikke-obligatoriske** udgifter, der vedtages med et flertal af antallet af Parlamentets stemmer (mindst 367 stemmer ud af de i alt 732)
- **ændringsforslag** vedrørende de **obligatoriske** udgifter, der vedtages med et flertal af de afgivne stemmer

Efter vedtagelsen af ændringsforslagene sendes det ændrede budgetforslag til andenbehandling i Rådet.

Rådets andenbehandling

Efter Parlamentets oversendelse har Rådet en frist på 15 dage til at udtale sig om det ændrede budgetforslag. Rådets andenbehandling finder normalt sted i den tredje uge af november

Godkender Rådet alle Parlamentets ændringsforslag betragtes budgettet som endeligt vedtaget. Vælger Rådet ikke at godkende Parlamentets ændringsforslag gælder følgende:

Obligatoriske udgifter

- hvis Parlamentets ændringsforslag **ikke indebærer en forhøjelse** af en institutions samlede udgifter, kan Rådet kun forkaste ændringsforslaget med kvalificeret flertal.

Vedtager Rådet en sådan afgørelse kan det efterfølgende med kvalificeret flertal indsætte et andet beløb.

Vedtager Rådet ikke en sådan afgørelse betragtes budgetforslaget som endeligt vedtaget.

- hvis Parlamentets ændringsforslag **indebærer en forhøjelse** af en institutions samlede udgifter kræves der kvalificeret flertal i Rådet til forslagens vedtagelse

Vedtager Rådet ikke en sådan afgørelse anses forslaget for forkastet, og Rådet kan med kvalificeret flertal indsætte et andet beløb.

Rådet har det sidste ord med hensyn til vedtagelsen af de obligatoriske udgifter, der ikke kan ændres af Parlamentet.

Anderledes forholder det sig med hensyn til de ikke-obligatoriske udgifter.

Ikke-obligatoriske udgifter

- Rådet kan modificere eller forkaste Parlamentets ændringer til de obligatoriske udgifter med kvalificeret flertal

Ændringerne vedrørende de ikke-obligatoriske udgifter skal dog behandles endeligt i Europa-Parlamentet.

Europa-Parlamentets andenbehandling

Budgetforslaget sendes med Rådets ændringer til Europa-Parlamentet, som herefter har en frist på 15 dage til anden og sidste behandling af budgettet. Europa-Parlamentets andenbehandling finder normalt sted i december.

Hvis Parlamentet ikke tager stilling inden for fristen på 15 dage betragtes budgettet som vedtaget med de ændringsforslag, som Rådet har fremsat.

Ikke-obligatoriske udgifter

For så vidt angår Rådets ændringsforslag til de ikke-obligatoriske udgifter har Parlamentet mulighed for med et flertal af de 732 stemmer i Parlamentet, der samtidig udgør tre femtedele af de afgivne stemmer, at vælge at ændre eller forkaste Rådets ændringer af Parlamentets ændringer.

En sådan vedtagelse betyder, at budgettet er endeligt vedtaget og Parlamentet har haft det sidste ord.

Parlamentet har ikke i andenbehandlingen mulighed for at for at behandle Rådets ændringsforslag til de obligatoriske udgifter.

Forkastelse af budgettet

Imidlertid kan Parlamentet også med et flertal ud af de i alt 732 stemmer, der samtidig udgør to tredjedele af de afgivne stemmer, forkaste det samlede budgetforslag. Det betyder, at proceduren skal starte helt forfra på grundlag af et nyt budgetforslag. Vedtages dette forslag ikke fungerer EU på basis af månedlige bevillinger, der svarer til en tolvtedel af det forrige regnskabsårs budget (ordningen med foreløbige tolvtedele).

Parlamentet har forkastet budgettet tre gange i EU's historie.

Forfatningstraktaten og budgetproceduren

I den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) sker der markante ændringer i forhold til budgettet.

De finansielle rammer skrives ind i traktaten

Som det fremgår af ovenstående fastlægges EU's finansielle rammer for flere år frem i tiden i interinstitutionelle aftaler mellem Kommissionen, Rådet og Europa-Parlamentet. I den nye forfatningstraktat er reglerne om fastlæggelsen af disse rammer skrevet ind i traktatens tekst.

Det følger heraf, at den flerårige finansielle ramme gælder for en periode på minimum fem år. Som udgangspunkt skal den finansielle ramme vedtages som europæisk lov, hvor Rådet træffer afgørelse med enstemmighed efter, at Europa-Parlamentet har givet sin godkendelse. Det Europæiske Råd har dog mulighed for at beslutte, at Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal i stedet for enstemmighed.

Rådet og Parlamentet ligestilles i budgetproceduren

Rådet og Europa-Parlamentet ligestilles i forhandlingerne om det årlige budget, hvilket blandt andet indebærer, at den gældende sontring mellem *obligatoriske* og *ikke-obligatoriske udgifter* falder bort. Det betyder, at Europa-Parlamentet fremover også vil få indflydelse på landbrugsudgifterne der udgør en stor del af EU's budget samt de øvrige obligatoriske udgifter. På den anden side får Rådet større indflydelse på de udgifter, der i dag klassificeres som ikke-obligatoriske.

SCHENGEN

92 **Hvad er Schengen-samarbejdet, og hvorfor hedder det sådan?**

Schengen-samarbejdet er et samarbejde mellem en række europæiske lande (se spørgsmål 93) med det formål at skabe et fælles område uden indre grænser. Udgangspunktet for Schengen-samarbejdet er ophævelse af personkontrollen ved de fælles grænser inden for Schengen-området suppleret med fælles regler for passage af Schengen-områdets ydre grænser og ens visumregler for tredjelandsborgere. Derudover indebærer Schengen-samarbejdet også en styrkelse af landenes samarbejde om at bekæmpe grænseoverskridende kriminalitet, illegal indvandring m.m.

Schengen-samarbejdet er opkaldt efter byen Schengen i Luxembourg, hvor Schengen-aftalen fra 1985 blev underskrevet.

Oprindeligt var der tale om et samarbejde mellem EU-lande, som foregik uden for EU-traktaternes rammer. Schengen-reglerne blev en del af EU-samarbejdet med Amsterdam-traktaten, der trådte i kraft den 1. maj 1999 (se også under spørgsmål 56).

Siden den 25. marts 2001 har Danmark sammen med de øvrige nordiske lande (se spørgsmål 96) deltaget fuldt ud i Schengen-samarbejdet, hvilket bl.a. indebærer en ophævelse af personkontrollen ved grænserne. Det er derfor, man ikke længere skal vise pas, når man kører over grænsen til Tyskland, og ikke skal igennem paskontrol, når man f.eks. flyver til Italien, Frankrig eller et andet land, der også deltager i den del af Schengen-samarbejdet, som indebærer ophævelse af personkontrollen ved grænserne (se spørgsmål 95).

Kaliningrad

Den russiske enklave Kaliningrad ligger som en ø i EU mellem Litauen og Polen uden direkte forbindelse til det øvrige Rusland (Se kortet side 42). På topmødet mellem EU og Rusland i november 2002 blev der fundet en løsning på, hvordan Litauen og Polen kan deltage i Schengen-samarbejdet samtidig med, at russiske borgere kan rejse frem og tilbage mellem Kaliningrad og Rusland.

Løsningen blev, at Kaliningrad-borgerne ikke skal have et egentligt visum, men et forenklet transitdokument, som kan søges på banegården i Kaliningrad. Desuden skal muligheden for et højhastighedstog mellem Kaliningrad og Rusland undersøges.

Det danske retsforbehold

Det skal bemærkes, at Danmark på grund af det retspolitiske forbehold (se spørgsmål 56) har aftalt en særordning med de øvrige EU-lande, der betyder, at selv om vi deltager fuldt ud i det nuværende Schengen-samarbejde, så kan vi vælge, om nye afgørelser, der træffes på grundlag af Schengen-reglerne skal anvendes i Danmark. Folketinget skal i så fald gennemføre de nye regler i dansk lovgivning inden for en frist på seks måneder.

93 Hvilke lande deltager i Schengen-samarbejdet?

13 EU-lande deltager fuldt ud i Schengen-samarbejdet. Ud over disse EU-lande deltager Norge og Island også i samarbejdet (se spørgsmål 96).

Den praktiske del af Schengen-samarbejdet, der bl.a. indebærer en ophævelse af personkontrollen ved de indre grænser, er dermed gennemført i 15 lande:

Tyskland, Frankrig, Belgien, Nederlandene, Luxembourg, Italien, Spanien, Portugal, Østrig, Grækenland, Danmark, Finland, Sverige samt ikke EU-landene Norge og Island.

Storbritannien og Irland deltager kun i visse dele af Schengen-samarbejdet nemlig det politimæssige og retlige samarbejde om straffesager, bekæmpelse af narkotika og etableringen af informationssystemet (SIS).

De nye EU-lande og Schengen

Schengen-reglerne er bindende for de nye medlemslande fra tiltrædelsesdatoen den 1. maj 2004. Det er dog kun dele af reglerne, som finder anvendelse i de nye medlemslande fra denne dato, bl.a. reglerne om ensartet visum. *Bestemmelserne om ophævelse af grænsekontrollen mellem de gamle Schengen-lande og de nye EU-lande finder ikke anvendelse endnu.* Det vil sige, at EU's fælles eksterne grænsekontrol indtil videre stadig opretholdes ved f.eks. den tysk-polske grænse og ikke, som det senere bliver tilfældet, ved f.eks. den polsk-ukrainske grænse.

For at grænsekontrollen ophæves kræves det, at Rådet med enstemmighed og efter høring af Europa-Parlamentet træffer afgørelse herom, når det er sikret, at de nødvendige betingelser for gennemførelse af alle de pågældende regler er opfyldt i den nye medlemsstat.

For at de nye EU-lande bliver i stand til at gennemføre samtlige Schengen-regler, herunder kontrol med EU's ydre grænser, er der afsat en række midler til at støtte deres forberedelse af Schengen-deltagelse.

Støtten kan bl.a. gå til investeringer i opførelse, renovering eller forbedring af infrastruktur og bygninger på grænseovergangssteder, operativt udstyr (laboratorieudstyr, afsløringsudstyr, hardware og software til SIS – se spørgsmål 98), uddannelse af grænsevagter m.m.

På vej ud i Europa – husk passet.

94 Deltager Færøerne og Grønland i Schengen-samarbejdet?

Nej, Færøerne og Grønland er en del af det danske rigsfællesskab, men er ikke omfattet af det danske EU-medlemskab og de forpligtelser, Danmark har påtaget sig i forhold til EU (se spørgsmål 17). Færøerne og Grønland har heller ikke som Norge og Island indgået en samarbejdsaf-tale med EU om Schengen (se spørgsmål 96).

Imidlertid indeholder den danske tiltrædelsesaf-tale til Schengen-samarbejdet en bestemmelse, hvorefter Danmark forpligter sig til at lade det danske politi udøve en effektiv personkontrol ved færøske og grønlandske grænser til lande uden for Schengen-samarbejdet, f.eks. Canada, så rejsefri-heden mellem Danmark og resten af Kongeriget kan opretholdes. Færøerne og Grønland deltager derfor også i det nordiske samarbejde om rejse-

og pasfrihed uden at deltage i Schengen-samar-bejdet.

95 Skal jeg have mit pas med, hvis jeg rejser til et andet EU-land?

Ja. Personkontrollen ved grænserne er ikke op-hævet i Storbritannien og Irland samt landene, der blev medlem af EU den 1. maj 2004, og der skal derfor vises pas ved ind- og udrejse af disse lande.

Desuden bør der medbringes pas ved rejse til øv-rige EU-lande. Schengen-reglerne ophæver kravet om, at man skal vise pas ved passage af Schengen-landenes indre grænser, men der kan stadigvæk kræves forevisning af gyldig legitimation efter, at man er rejst ind i et Schengen-land. Dette legiti-mationskrav betyder, at statsborgere i et Schen-gen-land skal kunne bevise deres statsborgerskab,

hvilket i forhold til danske statsborgere indebærer forevisning af pas. Du skal derfor alligevel medbringe dit pas på rejser til Schengen-lande, selv om der ikke er paskontrol ved grænsen, i lufthavnen m.m.

På grund af Den Nordiske Pasunion behøver danske statsborgere dog ikke at medbringe pas ved rejse til de øvrige nordiske lande (Sverige og Finland samt ikke-EU-landene Island og Norge – se spørgsmål 96).

96 Skal jeg have mit pas med, hvis jeg camperer i de norske fjelde?

Nej. På grund af den nordiske pasunion er det som dansk statsborger ikke nødvendigt at have sit pas med, når man rejser til et af de øvrige nordiske lande, det vil sige Sverige, Finland, Norge eller Island.

Den nordiske pasunion er et samarbejde mellem de fem nordiske lande, der bygger på de samme grundprincipper som Schengen-samarbejdet. Ved rejse i Norden foretages der normalt ikke pas- og

anden politimæssig kontrol af personer, og der er et tæt samarbejde mellem de nordiske landes politi- og immigrationsmyndigheder, hvilket gør, at statsborgere fra de nordiske lande er berettiget til at rejse inden for de nordiske landes område uden at medbringe pas.

For at sikre at Island og Norge, der er medlemmer af den nordiske pasunion, men ikke EU, kan deltage fuldt ud i den praktiske del af Schengen-samarbejdet, har Schengen-landene derfor indgået en samarbejdsaftale med disse lande.

97 Hvad er et Schengen-visum?

Et Schengen-visum er et dokument, som statsborgere fra en række lande uden for Schengen-samarbejdet skal have for at kunne rejse i Schengen-landene. Et Schengen-visum udstedt af et hvilket som helst Schengen-land gælder for alle Schengen-lande og kan give adgang til at rejse rundt i alle Schengen-lande i højst tre måneder.

Ikke alle statsborgere fra lande uden for Schengen, skal have et visum for at kunne rejse rundt i Schengen-området. EU har vedtaget en liste over lande, hvis statsborgere skal have visum ("negativlisten") og en liste over lande, hvis statsborgere er fritaget for kravet om visum ("positivlisten").

Storbritannien og Irland deltager ikke i denne del af Schengen-samarbejdet, og derfor gælder EU's visum-regler ikke for disse to lande.

SIS II-Systemet

Det eksisterende Schengen-informationssystem (SIS) kan maksimalt indeholde oplysninger vedrørende 18 lande og med udvidelsen af EU den 1. maj 2004 er der derfor behov for en udvidet version af Schengen-informationssystemet. Kommissionen har indledt udviklingsarbejdet af det nye system – SIS II.

98 Hvilke oplysninger registreres som led i Schengen-samarbejdet

En central del af Schengen-samarbejdet går ud på at bekæmpe kriminalitet og sikre kontrollen ved Schengen-landenes ydre grænser. For at styrke landenes samarbejde på dette område er der oprettet et fælles informationssystem – Schengen-informationssystemet, eller **SIS**, som det også kaldes.

SIS skal gøre Schengen-landene i stand til hurtigt at udveksle oplysninger om indberettede personer og genstande. SIS gør de danske politi- og toldmyndigheder i stand til at få adgang til indberetninger fra øvrige Schengen-lande om for eksempel udviste eller eftersøgte personer, stjålne biler og våben m.m.

SIS består dels af en national del med en database i hvert medlemsland (kaldet N.SIS) og en central teknisk støttefunktion med en central database (C.SIS), som er placeret i den franske by Strasbourg.

Der er to kategorier af oplysninger i SIS: indberettede personer og indberettede genstande.

Personoplysningerne, som indberettes af de nationale myndigheder, vedrører:

- personer, der ønskes udleveret
- uønskede udlændinge, der nægtes indrejse
- forsvundne personer eller personer, der af hensyn til deres egen sikkerhed m.v. midlertidigt bør tages i varetægt
- vidner eller personer, der er indstævnet for

en domstol, eller som skal have forkyndt en strafferetlig dom eller skal tilsiges til afsoning af en frihedsstraf

- personer eller genstande, der skal overvåges eller kontrolleres

Derudover indberettes eftersøgte genstande, som skal beslaglægges eller bruges som bevismidler i en straffesag.

Det er de nationale myndigheder, der indberetter oplysninger, og det er de nationale myndigheder, som kan søge i oplysningerne i SIS. Alle indberetninger og informationssøgninger skal ske i overensstemmelse med den nationale lovgivning samt en række internationale regler om data- og personbeskyttelse.

I Danmark er det Datatilsynet, som kontrollerer SIS. Der er tilsynsmyndigheder i de enkelte lande, og derudover er der en fælles Schengen-tilsynsmyndighed, som består af to repræsentanter fra hver af de nationale tilsynsmyndigheder.

99 Kan den svenske Polis og det tyske Polizei fortsætte heftige biljagter ind i Danmark?

I medfør af Schengen-samarbejdet har politiet i et Schengen-land ret til at overskride grænsen ind i et andet Schengen-land, dog kun når dette sker i forbindelse med observation (skygning) eller forfølgelse (hot pursuit) af en mistænkt. En observation på et andet lands territorium kan i særlige nødstilfælde ske uden forudgående tilladelse fra dette lands myndigheder. En egentlig forfølgelse

kan kun ske, hvis den forfulgte er mistænkt for alvorlige forbrydelser som mord, bortførelse, gidseltagning, narkohandel eller lignende.

Danmark og Sverige har afgivet erklæringer om, hvordan Schengen-bestemmelserne om grænseoverskridende forfølgelse vil blive anvendt. Det fremgår blandt andet heraf, at svensk politi får mulighed for at fortsætte en igangværende forfølgelse på dansk territorium op til 25 km fra Øresundsforbindelsens afslutning. Svensk politi vil ikke kunne pågribe personer uden for Øresundsforbindelsens område. Der gælder ingen tilsvarende begrænsning for dansk politis forfølgelse af personer fra Øresundsforbindelsen ind på svensk territorium. Svenske politifolk vil kunne medbringe deres tjenestevåben, men disse må alene benyttes i nødværge.

I forhold til Tyskland har Danmark fastsat en geografisk begrænsning for grænseoverskridende forfølgelse. Tysk politi vil derfor kun kunne fortsætte en forfølgelse op til 25 km ind i Danmark, og tysk politi må ikke pågribe personer på dansk grund.

I en række af de andre Schengen-lande er begrænsningerne for nabolandenes politi mindre strenge. For eksempel har politiet i Belgien, Frankrig, Luxembourg og Nederlandene ret til at forfølge mistænkte ind på tysk territorium uden nogen form for tidsmæssig eller geografisk begrænsning, og politiet fra disse lande har ret til at standse mistænkte i Tyskland, indtil tysk politi når frem.

Svensk og tysk politi vil i øvrigt skulle overholde dansk lovgivning og administrativt fastsatte bestemmelser under udførelsen af opgaver i Danmark.

Svensk politi har mulighed for at fortsætte en igangværende forfølgelse på dansk territorium op til 25 km fra Øresundsforbindelsens afslutning, men svensk politi vil ikke kunne pågribe personer uden for Øresundsforbindelsens område (foto John Sommer).

POLITIKKER

100 Hvad er CAP?

CAP er en forkortelse for den fælles landbrugspolitik inden for EU-samarbejdet: Common Agricultural Policy.

Den fælles landbrugspolitik består af regler og mekanismer, der regulerer produktion, salg og forarbejdning af landbrugsvarer i EU. Landbrugspolitikken har siden grundlæggelsen af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab i 1958 (se spørgsmål 2) været en af de helt centrale politikker i EU.

Hovedprincipperne for EU's landbrugspolitik kan opsummeres til principperne om:

- **Enhedsmarked**, hvilket betyder, at landbrugsvarer frit og uden hindringer skal kunne udveksles mellem EU-landene.
- **Fællesskabspræference**, hvorefter landbrugsvarer produceret i EU har fortrinsret frem for varer indført i EU fra tredjelande, og at EU's landbrugsvarer skal beskyttes imod udsving på verdensmarkedet og lavprisprodukter indført fra tredjelande.
- **Finansiel solidaritet**, hvilket vil sige, at alle udgifter til den fælles landbrugspolitik skal finansieres over EU's budget.

For at nå den fælles landbrugspolitiks mål (se boks), skal der oprettes *fælles ordninger af markederne for landbrugsvarer*, der, afhængig af hvilken type af varer, der er tale om, kan antage en af nedennævnte former:

- fælles konkurrenceregler
- en tvungen samordning af de forskellige nationale markedsordninger
- en europæisk markedsordning.

Formålet med den fælles landbrugspolitik

Grundlaget for CAP findes i art. 32- 38 i EF-traktaten (se spørgsmål 9). Landbrugspolitikens formål fremgår af art. 33, stk. 1 i EF-traktaten:

- Stk. 1. Den fælles landbrugspolitik har til formål:
- a) at forøge landbrugets produktivitet ved fremme af den tekniske udvikling, ved rationalisering af landbrugsproduktionen og ved den bedst mulige anvendelse af produktionsfaktorerne, især arbejdskraften
 - b) herigennem at sikre landbrugsbefolkningen en rimelig levestandard, især ved en forhøjelse af de individuelle indkomster for de i landbruget beskæftigede personer
 - c) at stabilisere markederne
 - d) at sikre forsyningerne
 - e) at sikre forbrugerne rimelige priser på landbrugsvarer.

Landbrugspolitikken er en af de oprindelige politikker i EU-samarbejdet (foto: Søren Lauridsen).

Fra 1962 blev der indført markedsordninger for en række produkter. Markedsordninger blev først indført for korn, senere for svinekød, frugt og grønt, og der findes nu markedsordninger for de fleste af EU's landbrugsvarer. Det grundlæggende princip i markedsordningerne er, at priserne på landbrugsprodukter i EU skal holdes på et stabilt niveau på grundlag af politisk fastsatte priser. Markedsordningerne skal fjerne hindringerne for handel med landbrugsvarer mellem EU-landene. Samtidig skal ordningerne beskytte EU-landenes landbrugsvarer mod varer fra lande uden for EU via en fælles toldbarriere.

Den fælles landbrugspolitik historie

Den oprindelige EØF-traktat (se spørgsmål 9) udstak de overordnede mål for en fælles landbrugspolitik, og på en konference i Stresa (Italien) i juli 1958 blev principperne herfor fastlagt. Efterfølgende blev mekanismerne for den fælles landbrugspolitik vedtaget af de seks oprindelige medlemslande (se spørgsmål 2) i 1960, og i 1962 vedtog Rådet de første forordninger om den fælles landbrugspolitik med henblik på at oprette et indre marked for landbrugsprodukter og finansiell solidaritet gennem en Europæisk Udviklings- og Garantifond for Landbruget (EUGFL).

Finansieringen af EU's landbrugspolitik sker over Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget (EUGFL), der udgør en betydelig del af EU's budget (se spørgsmål 89). EUGFL blev oprettet i 1962 og opdelt i to sektioner i 1964:

1. **Udviklingssektionen**, er en strukturfond, der har til formål at fremme regional udvikling og mindske forskellene mellem de forskellige områder i EU. Udviklingssektionen bidrager til strukturreformer i landbruget og udvikling af landdistrikterne (f.eks. investering i nyt udstyr og ny teknologi).
2. **Garantisektionen**, er den vigtigste af de to sektioner, idet den finansierer udgifter til markedsordningerne. Det sker i form af blandt andet eksportrestitutioner i forbindelse med eksport til tredjelande for at fremme landbrugseksporten eller interventioner til regulering af landbrugsmarkederne. Det vil sige opkøb eller oplagring af overskudsproduktion. Udgifterne til Garantisektionen er obligatoriske udgifter på EF-budgettet (se spørgsmål 91).

Selv om EU's landbrugspolitik på mange måder kan siges, at have medvirket til at forbedre landbrugets produktion og produktivitet i EU og stabilisere markederne, sikre forsyningerne og beskytte EU's landmænd mod udsvingninger på verdensmarkedet, så har landbrugspolitikken også haft uønskede bivirkninger og problemer. I perioder har udbud og efterspørgsel ikke været i balance, og EU's landmænd har produceret mere, end markedet kunne bære, med store overskud til følge og voldsomme stigninger i udgifterne til

Det grundlæggende princip i EU's markedsordninger er, at priserne på landbrugsprodukter i EU skal holdes på et stabilt niveau på grundlag af politisk fastsatte priser.

reform skal ses i tæt sammenhæng med udvidelsen af EU, idet udgifterne til landbrugspolitikken ville stige markant, hvis de nye medlemslande skulle have adgang til landbrugsordningen, som den så ud på tidspunktet omkring forhandlingen af landenes optagelse. I forbindelse med optagelsen af de ti nye EU-lande blev der sat et loft på udgifterne til landbruget frem til 2013.

landbrug. Den fælles landbrugspolitik har derfor været underlagt op til flere reformer, hvoraf rammerne for den seneste reform blev vedtaget i juni 2003.

Reform af landbrugspolitikken har nærmest været et konstant tema siden 1960'erne. Den seneste

På Det Europæiske Råds møde den 24.-25. oktober 2002 blev det besluttet, at de årlige udgifter til landbrugspolitikken ikke må overstige udgifterne for 2006 (aftalt i 1999 i Berlin) forhøjet med 1 % om året i perioden 2007-2013.

Reformen af landbrugspolitikken fra juni 2003 skal holde sig inden for disse rammer.

EU's landbrugspolitik og "Juni-reformen"

Efter svære forhandlinger nåede Rådet frem til at kunne vedtage en reform af EU's landbrugspolitik med kvalificeret flertal (Portugal kunne ikke tilslutte sig aftalen) den 26. juni 2003. Reformens forskellige dele træder i kraft i løbet af 2004 og 2005.

Et af de centrale elementer i reformen er afviklingen af størstedelen af den direkte støtte, så støtteudbetalingen ikke længere er afhængig af den aktuelle produktions størrelse. Formålet er at få europæiske landmænd til at producere de varer, markedet ønsker og ikke at indrette sig efter hvilken produktion, der gives produktionsstøtte til. For at undgå at produktionen helt indstilles kan medlemslandene vælge at bevare en sammenkædning af støtte og produktion på veldefinerede betingelser og inden for klart afgrænsede områder. Denne betaling kædes sammen med overholdelse af normer for miljø, fødevarer sikkerhed, dyre- og plantesundhed og dyrevelfærd og kravet om at al landbrugsjord skal holdes i god landbrugs- og miljømæssig stand. (krydsoverensstemmelse).

Læs mere om "Juni-reformen" i EU-Oplysningens EU-baggrund nr. 7, Reform af den fælles landbrugspolitik. www.euo.dk/upload/application/pdf/2a0d9748/Baggrund7_landbrug.pdf

Forfatningstraktaten og landbrugspolitikken

I den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) får Europa-Parlamentet betydeligt større indflydelse på landbrugspolitikken. Som det fremgår af spørgsmål 91 ligestilles Europa-Parlamentet og Rådet i budgetproceduren ved at sondringen mellem obligatoriske og ikke-obligatoriske udgifter falder bort, hvilket betyder, at Europa-Parlamentet får medindflydelse på landbrugsudgifterne. Derudover indføres *den almindelige lovgivningsprocedure* (proceduren for fælles beslutningstagning) i forbindelse med vedtagelse af den fælles markedsordning og de øvrige bestemmelser der er nødvendige for at gennemføre den fælles land-

brugspolitik. Rådet beholder dog sin afgørende indflydelse på fastsættelsen af priser, afgifter, støtte og kvantitative begrænsninger samt fastsættelse og fordeling af fiskerimuligheder.

101 Hvad er Lissabon-processen?

Lissabon-processen eller Lissabon-strategien er betegnelsen for det forhold, at Det Europæiske Råd på et ekstraordinært møde i Lissabon, i marts 2000, besluttede sig for et nyt strategisk mål, hvorefter EU i år 2010 skal være den mest konkurrencedygtige og videnbaserede økonomi i verden. For at nå dette mål skal EU-landene anvende *den åbne koordinationsmetode*, der er et supplement til den traditionelle EU-lovgivning. Den åbne koordinationsmetode bygger på nationale handlingsplaner, fælles mål og EU-overvågning af politikområder.

Hensigten med at afholde det ekstraordinære møde var at vedtage et nyt strategisk mål for EU med henblik på at styrke beskæftigelsen, de økonomiske reformer og den sociale samhørighed som led i en vidensbaseret økonomi.

Den åbne koordinationsmetode

Den åbne koordinationsmetode fungerer i praksis på den måde, at der opstilles fælles mål og retningslinjer på europæisk plan, som så skal gennemføres på nationalt og regionalt plan. Gennemførelsen heraf er op til det enkelte medlemsland. EU foretager løbende en evaluering af medlemslandenes resultater. Der er lagt vægt på, at den åbne koordinationsmetode anvendes i overensstemmelse med nærhedsprincippet (se spørgsmål

Uddrag af konklusionerne fra Det Europæiske Råds ekstraordinære møde i Lissabon, den 23.-24. marts 2000

EU har i dag sat sig et nyt strategisk mål for det næste tiår: *at blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden, en økonomi, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed*. For at nå dette mål kræves der en overordnet strategi, der sigter imod at:

- forberede overgangen til en økonomi og et samfund, der er videnbaserede, ved at føre en bedre politik for informationssamfundet og for forskning og udvikling samt ved at optrappe strukturreformprocessen med henblik på konkurrenceevne og innovation og ved at fuldføre det indre marked
- modernisere den europæiske sociale model, investere i mennesker og bekæmpe social udstødelse
- fastholde udsigten til en sund økonomi og de positive vækstperspektiver ved at anvende et passende makroøkonomisk policy mix

72). Den åbne koordinationsmetode indebærer at:

1. Kommissionen fremsætter forslag til mål og retningslinjer inden for et givet politikområde, som herefter skal vedtages af Rådet.
2. Der opstilles indikatorer, som gør det nemmere at sammenligne landenes niveauer på et område.
3. Medlemslandene gennemfører retningslinjerne i de regionale og nationale politikker
4. EU overvåger og evaluerer resultatet.

102 Hvad er det indre marked?

Det indre marked er et af de helt centrale begreber i EU. Formålet er at fjerne hindringer for den frie bevægelighed for **varer, personer, tjenesteydelser** og **kapital** mellem EU's medlemslande, og derved oprette et "indre marked" i EU, hvor de traditionelle hindringer for udveksling af ydelser og personer mellem EU-landene er fjernet.

Ud over grundideen om fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital suppleres det indre marked med principper og regler om, at

Toldunion/frihandelsområde

Oprettelsen af en Toldunion adskiller sig fra et frihandelsområde som EFTA (se spørgsmål 111) ved at afskaffe told mellem medlemsstaterne og samtidig indføre en fælles toldtarif ved import af varer fra lande uden for toldunionen og en fælles handelspolitik.

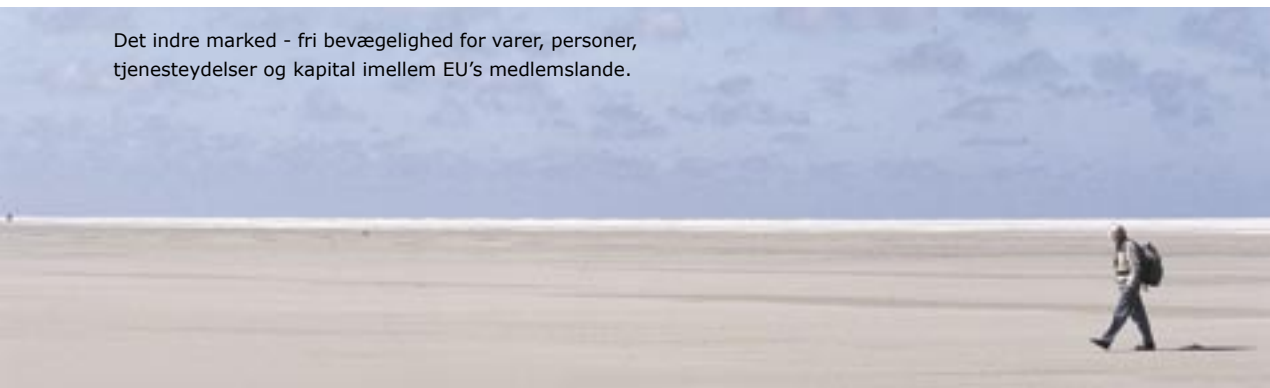
I EFTA er tolden afskaffet ved handel mellem EFTA-landene, men der er ikke en fælles toldtarif og handelspolitik, så ved handel mellem EFTA-landene sondres der fortsat mellem varer med oprindelse i et EFTA-land og varer med oprindelse i lande uden for EFTA-samarbejdet.

konkurrencen inden for det indre marked ikke må fordrejes, og at medlemslandenes regler skal gøres ensartede i det omfang, det er nødvendigt for at det indre marked kan fungere. Desuden spiller de såkaldte ledsagepolitikker – bl.a. miljøbeskyttelse og social- og arbejdsmarkedspolitikken – en vigtig rolle for det indre markeds funktion.

Det indre markeds historie

Allerede i EØF-traktaten (også kaldet Rom-traktaten – se spørgsmål 9) blev det bestemt, at der skulle oprettes et "fællesmarked", men uden en præcis angivelse af hvad fællesmarkedet indebar. Etableringen af en toldunion mellem EF-landene var dog en af grundstenene i fællesmarkedet.

Det indre marked - fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital imellem EU's medlemslande.

Hvidbøger

En hvidbog er et dokument fra Kommissionen med konkrete og detaljerede forslag til, hvordan politikken på et bestemt område kan udformes. Hvidbøger fungerer ofte som en slags handlingsplan, der bliver fulgt op af egentlige forslag til retsakter.

Reglerne om toldunionen trådte i kraft den 1. juli 1968 og de resterende toldafgifter ved handel inden for EF blev afskaffet. Toldunionen indebar også, at EF-landenes nationale toldafgifter ved handel med lande uden for EF blev erstattet af en fælles toldtarif, og at der blev indført en fælles handelspolitik.

De egentlige rammer for det indre marked blev først fastlagt med vedtagelsen af Den Europæiske Fælles Akt, der trådte i kraft den 1. juli 1987. Her blev det nærmere bestemt, at der skulle oprettes et indre marked med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital, og en række bestemmelser opstillede rammer og midler til at nå dette mål.

I Det Europæiske Råd (se spørgsmål 34) var der flere gange i starten af 80'erne enighed om, at der var behov for at styrke EF's indre marked som et middel til at styrke EF-landenes økonomi. På topmødet i marts 1985 opfordrede Det Europæiske Råd derfor Kommissionen til at udarbejde et detaljeret program med en konkret tidsplan med henblik på at skabe ét stort marked inden for EF inden 1992.

Under ledelse af den markante kommissionsformand Jacques Delors offentliggjorde Kommissionen senere i 1985 en hvidbog om gennemførelse af det indre marked. Hvidbogen var meget detaljeret og indeholdt 279 lovgivningsinitiativer, som skulle fjerne hindringer for handel mellem EU-landene. Hvidbogen foreslog den 31. december 1992 som frist for gennemførelse af det indre marked.

Traktatændringen i form af Den Europæiske Fælles Akt fulgte op på Kommissionens hvidbog om etableringen af det indre marked. For at gøre det muligt at etablere det indre marked inden den 31. december 1992 blev der indsat en ny bestemmelse

SOLVIT

For at det indre marked kan fungere efter hensigten, er det vigtigt, at landene overholder de vedtagne EU-regler. En ting er regler om fri bevægelighed – noget andet er praksis. Det sker, at virksomheder støder på ulovlige handelshindringer, fordi danske eller udenlandske myndigheder anvender reglerne om det indre marked forkert.

Kommissionen har derfor etableret et netværk til at løse disse problemer. Netværket består af et koordinationscenter i hvert land. Formålet med SOLVIT-netværket er at opnå en hurtig og uformel løsning for borgere og virksomheder, der oplever problemer med reglerne om det indre marked.

I Danmark er det Erhvervs- og Byggestyrelsen, som er koordinationscenter, og ved henvendelse på tlf. 35 46 60 00 eller via mail, solvit@ebst.dk, er det muligt at få en vurdering af, om man har et problem, som kan behandles af SOLVIT-netværket.

i EF-traktaten (art. 95 TEF – se spørgsmål 108), hvorefter Rådet med kvalificeret flertal kan vedtage regler til etablering af det indre marked. Bestemmelsen skulle sikre, at EU-beslutningsprocessen ikke blev blokeret af afgørelser, som krævede enstemmighed for at blive vedtaget (se spørgsmål 44). Samtlige bestemmelser var dog ikke vedtaget eller gennemført den 1. januar 1993.

Spørgsmål 103-107 viser hvordan nogle af hovedprincipperne for det indre marked er anvendt i en række sager.

103 Hvad har Kir Royal med det indre marked at gøre? (Varer)

Kir Royal er en drink, som består af champagne og creme de cassis (solbærlikør). En af de helt centrale EU-domme, som førte frem til vedtagelsen af Den Europæiske Fælles Akt og reglerne om det indre marked, var EF-Domstolens dom i Cassis de Dijon-sagen i 1979. Dommen fastslår princippet om gensidig anerkendelse af nationale regler forstået på den måde, at varer, der lovligt fremstilles og markedsføres i ét EU-land, også skal være tilladt i de øvrige EU-lande.

Cassis de Dijon-sagen

Cassis de Dijon-sagen drejede sig om, at der i tysk lovgivning blev stillet krav om et vist mindsteindhold af alkohol i frugtlikør, hvilket betød, at den franske solbærlikør Cassis de Dijon ikke kunne sælges på det tyske marked.

Sagen blev forelagt EF-Domstolen af en tysk domstol til en præjudiciel afgørelse (se spørgsmål 52). Sagsøgerne i sagen ville importere et parti Cassis

de Dijon fra Frankrig og sælge det i Tyskland, men de tyske importmyndigheder ville ikke give tilladelse til importen. Begrundelsen var, at likørens alkoholprocent var for lav, og at den derfor ikke måtte markedsføres på det tyske marked.

Ifølge de tyske regler skulle frugtlikører som Cassis de Dijon have en alkoholprocent på mindst 25 for at kunne sælges som frugtlikør i Tyskland. Cassis de Dijon indeholdt kun mellem 15 og 20 procent alkohol.

Sagsøgerne hævdede, at det tyske krav om et vist mindsteindhold af alkohol var en hindring for de frie varebevægelser mellem medlemslandene, da det betød, at kendte spiritusprodukter fra de øvrige medlemslande ikke kunne sælges i Tyskland.

Domstolen udtalte, at et lands nationale regler under visse omstændigheder kan være acceptable, selv om de hindrer de frie varebevægelser

Mindst 25 % alkohol i frugtlikør af hensyn til den offentlige sundhed

Et af den tyske regerings argumenter var bl.a., at mindstekravet var begrundet i hensynet til beskyttelse af den offentlige sundhed. Minimumskravet skulle forhindre, at det tyske marked blev oversvømmet med alkoholholdige drikkevarer – især drikkevarer med lavt alkoholindhold, da sådanne produkter lettere kan føre til tilvænning frem for drikkevarer med højere alkoholindhold.

Domstolen afviste dette argument med henvisning til, at de tyske forbrugere alligevel blev tilbudt et yderst omfangsrigt udvalg af forskellige produkter med ringe eller moderat alkoholindhold, og da en betydelig del af de på det tyske marked frit handlede drikkevarer med et højt alkoholindhold sædvanligvis nydes fortyndet.

Kir Royal

Hæld 1 mål Creme de Cassis i et glas og hæld forsigtigt 5 mål champagne oveni.

mellem EF-landene. Det gælder, når de nationale regler er uomgængeligt nødvendige af hensyn til især en effektiv skattekontrol, beskyttelse af den offentlige sundhed, god handelsskik og forbrugerbeskyttelse.

Den tyske regering fremlagde forskellige argumenter for, at den tyske regel var nødvendig, men Domstolen endte med at fastslå, at reglerne om et bestemt mindsteindhold af alkohol i alkoholholdige drikkevarer ikke havde et sådant mål i almenhedens interesse, som går forud for hensynet til frie varebevægelser, som er et af fællesskabets grundlæggende principper.

Domstolen fastslog yderligere, at sådanne regler i praksis giver især alkoholholdige drikkevarer med højt alkoholindhold en fordel, da reglerne udelukker produkter fra andre medlemsstater, som ikke opfylder denne betingelse, fra det nationale marked. Det udgør derfor en hindring for samhandelen, som ikke kan accepteres ud fra de ovennævnte hensyn, når en medlemsstat ved regler ensidigt fastsætter et mindsteindhold af alkohol som betingelse for afsætning af alkoholholdige drikkevarer. Der foreligger således ingen gyldig grund til at forhindre, at alkoholholdige drikkevarer, der er lovligt fremstillet og bragt i omsætning i en medlemsstat indføres til de andre medlemsstater, og der kan ikke mod disses produkters afsætning gøres et lovforbud gældende, hvorefter det er ulovligt at sælge drikkevarer med et lavere alkoholindhold end foreskrevet i national ret.

104

Hvad har det indre marked med fodboldklubbers transfer-regler at gøre? (Personer)

Et af grundprincipperne i det indre marked (se spørgsmål 102) er den frie bevægelighed for personer, herunder arbejdskraftens frie bevægelighed. Princippet om arbejdskraftens fri bevægelighed indebærer, at enhver forskelsbehandling på grund af nationalt tilhørsforhold mellem EU-landenes arbejdstagere i forhold til beskæftigelse, aflønning og øvrige arbejdsvilkår skal afskaffes. Princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed fandt blandt andet anvendelse i den såkaldte Bosman-sag.

Bosman-sagen

Sagen drejede sig om, at den professionelle belgiske fodboldspiller Jean-Marc Bosmans gamle fodboldklub ifølge transferreglerne kunne kræve at modtage et beløb, når Bosman, hvis kontrakt var udløbet, blev engageret af en ny klub.

Derudover handlede sagen om, hvorvidt nationale eller internationale sportsorganisationer eller -forbund kunne have regler, der begrænser adgangen til deres turneringer for udenlandske spillere, som er statsborgere i et EU-land.

Bosman krævede en kendelse fra en national domstol om, at transferreglerne og de såkaldte udlændingeklausuler ikke fandt anvendelse på ham, fordi de var i strid med både EU's konkurrenceregler og EU's bestemmelser om arbejdskraftens frie bevægelighed. Disse spørgsmål blev forelagt EF-Domstolen til en præjudiciel afgørelse (se spørgsmål 52).

EF-Domstolen kom i Bosman-afgørelsen frem til, at transferreglerne var i strid med EF-traktatens bestemmelser om arbejdskraftens fri bevægelighed, da transferreglerne direkte påvirkede spillernes adgang til arbejdsmarkedet i andre medlemslande og derfor kunne hindre arbejdskraftens frie bevægelighed. Domstolen afviste argumenterne om, at reglerne kunne begrundes i hensynet til at opretholde økonomisk og konkurrencemæssig balance imellem klubberne og støtte unge spillere, da disse formål kunne opnås med andre midler, der ikke hindrede arbejdskraftens frie bevægelighed.

Derudover kom Domstolen frem til, at det ifølge EF-traktatens bestemmelser om arbejdskraftens frie bevægelighed ikke er muligt for sportsforbund at fastsætte regler, hvorefter fodboldklubberne i de officielle kampe, som forbundene organiserer, kun kan benytte et begrænset antal professionelle spillere, som er statsborgere i andre medlemslande.

Udover de 25 EU-lande gælder dommen også for Island, Liechtenstein og Norge, der er medlemmer af EØS (se spørgsmål 111). EØS-aftalen giver arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende ret til frit at bevæge sig og etablere sig i EU. Schweiz er ikke medlem af EØS-aftalen, men har indgået aftale med EU om fri bevægelighed mellem EU og Schweiz.

Du kan læse mere om Bosman-dommen på:

http://europa.eu.int/comm/sport/sport-and/markt/bosman/b_bosman_da.html

105 **Hvad har tipning med det indre marked at gøre? (Tjenesteydelser)**

Kommissionen har i marts 2004 sendt Danmark en åbningsskrivelse (se spørgsmål 52), hvor den redegør for, at bestemmelserne i den danske tips- og lottolov, der grundlæggende indebærer en eneret for Dansk Tipstjeneste A/S til at udbyde en række spil, efter Kommissionens opfattelse er i strid med EU's regler om fri bevægelighed for tjenesteydelser og den frie etableringsret.

Gambelli-dommen

Det er den såkaldte Gambelli-dom fra 2003, der har skærpet Kommissionens opmærksomhed omkring de forskellige EU's landes nationale spillemonopoler. Sagen handlede om, at Gambelli, en italiensk bookmaker, sammen med flere andre formidlede spil for en engelsk bookmaker via Internettet. Den italienske stat havde spillemonopol og krævede Gambelli m. flere straffet for formidling og indgåelse af uautoriserede væddemål. Gambelli hævdede imidlertid over for den italienske domstol, at de italienske bestemmelser var i strid med EU-rettens principper om fri udveksling

Overgangsregler vedrørende den fri bevægelighed

I forbindelse med optagelsen af de ti nye lande i EU pr. 1. maj 2004 er der mulighed for, at landene kan opretholde overgangsordninger vedrørende den fri bevægelighed i op til 7 år. Der er tale om den såkaldte 2+3+2-ordning. Ordningen gælder dog ikke for Malta og Cypern (se spørgsmål 22).

Den danske Tipssag

Åbnings- og svarskrivelser er normalt ikke offentligt tilgængelige (se spørgsmål 52), men Skatteministeriet har i et notat af 1. juli 2004 redegjort for, hvordan det går med den danske tipssag.

Det fremgår af notatet, at Kommissionen i åbningsskrivelsen redegør for, at den danske lovgivning som udgangspunkt indebærer begrænsninger i etableringsfriheden og den fri udveksling af tjenesteydelser, og at sådanne begrænsninger kun anerkendes, hvis de er begrundet i tvingende almene hensyn og står i et rimeligt forhold til det tilstræbte formål.

Disse krav er efter Kommissionens opfattelse ikke opfyldt, da den danske lovgivning kan opfattes som begrundet i et ønske om at finansiere velgørende eller almennyttige formål, hvilket ikke i sig selv er en objektiv begrundelse for begrænsningerne. Den danske lovgivning forekommer også begrundet i hensynet til at sikre den danske stat indtægter, hvilket er et ulovligt hensyn.

Kommissionen påpeger yderligere, at Tipstjenestens markedsføring og lancering af nye spil viser, at myndighederne ansporer og opmuntrer forbrugerne til at deltage i spil, hvilket efter Domstolens praksis indebærer, at Danmark ikke kan påberåbe sig hensynene til forebyggelse af ludomani og forbrugerbeskyttelse som begrundelse for spillemonopolet.

Endvidere er argumenterne om hensynet til at forebygge økonomisk kriminalitet og forhindre hvidvaskning af penge efter Kommissionens opfattelse ikke en gyldig begrundelse for et spillemonopol.

I Danmarks svarskrivelse, argumenterer den danske regering for, at den danske spillelovgivning er i fuld overensstemmelse med EU-retten, da den danske regulering af sportsrelaterede spil indgår i en samlet regulering af spilområdet, og at denne samlede regulering skal udgøre en sammenhængende politik, hvor det frie spillemarked på visse punkter begrænses af hensyn til varetagelsen af en række væsentlige hensyn.

Regeringen benægter ikke, at lovgivningen medfører begrænsninger i etableringsfriheden og tjenesteydelsers fri bevægelighed, men argumenterer for at disse begrænsninger er begrundet i tvingende almene hensyn, hvilket er anerkendt i Domstolens hidtidige praksis på området.

Regeringen redegør yderligere for, at hverken lovgivningen eller Tipstjenestens markeds-mæssige adfærd kan opfattes som udtryk for, at myndighederne ansporer eller opmuntrer forbrugerne til at deltage i spil i et sådant omfang, at Danmark efter EF-Domstolens praksis er afskåret fra at påberåbe sig de tvingende almene hensyn bag lovgivningen som begrundelse for restriktionerne. Regeringen fremhæver, at Tipstjenestens markedsføring og politik med hensyn til lanceringen af nye spil tværtimod ikke går ud over rammerne for, hvad der må anses for nødvendigt med henblik på at danskernes spilleaktivitet styres og kontrolleres, så det er muligt at varetage de overordnede hensyn, som er bærende for hele reguleringen.

af tjenesteydelser og etableringsfrihed, hvorefter den italienske domstol anmodede EF-Domstolen om en præjudiciel afgørelse af, hvordan EF-traktatens bestemmelser herom skulle fortolkes (se spørgsmål 52).

EF-Domstolen fastslog, at den italienske stats spillemonopol var i strid med EU-reglerne om etableringsfrihed, den frie udveksling af tjenesteydelser og retten til at modtage eller drage fordel af tjenesteydelser. Domstolen overlod det herefter til den italienske domstol at vurdere om begræns-

ningerne var berettigede, fordi de havde til formål at beskytte forbrugerne og samfundsordenen, og ikke var uforholdsmæssige, idet den samtidig gav en anvisning på de rammer, som skal anvendes ved en vurdering heraf.

Ifølge Domstolen kan begrænsninger være berettigede, hvis de er nødvendige for at beskytte forbrugerne og samfundsordenen. Ved vurderingen heraf skal der tages hensyn til moralske, religiøse og kulturelle særegenheder samt til de moralske og økonomisk skadelige konsekvenser for den enkelte og for samfundet (f.eks. ludomani – afhængighed af spil). Desuden skal hovedformålet med begrænsningerne være et tvingende alment hensyn, som f.eks. at reducere spillemulighederne. Begrænsningerne må ikke gå ud over, hvad der er nødvendigt for tilgode det tvingende almene hensyn, og de skal anvendes uden forskelsbehandling. At skaffe indtægter til statskassen er ikke et acceptabelt formål.

Domstolen understregede, at hvis en medlemsstat opmuntrer til deltagelse i lotterier, hasard- eller væddemålsspil med henblik på at drage fordel heraf, kan den pågældende stat ikke påberåbe sig opretholdelsen af den offentlige orden som begrundelse for restriktioner.

106 **Hvad har VM i fodbold med EU's konkurrenceregler at gøre?**

For at sikre, at det indre marked fungerer bedst muligt, er det forbudt for virksomheder at misbruge en dominerende stilling, når dette påvirker handelen imellem EU-landene.

”Servicedirektivet”

Kommissionen har i 2004 fremsat et omdiskuteret forslag til direktiv om tjenesteydelser i det indre marked. Direktivet skal fjerne hindringer for etablering og fri udveksling af tjenesteydelser i det indre marked, og er et led i Lissabon processen, hvorefter EU i 2010 skal være den mest konkurrencedygtige og videnbaserede økonomi i verden (se spørgsmål 101).

Misbrug af dominerende stilling kan for eksempel være, at en virksomhed, der kan handle uden at tage hensyn til konkurrenter, leverandører og køberne af virksomhedens produkter, påtvinger køberne urimelige priser, begrænser produktion og afsætning og anvender forskellige betingelser for ydelser, der har samme værdi.

Et eksempel på misbrug af dominerende stilling fandt sted i forbindelse med organiseringen af VM i fodbold i Frankrig i 1998. Den franske komité, CFO, havde monopol på at organisere dette VM, og havde organiseret salget af billetter til kampene i VM-slutrunden, så det favoriserede fans med bopæl i Frankrig, mens fodboldfans, der boede uden for Frankrig, havde vanskeligt ved at skaffe billetter til kampene.

I alt 1.547.300 billetter blev stillet til rådighed for offentligheden. CFO havde organiseret det sådan, at forbrugerne i 1996 og det meste af 1997 kun kunne købe billetterne direkte hos CFO (mens man i 1998 også kunne købe billetter via de nationale forbund og visse rejsebureauer).

Betingelsen for at købe en billet af CFO i 1996 og

Mulige former for statsstøtte

Selv om statsstøtte som udgangspunkt er forbudt, er der mulighed for visse former for statsstøtte, som ikke anses for at være i strid med EU-reglerne:

- støtte af social karakter til enkelte forbrugere
- støtte til genopretning af skader forårsaget af naturkatastrofer
- støtte, der har til formål, at
 - fremme udviklingen i særligt vanskeligt stillede regioner
 - fremme projekter der har fælles europæisk interesse, eller afhjælpe alvorlige forstyrrelser i en medlemsstats økonomi
 - fremme af udvikling af visse erhvervsgrene eller økonomiske regioner
 - fremme kulturen og bevarelsen af kulturarven

Derudover kan Rådet, efter ønske fra et medlemsland, beslutte, at en konkret støtte accepteres, selv om støtten ikke som udgangspunkt ville være i overensstemmelse med EU-reglerne om statsstøtte.

grænsning af afsætningen af billetter til fodboldfans uden for Frankrig.

Normalt pålægger Kommissionen en stor bøde i disse sager under hensyn til overtrædelsens grovhed og varighed, men da den diskriminerende billetordning svarede til den praksis, der var fulgt ved tidligere VM-slutrunder, og der ikke var tilstrækkelig klarhed over reglerne, besluttede Kommissionen, at den kun ville pålægge CFO en symbolsk bøde på 1000 euro.

Beslutningen skal imidlertid ses som et signal om, at Kommissionen fremover forventer, at arrangører sikrer, at deres billetordninger er i overensstemmelse med EU's konkurrenceregler og ikke diskriminerer borgere i de øvrige EU-lande.

107 Kan der gives statsstøtte til virksomheders produktion af kondomer?

1997 var, at man skulle angive en postadresse i Frankrig, hvortil CFO kunne sende billetterne. Dette krav betød, at et meget stort antal fodboldfans uden for Frankrig ikke fik mulighed for at købe de billetter, som blev udbudt direkte af CFO (i alt næsten 575.000 billetter).

I en beslutning fra Kommissionen i 1999 blev det slået fast, at CFO havde misbrugt sin dominerende stilling på markedet for salg af fodboldbilletter ved i 1996 og 1997 at anvende salgsordninger, der var diskriminerende for borgere uden for Frankrig. Kravet om en postadresse i Frankrig medførte urimelige forretningsbetingelser og førte til en be-

Som udgangspunkt er svaret nej. Statsstøtte til erhvervsvirksomheder kan forvride konkurrencen og modvirke det indre markeds funktion, og der er derfor et principielt forbud mod statsstøtte i EU. Forbudet mod statsstøtte er dog ikke absolut.

EU-landene kan i visse tilfælde udbetale statsstøtte. Det drejer som om situationer, hvor støtten vurderes at have positiv virkning for hele EU, og er motiveret i hensyn til regionsudvikling eller fremme af politiske målsætninger inden for eksempelvis miljø-, uddannelses og beskæftigelsesområdet m.m.

Medlemsstaterne skal som udgangspunkt underrette Kommissionen om en planlagt statsstøtte (notifikation – spørgsmål 77) og have Kommissionens godkendelse, inden statsstøtten iværksættes. Der er dog en undtagelse til kravet om, at Kommissionen skal godkende en sådan statsstøtte på forhånd. Denne undtagelse kaldes *de minimis reglen*, og går ud på, at støtte under et vist beløb kan gives til en virksomhed uden Kommissionens forhåndsgodkendelse, da det antages, at støtte under en vis værdi ikke forvrider konkurrencen mellem medlemslandene.

I en beslutning fra 1999 meddelte Kommissionen Tyskland, at Kommissionen kunne konstatere, at Tyskland havde ydet støtte til en kondomproducerende virksomhed uden på forhånd at orientere Kommissionen herom, hvilket Tyskland burde have gjort i henhold til reglerne om statsstøtte. Kommissionen vurderede alligevel i sidste ende, at statsstøtten var i overensstemmelse med vilkårene for statsstøtte.

108 Hvad er miljøgarantien?

Miljøgarantien er populærnavnet for en bestemmelse i EF-traktaten, der under visse omstændigheder giver medlemslandene lov til at *opretholde* deres nationale regler, selv om der er vedtaget EU-harmoniseringsregler om det indre marked. Ifølge bestemmelsen er der også mulighed for, at et medlemsland kan *indføre* nye nationale regler baseret på nyt videnskabeligt grundlag vedrørende miljøbeskyttelse, eller beskyttelse af arbejdsmiljøet på grund af et problem, der er specifikt for den pågældende medlemsstat.

Artikel 95 indeholder det juridiske grundlag for at harmonisere national lovgivning for at få det indre marked til at fungere. Derudover indeholder art. 95, stk. 4 en undtagelse, hvorefter et land kan opretholde særlige nationale regler af hensyn til miljø, arbejdsmiljø og sundhed m.m., og ifølge art. 95, stk. 5 har et land under visse betingelser mulighed for at indføre nationale regler.

Miljøgarantien (artikel 95 stk. 4 og 5) i EF-Traktaten

Stk. 4. Hvis en medlemsstat, efter at Rådet eller Kommissionen har vedtaget en harmoniseringsforanstaltning, finder det nødvendigt at opretholde nationale bestemmelser, som er begrundet i vigtige behov, hvortil der henvises i artikel 30, eller som vedrører miljøbeskyttelse eller beskyttelse af arbejdsmiljøet, giver den Kommissionen meddelelse om disse bestemmelser og om grundene til deres opretholdelse.

Stk. 5 Når en medlemsstat endvidere med forbehold af stk. 4 og efter at Rådet eller Kommissionen har vedtaget en harmoniseringsforanstaltning, finder det nødvendigt at indføre nationale bestemmelser baseret på nyt videnskabeligt belæg vedrørende miljøbeskyttelse eller beskyttelse af arbejdsmiljøet på grund af et problem, der er specifikt for den pågældende medlemsstat, og som viser sig efter vedtagelsen af harmoniseringsforanstaltningen, giver den Kommissionen meddelelse om de påtænkte bestemmelser og om grundene til deres indførelse.

Vigtige behov ifølge artikel 30: hensynet til den offentlige sædelighed, den offentlige orden, den offentlige sikkerhed, beskyttelse af menneskers og dyrs liv og sundhed, beskyttelse af planter, beskyttelse af nationale skatte af kunstnerisk, historisk eller arkæologisk værdi, eller beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret.

Madsminkesagen (C-3/00)

Danmark har blandt andet forsøgt at anvende miljøgarantien for at opretholde de gældende danske regler om anvendelse af tilsætningsstofferne nitrit, nitrat og sulfat i fødevarer i stedet for at indføre EU-bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 95/2/EF om andre tilsætningsstoffer til levnedsmidler end farvestoffer og sødestoffer (diversedirektivet).

Under forhandlingen af direktivet pegede Danmark på sundhedsproblemer ved at udvide brugen af stofferne nitrit, nitrat og sulfat, sådan som forslaget lagde op til, men direktivet blev alligevel vedtaget. Den danske regering besluttede herefter at anvende miljøgarantien og fastholde de hidtidige danske regler for de tre stoffer bortset fra de områder, hvor direktivet havde mere restriktive bestemmelser. I oktober 1999 meddelte Kommissionen den danske regering, at Kommissionen ikke ville acceptere, at Danmark brugte miljøgarantien i denne sag. Danmark indførte derfor de mere lempelige EU-regler for nitrat, nitrit og sulfat.

Den danske regering lagde efterfølgende sag an mod Kommissionen ved EF-Domstolen med påstand om, at Kommissionens afgørelse skulle annulleres, fordi den var truffet på et forkert grundlag (se spørgsmål 52).

Ifølge Domstolens dom fra den 20. marts 2003 kan Danmark beholde de strengere regler for mængden af nitrit og nitrat i fødevarer, men dommen gav ikke Danmark medhold for så vidt angår reglerne om sulfitter. Dommen blev derfor i flere tilfælde udlagt som en halv sejr til Danmark og et halvt nederlag. På den anden side påpegede JuniBevægelsen, at dommen ikke skulle udlægges som en sejr for miljøgarantien, som skal garantere de enkelte landes ret til strengere regler. JuniBevægelsen påpegede, at Domstolen støttede sin dom vedrørende nitritter og nitrater på at EU's Videnskabelige Komité (SCF) havde anbefalet, at EU fik strengere regler på området. Omvendt havde SCF ikke anbefalet strengere regler vedrørende sulfitter.

Når et medlemsland har meddelt Kommissionen, at det ønsker at opretholde nationale regler på et område, eller at indføre nye regler, har Kommissionen herefter seks måneder til at bekræfte eller forkaste de pågældende nationale bestemmelser efter at have undersøgt, om reglerne er et middel til vilkårlig forskelsbehandling eller en skjult begrænsning af samhandelen mellem EU-landene, og om reglerne udgør en hindring for det indre markeds funktion.

Hvis Kommissionen ikke har truffet afgørelse inden for de seks måneder betragtes de nationale bestemmelser som godkendt. Kommissionen kan også meddele det pågældende medlemsland, at undersøgelsesperioden forlænges med en ny periode på op til seks måneder, hvis spørgsmålet er kompliceret, eller der ikke er risiko for menneskers sundhed.

Hvis et medlemsland på baggrund af miljøgarantien får lov til at opretholde eller indføre nationale bestemmelser, der er en undtagelse fra nogle harmoniseringsregler, undersøger Kommissionen omgående, om der skal foreslås en tilpasning af EU-reglerne.

Miljøgarantiens rækkevidde har været genstand for diskussion mellem EU-modstandere og tilhængere. Kriterierne for anvendelsen af miljøgarantien er fastlagt via Kommissionens og EF-Domstolens praksis på området. Senest har Domstolens dom i den såkaldte Madsminkesag sat gang i debatten om miljøgarantiens rækkevidde.

109

Hvor kan man finde oplysninger om EU-støtte, og hvilke projekter den gives til?

Europa-Kommissionens Repræsentation i Danmark har udgivet en publikation, der hedder **EU-tilskud – en oversigt over programmer, lån og støtteordninger**.

Bogen er en håndbog, der kort beskriver de forskellige støttemuligheder. Publikationen indeholder desuden kontaktadresser, hvor der er mulighed for at få yderligere information om de forskellige støtteordninger og den type af projekter, der støttes.

Bogen kan bestilles gratis hos Europa-Kommissionens Repræsentation i Danmark (3314 4140) eller hos EU-Oplysningen (3337 3337).

Bogen er også tilgængelig via Internettet på adressen: www.europa-kommissionen.dk/publikationer/danske/EU-tilskud/

Publikationen *EU-tilskud – en oversigt over programmer, lån og støtteordninger* er en håndbog, der kort beskriver de forskellige EU-støttemuligheder.

EU OG TREDJELANDE

110 Hvad indebærer EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik?

EU's fælles *udenrigs- og sikkerhedspolitik* forkortes ofte **FUSP** (se spørgsmål 42). Siden Maastricht-traktaten trådte i kraft den 1. november 1993 har EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik været en del af traktatgrundlaget.

Inden Maastricht-traktaten trådte i kraft havde EU-landene dog også siden 1970 arbejdet sammen i et internationalt politisk samarbejde, kaldet *Det Europæiske Politiske Samarbejde* (EPS), hvor landene forsøgte at afstemme deres holdninger i vigtige internationale spørgsmål. Det Europæi-

ske Politiske samarbejde var et traditionelt mellemstatsligt samarbejde (se spørgsmål 11). Dette samarbejde blev formaliseret i 1986 med vedtagelsen af Den Europæiske Fælles Akt, dog uden at samarbejdets karakter eller procedurer blev ændret. Den afgørende udvikling på området fandt sted med Maastricht-traktaten, hvor medlemsstaterne for første gang fik mål og midler for en fælles udenrigspolitik skrevet ind i traktatgrundlaget. Det europæiske politiske samarbejde (EPS) blev erstattet og det blev indført i EU-traktaten, at der på langt sigt arbejdes hen imod udformning af en fælles forsvarspolitik, som med tiden vil kunne føre til et fælles forsvar.

Amsterdam-traktaten (der trådte i kraft den 1. maj 1999) reviderede FUSP-bestemmelserne. Den højtstående repræsentant for FUSP (se spørgsmål 42) blev blandt andet også indført for at øge effektiviteten og synligheden af EU's udenrigspolitik.

ESFP

Med Amsterdam-traktaten fik EU også en fælles *sikkerheds- og forsvarspolitik* (**ESFP**), som omfatter alle spørgsmål vedrørende EU's sikkerhed, herunder gradvis udformning af en fælles for-

EU-traktatens FUSP-grundlag

EU's anden søjle består af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (se spørgsmål 12). Bestemmelserne om FUSP findes i artikel 11-28 i EU-traktaten. Formålet med FUSP er defineret i artikel 11, og dette formål skal opnås ved hjælp af nogle særlige midler og procedurer (se spørgsmål 75), der vedtages med enstemmighed i Rådet.

Petersbergopgaverne/krisestyringsopgaver

En central del af FUSP er de såkaldte Petersberg-opgaver, der er krisestyringsopgaver opkaldt efter det sted, hvor WEU's ministerråd (se spørgsmål 56) holdt møde i juni 1992, og hvor opgaverne blev defineret.

Petersberg-opgaverne er humanitære opgaver og redningsopgaver, fredsbevarende opgaver og kampstyrkers opgaver i forbindelse med krisestyring, herunder fredsskabelse. Det Europæiske Råd har erklæret, at EU med henblik herpå skal "have kapacitet til selvstændig handling, som bakkes op af troværdige militære styrker, midler til at beslutte at anvende dem og vilje til at gøre det som reaktion på internationale kriser, uden at dette anfægter NATO's aktioner".

På Det Europæiske Råds møde i Helsingfors i december 1999 blev det overordnede mål for den militære kapacitet fastsat. Målene, der skulle realiseres inden 2003, var at EU skulle være i stand til inden for 60 dage og i mindst et år at kunne udsende op til 60 000 personer, der var i stand til at gennemføre alle Petersberg-opgaverne. Dette indebar dog ikke oprettelsen af en europæisk hær, eftersom hvervning og deployering af nationale tropper foregår på grundlag af beslutninger, der træffes af medlemsstaterne.

På et møde rådsmøde mellem EU's udenrigsministre i december 2003 blev målene fra Helsingfors erklæret for opfyldt, idet det dog blev pointeret, at der var visse mangler i forhold til udsendelsesevne og hastighed. De nye mål, som Det Europæiske Råd vedtog på sit møde i juni 2004, Headline Goal 2010, fokuserer derfor på kvalitet og konkrete kapacitetskrav frem for kvantitet.

svarspolitik. Den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik er en del af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Denne fælles forsvarspolitik vil kunne føre til et fælles forsvar, hvis Det Europæiske Råd (se spørgsmål 34) træffer afgørelse herom og EU-landene vedtager og ratificerer (se spørgsmål 13) en sådan afgørelse. Det er bestemt i EU-traktaten, at ESFP ikke berører den særlige karakter af visse medlemsstaters sikkerheds- og forsvarspolitik (neutrale/alliancefri stater), ligesom ESFP skal være forenelig med den politik, der føres inden for rammerne af NATO.

Med Nice-traktaten blev der oprettet nye permanente politiske og militære strukturer i Rådet for at sikre politisk kontrol og strategisk krisestyring, nemlig en Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Komité og en Militærkomité. Den Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske komité varetager herefter under Rådets ansvar den politiske kontrol med og den

strategiske ledelse af krisestyringsopgaver. Endvidere har Rådets sekretariat nu en militærstab bestående af militærekspertter, som medlemsstaterne har udstationeret. Militærstaben er underlagt Militærkomitéens militære ledelse og har til opgave at bistå denne.

EU har desuden fastsat ordninger, som giver tredjelande (europæiske NATO-medlemmer uden for EU og andre lande, der søger om EU-medlemskab) og andre potentielle partnere mulighed for at deltage i EU's militære krisestyring.

Der er i øvrigt indgået permanente ordninger for konsultation og samarbejde mellem EU og NATO. EU og NATO mødes regelmæssigt og drøfter visse specifikke spørgsmål, så EU i givet fald kan iværksætte operationer ved at gøre brug af NATO's aktiver og kapaciteter (især planlægningskapaciteten og kommandomulighederne).

Det danske forsvarsforbehold

Ifølge den del af det danske forbehold, der vedrører forsvarssamarbejde, deltager Danmark ikke i udarbejdelsen og gennemførelsen af afgørelser og aktioner inden for EU, som har indvirkning på forsvarsområdet (se også spørgsmål 56).

Forbeholdet betyder, at Danmark ikke deltager i EU-ledede *militære* krisestyringsoperationer og heller ikke er med til at vedtage retsakter om konkrete operationer. Forbeholdet udelukker dog ikke at Danmark deltager i generelle drøftelser om at styrke europæisk krisestyring, og Danmark er derfor repræsenteret i EU's organer, der beskæftiger sig med den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik. Danmark deltager også i den *civile* del heraf, hvilket omfatter civile krisestyringsoperationer, som f.eks. EU's politimissioner i Bosnien-Herzegovina og Makedonien.

FUSP og forfatningstraktaten

Med den nye forfatningstraktat (se spørgsmål 6 og 7) indføres en EU-udenrigsminister, der er fast formand for Udenrigsrådet og hvis hovedansvar er at varetage EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (se spørgsmål 42).

Selv om forfatningstraktaten bestemmer, at det som udgangspunkt er *den almindelige lovgivningsprocedure*, der skal anvendes, bevares særlige beslutningsprocedurer inden for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, hvor det som udgangspunkt stadig er op til Det Europæiske Råd og Ministerrådet at vedtage afgørelser med enstemmighed. Det bliver ikke muligt at vedtage europæiske love eller rammelove (se spørgsmål 73) inden for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Der er dog mulighed for, at Det Europæiske Råd med enstemmighed kan vedtage en afgørelse om,

at Rådet kan træffe beslutning med kvalificeret flertal, hvilket dog ikke gælder for afgørelser med indvirkning på militær- eller forsvarsområdet (se spørgsmål 44).

Forfatningstraktaten lukker endvidere op for, at medlemslande, der opfylder visse kriterier for militær kapacitet kan indgå i et såkaldt *permanent struktureret samarbejde* inden for EU's rammer.

Forfatningstraktaten indeholder desuden en ny bestemmelse, hvorefter EU-landene i tilfælde af at et medlemsland udsættes for væbnet angreb på sit område, i overensstemmelse med NATO-samarbejdet, skal yde det pågældende medlemsland al den hjælp og bistand, der ligger inden for det enkelte lands formåen. Bestemmelsen berører ikke den særlige karakter af visse medlemslandes sikkerheds- og forsvarspolitik.

Forfatningstraktaten indeholder desuden en bestemmelse om oprettelse af et europæisk agentur for forsvarsmateriel, forskning, og militære kapaciteter. I konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i juni 2003 blev Rådet dog allerede pålagt at tage de relevante skridt til oprettelsen af et sådant agentur i løbet af 2004. Agenturet bliver derfor en realitet uafhængigt af forfatningstraktatens ikrafttræden. Rådets fælles aktion af 12. juli 2004 om oprettelse af det europæiske forsvarsagentur er i øvrigt en af de retsakter, Danmark ikke har deltaget i vedtagelsen af, på grund af forbeholdet.

111 Hvad er EFTA og EØS?

EFTA (Den Europæiske Frihandelssammenslutning/ European Free Trade Association) er

en international frihandelsorganisation med fire medlemsstater – **Island, Liechtenstein, Norge og Schweiz**.

EØS (Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde) er den betegnelse, som bruges om det fælles økonomiske område, der er dannet ved EØS-aftalen mellem tre af EFTA-landene og EU. De tre EFTA-medlemsstater – **Norge, Island og Liechtenstein** har indgået en samarbejdsaftale med EU – den såkaldte **EØS-aftale**, hvorefter EU's bestemmelser om Det Indre Marked også finder anvendelse på disse lande (se spørgsmål 18 og 104).

EØS-landene er altså betegnelsen for alle EU-landene + de tre EFTA-lande Norge, Island og Liechtenstein.

EFTA's baggrund

EFTA startede i 1960 som et frihandelssamarbejde mellem Storbritannien, Danmark, Norge, Sverige, Schweiz, Østrig og Portugal (se spørgsmål 55). Grundlaget for samarbejdet var og er EFTA-konventionen, også kendt som Stockholm-konventionen. EFTA blev dannet som en reaktion på EF-samarbejdet, der blev etableret i 1957 (se spørgsmål 2).

I løbet af 60'erne søgte Storbritannien, Danmark, Norge og Irland om medlemsskab af EF, men den franske præsident Charles de Gaulle satte på dette tidspunkt en stopper for landenes optagelse i EF.

EFTA-landene

Schweiz

Island

Norge

Liechtenstein

Schweiz

EØS-aftalen blev underskrevet i maj 1992 mellem EU og de daværende seks EFTA -lande (Østrig, Finland, Island, Norge, Sverige og Schweiz). Ved en folkeafstemning i Schweiz i 1992 stemte et flertal imidlertid nej til at indgå EØS-aftalen, som derfor først trådte i kraft i 1994 uden Schweiz. 50,3 % stemte nej, mens 49,7 % stemte ja, valgdeltagelsen var 79%.

Efterfølgende indledte Schweiz og EU forhandlinger om aftaler inden for syv områder. Disse aftaler blev godkendt ved en folkeafstemning i Schweiz den 6. maj 2000, og trådte herefter i kraft den 1. juni 2002. Aftalerne udgør en pakke, således at de alle trådte i kraft på samme tid, og at de alle ophører, hvis én af aftalerne ophæves. Yderligere aftaler mellem EU og Schweiz er på vej.

De syv aftaler mellem EU og Schweiz vedrører fri bevægelighed for personer, luft- og landtransport, offentlige indkøb, videnskabeligt og teknisk samarbejde, gensidig anerkendelse af overensstemmelsesvurdering (gensidig anerkendelse af resultaterne af de obligatoriske procedurer for overensstemmelsesvurdering, der kræves for markedsadgang til parternes område) og handel med landbrugsprodukter.

Efter at de Gaulle var trådt tilbage i 1969 søgte Storbritannien, Danmark, Norge og Irland igen om medlemskab af EF.

Storbritannien, Danmark og Irland blev medlemmer af EF den 1. januar 1973 og forlod EFTA. Ved en folkeafstemning i Norge var der imidlertid et flertal imod medlemskab af EF og Norge blev derfor ikke medlem (se spørgsmål 18). I 1986 blev Portugal medlem af EF og forlod EFTA. Finland var blevet fuldt medlem af EFTA i 1986, men både

Cotonou-aftalens ikrafttræden

Forsinkelse af Cotonou-aftalens ratifikationsproces (se spørgsmål 13) førte til, at den først kunne træde i kraft den 1. april 2003. Den sidste og fjerde Lomé-konvention udløb den 29. februar 2000 og frem til Cotonou-aftalens ikrafttræden blev AVS-samarbejdet derfor reguleret ved en række overgangsforanstaltninger.

Finland, Sverige og Østrig blev medlemmer af EU i 1995 og forlod dermed EFTA.

EFTA har hovedkvarter i Geneve og har derudover kontorer i Bruxelles og Luxembourg. Du kan læse mere om EFTA på organisationens hjemmeside: www.efta.int

112 Hvad er Lomé-konventionerne og Cotonou-aftalen?

Lomé-konventionerne er en række aftaler, som har fastsat rammerne for det udviklingspolitiske og handelsmæssige samarbejde mellem EU og de såkaldte AVS-lande (lande i Afrika, Vestindien og Stillehavsområdet – se spørgsmål 113).

Lomé-konventionene blev den 23. juni 2000 afløst af den såkaldte Cotonou-aftale, der trådte i kraft den 1. april 2003.

Lige siden EF blev grundlagt (se spørgsmål 2) har en vigtig del af EU's udviklingspolitik været samarbejdet med de såkaldte AVS-lande. Siden 1975 har rammerne for dette samarbejde været fastlagt

i en særlig mellemstatslig aftale (se spørgsmål 11), kaldet Lomé-konventionen. Aftalen er genforhandlet flere gange og den fjerde og sidste i rækken (Lomé IV) blev underskrevet i 1989 med en løbetid på 10 år.

Den 23. juni 2000 blev Lomé-konventionerne afløst af en ny 20-årig partnerskabsaftale mellem EU- og AVS-landene, der blev underskrevet i Benins hovedstad Cotonou – deraf Cotonou-aftalen. Cotonou-aftalen viderefører erfaringerne fra Lomé-konventionerne, men tilføjer også nogle nye elementer.

Cotonou-aftalens formål er at mindske og med tiden udrydde fattigdom samt fremme bæredygtig udvikling og gradvis integration af AVS-landene i verdensøkonomien.

Samarbejdet mellem EU- og AVS-landene er koncentreret om et økonomisk/handelspolitisk samarbejde, et udviklingssamarbejde og derudover en politisk dimension.

Handel

Handelssamarbejdet går bl.a. ud på, at EU har fjernet tolden på en række af de varer som AVS-landene eksporterer, mens AVS-landene har fået lov til at beholde deres toldsatser på varer fra EU. Cotonou-aftalen medfører ændringer i handels-samarbejdet, idet der skal etableres regionale økonomiske partnerskabsaftaler mellem EU og forskellige sammenslutninger af AVS-lande med henblik på at øge AVS-landenes markedsadgang i EU og samtidig styrke det regionale samarbejde mellem AVS-landene. Cotonou-aftalens partnerskabsaftaler skal træde i kraft senest den 1. januar 2008.

Salg af bananer i Burkina Faso.

Udvikling

Den overordnede målsætning for udviklingssamarbejdet er fattigdomsbekæmpelse. Cotonou-aftalen har fastsat nye principper for fordelingen af midler, baseret på behov og på opfyldelse af målsætningerne for udviklingssamarbejdet.

Cotonou-aftalens bistandssamarbejde finansieres hovedsageligt via Den Europæiske Udviklingsfond. I en fem-årig periode, som løber fra 1. marts 2000, er der afsat 15, 2 mia. euro til dette samarbejde.

Politik

Udover bistand og handel har AVS-samarbejdet også en politisk dimension. Der foregår bl.a. en løbende politisk dialog mellem landene om menneskerettigheder, demokrati og god regeringsførelse. Også på dette punkt indeholder Cotonou-aftalen fornyelser.

Som noget nyt giver Cotonou-aftalen mulighed for at særligt alvorlige tilfælde af krænkelse af menneskerettighederne, demokratiske principper og retsstatsprincippet i sidste instans kan føre til at samarbejdet med et land efter konsultationer om krænkelse kan indstilles for en periode.

Administrationen af AVS-samarbejdet

Samarbejdet mellem EU og AVS varetages af tre institutioner oprettet hertil: AVS-Ministerrådet, Ambassadørudvalget og Den Paritetiske Forsamling.

AVS-Ministerrådet består af medlemmerne af EU's ministerråd, et medlem fra hver AVS-land, samt et medlem fra Kommissionen. Det er i AVS-Ministerrådet den politiske debat føres, og det er her, der træffes beslutninger om gennemførelsen af aftalerne.

Ambassadørudvalget er et embedsmandsudvalg, hvis opgave er at assistere og forberede arbejdet i Ministerrådet.

Den Paritetiske Forsamling er sammensat af medlemmer af Europa-Parlamentet og parlamentarikere fra AVS-landene. Det er et rådgivende organ, som skal bidrage med dialog og nytænkning på området. *Paritetisk* bruges om udvalg, nævn m.m., som har lige mange repræsentanter for hver part.

113 Hvad betyder AVS-landene?

AVS-landene er en forkortelse for de lande i Afrika (syd for Sahara), Vestindien og Stillehavsområdet, som EU har indgået et særligt udviklingspolitisk samarbejde med (se spørgsmål 112).

Da den første Lomé-konvention blev underskrevet i 1975 deltog 46 lande fra Afrika, Vestindien og Stillehavsområdet. Siden er der kommet mange nye deltagere til, og Cotonou-aftalen omfatter nu

Børn i Benin.

78 AVS-lande, som er opregnet neden for. Dertil kommer Cuba, som deltager i dele af samarbejdet.

AVS-staterne

(undtagen de mindst udviklede):

Sydafrika (delvis), Antigua og Barbuda, Bahamas, Barbados, Belize, Botswana, Cameroun, Republikken Congo, Cookøerne, Côte d'Ivoire, Dominica, Den Dominikanske Republik, Fiji, Gabon, Ghana, Grenada, Guyana, Jamaica, Kenya, Marshalløerne, Mauritius, Mikronesien, Namibia, Nauru, Nigeria, Niue, Palau, Papua Ny Guinea, St. Christopher og Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent og Grenadinerne, Senegal, Seychellerne, Surinam, Swaziland, Tonga, Trinidad og Tobago, Zimbabwe.

De mindst udviklede AVS-stater

(ifølge bilag VI til Cotonou-aftalen):

Angola, Benin, Burkina Faso, Burundi, Republikken Kap Verde, Den Centralafrikanske Republik, Tchad, Comorerne, Den Demokratiske Republik Congo, Djibouti, Etiopien,

Eritrea, Gambia, Guinea, Guinea-Bissau, Ækvatorialguinea, Haiti, Kiribati, Lesotho, Liberia, Malawi, Mali, Mauretanien, Madagaskar, Mozambique, Niger, Rwanda, Samoa, São Tomé og Príncipe, Sierra Leone, Salomonøerne, Somalia, Sudan, Tanzania, Timor-Leste (Østtimor), Tuvalu, Togo, Uganda, Vanuatu, Zambia.

Cotonou-aftalen giver de mindst udviklede AVS-lande særbehandling, da der er tale om lande, som umiddelbart er kommet ud af konflikter, og derfor har et særligt behov for udvikling. Der lægges derfor speciel vægt på visse områder i disse lande – f.eks. styrkelse af det regionale samarbejde, udvikling af transport og kommunikationsinfrastruktur, fødevarerforsyning m.m.

114 Hvor mange mennesker bor der i EU?

Ved udvidelsen af EU den 1. maj 2004 gik EU fra et befolkningstal på ca. 380 millioner til ca. 457 millioner.

INDBYGGERE PR. 1. JANUAR 2004	(1000)
EU i alt	456.448,5
Belgien	10.396,0
Tjekkiet	10.211,5
Danmark	5.397,6
Tyskland	82.538,6
Estland	1.350,6
Grækenland	11.041,1
Spanien	42.197,9
Frankrig	59.900,7
Irland	4.024,6
Italien	57.804,1
Cypern	730,7
Letland	2.319,2
Litauen	3.445,9
Luxembourg	451,6
Ungarn	10.116,7
Malta	399,9
Nederlandene	16.254,9
Østrig	8.114,0
Polen	38.190,6
Portugal	10.474,9
Slovenien	1.996,4
Slovakiet	5.380,1
Finland	5.219,7
Sverige	8.975,7
Storbritannien	59.515,7

Tallene er hentet fra hjemmesiden for Kommissionens statistiske kontor, Eurostat:
<http://europa.eu.int/comm/eurostat> Enkelte af tallene er foreløbige eller anslåede værdier.

115 Hvor stort et areal dækker EU?

EU-LANDENES AREAL I KM ² (ÅR 2000)	(1000)
Belgien	31
Tjekkiet	79
Danmark	43
Tyskland	357
Estland	43
Grækenland	132
Spanien	505
Frankrig	544
Irland	70
Italien	301
Cypern	9
Letland	65
Litauen	65
Luxembourg	3
Ungarn	93
Malta	0,3
Nederlandene	34
Østrig	84
Polen	313
Portugal	92
Slovenien	20
Slovakiet	49
Finland	305
Sverige	411
Storbritannien	244

Tallene er fra Eurostats årbog 2002, og vedrører år 2000.

116 Hvor mange mennesker bor der pr. km² i EU?

I Danmark bor der ca. 124 mennesker pr. km². Det tættest befolkede land i EU er Malta med en befolkningstæthed på ca. 1220 mennesker pr. km². Der er bedre plads til store armbevægelser i Finland, hvor det gennemsnitlige antal mennesker pr. km² er 17.

ANTAL INDBYGGERE PR. KM ² (ÅR 2001)	
Belgien	337,1
Tjekkiet	129,7
Danmark	124,3
Tyskland	230,6
Estland	30,2
Grækenland	83,1
Spanien	79,8
Frankrig	108,8
Irland	54,6
Italien	192,2
Cypern	-
Letland	36,5
Litauen	53,3
Luxembourg	170,9
Ungarn	109,5
Malta	1220*
Nederlandene	473,7
Østrig	95,8
Polen	123,6
Portugal	112,1
Slovenien	98,3
Slovakiet	109,7
Finland	17,0
Sverige	21,6
Storbritannien	241,3

Tallene er fra 2001, og er hentet fra hjemmesiden for Kommissionens statistiske kontor, Eurostat:
<http://europa.eu.int/comm/eurostat>

* Kilde, Udenrigsministeriet.

117

Hvad er den forventede levetid i EU?

En nyfødt EU-borger kan, om alt går vel, forvente at blive ca. 81 år gammel, hvis der er tale om en pige, og ca. 75 år, hvis der er tale om en dreng. I Danmark er den forventede levealder for kvinder ca. 80 år, mens den for mænd er ca. 75 år.

FORVENTET LEVETID I ÅR	KVINDER	MÆND
EU i alt	81,1	74,8
Belgien	81,1	75,1
Tjekkiet	78,7	72,1
Danmark	79,5	74,8
Tyskland	81,2	75,4
Estland	77,1	65,3
Grækenland	80,7	75,4
Spanien	83,5	75,8
Frankrig	83,0	75,8
Irland	80,3	75,2
Italien	82,9	76,8
Cypern	81,0*	76,1*
Letland	76,0	64,8
Litauen	77,5	66,3
Luxembourg	81,5	74,9
Ungarn	76,7	68,4
Malta	81,0	75,9
Nederlandene	80,7	76,0
Østrig	81,7	75,8
Polen	78,7	70,4
Portugal	80,5	73,8
Slovenien	80,5	72,7
Slovakiet	77,8	69,9
Finland	81,5	74,9
Sverige	82,1	77,7
Storbritannien	80,5	75,9

Tallene er hentet fra hjemmesiden for Kommissionens statistiske kontor, Eurostat:

<http://europa.eu.int/comm/eurostat> og er fra 2002, undtagen tallene for Cypern, der er fra 2001.

Enkelte af tallene er foreløbige eller anslåede værdier.

STIKORDSREGISTER

A

Acquis communautaire 52, 120
Acquis-screening 49, 120
Afgørelser 87, 115
Afgørelser, europæiske 110
Afstemning i Rådet 72
Aktuelle notater 99
Albanien 53
ALDE 57
Amsterdam-traktaten 48, 56, 62, 70, 88, 89, 90,
95, 108, 113, 115, 117, 135, 156
Ansatte i Kommissionen 79
Ansøgerlande 52
Areal 164
Associerede lande 46
Asyl 90
AVS-lande 47, 160, 162
Azorerne 45

B

Balkan, Vestlige 53
Befolkningstal 163
Befolkningstæthed 164
Beliggenhed, Europa-Parlamentets 56
Beretninger 97

Bermuda 46
Beslutning 110, 113
Beslutningsprocedurer 115
Betalinger, EU's budget 128, 129
Betalingsbevillinger 129
Borgerinitiativ 29
Bosnien-Hercegovina 53, 158
Budget, EU's 129, 130
Budgetaftaler 130, 131
Budgetproceduren 131
Bulgarien 41, 43, 44, 52, 54

C

CAP 141
Cent 122
Centralbank, Den Europæiske 12, 18, 66, 123,
126, 128
Charter om Grundlæggende Rettigheder 30
Coreper 71, 72, 100
Cotonou-aftalen 160, 161, 162
COSAC 106
Cypern 43

D

Danske forbehold 34, 87, 123, 158

Danske medlemmer af Europa-Parlamentet 57, 58
 Danske valg til Europa-Parlamentet 60
 De Europæiske Fællesskaber 22, 97
 De Kanariske Øer 45
 Delors-rapporten 123, 124
 Den Europæiske Centralbank 12, 18, 66, 123, 126, 128
 Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol 65, 81, 84, 85
 Den Europæiske Menneskerettighedskonvention 30, 65, 84
 Den Europæiske Ombudsmand 12, 18, 19, 27, 79
 Den fælles beslutningsprocedure 116, 117, 118, 119
 Den Høje Myndighed 15
 Den Økonomiske og Monetære Union 87, 89, 123
 Det Europæiske Atomenergifællesskab 22, 23, 37
 Det Europæiske Fællesskab 20, 21, 37, 38, 100
 Det Europæiske Konvent 26
 Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab 13, 15, 20, 23, 24, 25, 38, 104
 Det Europæiske Råd 13, 15, 20, 23, 24, 25, 38, 104
 Det Europæiske Råds møde i København d. 21.-22. juni 1993 43, 52
 Det Europæiske Råds møde i København d. 12.-13. december 2002 44
 Det Økonomiske og Sociale Udvalg 12, 17, 27
 Direkte virkning 142
 Direktiv 111
 Dobbeltmandat 60
 Domstolen 12, 15, 16, 19, 33, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 127, 147, 148, 149, 150, 151, 154
 ECU 125
 Edinburgh-afgørelsen 88, 89, 90, 94, 95
 EF-Domstolen 15, 33, 80, 81, 83, 84, 127, 147, 148, 149, 150, 154
 EF-Pakken 37, 91, 95
 EFTA 86, 145, 158, 159, 160
 EF-Tidende 106
 EF-traktaten 22, 29, 32, 37, 38, 39, 46, 56, 80, 90, 96, 109, 111, 115, 124, 131, 141, 147, 153
 Ekspertkomitéer 95
 EMI 124
 EMS 89, 123
 Energi 30
 EPS 156
 Erklæring 36
 ERM II 18, 89, 122, 123, 125, 126
 Erstatningssag 84
 ESFP 156, 157
 Estland 41, 43, 44, 49, 54, 58, 60, 61, 75, 121, 122, 126, 163, 164, 165
 EUFGL 142
 Euroafstemning 121
 Euromønter 122, 124
 Eurosedler 122, 124
 Eurosymbolet 122
 Euratom 22, 23, 29, 37, 38, 111
 Europa, Myten om 103
 Europadag 104
 Europa-Kommissionen 12, 14, 15
 Europa-Parlamentet 32-61, 115, 116, 117, 118
 Europarådet 24, 64, 65, 84, 91, 92, 103, 104
 Europaudvalget 97, 98, 99
 EUR-LEX 113
 Europæisk Fælles Akt
 Europæiske Atomenergifællesskab, Det 22, 23, 37
 Europæiske Centralbank, Den 12, 18, 66, 123, 126, 128

E

ECB 18

Europæiske Fællesskab, Det 20, 21, 37, 38, 100
 Europæiske Fællesskaber, De 22, 97
 Europæiske Konvent, Det 26
 Europæiske Kul- og Stålfællesskab 13, 15, 20, 23,
 24, 25, 38, 104
 Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Den
 65, 81, 84, 85
 Europæiske Menneskerettighedskonvention, Den
 Europæiske Ombudsmand, Den 12, 18, 19, 27, 79
 Europæiske Udviklings- og Garantifond for
 Landbruget 142
 EU-specialudvalg 95, 96
 EU-Tidende 49, 105, 106, 113
 EU-traktaten 22, 29, 37, 39, 80, 89, 97, 109, 111,
 156, 157
 EU-Udvalget 95, 96
 EØF 22, 23, 24, 37, 109, 142, 145
 EØF-traktaten 37, 145
 EØS-aftalen 149, 159
 EØS-lande 159

F

Flag 103
 Folkeafstemninger, danske 91, 94
 Folkeafstemninger, om EU i EU-landene 48
 Folkeforbundet 23
 Folketingets Europaudvalg 14, 82, 95, 96, 97,
 100, 101
 Forbehold, danske 34, 87, 123, 158
 Forfatningstraktaten 26, 28, 29, 31, 32, 33, 34,
 35, 40, 67, 69, 74, 78, 133, 144, 158
 Forhandlingsmandat 97
 Forhandlingsoplæg 98
 Forligsproceduren 119
 Formandskab 40, 67
 Formandskabsrækkefølge 69
 Formål, EU's 20
 Forpligtelsesbevillinger 129

Forordning 108
 Forordninger, delegerede 78, 110
 Forordninger, europæiske 110
 Forskriftskomiteér 78
 Forsvarsforbehold 158
 Forvaltningskomiteér 78
 FN 23, 24, 43, 68, 91, 92
 Fusionstraktaten 22
 FUSP 32, 33, 71, 114, 156, 157, 158
 Første Instans, Retten i 15
 Fælles, beslutningsprocedure 33, 116, 117
 Fælles aktioner 114
 Fælles holdning 113, 118
 Fælles marked 149
 Fælles strategier 114
 Fælles sikkerheds- og forsvarspolitik 156
 Fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik 156
 Færøerne 45, 137

G

Garantisektionen 142
 Generaladvokat 84
 Generaldirektorat 14
 Gennemførelsesforanstaltninger, Kommissionens
 77, 110
 Gran Canaria 45
 Grundloven 92
 Grundlæggende Rettigheder, EU's Charter om
 30
 Grundlæggende traktater 37
 Grundnotater 99
 Grønland 45, 46, 47, 48, 137
 GUE/NGL 57, 59
 Gummiparagraf

H

Haag-kongressen 24
 Henstilling 110, 113

Holland, Nederlandene 22
Hvidbog 146
Høje Myndighed, Den 15
Højtstående Repræsentant, Den 71, 156
Høringsproceduren 116, 117

I

Ikke-obligatoriske udgifter 132, 133
Ikke-lovgivningsmæssige retsakter 110
Implementering 112, 114
IND/DEM 57
Indre Marked (Det) 149
Initiativret 14

K

Kabinet 78
Kaliningrad 135
Kandidatlande 43
Kir Royal 147, 148
Komitéer, forskrifts- 78
Komitéer, forvaltnings- 78
Komitéer, rådgivende 78
Komitéprocedurer 77
Komitologi 77, 110
Kommissionen 14, 33, 76-79
Kommissionens regler 77, 110
Kommissærer 33, 77
Konklusioner, Det Europæiske Råds 63
Konvent, Det Europæiske 26
Konvergenskriterier 124
Konvergensprogrammer 126
Koordination af EU-sager, den danske regerings 94
Krisestyingsopgaver 157
Kroatien 41, 52, 53, 54
Kul- og Stålfællesskab, Det Europæiske 13, 15, 20, 23, 24, 25, 38, 104

Kvalificeret flertal 13, 33, 73, 74
Københavnskriterierne 44, 51, 52

L

Laeken-erklæringen 26, 63
Landbrugspolitik 141
Lande i EU 41
Letland 41, 44, 49, 54, 58, 60, 61, 75, 121, 163, 164, 165
Levetid 169
Lissabon-processen 10, 144
Litauen 41, 44, 49, 54, 58, 60, 61, 75, 121, 122, 126, 135, 163, 164, 165
Lomé-konventionerne 160
Love, europæiske 34, 110
Lovgivningsmæssige retsakter 34, 110
Løn, medlemmer af Europa-Parlamentet 61

M

Maastricht-traktaten 19, 22, 36, 37, 38, 48, 56, 62, 88, 89, 93, 94, 95, 100, 108, 113, 116, 117, 124, 156
Madeira 45
Magtudredningen 102
Makedonien 41, 52, 53, 54, 158
Malta 41, 43, 44, 49, 50, 54, 57, 58, 60, 61, 75, 121, 149, 163, 164, 165
Markedsordninger 142
Marokko 51
Marshallhjælpen 24
Medlemmer, EU 41
Medlemmer, Europa-Parlamentet 57
Medlemmer, Europaudvalget 98
Medlemmer, Kommissionen 76
Medlemslande 41
Mellemstatsligt samarbejde 38, 39
Menneskerettighedsdomstol, Den Europæiske 65, 81, 84, 85

Menneskerettighedskonvention, Den Europæiske
30, 65, 84

Messina 23

Miljøgarantien 153

Ministerrådet 13, 32, 34, 62, 72, 119, 158, 161

Montenegro 53

Murens fald 43

N

Nationale kompromis 88

NATO 157, 158

Nederlandene, Holland 22

Nettobidragssydere, EU's budget 129

Nice-traktaten 16, 26, 36, 40, 48, 62, 65, 73, 76,
88, 89, 106, 157

NORDEK 87

Nordiske pasunion 138

Norge 46, 64, 86, 87, 136, 137, 138, 149, 159

Notifikation 114

Nærhedsprincippet 26, 107, 108

O

Obligatoriske udgifter 132

OECD 24

OEEC 24

Officielle sprog 105

OLT 46, 47

Ombudsmand, Den Europæiske 18

Optagelse, lande der har søgt om 52

Optagelseskrav, se Københavnskriterierne

Overgangsordninger 50, 149

Overstatsligt 38, 87

Oversøiske lande og territorier, se OLT

P

Parlamentet, Europa- 12, 32, 55-61, 115, 116, 117,
118

Pas 137

Paskontrol 135, 136, 137

Passivitetssøgsmål 84

Personer, fri bevægelighed 145, 149

Petersberg-opgaverne 157

Polen 41, 43, 44, 49, 54, 58, 60, 61, 75, 121, 135,
163, 164, 165

Politiske grupper i Europa-Parlamentet 56

PPE-DE 57, 59

Proceduren for fælles beslutningstagen 33, 115,
117

Proceduren for samstemmende udtalelse 116

Protokol 36

Præambel 36

Præjudicel afgørelse 83

PSE 57, 58

R

Rabatordninger, britiske 128

Rammeafgørelser 115

Rammelove, europæiske 34, 110

Ratifikation 40

Ratifikationsinstrument 40

Regeringens udenrigspolitiske udvalg 95, 96

Regeringskonference 65

Regionsudvalget 12, 17, 18, 27

Retlige og indre anliggender 66, 89

Retsinformation 113

Repræsentation, Danmarks Faste 100

Retten i Første Instans 12, 15, 16, 19, 80, 81, 84

Revisionsretten 12, 16, 17

Rom-traktaten 22, 37, 86, 116, 145

Rotationsordning

Rumænien 41, 44, 52, 54

Rækkefølge, formandskab

Rådet 13, 69-75

Rådet for Den Europæiske Union 13, 32, 62-79

Rådgivende komitéer 78

Rådsformationer 66

S

Samarbejdsproceduren 116
Samlenotater 99
Sang, EU 103
Schengen 45, 90, 135, 136, 137, 138, 139, 140
Schengen, Færøerne og Grønland 137
Schengen, lande 136
Schengen-visum 138
Schuman-erklæringen 24, 25, 104
Schweiz 86, 149, 159
Serbien 53
Sikkerheds- og forsvarspolitik, fælles 156
SIS 136, 138, 139
Slovakiet 41, 44, 49, 54, 58, 59, 60, 61, 75, 121, 163, 164, 165
Slovenien 41, 43, 44, 49, 54, 58, 60, 61, 75, 121, 122, 126, 163, 164, 165
Solvit 146
Sommerhusreglen 34, 101
Sommertid 105
Sovjetunionen 43
Spaak, Paul-Henri 23
Sprog 104
Stabilitets- og Vækstpagten 126, 127, 128
Stabilitetsprogrammer 126
Start, EU's 20
Statsstøtte 152
Stemmer, personlige ved EP-valget 59
Stemmevægte i Rådet 75
Strasbourg 19, 56, 57, 64, 65, 81, 84, 139
Støtte 155
Subsidiaritetsprincippet, se nærhedsprincippet
Suspension af rettigheder 47
Suverænitetsafgivelse 91
Søjler 39
Søjlestrukturen 39

T

TEF 37
TEU 37
Thessaloniki-dagsordenen 52, 53
Tipssagen 149
Tjekket 41, 43, 44
Tjenesteydelser, fri bevægelighed, 145, 148
Topmøde 62
Traktat 26, 28, 29, 65
Traktatbrudssag 81
Traktaten om Den Europæiske Union 37
Traktaten om Det Europæiske Fællesskab 37
Traktatgrundlaget 37
Traktatændringer 37
Tredobbelt kvalificeret flertal 73
Trojka 70
Tyrkiet 43, 44, 45, 52, 54

U

Udenrigsminister, EU 33, 71, 158
Udenrigspolitiske udvalg, Regeringens 97
Udenrigs- og sikkerhedspolitik, fælles 156
Udgifter, obligatoriske 132
Udgifter, ikke-obligatoriske 132
Udmeldelse, af EU 35, 47
Udvalget, EU- 96
Udvidelsen, procedure 50
Udvidelsesforhandlinger 41
Udviklingssektionen 142
UEN 57, 59
Uformelle rådsmøder 67
Ungarn 43
Unionsborgerskab 87, 88

V

Valg, til Europa-Parlamentet 59
Valgdeltagelse 46, 48, 60, 95
Varer, fri bevægelighed 145, 147

V/ALE 57, 59

Vesteuropæiske Union 89

W

WEU 89, 157

Ø

Økonomiske og Monetære Union, Den 87, 89,
123

Økonomiske og Sociale Udvalg, Det 12, 17, 27

ØMU 89, 116, 121, 123, 124, 126

ØSU 12, 17